

Av det för fartygsradiostationer m. m. upptagna beloppet om 5,3 milj. kr. beräknas 2,0 milj. kr. behövas för radioinstallationer i kontrakterade fartygsbyggen. Vidare behövs 2,6 milj. kr. för fortsatt utbyte av omoderna sändare och diverse moderniserings- och kompletteringsarbeten på de fasta stationerna för radiotelegraf- och radiotelefontrafik med andra länder. Slutligen beräknas 0,7 milj. kr. komma att erfordras för att bl. a. möjliggöra diverse moderniserings- och kompletteringsarbeten vid befintliga kuststationer för radiotrafik med fartyg på havet.

#### **Försvarsberedskap vid televerket**

Televerket har lagt fram förslag till olika arbeten, för vilka medelsförbrukningen under budgetåret 1968/69 beräknas uppgå till sammanlagt 12,0 milj. kr. Dessa investeringar bör i sin helhet omedelbart avskrivas genom anslag på driftbudgeten.

Den närmare motiveringen till de för nästa budgetår föreslagna investeringarna har verket lämnat i en särskild skrivelse den 31 augusti 1967. Med hänsyn till skrivelsens art torde någon närmare redogörelse för innehållet i densamma inte böra lämnas till statsrådsprotokollet. Skrivelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställs till vederbörande utskotts förfogande.

#### **Diverse och oförutsett**

Liksom för tidigare budgetår har verket under anslaget 'Teleanläggningar m. m.' föreslagit en delpost för diverse och oförutsett. Denna post har upptagits till 3,0 milj. kr. eller samma belopp som verket enligt bemyndigande av Kungl. Maj:t under budgetåret 1967/68 får ta i anspråk för sådana arbeten och anskaffningar, vilka inte ingår i det av departementschefen förordade investeringsprogrammet.

#### **Yttrande**

*Arbetsmarknadsstyrelsen* har avgett det utlåtande, som redovisats under den allmänna översikten över beräkningen av väganlagen.

#### **Departementschefen**

Som framgår av den förut redovisade investeringsplanen för kommunikationsverken m. m. uppgår den för innevarande budgetår fastställda investeringsramen för televerkets investeringar i teleanläggningar till 588,0 milj. kr. För budgetåret 1968/69 har televerket föreslagit en medelsförbrukning av 661,3 milj. kr.

I anslutning härtill vill jag erinra om de successivt ökade medel, som under de senaste budgetåren ställts till televerkets förfogande. Avsikten där-

med har varit att möjliggöra den fortsatta utbyggnad av telekommunikationerna och den allmänna förstärkning av verkets resurser överhuvud, som bedömts motiverad med hänsyn till abonnent- och trafikutvecklingen. Genom insatserna har också installationstakten i fråga om nytillkommande abonnemang kunnat ökas och framkomligheten på telenätet kunnat förbättras. För att göra det möjligt för televerket att genom ytterligare investeringar upprätthålla servicestandarden gentemot allmänheten tillstyrker jag för budgetåret 1968/69 ett investeringsutrymme om 587,0 milj. kr.

Av följande sammanställning framgår hur verkets investeringar i teleanläggningar ungefärligt torde komma att fördela sig under nästa budgetår. Sammanställningen visar också utfallet för budgetåret 1966/67 och den beräknade medelsförbrukningen för 1967/68.

	1966/67	1967/68	1968/69	
	Utfall	Beräknad	Verket	Dep.chefen
		miljoner kronor		
Inköp och byggande av fastigheter . . . . .	71,8	70,5	107,0	75,1
Telefon- och telegrafanläggningar . . . . .	454,1	500,0	530,6	493,3
Radioanläggningar för kommersiell trafik . . . . .	5,5	6,5	8,7	7,6
Radioanläggningar för luftfarten . . . . .	6,0	—	—	—
Försvarsberedskap . . . . .	6,9	8,0	12,0	8,0
Diverse och oförutsett . . . . .	3,0	3,0	3,0	3,0
	<b>547,3</b>	<b>588,0</b>	<b>661,3</b>	<b>587,0</b>

Bland de nya objekt, som ingår i televerkets investeringsplan och som bör kunna påbörjas under nästa budgetår, kan nämnas nya telefonstationsbyggnader i bl. a. Göteborg, Jönköping, Mariestad, Oskarshamn, Oxelösund, Umeå och Ystad. Jag har däremot inte beräknat medel för den planerade riks- och överdragsstationen i Stockholm, till vilket projekt jag f. n. inte är beredd att ta ställning. I fråga om den fortsatta utbyggnaden av fjärrförbindelsenätet ingår i planerna nya koaxialkabelanläggningar på sträckorna Enköping—Västerås, Stockholm—Södertälje och Strängnäs—Eskilstuna samt en ny koaxialkabelanläggning mellan Sverige och Västtyskland. Vidare planeras en ny radiolänkförbindelse på sträckan Boden—Överkalix samt komplettering av befintliga sådana förbindelser på bl. a. sträckorna Boden—Luleå, Karlstad—Sunne och Göteborg—Malmö. Automatiseringen av telefonstationerna fortsätter och närmast i tur står telefonstationerna i Föllinge, Gäddede, Korpilombolo, Storuman och Övertorneå. — Investeringarna i radioanläggningar för kommersiell trafik avser fortsatta moderniserings- och upprustningsarbeten. I investeringsplanen ingår bl. a. en ombyggnad av Hörby kortvågsstation.

Anslaget till teleanläggningar m. m. torde på sedvanligt sätt böra beräknas med inbegripande av en marginal utöver investeringsramen för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra särskilda skäl påkallad ök-

ning av medelsförbrukningen under nästa budgetår. Jag förordar med hänvisning härtill och med beaktande av den beräknade behållningen vid utgången av innevarande budgetår, att under anslaget upptas 585,4 milj. kr.

Investeringarna i försvarsberedskapsanläggningar vid televerket torde som vanligt böra omedelbart avskrivras. Chefen för finansdepartementet föreslår därför i annat sammanhang denna dag ett avskrivningsanslag på driftbudgeten om 8,0 milj. kr. för ändamålet.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Teleanläggningar m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett investeringsanslag av 585 400 000 kr.

## D. Statens järnvägar

Av balansräkningen per den 30 juni 1967 för SJ:s fond framgår, att tillgångarna uppgår till sammanlagt 8 204 milj. kr. Härav belöper för affärsbanenätet 3 852,4 milj. kr. på fast egendom, 2 933,5 milj. kr. på rullande materiel och fartyg m. m., 238,6 milj. kr. på inventarier och förråd samt för det ersättningsberättigade nätet 781,7 milj. kr. på fast egendom och 30,2 milj. kr. på inventarier. Återstoden utgör poster av finansiell natur.

Kapitalbehållningen uppgick den 30 juni 1967 till 2 330 milj. kr. SJ:s fond har under budgetåret 1966/67 ökat med 137,4 milj. kr.

Driftöverskottet under budgetåret 1966/67 utgjorde 1,1 milj. kr. Därvid har ersättningen till SJ för drift av icke lönsamma järnvägslinjer om 194 milj. kr. räknats med som trafikinkomst, lagertillgångarna skrivits upp med 8,5 milj. kr. och tidigare avsatta pensionsmedel tagits i anspråk med 30 milj. kr.

### Statens järnvägar

I skrivelse den 18 augusti 1967 och i anslutning därtill lämnad komplettering har styrelsen för statens järnvägar framlagt förslag till anslag för budgetåret 1968/69.

### Järnvägar m. m.

	Ing. behållning	Anslag	Utgift
1966/67	38 252 000	365 000 000	374 430 000
1967/68	28 822 000	428 000 000	1415 000 000
1968/69			
statens järnvägar	41 822 000	429 600 000	1428 500 000
departementschefen	41 822 000	396 600 000	1398 500 000

<sup>1</sup> Preliminärt belopp.

### Utvecklingen av statens järnvägars rörelse m. m.

#### Trafikutveckling

SJ:s *godstransporter* har under hela perioden 1949—1966 successivt ökat. Mätt i antalet tonkm ökade transportarbetet med totalt 73 % eller trendmässigt med i genomsnitt 2,5 % per år. Antalet transporterade ton har ökat något långsammare eller trendmässigt med i genomsnitt 2 % per år vilket visar att en successiv förskjutning skett mot allt längre transportavstånd. Under den senare delen av perioden har godstrafikens ökningstakt tilltagit. Mellan 1960 och 1966 har transportarbetet sålunda visat en ökning med i genomsnitt 3,6 % per år. Den angivna utvecklingen har helt bu-

rits upp av fjärrtrafikens tillväxt som gynnats av en god transportkonjunktur och möjliggjorts genom utbyggnad av de fasta anläggningarnas kapacitet på affärsbanenätet samt utökning och modernisering av lok- och vagnparken.

Godstrafiken på landsväg har under samma period ökat ännu snabbare, främst när det gäller lokala transporter (transporter under 100 km) där järnvägstransporterna i stället gått tillbaka. Järnvägsandelen av det totala landtransportarbetet har därmed fortlöpande minskat — från drygt 75 % i början av perioden till ca 55 % i slutet. Andelsförskjutningen har dock efterhand skett något långsammare.

Under 1966 steg SJ:s godstrafikvolym exkl. lapplandsmalm med nära 6 %. Starkt ökade vagnslasttransporter under vintern vägde upp en konjunkturell nedgång under årets senare del. Stycke godstrafiken minskade relativt sett mer än föregående år. Nedgången fortsatte för all godstrafik under första halvåret 1967 till följd av konjunkturavmattningen, och den totala godsmängden exkl. lapplandsmalm minskade med ca 4 %.

Transporterna av lapplandsmalm var efter de tre första kvartalen 1966 större än året innan. Därefter minskade utlastningen så kraftigt till följd av malmkonjunktorens försämring, att helårssiffran mätt i tonkm kom att ligga 8 % under föregående års siffra. Den svaga utvecklingen fortsatte under första halvåret 1967.

De nuvarande tendenserna i trafikutvecklingen gör det osäkert om SJ:s godstrafikvolym under innevarande budgetår kommer att öka. På längre sikt räknar SJ med en årlig genomsnittlig tillväxt av transportarbetet med omkring 4 % eller något mer än under perioden 1960—1966. Skälen härtill är bl. a. utrikeshandelns expansion, koncentrerings av hamnrörelsen, koncentrationstendensen inom den tunga industrin och nya transportobjekt.

SJ:s *persontrafik* på järnväg har mellan 1949 och 1959 minskat med 23 %, mätt i antalet personkm. Under 1960-talet har trafikvolymen varit i stort sett oförändrad på grund av en ökning av antalet långväga resor, men under sista året har nedgångstendenser på nytt konstaterats. Totala antalet resor har sedan 1949 minskat med 58 % eller med i genomsnitt 5 % per år. En liknande nedgång kan konstateras i alla länder med starkt utvecklad bilism. Genom urbaniseringen har vidare underlaget för kollektiv trafik på många håll försämrats i sådan grad, att tåg måst dras in eller persontrafiken helt läggas ned. Genom olika anpassningsåtgärder har dock platsbeläggningen under perioden 1962—1966 ökat från 29 till 32 % och medeltalet resande per tåg från 65,7 till 70,4.

Under 1966 präglades reseutvecklingen liksom tidigare av ett betydande bortfall av kortväga resor. Bortfallet var dock större än de senaste åren och ett nytt moment var nedgången i antalet resor över 400 km. Minskningen i efterfrågan på resor under sommarmånaderna fortsatte likaså varigenom toppbelastningen avtagit och kapaciteten kunnat utnyttjas jämnare. Antalet

expresståg har ökat och resorna var 10 % fler i dessa tåg under 1966 än året innan.

Under innevarande budgetår beräknas persontrafiken mätt i antalet personkm — exkl. entreprenadtrafik åt AB Storstockholms Lokaltrafik — bli oförändrad eller öka något. En omfattande strukturanpassning av trafikapparaten pågår och kommer att intensifieras. Bl. a. kommer den regionala persontrafiken successivt att överföras till landsväg. Som följd härav beräknas SJ:s persontransportarbete på järnväg minska med 1 % per år till mitten av 1970-talet.

*Biltrafiken* inom SJ består huvudsakligen av busstrafik sedan lastbilstrafiken nästan helt förts över till SJ:s dotterföretag. Sedan 1949 har den sammanlagda körsträckan mer än fördubblats. Antalet bilkm ökar nu trendmässigt med närmare 5 % per år. Den trafikerade väglängden har under hela 1960-talet legat kring 25 000 km. Trafikvolymen beräknas under samma tid ha ökat med cirka 35 %. Busstrafikens expansion beror huvudsakligen på överflyttning helt eller delvis av järnvägstrafik till landsväg, på ökade skolbarnstransporter i samband med omläggning av skolväsendet, på en förskjutning från egentlig landsbygdstrafik till förortstrafik samt på tillkomsten av snabbbusstrafik mellan större orter.

### Personal- och produktivitetsutveckling

Personalkostnadernas utveckling har större betydelse för SJ:s ekonomi än för flertalet konkurrerande företag. Rationaliseringsåtgärderna inom företaget har därför i första hand inriktats på att förenkla, mekanisera och automatisera arbetsprocesserna. Arbetskraftsbehovet har också under en följd av år kunnat minskas trots ökande trafik. Personalutvecklingen under budgetåren 1962/63—1966/67 framgår av följande tabell.

Budgetår	Antal anställda i medeltal	Minskning från föregående budgetår	
		antal	procent
1962/63.....	59 587	1 660	2,7
1963/64.....	57 320	2 267	3,8
1964/65.....	55 191	2 129	3,7
1965/66.....	53 463	1 728	3,1
1966/67.....	52 303	1 160	2,2

För perioden fram till 1972/73 räknar SJ med en fortsatt årlig personalminskning med cirka 1 200 man. Antalet har framräknats på basis av förväntad avgång minus en mindre nyrekrytering, då vakanser ej alltid kan fyllas av övertalig personal.

Produktiviteten har under perioden 1962/63—1966/67 ökat med omkring 20 % (25 % mätt i trafikenheter per anställd och 19 % mätt i vagnaxelkm

per anställd). Detta beror främst på att godsvagnsparken fått ökad bärighet, att medellasten per godsvagn ökat och att resandetågen blivit bättre utnyttjade.

Produktiviteten och i viss mån materielbehovet är i hög grad beroende av konjunkturutveckling och trafikvolym. Vid stigande trafik ökar nämligen inte personalbehovet eller materielbehovet i samma proportion som trafiken. Vid vikande trafik kan personalen inte minskas i samma takt som trafiken, bl. a. därför att den frivilliga avgången minskar.

### E k o n o m i s k u t v e c k l i n g

Det ekonomiska resultatet för SJ försämrades mellan budgetåren 1965/66 och 1966/67. Orsakerna härtill är huvudsakligen den minskning i trafikefterfrågan som åtföljde nedgången i trafikkonjunkturen från och med hösten 1966. Trots taxehöjningar i juli 1966 och januari 1967 kunde intäktsökningen endast täcka en tredjedel av kostnadsökningen som uppgick till nära 120 milj. kr. och framförallt utgjordes av höjda löner och pensioner. Som i tidigare sammanhang framhållits utgör personalkostnaderna inte mindre än 75 % av de totala driftkostnaderna. Driftresultatet för budgetåret 1966/67 visar inkomster om sammanlagt 2 236 milj. kr. (2 188 milj. kr. 1965/66) inkl. den av statsmakterna anvisade ersättningen om 205 milj. kr. för drift av icke lönsamma järnvägslinjer. Utgifterna inkl. ordinarie avskrivningar uppgår till 2 274 milj. kr. (2 152 milj. kr. 1965/66). Efter det att 30 milj. kr. tagits i anspråk av tidigare avsatta pensionsmedel och lagertillgångarna uppskrivits med 8,5 milj. kr. redovisas i bokslutet ett symboliskt överskott om 1 milj. kr.

Vid bedömning av den bristande förräntningen bör man beakta företagets onormalt höga pensionsutgifter, dess kostnader för försvarsberedskap och underskotten i lokaltrafiken i storstockholmsområdet.

### L å n g s i k t i g r a t i o n a l i s e r i n g

Ändrad tidtabell för långväga resandetåg för att i frekventa relationer få konkurrenskraftig förbindelsetäthet har till största delen genomförts på linjerna Stockholm—Göteborg, Malmö—Göteborg—Kornsjö (—Oslo) och Göteborg—Kil—Karlstad från sommaren 1967. För övriga linjer beräknas ändringar ske sommaren 1968. Under budgetåret 1966/67 har vidare vissa dåligt utnyttjade regionala persontåg dragits in och ytterligare indragningar förutses i samband med att huvuddelen av den nya resandetågplanen genomförs sommaren 1968.

Godstrafiken rationaliseras genom direkta tåg som påskyndar vagnomloppet, modernisering av bangårdar, ökad tåghastighet, containertrafik och ökad användning av ADB-metodik. En uppsnabbning av de internationella godsexpresstågen eftersträvas med kortare undervägsuppehåll. Högre hastighet och längre körningar utan uppehåll medför att stora krav måste ställas

på den rullande materielen och på vagnkontrollen. Ökad användning förutses därför av vissa automatiska anordningar, t. ex. varmgångsdetektorer.

Il- och fraktstykkegodstrafiken har under senare år haft en negativ trend. För att stoppa nedgången och om möjligt ålervinna trafik kommer SJ att intensifiera försäljningen av fraktstykkegodstransporter och förbättra transportstandarden. Även i övre delen av Norrland kommer knutpunktsystemet att införas i trafikstarka relationer. Nya knutpunkter blir Umeå och Luleå. Vissa justeringar av knutpunktsorganisationen kan väntas som jämte ändrade stadsplaner nödvändiggör flera investeringar under den närmaste tioårsperioden. Regionforsling med järnvägsvagn kommer successivt att bytas ut mot bilforsling. En undersökning pågår om kundernas inställning till och de ekonomiska konsekvenserna av en sammanslagning av il- och fraktstykkegoods till ett befordringssätt.

Omlokalisering av maskintjänsten pågår i syfte att redan under 1960-talet koncentrera driften till färre lokstationer. Fjärrblockering har under budgetåret 1966/67 tagits i drift på 218 km, och totalt är nu drygt 1 300 km av affärsbanenätet försett med fjärrblockeringsanläggningar. Terminalarbetet kommer att mekaniseras och projekten avseende fjärrstyrning av växellok och målbromsning på rangerbangårdar är under utveckling. Koncentreringen av trafiken till färre linjer och till platser med stort eget trafikunderlag ger goda förutsättningar för container- och semitrailertransport på järnväg. Denna transportform introducerades i oktober 1966 i relationen Stockholm—Göteborg.

I samband med de stora bussinköpen inför högertrafikomläggningen har en standardhöjning av fordonsparken påbörjats vilken medför ökad bekvämlighet samt rationellare fordonsinsats vid högrafiktid. — För installation under åren 1967 och 1968 har SJ beställt tre datamaskiner med väsentligt större kapacitet än den nuvarande anläggningen. Befintliga program kommer därigenom att kunna länkas samman till snabbare och effektivare integrerade rutiner. Omläggning från manuell till maskinell fraktberäkning och debitering väntas ge betydande personalbesparing som resultat. Nya objekt blir sitt- och sovplatsbokning, som planeras bli införd under år 1969, materialredovisning och ett system för övervakning av gods-transporter, delvis taget i drift i december 1967. Linjeradio prövas på malm-banan och proven har gett gott resultat. Med linjeradio ökas säkerheten och vinnes tid vid driftstörningar. Vidare förbättras personalutnyttjandet vid arbeten längs linjen och tågpersonalen kan informeras och informera om tågläget.

Av övriga pågående rationaliseringsåtgärder kan nämnas nedläggning av olönsamma järnvägslinjer, införande av prestationslön vid vissa arbetsmoment, översyn av den nuvarande utformningen av verkstadsorganisationen, modernisering och förbättring av vagn- och lokmaterielen, upprustning av spår och kontaktledningar för ernående av bl. a. lägre underhållskostnader,



mekanisering och motorisering av banunderhållet samt modernisering och utökning av de tekniska hjälpmedlen för snöröjning.

Internationella järnvägsunionen, i vilken Sverige är medlem, har utarbetat ett programförslag för införande av automatkoppel. Riktpunkten är att förse vagnar för internationell trafik med automatkoppel under påsken 1975. För SJ:s del betyder det ombyggnad av cirka 10 000 vagnar. För övrig rullande materiel är tidsperiodens längd för ombyggnad av stor betydelse. Uppskattningsvis torde 25 000 à 30 000 vagnar utöver de förut nämnda behöva byggas om. Under en övergångstid måste vagnar med nuvarande koppel kunna användas tillsammans med vagnar med automatkoppel, och vissa förberedelser härför har vidtagits inom SJ. Hela omställningen väntas kosta minst 400 milj. kr. vid 1967 års löne- och prisnivå. En av järnvägsunionen tillsatt forskningsgrupp studerar vidare frågan om automatisk övervakning av tågens hastigheter. Ett förslag lades fram i juni 1966 som godtogs av unionen. Gruppens uppgift utvidgades med uppdraget att utarbeta en specifikation för ett europeiskt system för hastighetsövervakning, avsett att utbyggas stegvis från förhållandevis enkla anordningar för signalrepetering i förarhytten till utomordentligt avancerad automatik.

För utförande av en försöksanläggning för automatisk hastighetsövervakning på bandelen Hallsberg—Töreboda har SJ i investeringsprogrammet för 1968/69 inräknat 1 milj. kr. vilket är lika med halva den totala kostnaden.

#### **Medelsförbrukningen under budgetåren 1966/67—1968/69**

I prop. 1966: 1 angavs en investeringsram av 365 milj. kr. för *budgetåret 1966/67*, vilken sedermera fastställdes genom Kungl. Maj:ts beslut den 21 april 1966. Genom beslut den 14 oktober 1966 höjde Kungl. Maj:t investeringsramen till 375 milj. kr. De för budgetåret redovisade investeringsutgifterna uppgick till 374,4 milj. kr.

I prop. 1967: 1 har för *budgetåret 1967/68* angivits en investeringsram av 415 milj. kr., vilken fastställdes av Kungl. Maj:t den 26 april 1967. Styrelsen räknar med en medelsförbrukning motsvarande detta belopp.

För *budgetåret 1968/69* har styrelsen beräknat medelsförbrukningen till 428,5 milj. kr. vilket är något mindre än vad styrelsen beräknat i sina äskanden för föregående budgetår. Bortsett från investeringarna för storstockholms lokaltrafik innebär detta räknat i fasta priser en lägre medelsförbrukning än någonsin tidigare under 1960-talet.

#### **Delägarskap i internationellt containerbolag**

I syfte att organisera och utveckla användningen av containers har inom internationella järnvägsunionen (UIC) pågått ett utredningsarbete som utmynnat i ett förslag att för ändamålet bilda ett internationellt bolag. SJ

har tillsammans med andra till UIC anslutna järnvägsförvaltningar beretts möjlighet att ingå som delägare i bolaget. I anledning därav har SJ hemställt om bemyndigande att iklåda sig de förpliktelser som ett delägarskap i bolaget är förknippat med (skr 12/10 1967).

Bolaget skall ha till uppgift att verka för utvecklingen av den internationella containertrafiken på järnväg. För detta ändamål kan bolaget bygga, hyra eller hyra ut containers med egna eller från järnvägsförvaltningarna förhyrda vagnar, speciellt utrustade för en sådan trafik. Bolagets investeringar i vagnar och containers kommer att finansieras lånevägen. För ändamålet krävs dock att delägarna lämnar garanti för de lån som bolaget tar upp. Lånegarantin har förslagsvis maximerats till 75 milj. belgiska francs (ca 7,8 milj. kr.) per medlemsförvaltning. SJ framhåller att delägarskap i bolaget skulle ge stora fördelar för framtiden med tanke på den utveckling av containertrafiken, som man allmänt väntar sig.

#### **Investeringsprogram**

Av följande sammanställning framgår total faktisk resp. beräknad medelsförbrukning budgetåren 1966/67—1968/69. Den beräknade medelsförbrukningen budgetåret 1968/69 avseende järnvägslinjer, för vilkas drift SJ erhåller ersättning av statsmedel — ersättningsberättigade banor — redovisas särskilt.

Styrelsen anför följande rörande de olika objektsgrupperna.

#### **B a n g å r d a r**

Av den beräknade medelsförbrukningen 12,4 milj. kr. under budgetåret 1968/69 avser 9,9 milj. kr. tidigare anmälda arbeten som pågår eller kommer att igångsättas under innevarande budgetår. För nya arbeten beräknas en medelsförbrukning av 2,5 milj. kr.

Bangården i Eslöv behöver byggas om i samband med att en ny signal-säkerhetsanläggning installeras. Kostnaden beräknas till 0,45 milj. kr.

Belägenheten av järnvägsanläggningarna vid Jönköping C och Jönköpings Hamn hindrar om- och utbyggnad av närliggande gatutrafikleder. Anläggningarna är omoderna och tillfredsställande utvecklingsmöjligheter saknas. Efter förhandlingar mellan SJ och staden har träffats ett avtal, som innebär att en ny godsterminal, gemensam för SJ och ASG, samt en ny gods-bangård anläggs på det gamla flygfältet, att en ny persontrafikterminal anläggs vid Jönköping C, att vissa markbyten genomförs och att de genom flyttningen friställda anläggningarna tas bort. Avtalet ger SJ möjlighet att anlägga en modern och rationell godsterminal samtidigt som SJ och ASG kan utnyttja samma terminal. Den nya gods-bangården kommer att ligga i centrum av ett stort industriområde med relativt tung industri. — Den nya persontrafikterminalen tillgodoser både järnvägs- och busstrafikens

	Faktisk utgift	Beräknad utgift		Varav för ersättnings- berättigade banor
	1966/67	1967/68	1968/69	
			Totalt	
	tusental kronor			
<i>Bana och byggnader</i>				
Bangårdar.....	16 406	20 100	12 400	635
Dubbelspår och linjeomläggningar.....	2 231	400	400	
Förstärkning av spåröverbyggnaden.....	25 735	25 000	26 000	2 200
Broar m. m.....	4 986	5 100	7 400	180
Husbyggnader.....	20 096	15 700	22 000	815
Lokstationer och driftverkstäder.....	17 355	13 300	4 900	
Huvudverkstäder.....	3 639	2 500	3 300	
Huvudförråd.....	321	500	900	
Mindre arbeten.....	—	2 100	3 000	600
Summa	<b>90 769</b>	<b>84 700</b>	<b>80 300</b>	<b>4 430</b>
<i>Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer</i>	<b>803</b>	<b>600</b>	<b>900</b>	
<i>Elektriska anläggningar</i>				
Signalsäkerhetsanläggningar.....	13 800	16 800	22 100	
Vägskyddsanläggningar.....	12 830	9 000	10 000	360
Teleanläggningar.....	7 950	8 100	22 800	660
Anläggningar för elektrisk tågdrift.....	11 048	16 500	17 100	200
Mindre arbeten m. m.....	—	1 000	1 500	150
Summa	<b>45 628</b>	<b>51 400</b>	<b>73 500</b>	<b>1 370</b>
<i>Rullande materiel och sjöfartsmateriel</i>				
Dragkraft.....	22 991	31 500	32 400	
Motorvagnar och släpvagnar.....	16 042	—	—	
Person- och godsvagnar m. m.....	50 635	58 100	63 300	
Tjänstefordon <sup>1</sup> .....	—	8 400	8 700	
Ombyggnad av rullande materiel.....	14 294	18 000	19 000	
Sjöfartsmateriel.....	435	11 800	200	
Summa	<b>104 397</b>	<b>127 800</b>	<b>123 600</b>	
<i>Billtrafik</i>				
Garage och verkstäder m. m.....	1 081	700	—	
Bilmateriel.....	41 374	14 000	20 000	
Förvärv av billinjer.....	—	100	100	
Summa	<b>42 455</b>	<b>14 800</b>	<b>20 100</b>	
<i>Försvarsberedskap vid statens järnvägar....</i>	<b>4 073</b>	<b>2 500</b>	<b>3 500</b>	
<i>Inventarier m. m.....</i>	<b>20 822</b>	<b>22 200</b>	<b>22 600</b>	<b>2 500</b>
<i>Diverse och ojärutsett.....</i>	<b>12 147</b>	<b>6 000</b>	<b>9 000</b>	<b>450</b>
<i>Storstockholms lokaltrafik.....</i>	<b>53 336</b>	<b>105 000</b>	<b>95 000</b>	
Totalsumma	<b>374 430</b>	<b>415 000</b>	<b>428 500</b>	<b>8 750</b>

<sup>1</sup> Ny post fr.o.m. 1967/68. Ingår för 1966/67 i Inventarier m. m.

behov och stationshusets nya placering möjliggör att bussupställningsplatserna kan utformas rationellt och att tillfarterna kan anslutas väl till närliggande gatunät. För stadens del kan planerade genomfarter och övriga viktiga gatuleder nu byggas. Kostnaderna för ny godsterminal och

bangård m. m. har beräknats till 16 milj. kr. enligt kostnadsläget i januari 1965, varav staden betalar 9 milj. kr. med viss indexreglering. Kostnaderna för nytt stationshus m. m. om cirka 2 milj. kr. delas lika mellan SJ och staden. Avtalet har såvitt avser reglering av mark- och byggnadsfrågorna godkänts av riksdagen (prop. 1967: 65, SU 99, rskr 223).

Bangården i Skövde behöver byggas ut med nya spår då industriföretagen där räknar med en avsevärd ökning av vagnslastgodsmängden de närmaste åren. Totalkostnaden beräknas till 1,05 milj. kr. varav 0,70 milj. kr. erfordras under budgetåret 1968/69.

Sedan ASEA i samarbete med SJ utarbetat ett system med rangerbroms och förhållningsspel och detta provats i mindre skala i Gävle behöver ett prov i större skala göras. Ett sådant planeras på rangerbangården i Sävenäs och beräknas kosta 1,3 milj. kr. Under 1968/69 erfordras 0,3 milj. kr.

Samtidigt som vissa växlar byts ut på Mjölby bangård flyttas växellägena för erhållande av bättre kurvförhållanden, varigenom tåghastigheten kan höjas. Arbetet som kostnadsberäknats till 0,5 milj. kr. utförs under budgetåret 1967/68.

Utredning om införande av axelbytesteknik för att öka järnvägstrafiken mellan Sverige och Finland pågår och kan resultera i förslag om byggande av en axelbytesanläggning i Haparanda för omkring 1 milj. kr.

### Dubbelspår och linjeomläggningar

Den tidigare anmälda linjeomläggningen vid Trelleborg torde komma att påbörjas av vägverket under budgetåret 1968/69. SJ skall bidra med 0,7 milj. kr. och räknar med att hälften kommer att utbetalas nämnda år.

### Förstärkning av spåröverbyggnaden

Utbyte av 43 kg/m räler mot nya 50 kg/m behöver ske på linjerna Stockholm—Göteborg, Stockholm—Malmö, Göteborg—Malmö, Mjölby—Krylbo, Stockholm—Boden och Luleå—Riksgränsen. På linjer söder om Bräcke sammansvetsas rälererna i regel till skarvfria spår. Frigjorda räler justeras och används på mindre trafikerade linjer som därigenom förstärks och kan medge bättre utnyttjande av loken och godsvagnarnas lastförmåga.

### Broar m. m.

Av tidigare anmälda arbeten kan nämnas ny bro över Lögde älv på norra stambanan och ombyggnad av snögallerier på malmbanan.

Som nytt arbete planeras bl. a. ombyggnad av bro över Viskan och Nybrogatan i Borås för 0,8 milj. kr., varav 0,5 milj. kr. väntas åtgå under budgetåret 1968/69.

### Husbyggnader

Av den för budgetåret 1968/69 beräknade medelsförbrukningen om 22,0 milj. kr. hänför sig 20,9 milj. kr. till förut anmälda företag, bl. a. nytt annex till kontorsbyggnaden i Tomtebodas, rälsjusteringsanläggning i Sannahed, tillbyggnad av ilgodsbyggnaden i Stockholm, godsmagasinet i Luleå samt vissa lokaler i Borås, Västerås, Bollnäs och Mellansel.

För nya arbeten förutses ett medelsbehov av 1,1 milj. kr. varav 0,5 milj. kr. för påbörjande av godsmagasinsbyggnad i Landskrona (totalkostnad 2,1 milj. kr) och 0,3 milj. kr. för ny godsterminal i Borås.

### Lokstationer och driftverkstäder

Hela den planerade medelsförbrukningen om 4,9 milj. kr. hänför sig till tidigare anmälda arbeten, bl. a. lokstation och driftverkstad i Gävle och vagnverkstad i Nässjö.

### Huvudverkstäder

Av den för budgetåret 1968/69 beräknade medelsförbrukningen om 3,3 milj. kr. väntas 1,3 milj. kr. åtgå till tidigare anmälda arbeten. De nya arbetena är alla av mindre omfattning.

### Huvudförråden

Ett arbete av större omfattning planeras, nämligen ombyggnad av förrådet i Hagalund för 0,35 milj. kr.

### Mindre arbeten

Arbetena avser ett antal objekt som var för sig kostar högst 0,1 milj. kr.

### Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer

Inga nya arbeten planeras för budgetåret 1968/69.

### Signalsäkerhetsanläggningar

Fjärrblockeringsanläggningen på linjen Gävle—Storvik beräknas kunna tas i drift innevarande budgetår. Arbeten med nya anläggningar pågår eller skall påbörjas på sträckorna Södertälje—Katrineholm, Järna—Åby, Uppsala—Märsta, Enköping—Kungsängen, Krylbo—Frövi och Ockelbo—Ljusdal.

Av den för budgetåret 1968/69 beräknade medelsförbrukningen på 22,1 milj. kr. avses 3,9 milj. kr. för nya arbeten. Bland dessa kan nämnas nytt signalställverk i Eslöv, ombyggnad av linjeblockering Hallsberg—Örebro och prov med automatisk hastighetsövervakning på sträckan Hallsberg—Töreboda.

### Vägskyddsanläggningar

I den beräknade medelsförbrukningen budgetåret 1967/68 ingår dels resterande arbeten för övergång till högertrafik med 0,8 milj. kr., dels arbe-

ten som ålagts järnvägarna enligt Kungl. Maj:ts kungörelse den 20 februari 1959 (nr 50) angående kryssmärken och säkerhetsanordningar vid plankorsning mellan järnväg och väg.

Till säkerhetsanordningar vid oskyddade plankorsningar och ändringar av säkerhetsanordningar för ökat skydd beräknas åtgå 6,0 milj. kr. under budgetåret 1967/68 och 5,5 milj. kr. under budgetåret 1968/69. Kostnaderna för övriga vägskyddsanordningar, bl. a. automatisering i samband med införande av fjärrblockering, beräknas till 2,2 milj. kr. under budgetåret 1967/68 och 4,5 milj. kr. under budgetåret 1968/69.

#### Teleanläggningar

För budgetåret 1968/69 föreslås en medelsförbrukning av 18,8 milj. kr. för bl. a. automatisk platsbokning, nya teleanläggningar Stockholm C—Tomtebodan, ny telefonväxel i Ånge, linjeradio Stockholm—Göteborg och fjärrstyrning av 50 växellok. För nya projekt föreslås 4,0 milj. kr. avsett för linjeradio Kiruna—Gällivare, utbyte av fjärrskriftmaskiner, varmgångsdetektorer m. m.

#### Anläggningar för elektrisk tågdrift

Pågående eller redan anmälda arbeten upptas av SJ till 10,3 milj. kr. Bland objekten kan nämnas inköp av nya och modernisering av äldre omformare samt fjärrstyrning av dessa, förbättring av kontaktledningarnas standard på linjerna Järna—Alingsås och Katrineholm—Malmö samt elvärme i växlar. För nya arbeten väntas åtgå 6,8 milj. kr. Bl. a. avses nyan-skaffning av transportabla omformaraggregat för ökning av effekten i de hårdast belastade omformarstationerna i Hallsberg, Moholm, Alvesta, Ånge och Vännäs, kopplingscentraler i Katrineholm, Laxå, Tranås och Stockaryd för utjämning av omformarstationernas belastning och minskning av spänningsfallet i kontaktledningarna samt fjärrstyrning av omformarstationerna i Sköldinge och Grängesberg. Vidare ingår standardförbättring av kontaktledningen Halmstad—Almedal så att den hastighet som spåranläggningen tillåter — 130 km/tim — kan hållas, förstärkning av hjälpkraftledningar i stockholmsområdet samt på linjerna Södertälje—Alingsås och Katrineholm—Malmö m. fl. samt slutligen elvärme i spårväxlar.

#### Mindre arbeten m. m.

Medelsförbrukningen avser ett antal objekt som var för sig kostar högst 0,1 milj. kr.

#### Dragkraft, motorvagnar m. m.

Under år 1967 levereras en serie av 20 ellok. Ytterligare 40 ellok har beställts och börjar levereras 1968. I juli 1967 beställdes 25 diesellok för

leverans 1968/69. Inga större beställningar av lok, motorvagnar eller släpvagnar planeras för budgetåret 1968/69.

#### Person- och godsvagnar m. m.

Genom nyanskaffningar och tidtabellsåtgärder samt minskning av trafiktopparna har behovet av trävagnar som reserv i persontrafiken starkt minskat. Samtliga trävagnar kommer att vara utrangerade senast nyåret 1969. För resgods och expressgods räknar SJ med att hösten 1968 beställa 15 vagnar för 6,0 milj. kr. Vagnarna konstrueras för högre tåghastighet och för att möjliggöra snabbare lastning och lossning.

Under 1960-talet har till den 30 juni 1967 cirka 12 000 godsvagnar exkl. malmvagnar levererats samtidigt som 11 150 gamla vagnar slopats. Fortsatt nyanskaffning behövs av flera skäl. Erfarenheterna från vintern 1965/66 visade att väsentligt fler godsvagnar behövs i extrema situationer. Godsmängderna ökar liksom omloppstiderna genom ökad medeltransportlängd och femdagarsveckans genomförande. Tåghastigheten för normalgodståg i internationell trafik höjs till 80 km/tim den 1 januari 1970. SJ:s godsexpresser kör redan nu med 90 km/tim på vissa huvudlinjer, men många äldre vagnar får endast framföras med 70 km/tim. Under budgetåren 1967/68 och 1968/69 beräknas 1 800 äldre vagnar böra slopas. De bästa av dem kan dock användas i begränsad utsträckning ännu några år.

Mot slutet av budgetåret 1965/66 beställdes 1 700 godsvagnar varav de sista levereras under innevarande budgetår. Under budgetåren 1967/68 och 1968/69 planerar SJ beställa 1 500 godsvagnar för 82 milj. kr. Mer än hälften blir öppna vagnar och vissa blir boggivagnar som har bättre gångegenskaper än tvåaxliga vagnar och är bättre lämpade för automatkoppel. Beställningen av de i föregående års anslagsframställning upptagna 450 malmvagnarna uppskötts ett år på grund av den dämpade malmkonjunkturen. Utsikterna för ökad malmutlastning är nu större och därmed behövs större vagnkapacitet. SJ planerar därför beställa ett antal malmvagnar under budgetåret 1967/68.

#### Tjänstefordon

Tjänstefordon har tidigare upptagits under objektsgruppen Inventarier då kostnaderna hittills varit små. Erfarenheterna från vintern 1965/66 har föranlett projektering av spårbundna självgående snöröjningsmaskiner, varav en prototyp provats under senvintern 1967. Tio maskiner har beställts för cirka 1,4 milj. kr. per styck och levereras under år 1968. En lättare och billigare maskin skall provas på nyåret 1968.

#### Ombyggnad av rullande materiel

Huvudparten av medelsförbrukningen avser arbeten som redan är beslutade eller skall påbörjas innevarande budgetår. Arbetena syftar till att

minska underhållskostnaderna, öka kapaciteten och anpassa materielen till nya transporttekniska krav.

### Sjöfartsmateriel

Leveransen av den i december 1964 vid Uddevallavarvet beställda bil- och passagerarfärjan för leden Malmö—Trelleborg—Travemünde har försenats. Färjan som förses med spår för att kunna användas som tåg färja på andra leder beräknas kunna sättas i trafik fr. o. m. sommarsäsongen 1968. Trafiken på den våren 1967 öppnade godsfärjleden Stockholm—Nådendal ombesörjes av tåg färjan Starke. Erfarenheterna är ännu otillräckliga för att bedöma behovet av ny färjmateriel.

### Garage och verkstäder

Inga nya arbeten planeras.

### Bilmateriel och förvärv av billinjer

Inför högertrafikomläggningen har under budgetåren 1965/66 och 1966/67 levererats 316 resp. 319 bussar. Leveranserna har skett snabbare än beräknat varför medelsförbrukningen budgetåret 1966/67 blivit hög. Genom beslut den 26 april 1967 bemyndigade Kungl. Maj:t SJ att för anskaffning av bussar ikläda sig betalningsansvar intill ett belopp av sammanlagt 65 milj. kr. under budgetåren 1967/68—1969/70. Inom den erhållna beställningsramen beräknas SJ:s utbetalningar bli 14 milj. kr. 1967/68, 20 milj. kr. 1968/69 och 31 milj. kr. 1969/70. För förvärv av enskilda billinjer upptas 0,1 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1967/68 och 1968/69.

### Försvarsberedskap

Medelsförbrukningen under budgetåret 1968/69 beräknar styrelsen till 3,5 milj. kr.

I särskild skrivelse den 26 oktober 1967 har styrelsen redovisat de planerade investeringarna för försvarsberedskapsändamål. Med hänsyn till skrivelsens art torde någon redogörelse för innehållet inte böra lämnas till statsrådsprotokollet. Skrivelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställs till vederbörande utskotts förfogande.

Styrelsen hemställer, att för avskrivning av investeringarna för försvarsberedskap måtte anvisas ett anslag på driftbudgeten av 3,5 milj. kr.

### Inventarier m. m.

Den för budgetåret 1968/69 beräknade medelsförbrukningen 22,6 milj. kr. avser bl. a. anskaffning av bilar, radioutrustningar, arbets- och transport-  
7 — *Bihang till riksdagens protokoll 1968. 1 saml. Nr 1. Bil. 8.*



redskap, containers, biljettmaskiner och kassaapparater samt verkstads- maskiner. Anskaffningarna möjliggör rationalisering av drift och under- håll samt förbättrar SJ:s service.

#### Diverse och oförutsett

Av den beräknade medelsförbrukningen under budgetåret 1968/69 upp- tas 6,0 milj. kr. dels för återanskaffning eller reparation av anläggningar som förstörts eller skadats genom olyckshändelser, dels för oförutsedda ar- beten samt anskaffning och investeringsbehov utanför investeringsprogram- met. Vidare upptas 3,0 milj. kr. för nyteckning av aktier i SJ:s dotterbolag. Som aktieägare kan SJ icke biträda ett på en bolagsstämma framlagt förslag om ökning av bolagets aktiekapital om inte erforderliga medel anvisats dessförinnan av Kungl. Maj:t. Å andra sidan skall full betalning för ny- tecknad aktie enligt aktiebolagslagen vara erlagd inom ett år från det bolagsstämman fattat beslut om aktiekapitalets ökning. Denna tid är inte tillräcklig för att SJ i samband med den årliga anslagsframställningen skall kunna erhålla erforderliga medel. I varje fall i bolag där SJ äger minoritets- intressen måste nämligen tidpunkten för offentliggörandet av bolagssty- relsens förslag till bolagsstämman om ökning av aktiekapitalet förbehållas bolaget. SJ förutsätter att medel för detta ändamål skall få användas endast efter Kungl. Maj:ts tillstånd och är beredd att göra sådan framställning så snart vederbörande bolagsstyrelse framlagt förslag om nyemission.

#### Storstockholms lokaltrafik

Investeringarna för storstockholms lokaltrafik under perioden 1965/66— 1968/69 framgår av följande tabell.

	Faktisk utgift		Beräknad utgift	
	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
	miljoner kronor			
Fasta anläggningar.....	4,4	32,6	50,0	50,0
Rullande materiel.....	4,6	20,7	55,0	45,0
	<b>9,0</b>	<b>53,3</b>	<b>105,0</b>	<b>95,0</b>

Redogörelse för SJ:s åtagande m. m. ifråga om dessa investeringar har lämnats i prop. 1966: 1 (bil. 8 s. 278—280).

Arbetet på fasta anläggningar pågår i stort sett planenligt. På sträckan Solna—Älvsjö har de erforderliga mycket omfattande spårbyggnaderna igångsatts liksom också den nya skötselhallen i Älvsjö. I april 1966 bestäl- lades 90 tvåvagnståg varav de första har levererats under hösten 1967. Den första pendellinjen Kungsängen—Södertälje S kommer att öppnas för trafik under maj 1968. De totala kostnaderna för SJ:s engagemang i den pågående utbyggnaden har i prisläget den 1 april 1964 angetts till 375 milj. kr. Härtill kommer ca 40 milj. kr. för projektering och administration.

Sedan kommunalförbundet för Stockholms stads och läns regionala frågor begärt att persontrafiken på bandelen Södertälje S—Södertälje C skall bibehållas, har SJ hemställt om bemyndigande att träffa avtal med kommunalförbundet härom (skr 12/10 1967). Ett bibehållande av persontrafiken kräver enligt SJ upprustning av fasta anläggningar för omkring 2 milj. kr. tidigast under budgetåret 1969/70 och framdeles ersättningsanskaffning av rullande materiel för samma belopp.

#### Avskrivning av investeringar i ersättningsberättigade järnvägslinjer

I prop. 1964: 118 angående ersättning till SJ för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m. förordades, att investeringar i de järnvägar för vilkas drift SJ medges ersättning helt bör avskrivas fr. o. m. budgetåret 1964/65. Vidare uttalades, att om investeringsbehovet i dessa linjer något budgetår skulle överstiga de i driftersättningen då inräknade avskrivningarna (15 milj. kr.) bör detta påverka ersättningsanslaget i motsvarande mån. Propositionen bifölls av riksdagen (SU 100, rskr 220).

Under budgetåret 1968/69 beräknas investeringarna i fasta anläggningar och inventarier på det ersättningsberättigade järnvägsnätet uppgå till 8,8 milj. kr. Kostnaderna för anläggningar för försvarsberedskap, för vilka hemställt om särskilt avskrivningsanslag, och för sådana vägskyddsanläggningar som skall bestridas av statsmedel är då inte inberäknade. Beloppets fördelning på olika objektsgrupper framgår av sammanställningen på s. 188 och följande.

	Milj. kr.
1. Anläggningar ej berörande affärsbanenätet.....	7,6
2. Anläggningar vid gränstationer mellan det ersättningsberättigade nätet och affärsbanenätet.....	0,5
3. För hela SJ gemensamma anläggningar.....	0,7
	<b>8,8</b>

Angivna belopp är inte inräknat i det begärda driftbidraget för 1968/69. SJ begär därför ett anslag på driftbudgeten av 9 milj. kr. för avskrivning av investeringar i ersättningsberättigade järnvägslinjer.

#### Överföring av medel inom värdeminskningskontot

Efter framställning i skrivelse den 19 augusti 1966 förordades i prop. 1967: 1 (bil. 8 s. 191) att styrelsen i bokföringen inom värdeminskningskontot för budgetåret 1967/68 fick överföra högst 30 milj. kr. från delkontot för pensionsförpliktelser till delkontot för slopning i den mån behov därav kom att föreligga. Riksdagen biträdde detta förslag (SU 9, rskr 118). Styrelsen föreslår att sådant medgivande lämnas även för budgetåret 1968/69.

**Yttrande**

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgett det utlåtande som redovisats under den allmänna översikten över beräkningen av vägnslagen.

**Departementschefen**

För budgetåret 1968/69 har SJ föreslagit en medelsförbrukning av 428,5 milj. kr. Av investeringsplanen för kommunikationsverken framgår, att jag ansett mig böra tillstyrka en investeringsram av 398,5 milj. kr. Följande sammanställning visar hur investeringarna i stort torde komma att fördela sig. Sammanställningen visar även det faktiska utfallet för 1966/67 samt den beräknade medelsförbrukningen för innevarande budgetår.

	Faktisk utgift 1966/67	Beräknad utgift		
		1967/68	1968/69	
		miljoner kronor		
			SJ	Dep.chefen
Bana och byggnader.....	90,8	84,7	80,3	73,1
Nybyggnad och ombyggnad av järnvägs- linjer.....	0,8	0,6	0,9	0,9
Elektriska anläggningar.....	45,6	51,4	73,5	71,7
Rullande materiel och sjöfartsmateriel ..	104,4	127,8	123,6	109,1
Biltrafik.....	42,5	14,8	20,1	20,1
Försvarsberedskap.....	4,1	2,5	3,5	2,0
Inventarier m. m.....	20,8	22,2	22,6	20,6
Diverse och oförutsett.....	12,1	6,0	9,0	6,0
Storstockholms lokaltrafik.....	53,3	105,0	95,0	95,0
	<b>374,4</b>	<b>415,0</b>	<b>428,5</b>	<b>398,5</b>

I prop. 1967:1 (bil. 8 s. 176—177) lämnades en sammanfattande redogörelse för den långsiktiga rationaliseringen inom SJ. Beträffande resandefrafiken redovisades att en arbetsgrupp gjort en översyn av tidtabellen för resandetåg i syfte att i frekventa relationer få konkurrenskraftig förbindelsetäthet och reshastighet samtidigt som insatsen av personal och rullande materiel minimerades samt att förslaget efter detaljbearbetning beräknades bli genomfört delvis sommaren 1967 men i huvudsak tidigast till sommaren 1968. I anslutning härtill erinrades om nödvändigheten av att vissa resandetåg med regionala trafikuppgifter dras in eller ersätts med buss samt att resandefrafiken på en del järnvägslinjer helt överförs till landsväg. Det framhölls att sådan ersättningstrafik på landsväg kan ge många områden en i avgörande hänseenden bättre service än den nuvarande järnvägstrafiken genom att busstrafik på landsväg kan bättre anpassas efter varje områdes speciella behov av service. Det redovisades vidare att ett successivt realiserande av planerna på den regionala persontrafikens omdaning bedömdes komma att omfatta en tidrymd av 5—10 år och att under denna tid den befintliga motorvagnsmaterielen ännu är tjänstduglig. För godstransportområdet lämnades en motsvarande redogörelse för

det långsiktiga rationaliseringsprogrammets inriktning. Redogörelserna föranledde ingen erinran från riksdagen.

Innan jag går in på SJ:s ordinarie investeringar för nästa budgetår vill jag knyta an till denna allmänna redogörelse och något utförligare beröra SJ:s situation och konkurrensmöjligheter på transportmarknaden.

Fram t. o. m. första världskriget hade järnvägarna en ställning som innebar nära nog faktiskt monopol på landtransporter. De byggdes också fortlöpande ut till ett alltmer finmaskigt nät. Under mellankrigstiden ändrades gradvis det svenska transportväsendets förutsättningar. Den tekniska utvecklingen på vägtrafikens — senare också på luftfartens — område skapade alternativ till järnvägstransporter. Trafiken på SJ:s sidolinjer försvagades, vartill också bidrog inflyttningen till de större tätorterna.

Ändringarna på transportmarknaden blev särskilt påtagliga under 1950-talet. Den snabba välståndsökningen förde med sig att antalet personbilar växte fortare än alla prognoser förutsagt. Förbättringen av det svenska vägnätet medförde samtidigt, att högre axeltryck och körhastigheter kunde medges, vilket ökade lastbilarnas konkurrensmöjligheter. Denna utveckling har ytterligare accentuerats under 1960-talet.

Prestationsmässigt är biltrafiken överlägsen järnvägstrafiken för flertalet resor och transporter på korta avstånd. Vad gäller persontrafiken har särskilt privatbilarna stora fördelar framför järnvägstrafiken genom bl. a. möjligheten till direkttransport från dörr till dörr och den resandes obundenhet av tidtabeller. I fråga om godstrafiken är bilen ofta överlägsen järnvägen för transporter mellan många och spridda avsändare och/eller mottagare.

Kostnadsmässigt är biltrafiken överlägsen järnvägstrafiken vid mindre trafikströmmar medan järnvägstrafiken är överlägsen biltrafiken vid tunga transporter och större trafikströmmar. Järnvägstransporterna belastas med en stor fast grundkostnad — främst avseende bananläggning och stationspersonal — medan den rörliga kostnaden är liten. Biltransporterna däremot har en lägre fast grundkostnad men arbetar med en högre rörlig kostnad.

Det nu till större delen genomförda trafikpolitiska reformprogrammet innebär en konkurrens mellan de olika trafikmedlen på mera likartade villkor. SJ inriktar verksamheten på de möjligheter detta skapar för järnvägstrafiken. Investeringsverksamheten avser främst den utvecklingsbara trafiken på affärsbanenätet samt åtgärder som mera allmänt förbättrar transportkvaliteten och sänker driftkostnaderna.

Den stora transportkapaciteten på huvudlinjerna har i hög grad begränsat behovet av tung lastbilstrafik på de relativt hårt belastade delarna av vägnätet. På trafikstarka järnvägslinjer kan en överföring av lokal persontrafik till landsväg innebära att järnvägens kapacitet för genomgående

och tung trafik ökas högst väsentligt och att därigenom behovet av tung landsvägstrafik i hög grad minskas. Ofta bidrar i detta hänseende också industrispåranslutningar och vagnslasttrafik på trafiksvaga bandelar till en från samhällsekonomisk synpunkt önskvärd fördelning av trafiken på olika trafikmedel.

Att järnvägsnätet kom till huvudsakligen före bilåldern samt det förhållandet att järnvägarna numera är utrustade med moderna säkerhetsanläggningar har bl. a. fått till följd att det nuvarande antalet järnvägsstationer väsentligt överstiger dagens behov, både på det trafikstarka och det trafiksvaga nätet. Enligt föreliggande preliminära bedömningar räknar SJ vidare med att på sikt avveckla större delen av de i dag befintliga stationerna. Denna arbetshypotes är nära sammankopplad med programmet för utbyggnad av olika tekniska anordningar såsom fjärrstyrning av signaler och växlar, som minskar personalbehovet för tågens expediering. När de nu pågående utbyggnaderna av signal- och säkerhetsanläggningar är genomförda kommer hela tågrörelsen på SJ:s fulltrafikerade järnvägslinjer att skötas från 10 å 12 trafikledningscentraler. Uppgiften för personalen på stationerna reduceras då till försäljning av järnvägens tjänster, och det är uppenbart att ett relativt stort kundunderlag fordras för att motivera bibehållandet av denna betjäning. Samtidigt som småstationerna läggs ned kan de trafiksvaga och olönsamma lokaltågen slopas, och hela trafikservicen i berörda områden flyttas över till en efter behovet mer anpassningsbar landsvägstrafik. Denna utveckling kan under de närmaste åren väntas fortsätta i samma takt som under de senaste 3 å 4 åren. Järnvägstrafiken kommer dock att vara kvar på alla de platser som nu har järnvägstransporter av betydelse.

Nedläggning av trafiksvaga icke lönsamma bandelar beslutas efter noggranna bedömningar av Kungl. Maj:t. I varje nedläggningsärende tas kontakt med t. ex. berörda kommuner och andra representanter för trafikanterna och näringslivet, varvid bl. a. servicesynpunkter och lokaliseringssynpunkter beaktas och formerna för ersättningstrafiken diskuteras liksom behovet av vägförbättringar och andra åtgärder som kan bli nödvändiga i samband med nedläggningen av järnvägstrafiken.

Det är naturligt att Kungl. Maj:t i enlighet med de av riksdagen antagna riktlinjerna avgör om trafiken helt eller delvis skall läggas ned på en järnvägslinje, bl. a. därför att ett sådant beslut i regel har ett direkt samband med den ersättning som utgår till SJ för drift av olönsamma järnvägslinjer. Därutöver betalar staten inte någon ersättning till SJ för de stationer och tåg som är olönsamma. Detta och rent praktiska skäl motiverar att SJ som hittills beslutar om enskilda stationer och tåg.

Riksdagen utövar på olika sätt en fortlöpande insyn och kontroll av hur rationaliseringen av järnvägsdriften fortskrider. Sälunda ingår representanter för riksdagen i SJ:s styrelse. Vidare får riksdagen ta ställning till avgörande frågor för SJ och SJ:s rationalisering i samband med den årliga

behandlingen av statsverkspropositionen. Riksdagen har också att ta ställning till frågan om genomförande av den tredje reformetappen i det trafikpolitiska programmet. Jag vill i det sammanhanget erinra om att den trafikpolitiska delegationen, som har att följa utvecklingen i anslutning till genomförandet av detta program, på mitt förslag fått förstärkt parlamentariskt inslag genom en ökning av antalet riksdagsledamöter i delegationen. Vidare övervägs inom kommunikationsdepartementet bl. a. möjligheterna för delegationen att i stort följa samplaneringen mellan SJ och vägverket i anslutning till överflyttning av trafik från järnväg till landsväg.

Målet för trafikpolitiken är att för landets olika delar trygga en tillfredsställande transportförsörjning till lägsta samhällsekonomiska kostnad. Som ett ytterligare led i strävandena att nå detta mål har inom kommunikationsdepartementet i kontakt med den särskilda arbetsgruppen för glesbygdsfrågor inom Kungl. Maj:ts kansli och Svenska kommunförbundet påbörjats en utredning, som syftar till en modellplanering för trafikförsörjningen i ett kommunblock av glesbygdskaraktär.

SJ:s investeringar bör ses mot den bakgrund jag här beskrivit. Jag har i princip ingen erinran mot det av SJ för budgetåret 1968/69 framlagda investeringsprogrammet. Den medelsförbrukning jag ansett mig böra förorda torde dock medföra att en del anskaffningar och arbeten måste senareläggas. Vad gäller de enskilda objekten vill jag anföra följande.

Upprustningen av vinterberedskapen fortsätter. Under år 1968 levereras 10 spårbundna självgående snöröjningsmaskiner av ny typ, som i viss utsträckning kan utnyttjas som dragkraft under sommarhalvåret. En lättare och billigare maskin kommer även att prövas. Installationerna av uppvärmningsanordningar i växlar och vissa utrustningar på loken fortsätter.

Investeringarna för att öka kapaciteten och sänka driftkostnaderna på affärsbanenätet svarar för en stor del av medelsförbrukningen. Arbetena omfattar främst utbyte av räler och i samband därmed upprustning av banan, utbyggnad av fjärrblockering, förbättring av kontaktledningen för högre tåghastigheter samt automatisk linjeblockering. Tillkomsten av fjärrblockerade linjer medför ett starkt minskat behov av personal.

Liksom under innevarande budgetår hänför sig en betydande del av investeringarna enligt SJ:s förslag till de kapitalkrävande åtagandena för lokaltrafiken inom storstockholmsområdet. Enligt gällande avtal utgår ersättning för drift- och kapitaltjänstkostnader till SJ från KSL. Jag biträder SJ:s förslag beträffande omfattningen av dessa investeringar. Därmed bör pendeltrafiken kunna påbörjas enligt planerna, vilka jag närmare redogjort för i prop. 1967: 1 (bil. 8 s. 186—187). Regelbunden trafik med motorvagnståg beräknas således på sträckan Kungsängen—Södertälje tas upp fr. o. m. tidtabellsskiftet våren 1968 och på sträckorna Märsta—Södertälje och Kungsängen—Västerhaninge fr. o. m. tidtabellsskiftet våren 1970.

Det betydelsefulla arbetet inom Internationella Järnvägsunionens forskningsorganisation ORE väntas resultera i förslag om ett europeiskt system för övervakning av tågens hastigheter innebärande bl. a. möjligheter till s. k. automatiskt tågstopp. Systemet utformas så, att det med hänsyn till de olika järnvägsförvaltningarnas resurser kan byggas ut stegvis från förhållandevis enkla anordningar för signalrepetering i förarhytten till automatisk övervakning av tågens hastigheter i varje punkt av banan. Systemets stora informationskapacitet bör framdeles kunna möjliggöra dess användning för ännu mer avancerade uppgifter, t. ex. automatisk tågledning och införande av »rullande» automatisk linjeblockering. I SJ:s investeringsprogram för budgetåret 1968/69 ingår påbörjande av en försöksanläggning i sådan skala att resultaten av provningar och försöksdrift blir tillräckligt representativa och vägledande för den fortsatta utbyggnaden på affärsbananätet. Som försökssträcka avses bandelen Hallsberg—Töreboda på linjen Stockholm—Göteborg.

Investeringarna för elektriska anläggningar föreslås kraftigt ökade. Huvuddelen av medelsförbrukningen avser signalsäkerhetsanläggningar inkl. fjärrblockeringsanläggningar, dataanläggningar för automatisk platsbokning m. m., teleanläggningar i storstockholmsområdet, linjeradio Stockholm—Göteborg och fjärrstyrning av 50 växellok.

Internationella järnvägsunionen har lagt fram förslag om bildande av ett internationellt containerbolag. Som SJ anför torde ett delägarskap i bolaget ge stora fördelar för framtiden med tanke på den utveckling av containertrafiken, som man allmänt väntar sig. Jag har ingen erinran mot att SJ ikläder sig de förpliktelser som ett delägarskap i bolaget medför.

I den av mig förordade medelsförbrukningen ingår investeringar för 8,8 milj. kr. i järnvägslinjer tillhörande det ersättningsberättigade nätet. I överensstämmelse med tillämpade principer för beräkning av driftersättningen bör beloppet avskrivnas omedelbart. Chefen för finansdepartementet tillstyrker i annat sammanhang denna dag ett avskrivningsanslag av 8,8 milj. kr.

För investeringar i försvarsberedskap vid SJ beräknar jag 2 milj. kr. Chefen för finansdepartementet tillstyrker i annat sammanhang denna dag ett avskrivningsanslag av 2 milj. kr.

Anslagsbeloppet till järnvägar m. m. har beräknats under hänsynstagande till att en marginal utöver ramen bör finnas för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen under löpande budgetår. Anslaget torde, med beaktande av den beräknade behållningen på anslaget vid utgången av innevarande budgetår, böra föras upp med 396,6 milj. kr.

I likhet med vad som skett under de fyra föregående budgetåren förordar jag, att SJ även för budgetåret 1968/69 får i bokföringen inom värdeminskningsskontot föra över högst 30 milj. kr. från delkontot för pensionsförpliktelser till slopningskontot, i den mån behov föreligger därav. Det torde

böra ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga föreskrifter härom.

Slutligen vill jag anmäla, att Kungl. Maj:t den 15 december 1967 bemyndigat SJ att träffa avtal med kommunalförbundet för Stockholms stads och läns regionala frågor beträffande spårbunden persontrafik på bandelen Södertälje S—Södertälje C.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. till *Järnvägar m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett investeringsanslag av 396 600 000 kr.;

2. medge att statens järnvägar i enlighet med vad jag förordat i det föregående lämnar den garanti som krävs för delägarskap i ett internationellt containerbolag.



## E. Luftfartsverket

Av balansräkningen per den 30 juni 1967 för luftfartsfonden framgår, att fondens tillgångar uppgår till 340,1 milj. kr., varav 214,7 milj. kr. belöper på mark, fältområden m. m., 55,5 milj. kr. på byggnader, 64,7 milj. kr. på tele-, radio- och belysningsanläggningar samt fordon m. m. samt återstoden 5,2 milj. kr. på poster av finansiell natur. Kapitalbehållningen uppgick den 30 juni 1967 till 225,8 milj. kr. Hänsyn har därvid inte tagits till värdet av de tillgångar, som enligt statsmakternas beslut skall överföras från televerkets fond till luftfartsverkets fond per den 30 juni 1967.

Underskottet på luftfartsfonden för budgetåret 1966/67 uppgick till 2,1 milj. kr. Riksdagen har i riksstatens driftbudget för nämnda budgetår anvisat ett anslag av 10,5 milj. kr. under I. Luftfartsfonden för täckning av underskottet på fonden.

### *Luftfartsverket*

I skrivelse den 21 augusti 1967 och i anslutning därtill lämnad komplettering har styrelsen för luftfartsverket hemställt om investeringsanslag för budgetåret 1968/69.

### **Flygplatser m. m.**

	Ing. behållning	Anslag	Utgift
1966/67	48 000	27 600 000	19 200 000
1967/68	18 448 000	15 300 000	229 700 000
1968/69			
verket	4 048 000	24 000 000	224 200 000
departementschefen	4 048 000	17 300 000	219 500 000

<sup>1</sup> Exkl. på televerkets fond bokförda investeringar i radioanläggningar för luftfarten.

<sup>2</sup> Preliminärt belopp.

### **Utvecklingen av luftfartsverkets rörelse**

Av luftfartsverkets årsbok för år 1966 och inhämtade uppgifter i övrigt framgår bl. a. följande.

Det totala antalet landningar uppgick under år 1966 till ca 253 000, vilket innebar en ökning från föregående år med 10 %. På verkets 13 trafikflygplatser var ökningen totalt 13 % och på småflygplatserna 11 %, medan landningsfrekvensen på de militära flygplatser, vilka är upplättna för civil reguljär trafik (linjefart), minskade med 8 %. Linjefartens andel av antalet landningar fortsätter att minska för att år 1966 uppgå till knappt 23 %.

Bland de största flygplatserna var ökningen mest markant för Torslanda, 43 %, främst beroende på den mycket kraftiga ökningen i skolflygningsverksamheten. Ökningen på Arlanda var 20 % och på Bromma 20 %, medan Bulltofta uppvisade en minskning med 4 % främst orsakad av en nedgång i chartertrafiken.

Det totala antalet av- och påstigande passagerare uppgick under år 1966 till 3,7 milj. mot 3,3 milj. år 1965, vilket innebar en ökning med 10,5 %. I utrikes linjefart var ökningen 10 %, och i inrikes linjefart 8,5 %. Ökningen av antalet passagerare var vid Arlanda 15 %, vid Bromma och Torslanda 6 % samt vid Bulltofta 4 %. Antalet avresande passagerare i utrikes icke regelbunden luftfart (chartertrafik) ökade med i runt tal 19 % till ca 360 000. Den huvudsakliga delen av dessa passagerare, ca 340 000, utgjordes av deltagare i sällskapsresor. De vanligaste flygdestinationerna var, liksom under tidigare år, medelhavsländerna, främst Spanien, Italien och Grekland med 45, 20 resp. 11 % av antalet passagerare.

Mängden ankommande och avgående gods ökade under år 1966 med 6 % till 44 900 ton. I utrikes trafik steg fraktmängden med 7,5 % och i inrikes trafik med 4 %. Antalet passagerarkm i linjefart ökade med 4,5 % jämfört med år 1965.

Antalet svenskegistrerade motordrivna luftfartyg var vid utgången av år 1966 780, dvs. samma antal som vid föregående årsskifte. Härav var 18 turbojetdrivna vilket innebär en minskning med 5. Totalt användes 329 flygplan i yrkesmässig luftfart och 451 i icke yrkesmässig luftfart (privatflygning). Antalet nyregistreringar under år 1966 var 88 mot 119 år 1965. Antalet ur registret avförda luftfartyg var 88 mot 68 år 1965, av vilka de flesta var äldre luftfartyg.

Antalet flygtimmar för linjefart och övrig luftfart i förvärvssyfte minskade med 1 resp. 3 %, medan flygtiden för skolflyg och privatflyg ökade med 16 resp. 21 % jämfört med föregående år.

Vid utgången av år 1966 utgjorde antalet gällande certifikat av olika slag 7 983 vilket innebar en ökning med 3 %. Under året utfärdades 1 263 certifikat.

Enligt bokslutet för budgetåret 1966/67 uppgick luftfartsverkets intäkter till ca 70,7 milj. kr. och driftkostnaderna exkl. ränta på statskapitalet till ca 72,8 milj. kr. Rörelseresultatet innebar sålunda ett underskott av 2,1 milj. kr. I prop. 1966: 1 (bil. 8 s. 218) beräknades underskottet före ränta till 10,5 milj. kr. Det i förhållande till tidigare beräkning förbättrade utfallet hade sin grund i en kraftigare trafikökning än man räknat med. Intäkterna steg med 21 % och kostnaderna med 13 % jämfört med budgetåret 1965/66. Intäkterna av landnings- och parkeringsavgifterna ökade med 23 % från 21,8 milj. kr. budgetåret dessförinnan till 26,9 milj. kr. Passageraravgiftsintäkterna ökade från 19,1 milj. kr. till 21,8 milj. kr., dvs. med 14 %. Verkets totala kostnader för personalen steg med 18 %.

**Medelsförbrukningen under budgetåren 1966/67—1968/69**

För *budgetåret 1966/67* fastställdes en investeringsram av 25,1 milj. kr. exkl. på televerkets fond bokförda investeringar i radioanläggningar för luftfarten. Härav hänförde sig 13 milj. kr. till markförvärv för en ny flygplats för Malmöregionen. Någon utbetalning av detta belopp aktualiserades inte under detta budgetår. Medelsförbrukningen under 1966/67 uppgick till 9,2 milj. kr.

För *budgetåret 1967/68* fastställdes investeringsramen ursprungligen till 16,2 milj. kr., i vilket belopp inkluderats investeringar i radioanläggningar för luftfarten, vilka sedan den 1 juli 1967 redovisas på luftfartsverkets fond. Efter framställning av luftfartsverket har Kungl. Maj:t den 8 december 1967 medgivit en höjning av investeringsramen till 29,7 milj. kr. för bl. a. nyss nämnda markförvärv.

För *budgetåret 1968/69* föreslår verket en investeringsram av 24,2 milj. kr. efter avdrag av de kommunala bidrag som enligt riksdagens beslut skall utgå till investeringar i statliga flygplatser för linjefart (prop. 1967: 57, SU 107, rskr 267).

**Investeringsprogram**

Av följande sammanställning framgår total faktisk resp. av verket beräknad medelsförbrukning för budgetåren 1966/67—1968/69.

	Faktisk utgift	Beräknad utgift	
	1966/67	1967/68	1968/69
	tusental kronor		
Markförvärv.....	30	13 000	—
Flygfältsbyggen .....	2 830	1 780	4 900
Byggnader.....	2 090	4 970	6 760
Belysningsanläggningar.....	2 190	4 620	4 890
Fordon, maskiner, redskap.....	1 730	1 000	2 350
Radioanläggningar och teleutrustning.....	16 300	5 600	4 970
Utrustning för flygväderlekstjänsten.....	—	200	330
	<b>15 170</b>	<b>31 170</b>	<b>24 200</b>

<sup>1</sup> Inkl. vid denna tidpunkt på televerkets fond redovisade investeringar under objektgruppen Radioanläggningar för luftfarten.

<sup>2</sup> Exkl. kommunala bidrag.

Följande anförs rörande de olika objektgrupperna.

**Flygfältsbyggen**

Antalet trafikrörelser på *Arlanda flygplats* visar en snabbt ökande tendens varför verket bedömer det nödvändigt att bygga ut den östra plattformen enligt flygplatsens generalplan. Därigenom erhålls fyra nya uppställningsplatser för flygplan. Kostnaden beräknas till 1 milj. kr. För belysning av uppställningsplatserna, vilket tas upp under objektgruppen Belysnings-

anläggningar, behövs 0,22 milj. kr. Vidare bör vissa mindre vägar vid bl. a. rampen ställas i ordning och beläggas med asfalt för en beräknad kostnad av 0,12 milj. kr.

Verket anser det från säkerhetssynpunkt angeläget att en passagerargång uppförs vid *Bromma flygplats*. Passagerargången avses utföras som en ca 5 meter bred gångbana med räcken. Om det skulle visa sig erforderligt kan gången kompletteras med väggar och tak. Kostnaden beräknas till 0,2 milj. kr.

I enlighet med den överenskommelse som träffats mellan staten och Göteborgs stad om utbyggnad av stations- och driftområdet på *Torstanda flygplats* beräknas för plattform, bilparkering m. m. gå åt 1,5 milj. kr. av statens andel i kostnaderna. För mindre arbeten beräknas 0,08 milj. kr.

För fortsatt projektering av banor, plattformar, interna vägar m. m. för den *nya flygplatsen vid Malmö* beräknas gå åt 0,8 milj. kr. av statens andel.

Nuvarande stationsplattform vid *Luleå flygplats* medger samtidig uppställning av endast två trafikflygplan och lämnar därutöver ett mycket begränsat manöverutrymme. Verket anser det nödvändigt att plattformen utökas med en uppställningsplats. I samband härmed bör den befintliga plattformsdelen förstärkas. Kostnaden för dessa arbeten beräknas till sammanlagt 0,38 milj. kr. För banbreddning från nuvarande 37 till 45 meter samt flyttning av bankantljus, vilket tas upp under objektsgruppen Belysningsanläggningar, beräknas 1,05 milj. kr. Rullbanan på *Luleå flygplats* är inte konstruerad för trafik med tyngre flygplan än motsvarande DC-6B, varför nuvarande trafik med DC-7C innebär en överbelastning, som kan ge upphov till beläggningsskador. Mot bakgrund av en förutsedd ökning av den tunga trafiken på *Luleå* bedöms en förstärkning av banan nödvändig. Fortifikationsförvaltningen avser att sommaren 1968 reparera banan och belägga den med asfalt. Förstärkningen av banan bör av ekonomiska och tekniska skäl utföras i samband med belägningsarbetet och banbreddningen. Kostnaden för förstärkningsåtgärderna har beräknats till 0,7 milj. kr.

För flygplatserna vid *Visby* och *Sundsvall/Härnösand* beräknas 0,2 resp. 0,18 milj. kr. för byggande vid vardera flygplatsen av en väntplats intill huvudbanändan.

För mindre arbeten på olika flygplatser tas upp ett belopp av 0,25 milj. kr.

## Byggnader

För tillbyggnad av stationsbyggnaden på *Arlanda flygplats* har anvisats 4,5 milj. kr., beräknade efter kostnadsläget den 1 april 1966. En uppräknig av beloppet enligt byggnadsstyrelsens byggnadskostnadsindex (genomsnittsindex) innebär en ökning med 0,14 milj. kr. Av totalkostnaden 4,64 milj. kr. beräknas 0,34 milj. kr. behövas under budgetåret 1968/69.

Den nuvarande stationsbyggnaden har genom den pågående utbyggnaden

beräknats kunna tjäna sitt ändamål några år in på 1970-talet. Byggnaden torde dock redan från början i vissa situationer bli trång, bl. a. vid mera omfattande förseningar av avgångar. På senare tid har även framkommit planer på att i början av 1970-talet trafikera flygplatsen med mycket stora passagerarflygplan, s. k. jumbojets. Stationsbyggnaden är inte dimensionerad för de passagerarmängder som då blir aktuella. Vidare ökar behovet av tjänstetrymmen i anslutning till stationsbyggnaden. Under de närmaste åren måste också ytterligare plattformsutrymmen byggas för passagerar- och fraktrafiken. Dessa nya ytor bör utgöra en del av plattformen i det blivande stationsområdet.

Ny stationsbyggnad på Arlanda bör därför projekteras och uppföras. Före projekteringsarbetets påbörjande måste lång tid ägnas åt utredningsarbete. Inom verket har påbörjats utredningar om utbyggnadsprogram för det nya stationsområdet, men arbetet har hittills inte kunnat bedrivas i önskvärd omfattning. Utredningsarbetet måste nu ges större resurser, särskilt för planeringen av stationsbyggnaden, om anläggningarna skall kunna färdigställas inom den tid som återstår innan det nya stationsområdet bör vara färdigt. För utredningar och undersökningar i samband härmed behövs under budgetåret 1968/69 0,8 milj. kr.

För de i avtalet mellan staten och staden ingående husbyggnadsarbetena på *Torslanda flygplats* beräknas under nästa budgetår gå åt 3,6 milj. kr. av statens andel.

För fortsatt utredning samt projektering av byggnader på den *nya flygplatsen vid Malmö* beräknas gå åt 0,5 milj. kr. av statens andel.

Stationsbyggnaden vid *Luleå flygplats* har numera otillräckliga utrymmen på grund av ökningen av den reguljära trafiken och den direktgående utrikes chartertrafiken. De sanitära utrymmena för resenärer och personal i stationsbyggnaden är otillräckliga. Vidare behövs utökningar av serveringskioskens kök, serveringsutrymme, förråd och omklädningsrum för serveringspersonal. I samband med tillbyggnaden kan skyddsrum anordnas för en förhållandevis låg kostnad. Tillbyggnaden inkl. skyddsrum beräknas kosta 0,5 milj. kr.

För *Skellefteå* och *Örnsköldsviks flygplatser* beräknas vardera 0,12 milj. kr. för tillbyggnad av garagebyggnader samt för anordnande av betongkar för bränsletankar

För ramptjänstbyggnader vid *Skellefteå*, *Umeå*, *Östersund* och *Ronneby flygplatser* beräknas sammanlagt 0,22 milj. kr.

För uppförande av byggnad för sandförråd vid *Umeå flygplats* beräknas 0,06 milj. kr.

På flygplatserna vid *Östersund* och *Norrköping* bör kallförråd uppföras. Kostnaderna beräknas till 0,02 resp. 0,06 milj. kr.

På *Halmstads flygplats* måste ett nytt fristående trafikledningstorn uppföras till en beräknad kostnad av 0,7 milj. kr.

Ändringar och moderniseringar av *flygsäkerhetstjänstens lokaler vid olika flygplatser* bör ske för en beräknad kostnad av 0,2 milj. kr.

För mindre arbeten på olika flygplatser upptas ett belopp av 0,3 milj. kr.

#### Belysningsanläggningar

På *Arlanda flygplats* har vid en banände påbörjats komplettering av belysningsanläggningarna för att möjliggöra kategori II-landningar. För slutförande av detta arbete behövs 0,38 milj. kr.

Inflygningsljusanläggningar vid ett antal flygplatser bör kompletteras för kategori I-landningar enligt de nya normer som fastställts av ICAO. Dylika kompletteringar bör äga rum för två landningsriktningar på *Arlanda* och *Torslanda flygplatser* samt för en landningsriktning på *Bromma*, *Bulltofta*, *Kiruna*, *Skellefteå*, *Umeå*, *Örnsköldsviks*, *Sundsvall/Härnösands*, *Karlstads*, *Visby* och *Jönköpings flygplatser*. För budgetåret 1968/69 beräknas kostnaden till 1,29 milj. kr.

Tidigare beslutade ombyggnadsarbeten vid *Bromma flygplats* för att möjliggöra inköp av billigare högspänd ström kräver ytterligare 0,07 milj. kr. till följd av kostnadsökningar. För den tidigare beslutade nya kopplings- och transformatorstationen m. m. behövs under nästa budgetår 0,15 milj. kr.

I enlighet med avtalet mellan staten och Göteborgs stad angående *Torslanda flygplats* beräknas för elektriska anläggningar ett belopp av 0,31 milj. kr. för statens andel av kostnaderna. För vissa kompletteringar i transformatorstationerna samt vissa kabeldragningar beräknas 0,22 milj. kr.

På *Bulltofta flygplats* bör vissa ändringar och kompletteringar i den sekundära kraftmottagningsstationen ske till en beräknad kostnad av 0,05 milj. kr.

På *Karlstads flygplats* bör anordningar installeras i kraftmottagningsstationen för automatisk snabböverkoppling mellan de dubbla kablarna från stadens elverk. Kostnaden beräknas till 0,07 milj. kr.

Inflygningslinjen på bana 02 vid *Visby flygplats* bör förlängas till 900 m. Kostnaden beräknas till 0,15 milj. kr.

För anskaffning av reservkraftaggregat till *Norrköpings flygplats* beräknas 0,35 milj. kr.

För fortsatt komplettering av belysningsanläggningar på militära flygplatser till civil standard behövs under budgetåret 1968/69 ett belopp av 2,15 milj. kr. Till övervägande del hänför sig beloppet till senareläggning av tidigare beslutade arbeten.

För *mindre arbeten* vid olika flygplatser beräknas ett belopp av 0,3 milj. kr.

#### For don, maskiner och redskap

För *ersättningsanskaffning* beräknas 1,8 milj. kr., vari ingår bl. a. en snöslunga för vardera *Torslanda*, *Bulltofta*, *Jönköpings*, *Visby*, *Karlstads* och

Örnsköldsviks flygplatser. För *nyanskaffning* beräknas 0,55 milj. kr., vari ingår två fordon för mätning av bromsverkan och tre startaggregat.

#### Radioanläggningar och teleutrustning

För ersättning och nyanskaffning av *radiokommunikationsutrustning* vid flygplatserna beräknas 0,5 milj. kr.

Erfarenhetsmässigt uppkommer behov av komplettering, modernisering och utökning av *areanätet* för radiokommunikation med flygtrafik på långt avstånd från markradiostationerna vid flygplatserna. För detta ändamål beräknas gå åt 0,14 milj. kr.

För anskaffning av *manöverutrustning* för interfon samt modernisering, ändring och utökning av befintlig kommunikationsutrustning, bl. a. i samband med rationaliseringar, behövs sammanlagt 0,25 milj. kr.

För att underlätta samordningen och rationalisera dataflödet mellan trafikledare och mellan trafikledningsorgan fordras att nuvarande kommunikationssystem för detta ändamål (interfon) kompletteras med någon form av *visuell datadistribution*. För budgetåret 1968/69 behövs 0,2 milj. kr. för sådan utrustning.

Ersättningsanskaffningen av ett antal *ILS-anläggningar* avses fortsätta, varvid föråldrad och försliten glidbanesändarutrustning vid Bromma flygplats och kurssändarutrustning vid Luleå flygplats ersätts med ny utrustning till en beräknad kostnad av sammanlagt 0,9 milj. kr.

För ersättning och nyanskaffning av *långvågsradiofyrrar* beräknas 0,35 milj. kr.

Planen för anskaffning av *automatpejlar* för trafikflygplatserna innebär att en sådan pejlanläggning anskaffas till Norrköpings flygplats till en beräknad kostnad av 0,14 milj. kr.

Installation av *ultrakortvågsfyrrar* (VOR) för navigering längs den reguljära luftfartens flygvägar avses fortsätta. Under budgetåret planeras installation av en anläggning för 0,18 milj. kr. samt modernisering och komplettering av ett antal äldre installationer, bl. a. med avseende på funktionsövervakning, till en beräknad kostnad av 0,15 milj. kr.

För budgetåret 1967/68 har anvisats 0,3 milj. kr. för beställning av *radarutrustning* som kan förse kontrollcentralen vid Bulltofta flygplats med nödvändiga primärradarinformationer. För delbetalning under budgetåret 1968/69 beräknas 0,7 milj. kr.

För budgetåret 1967/68 anvisades 0,3 milj. kr. för beställning av en *markrörelseradar* vid Arlanda flygplats. Denna beräknas bli levererad under budgetåret 1968/69, och kostnaderna beräknas till 0,6 milj. kr.

Det är nu angeläget att fullfölja planerna på att utrusta även primärradarstationerna vid Bulltofta och Torslanda flygplatser med *sekundärradaranläggning*. Med hjälp av sekundärradar erhåller trafikledningen automatiskt uppgifter om läge, flyghöjd och identitet från flygplan, som är försedda

med svarsutrustning. Anläggningen vid Bulltofta flygplats bör vara i bruk år 1970, vilket med hänsyn till planerings- och leveranstider innebär att beställning måste ske under budgetåret 1968/69. Totalkostnaden för denna anläggning beräknas till 1,3 milj. kr., varav 0,3 milj. kr. behövs under budgetåret 1968/69.

*Radarpresentationssystemen* vid kontrollcentralerna på Arlanda och Bulltofta flygplatser måste utökas med en arbetsposition vardera. Därutöver behövs viss reservutrustning vid de båda kontrollcentralerna. Sammanlagt krävs för ändamålet 0,45 milj. kr. För att i enlighet med planerna förse torntrafikledningen vid de större flygplatserna med radarskärm för presentation av resp. övervakningsradar behövs 0,1 milj. kr.

*Databehandlingsutrustningen* vid kontrollcentralen på Arlanda bör fortlöpande förbättras och kompletteras för att allt fler funktioner skall kunna automatiseras och rationaliseras. För anskaffning av sådan kompletterande utrustning beräknas 0,2 milj. kr.

Beträffande *teleutrustning* behövs en upprustning och utökning av främst trafikanthögtalarsystem vid bl. a. Arlanda och Torslanda flygplatser, talregistreringsanläggningar vid kontrollcentralen i Göteborg samt mobila radiostationer för brandfordon och stationstjänst. Därutöver behövs ett stort antal smärre utrustningar för trafikledningarna såsom meteorologiska instrument, snabbtelefoner, uranläggningar, specialmöbler etc. Sammanlagda kostnaderna för teleutrustning under budgetåret 1968/69 beräknas till 0,5 milj. kr.

#### Utrustning för flygväderlekstjänsten

I samråd med Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) har luftfartsverket gjort upp en femårsplan för anskaffning av utrustning för flygväderlekstjänsten innebärande en årlig investeringskostnad om ca 0,4 milj. kr. Den utrustning som avses är mät- och presentationsutrustning för bansynvidd, molnhöjd, vindriktning och vindstyrka samt telefaxmottagare och telefaxsändare. För budgetåret 1968/69, vilket ingår som första år i planen, behövs för detta ändamål 0,4 milj. kr. Beloppet avser anskaffning av en bansynviddmätare för Arlanda flygplats (0,18 milj. kr.), en vindmätare för vardera Torslanda och Skellefteå flygplatser (0,12 milj. kr.) samt telefaxutrustning för väderkartor (0,11 milj. kr.). Bansynviddmätaren för Arlanda flygplats behövs för att fullfölja den pågående kompletteringen av huvudbanan för kategori II-landningar.

Av det totala investeringsbelopp om 28,1 milj. kr. som föreslås i verkets *petita* för budgetåret 1968/69 anger verket att objekt om sammanlagt ca 10,5 milj. kr. är av den art att kommunala bidrag skall utgå. De kommunala bidragen beräknas uppgå till sammanlagt ca 3,9 milj. kr., utgörande 37,5 % av 10,5 milj. kr.



**Yttranden**

*Arbetsmarknadsstyrelsen* har avgett det utlåtande som redovisats under den allmänna översikten över beräkningen av väganslagen.

*Linjeflyg AB (LIN)* framhåller att förslaget till investeringsprogram synes väl ansluta till det aktuella behovet. På Torslanda flygplats bör inflygningsljusraden för bana 04 förlängas till 900 meter. Vidare ifrågasätter bolaget om inte garderingar mot driftavbrott vid Norrköpings flygplats kan lösas genom en snabbkoppling i likhet med förslaget beträffande Karlstads flygplats. Beträffande objektsgruppen Fordon, maskiner och redskap framhåller LIN att norrlandsflygplatsernas räddningsorganisationer bör utrustas med bl. a. bandfordon. Bolaget framhåller vidare behovet av siktmätningstrustning på inrikesflygplatserna liksom önskemålet att flygplatserna successivt utrustas med molnhöjdmätare.

*Scandinavian Airlines System (SAS)* tillstyrker anvisning av medel för iordningställande av ytterligare fyra uppställningsplatser på Arlanda och be-tecknar behovet som angeläget. Företaget bedömer tillbyggnaden av stationsbyggnaden på Arlanda som ytterst angelägen. SAS anser vidare att högintensiva inflygningsljus erfordras i Kiruna till bana 03 och i Luleå till bana 32. Företaget tillstyrker inte begärda medel för ILS-anläggningar på Bromma och Luleå flygplatser utan anser att dessa medel kan utnyttjas bättre för anskaffande och installerande av ILS på Arlanda flygplats bana 26. Vidare anses inte skäl föreligga att anvisa medel till anskaffande av nya långvågsradiofyrar. I den mån utbyte skall ske på någon station bör i stället anskaffas ultrakortvågsfyrar.

*Transair Sweden AB (TSA)* föreslår att, om beslut om ersättningsflygplats för Bulltofta kommer att anstå, befintlig bana på Bulltofta flygplats utbyggs och förstärks i sådan omfattning att den kan trafikerats med bl. a. Boeing 727 och Douglas DC-9.

**Departementschefen**

I prop. 1967: 1 (bil. 8 s. 135) förordades en medelsförbrukning på luftfartsverkets fond för innevarande budgetår av 16,2 milj. kr. Efter framställning av luftfartsverket har Kungl. Maj:t den 8 december 1967 medgivit att investeringsramen ökas till 29,7 milj. kr.

I de av 1967 års riksdag antagna riktlinjerna för luftfartsverkets verksamhet och organisation (prop. 1967: 57, SU 107, rskr 267) har normer angetts för kostnadsfördelningen mellan staten och kommuner vid investeringar i statliga trafikflygplatser för linjefart, s. k. primärflygplatser. Dessa normer innebär att kommun och i förekommande fall landsting och enskild intressent skall svara för markkostnader och 37,5 % av kostnader för byggnader och anläggningar inkl. investeringar i radioanläggningar. Normerna av-

ses tillämpas för investeringsobjekt som beräknas uppgå till mer än 200 000 kr. per flygplats och budgetår.

För budgetåret 1968/69 har luftfartsverket räknat med en total investeringsomslutning på 28,1 milj. kr. varav 10,5 milj. kr. för arbeten som förutsätter medverkan från kommuner. Kommunernas andel av kostnaderna beräknas till sammanlagt 3,9 milj. kr., vilket innebär att statens del av det totala investeringsbeloppet uppgår till (28,1—3,9) 24,2 milj. kr. Av investeringsplanen för kommunikationsverken m. m. framgår att jag under luftfartsverkets fond ansett mig böra förordna en investeringsram av 19,5 milj. kr., vilket motsvarar den statliga andelen av en investeringsvolym av sammanlagt 21,9 milj. kr.

Innan avtal träffats om bidrag till de objekt som kan rymmas inom den angivna ramen kan någon exakt fördelning på objektsgrupper av det tillgängliga medelsutrymmet inte göras. Av följande sammanställning framgår hur investeringarna ungefärligen torde komma att fördela sig under budgetåret 1968/69. Sammanställningen visar också utfallet för budgetåret 1966/67 och den beräknade medelsförbrukningen för innevarande budgetår.

	1966/67 Utfall	1967/68	1968/69 Beräknad	
			Verket	Dep.chefen
	tusental kronor			
Markförvärv.....	30	13 000	—	—
Flygfältsbyggen.....	2 830	1 780	4 900	4 500
Byggnader.....	2 090	4 970	6 760	6 000
Betygningsanläggningar.....	2 190	4 520	4 890	3 500
Fordon, maskiner, redskap.....	1 730	1 000	2 350	1 200
Radioanläggningar och teleutrustning ..	6 300	4 200	4 970	4 200
Utrustning för flygväderlekstjänsten....	—	200	330	100
	<b>15 170</b>	<b>29 670</b>	<b>124 200</b>	<b>119 500</b>

<sup>1</sup> Exkl. kommunala bidrag.

Beträffande de pågående arbeten som ingår i den beräknade investeringsvolymen vill jag nämna följande.

På Arlanda flygplats pågår arbeten avseende stationsbyggnaden och komplettering av belyningsanläggningar vilka medger kategori II-landningar. För slutförande av dessa arbeten och för en markradaranläggning beräknar jag för budgetåret 1968/69 1,3 milj. kr. Trafiken på Arlanda har under senare år ökat kraftigt och tillgängligt prognosmaterial tyder på en fortsatt snabb trafik tillväxt. Stationsbyggnadens och stationsområdets kapacitet kan mot denna bakgrund komma att inom några år visa sig vara otillräcklig. Jag beräknar 0,8 milj. kr. för utredningsarbete rörande ny stationsbyggnad och nytt stationsområde vid Arlanda.

I februari 1967 träffades avtal mellan staten och Göteborgs stad om utbyggnad av Torslanda flygplats, i vilket staten åtagit sig att inom en kost-

nadsram av 10 milj. kr. utföra vissa arbeten avseende drift- och stationsområdet. Arbetena pågår och skall om möjligt vara avslutade före 1969 års utgång. För avtalet redogjordes i prop. 1967: 57 (s. 47). I enlighet med avtalet har jag för Torslanda flygplats tagit upp 5,4 milj. kr., varav 3,6 milj. kr. avser vissa husbyggnader, 1,5 milj. kr. plattform, bilparkering m. m. och 0,3 milj. kr. elektriska anläggningar.

För projektering av banor, plattformar, byggnader m. m. på den nya flygplatsen i Malmöregionen har jag i investeringsramen beräknat 1,3 milj. kr. vilket svarar mot statens andel av kostnaderna för dessa arbeten.

Under objektsgruppen Belysningsanläggningar har jag förutom nyss nämnda anläggningar på Arlanda och Torslanda flygplatser bl. a. beräknat 0,2 milj. kr. för utförande av vissa arbeten på Bromma flygplats samt 1,8 milj. kr. för att förbättra inflygnings- och landningsförhållandena på de militära flygfält som är upplåtna för civil linjefart.

Under objektsgruppen Radioanläggningar och teleutrustning har jag, förutom den tidigare nämnda radaranläggningen på Arlanda flygplats om 0,6 milj. kr., räknat 0,7 milj. kr. för delbetalning av radarutrustning för kontrollcentralen vid Bulltofta flygplats.

För nya investeringar beräknar jag 10,4 milj. kr. Härav har jag för mindre arbeten på diverse flygfält samt anskaffning av fordon, maskiner och redskap beräknat 1,8 milj. kr. För ombyggnader i flygsäkerhetstjänstens lokaler samt diverse radioanläggningar och teleutrustning har jag beräknat 2 milj. kr. Av övriga investeringar om totalt 6,6 milj. kr. vilka förutsätter medverkan från kommuner m. fl. utgör statens andel 4,2 milj. kr. Bland de större objekt som kan komma ifråga kan jag nämna vissa arbeten på Arlanda flygplats, bl. a. nya uppställningsplatser för flygplan, mindre vägar samt komplettering av belysningsanläggningar avseende kategori I-landning. Vad gäller Luleå flygplats kan en utvidgning m. m. av stationsplattformen, breddning och förstärkning av bana samt tillbyggnad av stationsbyggnaden bli aktuell. Inom objektsgruppen Radioanläggningar och teleutrustning kan nämnas ersättningsanskaffning av ILS-utrustning för Bromma och Luleå flygplatser samt radio- och teleutrustning i övrigt, bl. a. på Arlanda flygplats.

Anslaget till flygplatser m. m. har beräknats under hänsynstagande till att en marginal utöver ramen bör finnas för att möjliggöra en av konjunkturmässig eller andra skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen under löpande budgetår. Med hänsyn till den beräknade behållningen på anslaget vid utgången av innevarande budgetår bör anslaget föras upp med 17,3 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygplatser m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett investeringsanslag av 17 300 000 kr.

## II. Statens allmänna fastighetsfond

### Byggnadsarbeten för länsstyrelserna

Till ändamålet har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 3 400 000 kr.

#### *Byggnadsstyrelsen*

För budgetåret 1968/69 föreslås under förevarande anslag en medelsanvisning av i runt tal 900 000 kr.

Aktuella byggnadsåtgärder har av styrelsen redovisats i en investeringsplan, i vilken byggnadskostnaderna har räknats upp till preliminärt uppskattat kostnadsläge per den 1 april 1967.

I fråga om byggnadsföretag som påbörjats före den 1 juli 1966 anför styrelsen att byggnadsföretagen i Falun landsstatshus etapp IV och V, i Kristianstad landsstatshus etapp I, i Härnösand landskontorsbyggnad och vägförvaltningsbyggnad, ombyggnadsarbeten för datakontor vid länsstyrelserna i Kristianstad, Mariestad, Västerås, Falun, Härnösand och Malmö samt nybyggnad för datakontor vid länsstyrelsen i Umeå är färdigställda.

Pågående byggnadsföretag i Luleå redovisas närmare i prop. 1962: 1 bil. 13 s. 597, i Örebro i prop. 1964: 1 bil. 13 s. 195 och i Karlstad, Gävle, Jönköping och Göteborg i prop. 1965: 1 bil. 13 s. 209.

Kungl. Maj:t har enligt beslut den 9 juni 1967 godkänt en höjd kostnadsram för Göteborgs landsstatshus, 4 425 000 kr. i prisläget den 1 april 1966.

I fråga om byggnadsföretag som är avsedda att påbörjas budgetåret 1967/68 och 1968/69 anför byggnadsstyrelsen följande.

Aktuella igångsättningar av byggnadsföretag under 1967/68 är nybyggnad för skyddsrum vid länsstyrelsen i Halmstad, vilket redovisats i prop. 1967: 1 bil. 13 s. 129 och under 1968/69 ytterligare tillbyggnad till landsstatshuset i Umeå, vilket finns närmare redovisat i prop. 1967: 1 bil. 13 s. 129 och 130.

#### *Departementschefen*

Byggnadsstyrelsens förslag till byggnadsarbeten för länsförvaltningarna omfattar inga nya byggnadsföretag.

Sedan bygghandlingar färdigställts har byggnadsstyrelsen anmält att kostnadsramen för nybyggnad av skyddsrum i Halmstad bör beräknas till 395 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1967.

Med hänvisning till det anförda beräknar jag medelsbehovet för budgetåret 1968/69 i enlighet med följande investeringsplan och anslagsberäkning.

## Investeringsplan

(1 000-tal kr)

Byggnadsföretag	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
			Faktisk t. o. m. 1966/67	Beräknad för			
	1.4.66	1.4.67		1967/68	1968/69		
Falun landsstatshus Ettapp IV.....	1 850	1 850	1 787	63	—	3.62	4.63
Falun landsstatshus Ettapp V.....	2 650	2 650	2 608	42	—	12.63	2.65
Kristianstad landsstatshus Ettapp I.....	3 300	3 235	3 203	32	—	färd.	
Härnösand landskontors- byggnad.....	3 600	3 560	3 454	106	—	5.61	3.63
Härnösand vägförvalt- ningsbyggnad.....	2 580	2 530	2 478	52	—	2.63	1.65
Luleå landsstatshus till- byggnad.....	5 250	5 250	4 693	450	90	8.63	8.67
Örebro landsstatshus.....	8 440	8 580	6 029	2 300	200	2.65	9.67
Karlstad tillbyggnad av landsstatshus.....	11 920	10 650	7 813	2 500	300	1.66	8.67
Jönköping landsstatshus .	3 145	2 900	2 394	410	96	11.65	6.67
Göteborg om- och tillbygg- nad av landsstatshus...	4 225	4 500	3 274	1 100	100	12.65	7.67
Härnösand ombyggnad av gamla landsstatshuset..	1 275	1 275	1 057	200	18		8:68
Umeå om- och tillbyggnad av landsstatshus.....	1 300	1 339	—	—	975	1.69	10.69
Halmstad skyddsrum för länsstyrelsen.....	309	395	—	250	145	3.68	9.68
Umeå datakontor.....	1 700	1 700	1 425	225	50	10.65	9.66
Gävle nybyggnad för data- kontor m. m.....	4 225	4 265	3 533	675	100	10.65	8.67
Kristianstad ombyggnad för datakontor.....	596	575	495	70	10	11.65	5.66
Mariestad ombyggnad för datakontor.....	615	615	506	95	14	1.66	6.66
Västerås ombyggnad för datakontor.....	470	450	411	30	9	1.66	9.66
Falun ombyggnad för da- takontor.....	375	375	341	34	—	11.65	5.66
Härnösand ombyggnad för datakontor.....	674	684	599	75	10	1.66	9,66
Malmö ombyggnad för da- takontor.....	598	612	302	200	110	11.65	9.66
Summa	59 097	57 990	46 402	8 909	2 227		

## Anslagsberäkning

(1 000-tal kr)

Medelstillgång		Beräknad medelsförbrukning	
Medelsreservation 1.7.1967.....	6 828	1967/68.....	8 909
Anslag för 1967/68.....	3 400	1968/69.....	2 227
Anslag för 1968/69.....	908		
	<b>11 136</b>		<b>11 136</b>

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Byggnadsarbeten för länsstyrelserna* för budgetåret 1968/69 anvisa ett investeringsanslag av 900 000 kr.

## IV. Statens utlåningsfonder

### Statens lånefond för den mindre skeppsfarten

Statens lånefond för den mindre skeppsfarten inrättades år 1939 (prop. 119, rskr 210). Fonden har till syfte att genom lånestöd främja en från allmän synpunkt önskvärd förnyelse av rikets bestånd av fartyg med en bruttodräktighet av högst 500 registerton. Lån ur fonden beviljas av en särskild nämnd, lånenämnden för den mindre skeppsfarten. Låneverksamheten regleras genom kungörelsen den 6 juni 1957 (nr 340) om statens lånefond för den mindre skeppsfarten.

### Statens lånenämnd för den mindre skeppsfarten

Under budgetåret 1966/67 beviljade lånenämnden 16 lån om sammanlagt 11,0 milj. kr. Motsvarande belopp utgjorde under budgetåren 1964/65 och 1965/66 16,7 resp. 5,1 milj. kr.

Kapitaltillgångarna på fonden uppgick den 30 juni 1967 till 50,8 milj. kr., varav 42,3 milj. kr. utgjorde utestående lån.

För innevarande budgetår beräknas drygt 12 milj. kr. stå till förfogande för utlåning. Det disponibla beloppet utgjorde vid budgetårets början 2,8 milj. kr. Härtill kommer ordinarie återbetalningar som beräknas till omkring 7,5 milj. kr. samt det för budgetåret anvisade investeringsanslaget om 2,0 milj. kr.

Det framtida behovet av medel är enligt nämnden svårt att bedöma bl. a. med hänsyn till att lönsamhetsutvecklingen i synnerhet för de äldre torrlastfartygen är oviss. En allmän tendens är att redarna övergår till fartyg med utrustning av högre klass och till specialfartyg. Kostnaden för dessa fartyg uppgår till mellan 3 milj. kr. och 6 milj. kr. Ansökningar om lån av denna storlek kan leda till en snabb förbrukning av fondens disponibla medel.

Det mindre tonnaget har fortfarande en relativt ogynnsam åldersfördelning, varför enligt nämndens mening ett stort behov av förnyelse alltjämt finns inom denna del av handelsflottan. Möjligheten till lån ur fonden är i många fall en förutsättning för att denna förnyelse skall kunna komma till stånd.

Nämnden föreslår, att till lånefonden anvisas ett investeringsanslag av 3 milj. kr. för budgetåret 1968/69.

### Departementschefen

Pågående utredning rörande lånefonden för den mindre skeppsfarten torde bli avslutad under år 1968. Vid utgången av budgetåret 1967/68 beräk-

nas de för utlåning disponibla medlen uppgå till ca 3,5 milj. kr. Inflytande amorteringar har för budgetåret 1968/69 uppskattats till 8,5 milj. kr. Totalt bör följaktligen ca 12 milj. kr. stå till förfogande för utlåning under nästa budgetår. Jag förordar, att anslaget förs upp med formellt belopp om 1 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens lånefond för den mindre skeppsfarten* för budgetåret 1968/69 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

## V. Fonden för låneunderstöd

### Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1967/68

I enlighet med riksdagens bemyndigande (prop. 1965: 1 bil. 8 s. 300, SU 9, rskr 95) har Kungl. Maj:t genom beslut den 5 november 1965 på oförändrade villkor godkänt en förlängning för perioden den 1 oktober 1965—den 30 september 1970 av dels överenskommelsen den 20 augusti 1959 mellan Sverige, Danmark och Norge om ekonomisk garanti till de i konsortiet Scandinavian Airlines System samverkande skandinaviska luftfartsbolagen, dels tilläggsöverenskommelsen den 18 juni 1963 till nämnda överenskommelse. Avtalet mellan berörda stater om fortsatt ekonomisk garanti under tecknades den 31 augusti 1966 och innebär att Aktiebolaget Aerotransport under ifrågavarande period erhåller en årlig garanti intill högst 7,5 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1967/68*  
för budgetåret 1968/69 anvisa ett investeringsanslag av  
7 500 000 kr.



## VII. Fonden för förlag till statsverket

**Förskott till vissa plankostnader m. m.**

	Ing. behållning	Anslag	Utgift
1966/67	231 000	1 000 000	805 000
1967/68	426 000	1 500 000	1 500 000
1968/69 planverket	426 000	1 700 000	2 200 000
departementschefen	426 000	1 500 000	2 000 000

<sup>1</sup> Preliminärt belopp.

I byggnadslagen (132 §) föreskrivs att kostnaderna för upprättande eller ändring av regionplan och för regionplaneförbunds verksamhet i övrigt skall, intill dess planen fastställts, betalas av förbundsmedlemmarna eller av statsmedel enligt vad Kungl. Maj:t bestämmer. Medel till förskott till regionplaner har sedan budgetåret 1947/48 anvisats under förevarande anslag (prop. 1947: 245, SU 205, rskr 393, prop 1948: 1 bil. 27 s. 128, SU 71, rskr 162).

*Statens planverk*

Förutsatt att statens förskottvis lämnade stöd till regionplaneringen i fortsättningen skall följa samma principiella riktlinjer som hittills, har planverket med ledning av den hittillsvarande kostnadsutvecklingen uppskattat behovet av förskottsmedel under budgetåret 1968/69 till i runt tal 2 200 000 kr. Detta innebär att anslaget skulle behöva tillföras 1 700 000 kr. för detta budgetår.

*Departementschefen*

Jag beräknar medelsåtgången under anslaget för budgetåret 1968/69 till 2 milj. kr. Med hänsyn till behållningen på anslaget bör detta uppföras med 1,5 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förskott till vissa plankostnader m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kr.

## VIII. Diverse kapitalfonder

### A. Statens vägverks förrådsfond

Balansräkningen per den 30 juni 1967 för vägverkets förrådsfond visar, att fondens tillgångar uppgår till sammanlagt 519,2 milj. kr., varav 124,2 milj. kr. avser fastigheter m. m., 350,8 milj. kr. maskiner m. m., 5,6 milj. kr. grustag, 3,1 milj. kr. förråd av väglagningsämnen samt 27,9 milj. kr. effekt-förråd. Återstående 7,6 milj. kr. utgör tillgångar av finansiell natur.

Kapitalbehållningen, inkl. balanserade medel, uppgår till 252,6 milj. kr. Under budgetåret 1966/67 har behållningen minskat med 1,3 milj. kr.

I enlighet med för fonden gällande bestämmelser har överskott på fondens kapital beräknats efter 5,75 % av den på fonden under budgetåret 1966/67 redovisade genomsnittliga kapitalbehållningen. Det sålunda beräknade överskottet har för budgetåret 1966/67 uppgått till totalt ca 14,6 milj. kr. och tillgodoförts driftbudgetens inkomster under posten Övriga diverse kapitalfonder.

### Statens vägverk

I skrivelse den 31 augusti 1967 har styrelsen för statens vägverk hemställt om investeringsanslag för budgetåret 1968/69.

### Vägmaskiner m. m.

	Ing. behållning	Anslag	Utgift
1966/67	6 116 000	41 700 000	51 011 000
1967/68	9 127 000	48 000 000	143 000 000
1968/69 verket	4 816 000	62 200 000	160 200 000
departementschefen	4 816 000	50 200 000	150 000 000

<sup>1</sup> Preliminärt belopp.

### Medelsförbrukning under budgetåren 1966/67—1968/69

För budgetåret 1966/67 var investeringsramen 51,5 milj. kr. Medelsförbrukningen stannade dock vid 51 milj. kr.

För budgetåret 1967/68 är investeringsramen 43 milj. kr. Verket räknar med att ramen kommer att utnyttjas helt.

För budgetåret 1968/69 föreslår verket en medelsförbrukning av 60,2 milj. kr.

**Investeringsprogram**

Investeringsprogrammet för förrådsfonden under budgetåren 1966/67—1968/69 framgår av följande sammanställning.

	Faktisk utgift	Beräknad utgift	
	1966/67	1967/68	1968/69
	tusental kronor		
Garage- och förrådsbyggnader m. m.....	6 643	6 000	6 150
Motorfordon och vägmaskiner m. m.....	41 112	31 000	49 000
Flytande materiel.....	2 467	5 000	4 500
Reservbromateriel.....	289	209	—
Grustag m. m.....	500	500	—
Diverse och oförutsett.....	—	291	550
	<b>51 011</b>	<b>43 000</b>	<b>60 200</b>

Beträffande de olika objektsgrupperna anför verket följande.

**Garage- och förrådsbyggnader m. m.**

Medelsbehovet budgetåret 1968/69 för avslutande av tidigare påbörjade byggnadsföretag beräknas till ca 3,1 milj. kr., varav ca 1,0 milj. kr. hänförs sig till ersättningsanskaffning och ca 2,1 milj. kr. till nyanskaffning.

Enligt investeringsplan för budgetåret 1967/68 skulle byggnadsföretagen i Liden, Västernorrlands län, påbörjas hösten 1967. Då förhandlingar om inköp av tomtmark beräknas vara slutförda först under senare hälften av år 1967 har detta företag måst uppskjutas till hösten 1968. Byggnadsföretaget Lunde i samma län har i stället injämkats.

I den ordinarie planen för nybyggnad av garage- och förrådsbyggnader m. m. under budgetåret 1967/68 begärdes medel för bl. a. byggnadsföretagen Bålsta i Uppsala län, Mantorp i Östergötlands län, Örkelljunga i Kristianstads län och Svedala i Malmöhus län. Då medel för att sätta igång nya företag under innevarande budgetår i första hand har beviljats för den norra delen av Sverige har dessa fyra företag uppskjutits till investeringsplanen för budgetåret 1968/69 varjämte ett nytt byggnadsobjekt i Tidaholm i Skaraborgs län tagits upp. Medelsbehovet för dessa husbyggnadsobjekt uppgår till 2,0 milj. kr., varav 0,8 milj. kr. hänförs sig till ersättningsanskaffning och 1,2 milj. kr. till nyanskaffning.

Verket har också upprättat en alternativ investeringsplan för budgetåret 1968/69. Denna upptar Löttinge i Stockholms län och Lycksele i Västerbottens län. De beräknade kostnaderna för dessa båda byggnadsföretag uppgår till 2,6 milj. kr., varav 1,0 milj. kr. behövs under budgetåret 1968/69. Dessa byggnadsföretag utgör alternativ till sådana i den ordinarie planen som på grund av arbetsmarknadsläget kan komma att utgå.

Till konsultarvoden, markförvärv, smärre till- och ombyggnader samt diverse och oförutsett beräknas 0,2, 0,3, 0,2 resp. 0,2 milj. kr. För administration, omfattande projektering i egen regi, beräknas för perioden 1 januari—30 juni 1969 0,15 milj. kr.

## Motorfordon och vägmaskiner m. m.

I följande sammanställning redovisas verkets anskaffningsprogram för motorfordon och vägmaskiner m. m.

	Beräknat 1.7.1968	Överåriga under 1968/69	Beräknad utrangering 1968/69 antal	Beräknad anskaffning 1968/69
Lastbilar.....	1 250	274	150	150
Person- och paketbilar.....	800	239	180	160
Traktorer, terrängvagnar.....	70	48	30	20
Väghyvlar.....	975	104	95	80
Vägvältrar.....	280	109	30	30
Krossar.....	220	6	39	19
Sorteringsverk.....	180	79	20	20
Generatoraggregat.....	310	136	75	45
Skopplastare.....	620	132	80	80
Kompressorer.....	515	189	95	55

Utöver i sammanställningen redovisade fordon och maskiner, för vilka investeringsutgifterna beräknas till 43,3 milj. kr., tar verket upp ett belopp av ca 5,7 milj. kr. för anskaffning av *diverse maskiner*.

För budgetåren 1966/67 och 1967/68 har anskaffats *asfalt- och oljegrusmaskiner* för en total kostnad av 3,2 milj. kr. För budgetåret 1968/69 har beräknats att en ny- och ersättningsanskaffning för en kostnad av minst 1,5 milj. kr. behöver göras. För ersättningsanskaffning av två *specialmaskiner för vertikaldränering* beräknas 0,8 milj. kr. Till gruppen diverse maskiner har vidare bl. a. hänförts *släpvagnar, schakt- och planeringsmaskiner, bandtransportörer, elcentraler, betongmaskiner, målningsmaskiner, snöslungor, verkstadsmaskiner m. m.* Verket finner det inte möjligt att för närvarande upprätta någon detaljerad investeringsplan för dessa maskinslag.

För anskaffning av utrustning för *elektronisk databehandling, fotogrammetri m. m.* behövs under budgetåret 1968/69 0,61 milj. kr.

För leveranser till maskincentralförrådet under budgetåren 1967/68—1969/70 har verket erhållit bemyndigande att utöver vad för ändamålet tillgängliga medel medger ikläda sig betalningsansvar intill ett belopp av 26,0 milj. kr. för vart och ett av nämnda budgetår. Bemyndigandena har den 1 juli 1967 utnyttjats för nämnda budgetår intill resp. 22,9, 2,6 och 1,1 milj. kr.

Verket hemställer om bemyndigande att för budgetåret 1970/71 ikläda sig betalningsansvar intill ett belopp av 26,0 milj. kr. för leveranser till maskincentralförrådet.

## Färjor m. m.

För budgetåret 1968/69 beräknas kostnaderna för avslutande av påbörjade objekt till 4,19 milj. kr. Dessutom har för smärre ombyggnadsarbeten m. m. beräknats 0,31 milj. kr.

På grund av att tidigare utlagd beställning av en större färja inte kunde

fullföljas av leverantören har verket tvingats väsentligt omarbета investeringsplanerna för budgetåren 1966/67 och 1967/68. Omarbetningen har bl. a. inneburit att vissa färjor, vilka verket tidigare avsett beställa under budgetåren 1967/68 och 1968/69 redan har beställts. Detta gäller färjlederna Björkö, Gräsö, Furusund, Vaxholm och Fårösund.

Medelsbehovet under budgetåret 1968/69 för anskaffning av färjor m. m. beräknas till 4,5 milj. kr.

#### Diverse och oförutsett

För budgetåret 1968/69 beräknar verket att ett belopp om 550 000 kr. bör stå till verkets förfogande för att göra det möjligt att möta diverse smärre kostnader, som nu inte kan förutses.

#### Yttrande

*Arbetsmarknadsstyrelsen* har avgett det utlåtande som redovisats under den allmänna översikten över beräkningen av väganslagen.

#### Departementschefen

Investeringsramen för vägverkets förrådsfond har för innevarande budgetår fastställts till 43 milj. kr. Vägverket har beräknat att medelsförbrukningen kommer att uppgå till samma belopp.

För nästa budgetår har vägverket föreslagit en medelsförbrukning av 60,2 milj. kr. för förrådsfondens investeringar.

Som framgått av investeringsplanen för kommunikationsverken har jag tillstyrkt en investeringsram för nästa budgetår av 50 milj. kr.

Av följande sammanställning framgår hur förrådsfondens investeringar enligt mitt förslag ungefärligt kommer att fördela sig under nästa budgetår på de olika objektsgrupperna. Sammanställningen visar även utfallet för budgetåret 1966/67 och den beräknade medelsförbrukningen 1967/68.

	1966/67	1967/68	1968/69	
			Beräknad Vägverket	Dep.chefen
Utfall			miljoner kronor	
Garage- och förrådsbyggnader m. m. ....	6,6	6,0	6,2	4,9
Motorfordon och vägmaskiner.....	41,1	31,0	49,0	40,1
Färjor m. m.....	2,5	5,0	4,5	4,5
Reservbromateriel.....	0,3	0,2	—	—
Grustag m. m.....	0,5	0,5	—	—
Diverse och oförutsett.....	—	0,3	0,5	0,5
	<b>51,0</b>	<b>43,0</b>	<b>60,2</b>	<b>50,0</b>

Den av verket framlagda investeringsplanen omfattar i fråga om nya objekt fem garage- och förrådsbyggnader m. m. — alternativt en i Stockholms län och en i Västerbottens län — en betydande anskaffning av motor-

fordon och vägmaskiner, utrustning för fotogrammetri och databehandling samt slutförande av vissa färjbyggnader.

Med hänsyn till arbetsmarknadsläget synes det nya husbyggnadsföretag i Västerbottens län som nämns i alternativplanen böra sättas igång under budgetåret 1968/69. Kungl. Maj:t bör liksom hittills kunna inom ramen för tillgängliga medel vidta de förändringar i byggnadsverksamheten som kan visa sig lämpliga med hänsyn till förändringar i sysselsättningen. I fråga om medelsförbrukningen för garage- och förrådsbyggnader m. m. föreslår jag en viss begränsning i förhållande till verkets förslag.

Beträffande gruppen motorfordon och vägmaskiner föreslår jag en ökning av medelsförbrukningen i jämförelse med det beräknade utfallet för innevarande budgetår. Med hänsyn till den under senare år genomförda betydande förnyelsen av maskinparken anser jag att ersättningsanskaffningen med mitt förslag kan hållas på en godtagbar nivå.

Anslaget har beräknats under hänsynstagande till att en marginal utöver ramen bör finnas för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen under nästa budgetår. Med beaktande av förefintliga reservationsmedel torde anslaget böra föras upp med 50,2 milj. kr.

Jag förordar vidare, att verket erhåller ett i förhållande till innevarande budgetår oförändrat beställningsbemyndigande om 26 milj. kr., gällande leveranser till maskincentralförrådet under budgetåret 1970/71.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. till *Vägmaskiner m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett investeringsanslag av 50 200 000 kr.;
2. medge att statens vägverk lämnas det beställningsbemyndigande jag föreslagit i det föregående.

## **B. Sjöfartsverkets fond**

Genom beslut den 30 juni 1967 fastställde Kungl. Maj:t grunder för invärdering på sjöfartsverkets fond av de tillgångar som före den 1 juli 1966 uppförts och anskaffats med anlitan av anslag på riksstatens driftbudget. Dessa tillgångars värde fastställdes till nära 236 milj. kr. Tillsammans med de tillgångar som överförts från sjöfartsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond och väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond uppgick tillgångarnas värde den 1 juli 1966 till nära 276 milj. kr.

Av balansräkningen per den 30 juni 1967 för sjöfartsverkets fond framgår, att tillgångarna uppgår till sammanlagt 288 milj. kr., varav 56,9 milj. kr. avser fastigheter, 173,4 milj. kr. fartyg m. m. och 57,7 milj. kr. inventarier.

Kapitalbehållningen uppgår till 148,1 milj. kr. Under budgetåret 1966/67 har behållningen ökat med 2,6 milj. kr.

I enlighet med för fonden gällande bestämmelser har överskott på fondens kapital beräknats efter 5,75 %. Det sålunda beräknade överskottet har för budgetåret 1966/67 uppgått till 8,7 milj. kr. och tillgodoförts driftbudgetens inkomster under posten Övriga diverse kapitalfonder.

### **Sjöfartsstyrelsen**

I skrivelse den 19 september 1967 har sjöfartsstyrelsen hemställt om investeringsanslag för budgetåret 1968/69.

#### **Sjöfartsmateriel m. m.**

	Ing. behållning	Anslag	Utgift
1966/67 .....	13 000 000	13 200 000	13 450 000
1967/68 .....	2 750 000	18 900 000	219 900 000
1968/69 styrelsen .....	1 750 000	28 400 000	227 400 000
departementschefen	1 750 000	25 700 000	224 900 000

<sup>1</sup> Beloppet avser reservationer på tidigare uppförda anslag till säkerhetsanstalter för sjöfarten och väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förrådsfond, vilka fr. o. m. budgetåret 1966/67 tillförts förevarande anslag.

<sup>2</sup> Preliminärt belopp.

För budgetåret 1966/67 har i prop. 1966: 1 investeringsramen angetts till 13,2 milj. kr. vilken fastställdes genom Kungl. Maj:ts beslut den 29 april 1966. På framställning av sjöfartsstyrelsen har Kungl. Maj:t den 15 juni 1967 medgett en höjning av investeringsramen med 250 000 kr. till 13 450 000 kr. Ramen utnyttjades helt.

För arbeten och anskaffningar utanför investeringsprogrammet, vilka styrelsen beslutat med stöd av erhållet bemyndigande har avseende objektsgruppen Sjösäkerhet 1,4 milj. kr. och 0,2 milj. kr. tagits i anspråk från de senast under budgetåret 1965/66 på riksstaten uppförda reservationsanslagen Säkerhetsanstalter för sjöfarten resp. Anskaffning av lotsbåtar. Av det senast samma budgetår uppförda reservationsanslaget Mättnings- och rekognosceringsverksamhet har 0,5 milj. kr. förbrukats. Slutligen har för sjösäkerhetsfrämjande åtgärder förbrukats ytterligare 2 milj. kr. som anvisats från anslag till allmänna beredskapsarbeten m. m.

För budgetåret 1967/68 har investeringsramen fastställts till 19,9 milj. kr. Styrelsen räknar med en medelsförbrukning motsvarande detta belopp.

För budgetåret 1968/69 har styrelsen beräknat medelsförbrukningen till 27,4 milj. kr. Av detta belopp hänför sig 15 milj. kr. till det under innevarande budgetår beställda nya isbrytarfartyget.

**Investeringsprogram**

Av följande sammanställning framgår total faktisk resp. beräknad medelsförbrukning budgetåren 1966/67—1968/69.

	Faktisk utgift	Beräknad utgift	
	1966/67	1967/68	1968/69
	miljoner kronor		
Sjösäkerhet . . . . .	9,7	7,5	10,3
Sjömätning m. m. . . . .	2,9	1,4	1,5
Farledsarbeten m. m. . . . .	0,8	0,6	0,1
Muddermateriel m. m. . . . .	—	0,3	0,5
Isbrytning . . . . .	—	10,0	15,0
Diverse och oförutsett . . . . .	—	0,1	—
	<b>13,4</b>	<b>19,9</b>	<b>27,4</b>

Beträffande de olika objektsgrupperna anför styrelsen följande.

**S j ö s ä k e r h e t**

För nya bottenfasta fyrar beräknas medelsförbrukningen under budgetåret 1968/69 till ca 2,8 milj. kr. Beloppet fördelar sig med 550 000 kr. på Finngrundet i Bottenhavet, med 430 000 kr. på Tylögrundet utanför Halmstad, vilka båda beräknas färdigställas under nästa budgetår, samt med 1,8 milj. kr. på Västra Banken i Bottenhavet, som kostnadsberäknats till 3,5 milj. kr. De tre fyrarna avses byggas och utrustas i Jävre-Sandholmen utanför Piteå. Takten för fyrbyggena blir beroende av om beredskapsmedel i fortsättningen kommer att utgå eller ej. Personalbesparingen genom indragning av fyrskeppen Finngrundet och Västra Banken samt avbemanning av fyren på Tylön uppgår till 28 man.

För automatisering av fyrplatserna Ölands södra grund, Tistlarna, Brämön, Gran och Utklippan erfordras under nästa budgetår ca 2,5 milj. kr. Personalbesparingen uppgår till 22 man.

Den redovisade personalminskningen av totalt 50 man kommer endast delvis att bli realiserad under budgetåret 1968/69.

För ledfyrssystemets utbyggnad beräknas 450 000 kr.

För investeringar i teleanläggningar beräknar styrelsen 450 000 kr. Beloppet avser främst lotsorganisationens behov av radar och telekommunikationshjälpmedel i form av VHF. Kostnader för ersättningsanskaffning för försliten teleutrustning beräknas till 900 000 kr.

För hamnar och tjänstelokaler föreslår styrelsen 1 650 000 kr. Upprustningen av tjänstelokaler och bostäder för lots- och fyrpersonalen avses ske i samma takt som tidigare och samordnas med rationaliseringsåtgärderna inom området.

Vidare föreslås utbyte av äldre lotsbåtar mot nyare och mera sjöduelig materiel. För förbindelseresor krävs ett antal snabba båtar av plast. För dessa ändamål beräknas 1,1 milj. kr.

Slutligen beräknas för lysbojar 200 000 kr. och för oförutsedda utgifter 250 000 kr.



### Sjö mätning m. m.

Medel för anskaffning av en rullningsdämpande s. k. flumetank för sjömätningarfartyget Johan Månsson har tagits upp för nästa budgetår med 200 000 kr. I övrigt beräknas för vissa ombyggnadsarbeten på äldre fartyg 145 000 kr., för anskaffning av moderna mätningsbåtar 790 000 kr. samt för elektrisk apparatur för sjömätningssverksamheten 255 000 kr.

Genom anskaffning av automatisk registreringsapparat för de geomagnetiska observatorierna för ca 330 000 kr. kommer personalen att kunna utnyttjas mer rationellt. För budgetåret 1968/69 beräknas 110 000 kr.

### Farleds arbeten m. m.

Farlederna och de statliga fiskehamnarna har numera invärderats på sjöfartsverkets fond. För statliga farleder för fritidsbåtar beräknas 100 000 kr. För statliga fiskehamnar begärs inga medel.

### Muddermateriel m. m.

För innevarande budgetår har 300 000 kr. beräknats för anskaffning av grävskopor, viss kompletteringsutrustning till ombyggda mudderverk och viss förnyelse av maskinparken. Den planerade anskaffningen av två mudderverk har skjutits upp tills vidare. Däremot anser styrelsen att ett nytt sugmudderverk bör anskaffas för främst muddring i hamnar för fritidsbåtar. Mudderverket beräknas kosta 400 000 kr. För anskaffning av byggnadsmaskiner och arbetsbodas erfordras 100 000 kr.

### Isbrytning

Med stöd av riksdagens beslut (prop. 1967: 1, bil. 8 s. 220, SU 9, rskr 118) bemyndigade Kungl. Maj:t den 26 april 1967 sjöfartsstyrelsen att efter samråd med marinförvaltningen och efter vederbörligt anbudsförfarande beställa en ny statsisbrytare av i huvudsak samma typ och storlek som statsisbrytaren Tor. Sjöfartsstyrelsen tecknade den 8 augusti 1967 kontrakt med Oy Wärtsilä AB om leverans vid årsskiftet 1969/70 av ett nytt isbrytarfartyg till ett fast pris av 45,1 milj. kr. Enligt den i kontraktet intagna betalningsplanen och marinförvaltningens bedömning av sitt eget medelsbehov erfordras för budgetåret 1968/69 15 milj. kr.

### **Yttranden**

*Arbetsmarknadsstyrelsen* har i sitt yttrande förutsett ett stort behov av beredskapsarbeten under budgetåret 1968/69. Styrelsen framhåller betydelsen av att avsedda investeringsobjekt är så förtidsplanerade att en utökning av investeringarna snabbt kan åstadkommas om så påkallas från arbetsmarknadssynpunkt. Detta gäller såväl investeringar i byggnader och anläggningar som i form av fartyg och andra industribeställningar. I övrigt

hänvisar arbetsmarknadsstyrelsen till det yttrande, som redovisats under den allmänna översikten över beräkningen av väganlagen (s. 70).

*Lotsorganisationsutredningen* anser att behovet av lotsbåtar framdeles kommer att minska till följd av en ännu längre gående centralisering av lotsorganisationen. Utredningen understryker dock angelägenheten av att snabbgående lotsbåtar anskaffas till vissa lotsplatser för att handelssjöfarten mera effektivt skall betjänas. Försöksverksamheten med hydrokopter bör enligt utredningens uppfattning — inte minst mot bakgrund av vunna erfarenheter vid Söderhamns lotsplats och hydrokopterns relativt ringa anskaffnings- och driftkostnad samt det hårda slitaget av lotsbåtarna vid isgång — utsträckas till ytterligare några norrländska lotsplatser. Utredningen tillstyrker det föreslagna anslagsbeloppet för budgetåret 1968/69.

Vad beträffar medel för tjänstelokaler och bostäder har lotsorganisationsutredningen tidigare anmält, att den i likhet med sjöfartsstyrelsen funnit, att standarden på många platser är låg men att vissa platser med otillfredsställande standard inte torde komma att bibehållas.

### Departementschefen

I prop. 1967: 1 (bil. 8 s. 135) förordades en investeringsram för sjöfartsverkets fond av 19,9 milj. kr. för budgetåret 1967/68. Sjöfartsstyrelsen räknar med att helt utnyttja denna ram.

För budgetåret 1968/69 har sjöfartsstyrelsen föreslagit en medelsförbrukning av 27,4 milj. kr. Av investeringsplanen för kommunikationsverken framgår, att jag tillstyrkt en investeringsram av 24,9 milj. kr. för nästa budgetår, vilket innebär en ökning med 5 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår.

Följande sammanställning visar hur investeringarna under nästa budgetår i stort kommer att fördela sig på de olika objektsgrupperna. Sammanställningen visar även utfallet för budgetåret 1966/67 och den beräknade medelsförbrukningen för innevarande budgetår.

	1966/67 Utfall	1967/68	1968/69	
			Beräknad Styrelsen tusental kronor	Dep.chefen
Sjösäkerhet.....	9 700	7 500	10 050	8 800
Sjömätning.....	2 900	1 400	1 500	900
Farledsarbeten m. m.....	800	600	100	—
Muddermateriel m. m.....	—	300	500	100
Isbrytning.....	—	10 000	15 000	15 000
Diverse och oförutsett.....	—	100	250	100
	<b>13 400</b>	<b>19 900</b>	<b>27 400</b>	<b>24 900</b>

Den medelsförbrukning jag räknat med för objektsgruppen Sjösäkerhet bör ge sjöfartsstyrelsen ytterligare möjligheter att bl. a. fortsätta rationali-

seringsarbetet inom lots- och fyrväsendet. Den pågående omorganisationen av lotsväsendet bör självfallet påverka anskaffningen av nya lotsbåtar, upprustningen av tjänstelokaler m. m. och jag förutsätter att sjöfartsstyrelsen härvid även i fortsättningen kommer att samråda med lotsorganisationsutredningen.

Det förordade beloppet till sjömätning bör möjliggöra viss komplettering och anskaffning av utrustning. I fråga om muddermateriel m. m. har jag beräknat medel för anskaffning av byggnadsmaskiner och arbetsbodas.

Sjöfartsstyrelsen har efter samråd med marinförvaltningen tecknat kontrakt med Oy Wärtsilä AB i Finland om leverans vid årsskiftet 1969/70 av ett nytt isbrytarfartyg till ett pris av 45,1 milj. kr. För budgetåret 1968/69 beräknas medelsbehovet till 15 milj. kr.

I enlighet med förslag i prop. 1967: 1 erhöll sjöfartsstyrelsen med hänsyn till omfattningen och karaktären av sjöfartsverkets investeringsverksamhet ett beställningsbemyndigande om 5 milj. kr. gällande leveranser av sjöfartsmateriel under budgetåren 1968/69 och 1969/70. Jag förordar att ett liknande bemyndigande ges för budgetåret 1970/71.

Anslaget till sjöfartsmateriel bör beräknas med hänsyn till att en marginal utöver investeringsramen bör finnas för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen under nästa budgetår. Med beaktande av förefintliga reservationsmedel bör anslaget föras upp med 25,7 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. till *Sjöfartsmateriel m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett investeringsanslag av 25 700 000 kr.

2. medge att sjöfartsstyrelsen lämnas det beställningsbemyndigande jag föreslagit i det föregående.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

*Britta Gyllensten*

## Register

Sid. Kr.  
1 Översikt

### DRIFTBUDGETEN

#### Sjätte huvudtiteln

##### A. Kommunikationsdepartementet

Kommunikationsdepartementet:

18	Avlöningar . . . . .	6 149 000	
19	Omkostnader . . . . .	335 000	6 484 000
19	Kommittéer m. m., därav 1 500 000 att avräknas mot automobilskattemedlen . . . . .		4 200 000
20	Extra utgifter . . . . .		240 000
	Summa för kommunikationsdepartementet		10 924 000

##### B. Landsstaten

Länsstyrelserna:

21	Avlöningar . . . . .	213 955 000	
38	Sjukvård m. m. . . . .	600 000	
38	Reseersättningar . . . . .	5 800 000	
39	Expenser . . . . .	41 240 000	
40	Publikationstryck . . . . .	430 000	262 025 000

Fögderiorganisationen:

40	Avlöningar . . . . .	75 065 000	
43	Omkostnader . . . . .	8 220 000	83 285 000

Lokala exekutionsorganisationen:

44	Avlöningar . . . . .	65 920 000	
47	Omkostnader . . . . .	12 480 000	78 400 000

Summa för landsstaten 423 710 000

##### C. Planväsendet

Statens planverk:

49	Förvaltningskostnader . . . . .	14 214 000	
53	Uppdragsverksamhet . . . . .	1 515 000	15 729 000
54	Bidrag till upprättande av regionplaner m. m. . . . .		1 000

Summa för planväsendet 15 730 000

Sid.

Kr.

**D. Vägväsendet****Statens vägverk**

58	Statens vägverk: Förvaltningskostnader, att avräknas mot automobilskattemedlen .....		9 711 000
59	De lokala vägnämnderna m. m., att avräknas mot automobilskattemedlen .....		300 000
60	Reglering av vissa skador inom statens vägverks ämbetsområde, att avräknas mot automobilskattemedlen .....		1 500 000
			<u>11 511 000</u>

**Väghållning och vägbyggnader**

60	Allmän översikt över beräkningen av väkanslagen m. m.		
	Väghållningen på landet samt i städer och stadsliknande samhällen, där kronan är väghållare:		
75	Väghållningen på landet och i städer, att avräknas mot automobilskattemedlen .....	631 500 000	
78	Vägbyggnaden, att avräknas mot automobilskattemedlen .....	640 500 000	1 272 000 000
	Väghållningen i städer och stadsliknande samhällen, som är väghållare:		
80	Bidrag till underhåll av vägar och gator, att avräknas mot automobilskattemedlen .....	93 000 000	
81	Bidrag till byggande av vägar och gator, att avräknas mot automobilskattemedlen .....	270 000 000	363 000 000
	Enskild väghållning:		
82	Bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m., att avräknas mot automobilskattemedlen .....	47 500 000	
83	Bidrag till byggande av enskilda vägar, att avräknas mot automobilskattemedlen .....	20 000 000	67 500 000
	Diverse ändamål:		
84	Utredningar m. m., att avräknas mot automobilskattemedlen .....	1 000 000	
85	Avsättning till statens automobilskattemedelsfond .....	1 000	1 001 000
	Summa för vägväsendet		<u>1 715 012 000</u>

**E. Trafiksäkerhet**

Statens trafiksäkerhetsverk:

87	Förvaltningskostnader, att avräknas mot automobilskattemedlen .....	3 680 000	
89	Uppdragsverksamhet, att avräknas mot automobilskattemedlen .....	8 348 000	12 028 000
90	Registrering av motorfordon .....		1 000

Sid.		Kr.
91	Bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid järnvägs korsningar, att avräknas mot automobilskattemedlen . . . . .	6 500 000
91	Trafiksäkerhetsforskning, att avräknas mot automobilskattemedlen . . . . .	2 508 000
94	Kostnader för övergång till högertrafik, att avräknas mot automobilskattemedlen . . . . .	20 000 000
95	Bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande, att avräknas mot automobilskattemedlen . . . . .	2 000 000
	Summa för trafiksäkerhet	43 037 000

**F. Sjöfart**

*Sjöfartsverket*

98	Allmän översikt över utvecklingen inom sjöfarten	
110	Sjöfartsstyrelsen: Förvaltningskostnader . . . . .	4 791 000
112	Fartygsinspektion m. m. . . . .	4 389 000
113	Sjösäkerhet . . . . .	59 653 000
114	Sjömätning m. m. . . . .	7 459 000
115	Isbrytning . . . . .	21 000 000
116	Underskott vid vissa statliga hamnar och farleder.	290 000
116	Bidrag till fiskehamnar m. m. . . . .	1 000
117	Bidrag till småbåtshamnar m. m., att avräknas mot automobilskattemedlen . . . . .	2 600 000
		100 183 000

*Övriga sjöfartsändamål*

Handelsflottans pensionsanstalt:

118	Administrationskostnader . . . . .	1 000
119	Läkarundersökning av sjöfolk . . . . .	575 000
119	Bidrag till vissa resor av sjöfolk . . . . .	325 000
120	Avsättning till handelsflottans välfärdsfond . . . . .	700 000
120	Understöd åt skärgårdsrederier m. m. . . . .	600 000

Summa för sjöfart 102 384 000

**G. Institut m. m.**

122	Transportnämnden: Förvaltningskostnader, därav tre fjärdedelar att avräknas mot automobilskattemedlen . . . . .	594 000
	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut:	
123	Avlöningar . . . . .	10 130 000
124	Omkostnader . . . . .	2 474 000
125	Underhåll av materiel m. m. . . . .	922 000
125	Nyanskaffning av instrument m. m. . . . .	300 000
126	Uppdragsverksamhet . . . . .	3 100 000
127	Väderlekstjänst för luftfarten . . . . .	6 416 000
129	Bidrag till väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland m. m. . . . .	1 621 000
		24 963 000

232 *Statsverkspropositionen år 1968: Bil. 8: Kommunikationsdepartementet*

Sid.		Kr.
130	Statens väginstitut, att avräknas mot automobilskattemedlen.....	1 699 000
131	Statens väginstitut: Utrustning, att avräknas mot automobils-kattemedlen.....	170 000
	Statens geotekniska institut:	
132	Avlöningar.....	1 345 000
134	Omkostnader.....	278 000
135	Uppdragsverksamhet.....	2 000 000
136	Utrustning.....	150 000
	Statens brandinspektion:	
137	Avlöningar.....	613 000
138	Omkostnader.....	185 000
	Statens brandskola:	
138	Avlöningar.....	699 000
139	Omkostnader.....	325 000
	Summa för institut m. m.	33 021 000

**H. Diverse**

	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:	
141	Byggnadsstyrelsens delfond.....	41 787 000
141	Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer.....	205 000 000
143	Ersättning till trafikföretag för drift av icke lönsamma busslinjer, att avräknas mot automobils-kattemedlen.....	9 000 000
146	Driftbidrag till luftfartsverket.....	18 000 000
148	Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser, därav 2 400 000 kr. att avräknas mot automobils-kattemedlen	104 000 000
149	Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m.....	1 200 000
150	Beredskap för civil luftfart.....	800 000
151	Bidrag till kostnader för kommunal beredskap.....	2 000 000
151	Vissa kostnader i anledning av allmänna val.....	4 000 000
152	Bidrag till förebyggande och släckning av brand.....	1 800 000
	Summa för diverse	387 587 000
	Summa för driftbudgeten	2 731 405 000

**KAPITALBUDGETEN**

153 Investeringsplan för kommunikationsverken m. m.

**I. Statens affärsverksfonder**

**B. Postverket**

157	Posthus m. m.....	21 600 000
163	Departementschefen	

Sid.		Kr.
<b>C. Televerket</b>		
165	Teleanläggningar m. m. ....	585 400 000
178	Departementschefen	
<b>D. Statens järnvägar</b>		
181	Järnvägar m. m. ....	396 600 000
195	Överföring av medel inom värdepapperskontot	
196	Departementschefen	
<b>E. Luftfartsverket</b>		
202	Flygplatser m. m. ....	17 300 000
210	Departementschefen	
<b>II. Statens allmänna fastighetsfond</b>		
213	Byggnadsarbeten för länsstyrelserna. ....	900 000
<b>IV. Statens utlåningsfonder</b>		
215	Statens lånefond för den mindre skeppsfarten. ....	1 000
<b>V. Fonden för låneunderstöd</b>		
217	Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1967/68. ....	7 500 000
<b>VII. Fonden för förlag till statsverket</b>		
218	Förskott till vissa plankostnader m. m. ....	1 500 000
<b>VIII. Diverse kapitalfonder</b>		
219	Statens vägverks förrådsfond: Vägmaskiner m. m. ....	50 200 000
222	Departementschefen	
223	Sjöfartsverkets fond: Sjöfartsmateriel m. m. ....	25 700 000
227	Departementschefen	
		Summa för kapitalbudgeten 1 106 701 000
		Totalt för kommunikationsdepartementet 3 838 106 000



# BILAGA 9 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1968

## FINANSDEPARTEMENTET

---

### ÖVERSIKT

Finansdepartementets utgiftsområde omfattade tidigare i huvudsak skatteutjämningsbidrag till kommunerna, finansiellt utvecklingsbistånd och kostnader för ett antal förvaltningsmyndigheter med uppgifter inom bl. a. rationaliserings- och revisionsområdet, statistikproduktionen samt skatte- och kontrollväsendet. Genom den omfördelning av ärenden mellan statsdepartementen som gjordes förra året fick finansdepartementet ett betydligt vidgat verksamhetsområde. Under departementets handläggning faller sålunda numera även ärenden rörande näringspolitik, statsägda bolag, industri och hantverk, energiförsörjning, bergsbruk, teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete, byggande för statens räkning och förvaltning av statliga fastigheter. Utgifterna inom de nytillkomna ärendegrupperna utgör under nästa budgetår omkring en tredjedel av den totala utgiftssumman under huvudtiteln.

De *näringspolitiska frågorna* står i förgrunden för arbetet inom de s. k. ekonomienheterna, som under förra året har inrättats inom departementet. De allmänna riktlinjerna för näringspolitiken har angivits i finansplanen. Förverkligandet av näringspolitikens mål påverkar utformningen av den allmänna stabiliseringspolitiken, skattepolitiken, handelspolitiken, arbetsmarknads- och lokaliseringspolitiken, utbildnings- och forskningspolitiken, valuta- och kreditmarknadspolitiken, energipolitiken, transportpolitiken, miljövärden och vissa andra former av offentlig verksamhet. Ansvaret för dessa olika områden är fördelat på olika departement. Finansdepartementets ekonomienheter har det departementala huvudansvaret endast för en del av dessa områden. Men departementet har den viktiga uppgiften att vid beredningen i Kungl. Maj:ts kansli beakta och samordna de näringspolitiska aspekterna på den statliga politiken.

En effektiv näringspolitik förutsätter en fortlöpande uppföljning av utvecklingsmöjligheter och problem inom olika branscher. Ett sådant kartläggningsarbete ingår som ett väsentligt led i arbetsprogrammet.

Skogsindustrins både kortsiktiga och strukturella problem är välbekanta. För att skapa ett samstämt underlag för bedömningar rörande skogsnäringsarnas framtid har en arbetsgrupp bildats med företrädare för finans-, jordbruks- och inrikesdepartementen samt för skogsindustri, skogsägare och berörda fackliga organisationer.

De olikartade struktur- och samarbetsfrågorna inom den rikt differentierade verkstadsindustrin utreds f. n. närmare av Sveriges Mekanförbund. Kontakt har etablerats mellan denna utredning och representanter för departementet.

Den svenska varvsindustrin har sedan flera år tillbaka mött betydande problem. Under återopande av de internationella konkurrensbetingelserna inkom Sveriges varvsindustriförening i maj 1967 med begäran om statligt kreditstöd. Med anledning av detta har fyra sakkunniga tillkallats med uppdrag att tillsammans med företrädare för varvsindustrin undersöka den svenska varvssituationen med avseende på lönsamhet, finansiering, produktivitet m. m. samt föreslå de statliga åtgärder undersökningen kan aktualisera. På det internationella planet har Sverige tagit initiativet till bildandet av en arbetsgrupp inom OECD. Denna har i första hand till uppgift att utarbeta rekommendationer som syftar till en begränsning av statliga stödåtgärder som äventyrar normal konkurrens inom den internationella varvsindustrin.

Förberedelser pågår för att utvidga kartläggningsarbetet till andra branscher.

Utvecklingen inom de *statliga bolagen* för det gångna verksamhetsåret framgår av publikationen »Statliga företag», som utarbetats inom departementet. I samband med att ansvaret för huvudparten av de tillverkande bolagen överförts till ekonomienheterna har resurser erhållits för ett mera aktivt och samordnat utövande av statens aktieägarintresse. De långsiktiga utvecklingsbetingelserna för de olika bolagen studeras närmare. Det är givetvis väsentligt att bolagsgruppen får en så ändamålsenlig struktur som möjligt. Bl. a. studeras möjligheterna att sammanföra vissa av bolagen i koncerner. En arbetsgrupp med representanter för jordbruksdepartementet och finansdepartementet och berörda företag har t. ex. utrett utformningen av en samordnad ledning för domänverket och AB Statens Skogsindustrier i vad avser företagens långsiktiga handlande. Arbetsgruppen har nyligen avlämnat sitt förslag. Detta innebär bl. a. en precisering till en strikt ekonomisk målsättning för de båda företagen, en upplösning av vissa restriktioner för främst domänverket, inrättandet av en styrelse för domänverket och en samordning av företagen på styrelseplanet.

Inom kort kommer en särskild beredning att tillsättas för att undersöka och avge förslag om åtgärder för ytterligare effektivisering av hela den statliga företagsgruppen.

Beträffande *verksamheten i övrigt* inom finansdepartementets ansvars-

område kan följande nämnas utöver vad som framgår av den följande redogörelsen för departementets olika anslagsområden.

Skatteutjämningsbidragen till kommunerna är fortfarande den dominerande utgiftsposten inom huvudtiteln. Dessa bidrag uppgår för nästa budgetår till nära hälften av den totala utgiftssumman.

Inom departementets myndigheter har en rad åtgärder vidtagits för att rationalisera och effektivera verksamheten. Den statliga rationaliserings- och revisionsverksamheten har sålunda intensifierats. Betydelsefulla insatser har gjorts för att utnyttja den automatiska databehandlingen inom statsverksamheten. Inom tullverket har personalen kunnat minska trots ökande trafik. Den statliga statistikproduktionen har samordnats och förbättrats.

Den ekonomiska utvecklingen på längre sikt ägnas fortlöpande uppmärksamhet. Arbetet med en ny långtidsutredning, som främst omfattar perioden 1970—75, har nyligen påbörjats.

Ett led i det pågående utvecklingsarbetet är kommittéverksamheten. Inom departementets område arbetar f. n. 43 kommittéer och utredningar. Av dessa berör 14 skatte- och tullfrågor, 10 näringspolitiska frågor, 4 frågor rörande samhälls ekonomin och 15 frågor av allmänt organisatorisk art. Bland utredningar som beräknas bli avslutade i år kan nämnas affärsverksutredningen, familjeskatteberedningen och koncentrationsutredningen.

#### Skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m.

Skatteutjämningsbidragen till kommunerna har en väsentlig betydelse för att utjämna skillnaderna i det kommunala skattetrycket i olika delar av landet. Bidragen utgår både för att kompensera ett bristande skatteunderlag i kommunerna och för att mildra effekten av en hög kommunal utdebitering.

Genom utvecklingen av det kommunala skatteunderlaget och höjda kommunala utdebiteringar har statens utgifter för skatteutjämningsbidragen ökat kraftigt under senare år. De sammanlagda beloppen under åren 1961—1968 för skatteutjämningsbidrag och de före år 1966 utgående skatteersättningsarna och skattelindringsbidragen framgår av följande sammanställning.

År	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968
Milj. kr.	590	813	786	791	755	1 052	1 157	1 307

Av bidragsbeloppet för år 1968 faller ca 571 milj. kr. på landskommuner, 226 milj. kr. på städer och köpingar, 70 milj. kr. på församlingar och 440 milj. kr. på landsting.

De relativt sett största beloppen för skatteutjämningsbidrag har utgått till de fyra nordligaste länen. Det genomsnittliga beloppet av skatteutjämningsbidrag per invånare utgör sålunda för år 1968 i Norrbottens län 643

kr., i Västerbottens län 510 kr., i Jämtlands län 645 kr. och i Västernorrlands län 497 kr. För länen i övrigt varierar beloppen mellan 38 kr. och 421 kr. per invånare.

Anslaget till skatteutjämningsbidrag m. m. är i riksstaten för detta budgetår upptaget med 1 240 milj. kr. För budgetåret 1968/69 beräknas anslaget till 1 380 milj. kr. Anslagsökningen utgör således 140 milj. kr.

Avvecklingen av tolagsersättningen till vissa städer fortsätter enligt beslut av 1964 års riksdag. För nästa budgetår minskar anslagsbehovet med 7,8 milj. kr.

#### **Rationalisering och revision**

Arbetet med att rationalisera och effektivera den statliga verksamheten har intensifierats. I detta arbete intar statskontoret och riksrevisionsverket en viktig plats. Båda verken har under senare år omorganiserats för att få ökad effektivitet.

Statskontorets verksamhet har alltmer inriktats mot större och mera vittomfattande rationaliseringsundersökningar. Bland sådana undersökningar som nu pågår kan nämnas undersökningar rörande tillämpning av automatisk databehandling inom sjukvården, administrationen av den allmänna försäkringen och den statliga personaladministrativa verksamheten samt olika undersökningar av administrativa rutiner. Anslagen till statskontoret tas i statsverkspropositionen upp med endast preliminära belopp i avvaktan på särskild proposition i ämnet.

Statskontoret har vidare en samordnande funktion när det gäller utbyggnaden av universitetens och högskolornas databehandlingsresurser. Finansieringen sker över en särskild fond. Hittills har under denna fond anvisats investeringsanslag av sammanlagt 40 milj. kr. Investeringsbehovet under nästa budgetår beräknas till 10,7 milj. kr. Statskontoret har lagt fram förslag om att fonden skall utvidgas till att omfatta även datamaskinanläggningar för administrativt bruk, som anskaffas för andra statliga myndigheter än de affärsdrivande verken. Denna fråga avses skola underställas riksdagen i samband med att slutligt förslag läggs fram om anslag till statskontoret.

Enligt riktlinjer, som godkänts av förra årets riksdag, kommer redovisning och utbetalning inom den statliga verksamheten att centraliseras till större kamerala enheter. Samtidigt skall automatisk databehandling införas för redovisningen. Omläggningen skall genomföras efter närmare förslag av riksrevisionsverket. För detta arbete och för arbete med att introducera programbudgetering i statsverksamheten beräknas ytterligare medel till expertis hos verket. Beställningsbemyndigande och medel begärs också för att anskaffa stansutrustning för de blivande centrala kameralmyndigheterna.

### Statistikproduktion

Den statliga statistikproduktionen har successivt centraliserats till statistiska centralbyrån i enlighet med principbeslut av 1960 års riksdag. Syftet med denna centralisering är att minska kostnaderna för statistiken och förbättra statistikens kvalitet.

För nästa budgetår beräknas medel för en utbyggnad av bl. a. den ekonomiska statistiken. Syftet är att denna därigenom skall bli ett bättre underlag för bl. a. arbetsmarknadsorganisationerna i avtalsarbetet och för de utredningar som arbetar med den långsiktiga ekonomiska planeringen.

Medel beräknas vidare för en hushållsbudgetundersökning, som skall ge information om konsumtionens sammansättning med avseende på olika hushållsgrupper och varuslag, samt för en ny folk- och bostadsräkning år 1970.

### Byggnads- och fastighetsförvaltning

Byggnadsstyrelsen delades den 1 juli 1967 upp på ett planverk och ett byggande och fastighetsförvaltande verk. Det senare verket, som behöll namnet byggnadsstyrelsen, överfördes därvid från kommunikationsdepartementets till finansdepartementets verksamhetsområde.

Byggnadsstyrelsens byggnadsproduktion ökade från 273 till 391 milj. kr. mellan budgetåren 1963/64 och 1966/67. Motsvarande värden för budgetåren 1967/68 och 1968/69 beräknas till 355 resp. 370 milj. kr., allt uttryckt i 1967 års priser. Styrelsens utgifter för förhyrda lokaler väntas uppgå till ca 135 milj. kr. för budgetåret 1968/69. Reparations- och underhållskostnaderna för fastigheter, som förvaltas av byggnadsstyrelsen, beräknas till ca 90 milj. kr.

Medel beräknas under finansdepartementets huvudtitel för i huvudsak endast fortsättning av redan påbörjade byggnadsobjekt.

### Skatte- och kontrollväsen m. m.

Balansen av främst skattemål i kammarrätten har ökat. För att minska handläggningstiden för målen föreslås en förstärkning av domstolens organisation. Den nuvarande särskilda avdelningen byggs härvid ut till en fullständig division.

Inom tullverket pågår sedan flera år en omfattande rationaliseringsverksamhet. Trots att trafiken har ökat starkt, har den sammanlagda personalstyrkan i tullverket kunnat minskas med ca 520 man mellan åren 1957 och 1966. För nästa budgetår räknas med en mindre minskning av den totala personalen med ca 10 man.

En särskild utredningsman har lagt fram förslag om en förstärkning av tullverkets organisation för smuggelbekämpning. På grundval av förslaget föreslås att en särskild bevakningsbyrå inrättas i generaltullstyrelsen och att den lokala organisationen för bl. a. spaning effektivteras.

En förutsättning för rationaliseringen inom tullverket har varit förbättrade tekniska resurser. Medel beräknas för bl. a. fortsatt anskaffning av nya håtar.

I enlighet med beslut av 1963 års riksdag har länsstyrelserna under förra året utrustats med datamaskinanläggningar som hjälpmedel inom folkbokföringen och för arbetet med bl. a. uppbörd och redovisning av de direkta skatterna. Huvudansvaret för genomförandet av datareformen åvilar centrala folkbokförings- och uppbördsnämnden, som under de senaste åren bedrivit ett omfattande arbete med att utveckla ADB-system inom dessa arbetsområden. Länsstyrelsernas person- och fastighetsredovisning har redan förts över till ADB. Fr. o. m. uppbördsåret 1968 används ADB-systemet även för uppbördsverksamheten. I samband därmed kommer postverkets skatteavdelningar att avvecklas. I anslutning till ADB-systemets genomförande har gällande bestämmelser inom folkbokförings-, taxerings- och uppbördsområdet setts över. Denna översyn har bl. a. lett till att de särskilda mantalsskrivningsuppgifterna slopats.

#### **Hantverk och hemslöjd**

Statens stöd till hantverk och till hemslöjd är föremål för omprövning. Sålunda har tillsatts en utredning angående den fortsatta verksamheten vid statens institut för hantverk och industri. Därför föreslås endast begränsade anslagshöjningar för institutet under nästa budgetår. För främjande av hemslöjden föreslås 500 000 kr. Stödet utformas så, att hemslöjdsrörelsen får större enhetlighet, stadga och effektivitet bl. a. genom att en förstärkning av konsulentorganisationen möjliggörs.

#### **Bergsbruk**

Beträffande bergsbruket har det kraftigt ökade utbudet av järnmalm på världsmarknaden i hög grad berört de svenska järnmalmsgruvorna. Speciellt känsliga i detta avseende är exportgruvorna i Bergslagen och ett antal gruvor har måst inställa brytningen. Med anledning härav har sakkunniga tillkallats för att mot bakgrund av strukturrationaliseringen och därmed sammanhängande sysselsättningsvårigheter i Mellansverige i samråd med berörda organisationer undersöka läget och utsikterna för denna industri samt föreslå erforderliga åtgärder. I sammanhanget bör erinras om den pågående gruvrättsutredningen som har att utarbeta lagregler som kan stimulera till ökad aktivitet och effektivitet inom gruvnäringen.

Den kraftiga utbyggnaden i världen av kapaciteten inom järn- och stålindustrin, vilken berott bl. a. på att den tekniska utvecklingen stimulerar till allt större produktionsenheter, har medfört en hårdnande konkurrens. Även om de svenska järn- och stålverken från effektivitetssynpunkt ligger väl till har dock den internationella marknadssituationen inneburit pres-

sade marginaler och försämrad lönsamhet. I detta läge har Jernkontoret tillsatt en utredning för att studera möjligheterna att förbättra effektiviteten och lönsamheten inom den svenska järn- och stålindustrin. Detta utredningsarbete är nära samordnat med utredningen om den mellansvenska gruvindustrin.

En förutsättning för att den svenska gruvindustrin även i framtiden skall kunna hävda sig på den internationella marknaden och bidra till vår försörjning av olika metaller är att gruvföretagen har malmtillgångar för en långsiktig planering. Det är därför av vikt att den statliga och enskilda malmprospekteringen hålls på en hög nivå. De statliga insatserna härför utreds f. n. av 1964 års geologiutredning.

Beträffande malmetningen har geologiska undersökningen under de senaste årtiondena bedrivit prospektering i delar av övre Norrland. Flera av de malmförekomster som därvid upptäckts har blivit föremål för gruvdrift. I inventeringsområdet i Norrbotten kommer flygmätningarna att fortgå i oförändrad omfattning. Markundersökningar, omfattande såväl geologiska m. fl. undersökningar som borrhningar, planeras inom flera områden.

De oljegeologiska arbeten som geologiska undersökningen utför — huvudsakligen finansierade genom bidrag från fonden för försöksverksamhet och forskning på bränsleområdet — omfattar geologiska och geofysiska berggrundsundersökningar koncentrerade till Skåne och Gotland, paleontologiska studier och en sammanställning och bearbetning av tillgängliga geologiska data rörande de fossilförande formationerna i Östersjöländerna. Dessa arbeten beräknas fullföljas som planerats, varvid den vidare bearbetningen av insamlat material och erhållna data fortsätter och avslutas under innevarande budgetår.

I fråga om olje- och naturgasprospekteringen på land och på kontinentalsockeln har de översiktliga prospekteringsarbetena i statlig regi liksom förberedelsearbetet beträffande säkerhetsföreskrifter m. m. nu förts fram så långt att förutsättningar föreligger för ett ställningstagande till frågan om mera omfattande och kostnadskrävande undersökningar skall sättas i gång.

Uranprospektering upptogs av Sveriges geologiska undersökning under innevarande budgetår i samband med att verksamheten inom detta område avvecklades hos Aktiebolaget Atomenergi. Arbetena kommer att vara koncentrerade till Norrbottens län och utföras i anslutning till malminventeringen. Geologiska undersökningen föreslås för nästa budgetår få ökade resurser bl. a. för malmprospektering och vissa oljegeologiska arbeten.

För geologiska undersökningen föreslås totalt en medelsanvisning av ca 20,3 milj. kr.

### Energiförsörjning

En ingående undersökning av energibehovet för de närmaste tio åren har nyligen verkställt av den år 1964 tillkallade energikommittén. Enligt kommitténs prognos kommer det ökade energibehovet att i huvudsak täckas av atomkraft och oljeprodukter.

Beträffande elenergin har man att räkna med en ökad andel värmekraft, främst atomkraft. Kommersiella atomkraftverk kommer att tas i drift i början av 1970-talet och utbyggnaden av atomenergianläggningar väntas därefter ske i accelererande takt. Detta kräver åtgärder för att långsiktigt säkra tillgången på uran varvid bl. a. bör beaktas förutsättningarna att utnyttja de stora uranfyndigheterna i Mellansverige liksom möjligheterna att genom prospektering finna nya tillgångar. Eftersom kostnaderna för atomkraft mera utpräglat än för andra energislag minskar med ökande aggregatstorlekar finns det anledning att räkna med en utveckling mot allt större maskinenheter.

Den nu skisserade utvecklingen när det gäller elenergin gör det angeläget att på ett tidigt stadium reservera lämpliga förläggningsplatser för atomkraftstationer under avvägning mot andra intressen.

Säkerheten i oljeförsörjningen kräver en fortsatt uppbyggnad av våra beredskapslager av olja. Den internationella utvecklingen i fråga om olja och naturgas motiverar vidare bl. a. särskilda studier av det framtida behovet av pipelines för olja och naturgas samt av raffinaderikapaciteten i landet. Slutligen aktualiserar luftföroreningarna vid oljeförbrukningen åtgärder av olika slag.

För statens vattenfallsverks kraftavsättning har under år 1967 en ny prognos upprättats, vilken är något högre än närmast föregående prognos. För att tillgodose den ökade efterfrågan föreslås dels att ett tredje aggregat installeras i Letsi kraftstation, dels att ett kraftvärmeaggregat byggs ut gemensamt med Norrköpings stad, dels att en atomkraftstation anläggs. För budgetåret 1968/69 föreslås för statens vattenfallsverk en investeringsram om 445 milj. kr. för de nämnda anläggningarna samt pågående utbyggnader av vattenkraftstationerna Seitevare, Ajaure, Grytfors, Gejmån, Vietas, Parki och Boden samt av värmekraftstationerna Stenungsund och Marviken. I investeringsramen ingår även medel för fortsatt utbyggnad av regleringsförelag samt överförings- och distributionsnätet.

Utbyggnaden av statens elektriska inspektion fortsätter och decentraliseringen av inspektionen har nu slutförts. För bidrag till landsbygdens elektrifiering föreslås ett anslag av 11 milj. kr. för nästa budgetår.

Sedan vissa utredningar avslutats, kommer en omprövning att ske av de statliga åtgärderna för rationalisering och effektivisering av våra eldistributionsnät.



**Teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete m. m.**

Finansdepartementet svarar numera för stödet åt tillämpad teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete samt för statens insatser på atomenergiområdet.

Vissa utredningar har aktualiserat olika frågor på den tekniska forskningens och det industriella utvecklingsarbetets område. Industriforskningsutredningen har således föreslagit en väsentlig ökning av det statliga stödet åt kollektiv forskning. 1966 års atomenergiutredning har redovisat vissa synpunkter på möjligheterna att bredda underlaget för verksamheten vid Studsviks forskningsstation. Vidare föreligger ett betänkande om Svenska uppfinnarkontorets verksamhet.

På grundval av dessa utredningar har i en särskild departementspromemoria som f. n. är under remissbehandling vissa förslag lagts fram om en samordning och effektivisering av de statliga insatserna på området. I promemorian föreslås inrättandet av ett centralt organ, styrelsen för teknisk utveckling, med uppgift att fördela det statliga finansieringsstöd som nu lämnas av tekniska forskningsrådet, Malmfonden och INFOR. Vidare föreslås att styrelsen skall svara för det avtalsbundna statliga stödet åt kollektiv industriforskning. Enligt förslaget bör styrelsen även handha den rådgivning och kontaktförmedling, som nu bedrivs av Svenska uppfinnarkontoret och EFOR, samt vissa andra uppgifter av servicekaraktär, främst förvaltningen av forskningsstationer. Sedan beredningen av de här angivna frågorna avslutats avses förslag underställas riksdagen.

I samband med beredningen av de statliga insatserna på forskningsområdet behandlas även frågan om den organisatoriska anknytningen av forskningsstationen i Studsvik. Av dessa skäl tas anslagen såväl till atomenergi-verksamhet som till teknisk forskning m. m. upp med ett till 150 milj. kr. beräknat belopp.

Som ett led i en aktivare statlig politik på den tekniska utvecklingens område avses vidare förslag framläggas om bildande av ett statligt utvecklingsbolag. Detta bolag skall ha till uppgift att på kommersiella villkor medverka till utveckling och exploatering av nya produkter med anknytning bl. a. till resurser och behov inom den offentliga sektorn.

För teckning av aktier i utvecklingsbolaget beräknas 25 milj. kr.

**Internationella frågor**

Inte minst det senaste årets ekonomiska utveckling har gett klara belägg för den svenska ekonomins beroende av utlandsmarknaderna. Den ekonomiska politik som bedrivs i de viktigare industriländerna i Europa och Nordamerika påverkar på ett ofta avgörande sätt vår egen politik och våra möjligheter att trygga full sysselsättning och fortsatt ekonomisk tillväxt.

Ett aktivt deltagande i det internationella ekonomisk-politiska samarbetet är därför ett väsentligt led i arbetet på att förbättra förutsättningarna för en framgångsrik konjunktur-, stabiliserings- och näringspolitik. Detta arbete fullföljs främst inom OECD:s och EFTA:s kommittéer för ekonomisk-politiska konsultationer. Handläggningen av de internationella ekonomisk-politiska frågorna inom finansdepartementet sker i nära samverkan med andra departement, riksbanken och övriga berörda instanser.

De internationella monetära frågorna har den senaste tiden tilldragit sig växande uppmärksamhet och kan väntas stå i centrum för intresset också framöver. I den europeiska ekonomiska integrationen har tonvikten i allt högre grad kommit att flyttas över från handelspolitik i konventionell mening till ekonomisk-politisk samverkan. Både valuta- och integrationsfrågorna har närmare behandlats i finansplanen.

I det internationella ekonomiska samarbetet intar för Sveriges vidkommande biståndet till utvecklingsländerna ett allt större utrymme. Den övervägande delen av resursöverföringen från industriländerna till u-länderna sker i form av kapitaltransfereringar antingen multilateralt eller bilateralt.

Sveriges multilaterala finansiella utvecklingsbistånd domineras av insatserna inom Världsbanken och Internationella utvecklingsfonden (IDA). Förhandlingar pågår nu om att kraftigt förstärka IDA:s resurser. Föreliggande förslag om väsentlig ökning av bidragen till IDA har aktivt svenskt stöd. Den del av vårt multilaterala finansiella utvecklingsbistånd som avser livsmedelshjälp kommer, såsom redovisats för riksdagen i prop. 1967: 156, att växa kraftigt under budgetåret 1968/69. Detta sker som en följd av Sveriges anslutning till den internationella konvention om livsmedelshjälp, som framlades inom ramen för Kennedyronden.

Vid den förestående sessionen med FN:s världshandelskonferens (UNCTAD) kommer från svensk sida särskild betydelse att tillmätas bl. a. frågan om s. k. supplementär finansiering med syfte att motverka de negativa effekter på u-ländernas utvecklingsplaner, som plötsliga exportintäktsbortfall kan medföra.

Biståndspolitiska frågor diskuteras mellan biståndsgivarländerna i OECD:s kommitté för utvecklingsbistånd (DAC), där Sverige bl. a. verkar för en kvalitativ förbättring av bistandsflödet främst genom minskad leverantörsbindning.

Under vårriksdagen avses särskild proposition komma att framläggas om utbyggnaden av det totala utvecklingsbiståndet med sikte på att uppnå 1 % av bruttonationalprodukten budgetåret 1974/75. I samband därmed avses att föreslås en ökning av de totala bistandsanslagen för budgetåret 1968/69 med 100 milj. kr., dvs. till 504 milj. kr. Fördelningen av denna ökning på olika anslag och bistandsändamål avses att redovisas i förenämnda proposition. I statsverkspropositionen redovisas endast en preliminär och sche-

matisk fördelning av ökningsbeloppet på huvudtitlar, innebärande att tredje och sjunde huvudtitlarnas biståndsanslag ökas med 50 milj. kr. vardera.

#### Sveriges Investeringsbank

I prop. 1967: 56 angående bildandet av investeringsbanken förutskickades att ytterligare kapitaltillskott från statens sida skulle aktualiseras under nästkommande budgetår utöver de 500 milj. kr. som från starten föreslogs skola tillföras banken. För budgetåret 1968/69 föreslås nu ett sådant kapitaltillskott av 200 milj. kr. för teckning av ytterligare aktier i bolaget. För aktieteckningen föreslås gälla samma riktlinjer som vid bildandet av banken. Detta innebär att aktiekapitalet höjs med 180 milj. kr. och att reservfonden tillförs ytterligare 20 milj. kr. Vidare föreslås att staten tecknar garantier intill ett belopp av 630 milj. kr. för bolagets förpliktelser. Detta innebär en ökning av garantiåtagandet med 180 milj. kr.

#### Sammanfattning

Förändringarna inom finansdepartementets verksamhetsområde i förhållande till riksstaten för budgetåret 1967/68 framgår av följande sammanställning. Beloppen anges i milj. kr.

	Anvisat 1967/68	Förslag 1968/69	Förändring
<b>DRIFTBUDGETEN</b>			
A. Finansdepartementet m. m. ....	20,6	25,4	+ 4,8
B. Allmänna centrala ämbetsverk m. m. . . . .	90,6	100,3	+ 9,7
C. Skatte- och kontrollväsen . . . . .	204,2	205,5	+ 1,3
D. Bidrag och ersättningar till kommunerna	1 268,9	1 401,1	+ 132,2
E. Industri, bergsbruk, energiförsörjning m. m. . . . .	38,3	48,7	+ 10,4
F. Teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete m. m. . . . .	133,7	150,0	+ 16,3
G. Finansiellt utvecklingsbistånd . . . . .	195,0	245,0	+ 50,0
H. Diverse . . . . .	18,3	22,8	+ 4,5
Summa driftbudgeten	1 969,6	2 198,8	+ 229,2
<b>KAPITALBUDGETEN</b>			
I. Statens vattenfallsverk . . . . .	360,0	480,0	+ 120,0
II. Statens allmänna fastighetsfond . . . . .	18,9	13,0	- 5,9
V. Fonden för låneunderstöd . . . . .	16,1	20,0	+ 3,9
VI. Fonden för statens aktier . . . . .	500,0	225,0	- 275,0
VII. Fonden för förlag till statsverket . . . . .	44,2	3,3	- 40,9
VIII. Diverse kapitalfonder . . . . .	20,0	10,7	- 9,3
Summa kapitalbudgeten	959,2	752,0	- 207,2
Totalt för finansdepartementet . . . . .	2 928,8	2 950,8	+ 22,0

Utgifterna beräknas alltså öka med totalt ca 22 milj. kr. Däri ingår löneomräkning med 13,5 milj. kr. Anslaget till skatteutjämningsbidrag ökar med 140 milj. kr. För teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete m. m. och finansiellt utvecklingsbistånd har, i avvaktan på särskilda propositioner, tagits upp belopp som överstiger anslagen för innevarande budgetår med 16,3 milj. kr. resp. 50 milj. kr. Investeringsanslaget till kraftstationer m. m. ökar med 120 milj. kr. Å andra sidan tas under fonden för statens aktier upp ett 300 milj. kr. lägre belopp än för innevarande budgetår för teckning av aktier i investeringsbanken. Med hänsyn till den behållning som finns på det under fonden för förslag till statsverket upptagna anslaget till vissa projekteringskostnader tas detta upp med endast ett formellt belopp av 1 000 kr., vilket innebär en minskning med i runt tal 40 milj. kr. Vidare minskar anslaget till datamaskiner för högre undervisning och forskning m. m. med 9,3 milj. kr.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 3 januari 1968.*

**N ä r v a r a n d e:**

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, och statsrådet Wickman anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1968/69 inom finansdepartementets verksamhetsområde. Departementschefen anmäler därvid de frågor som tagits upp under littera A, B, C, D och H på driftbudgeten och under II, V punkten 2, VII punkten 1 och VIII på kapitalbudgeten samt statsrådet Wickman de frågor som tagits upp under littera E, F och G på driftbudgeten och under I, V punkten 1, VI och VII punkten 2 på kapitalbudgeten. Föredragandena anför.

## DRIFTBUDGETEN

### Sjunde huvudtiteln

#### A. Finansdepartementet m. m.

##### A 1. Finansdepartementet: Avlöningar

1966/67 Utgift .....	9 692 816
1967/68 Anslag .....	12 600 000
1968/69 Förslag .....	14 200 000

##### *Tjänster*

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69
Departementet (utom statsdepartementens organisationsavdelning)		
Handläggande personal .....	130	—
Övrig personal .....	93	—
	223	—

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69
Statsdepartementens organisationsavdelning		
Handläggande personal .....	6	—
Övrig personal .....	65	—
	<hr/>	<hr/>
	71	—

*Anslag*

Avlöning till departementschefen .....	95 000	+	5 000
Avlöningar till tjänstemän .....	10 705 000	+	1 055 000
Ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft .....	1 800 000	+	540 000
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	12 600 000	+	1 600 000

Jag föreslår inte några ändringar i fråga om den fasta personalorganisationen inom finansdepartementet. Jag räknar dock med att behovet av expertis kommer att öka under nästa budgetår. Bl. a. tillkommer vissa arbetsuppgifter i samband med en ny långtidsutredning och införandet av programbudgetering inom statsförvaltningen. Jag tar därför upp ytterligare 400 000 kr. för ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft. Löneomräkningen uppgår till 1,2 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Finansdepartementet*: *Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 14 200 000 kr.

**A 2. Finansdepartementet: Omkostnader**

1966/67 Utgift .....	6 103 364		
1967/68 Anslag .....	5 100 000		
1968/69 Förslag .....	7 825 000		
		1967/68	Beräknad ändring 1968/69
1. Sjukvård m. m. ....	35 000		+ 10 000
2. Reseersättningar (även utrikes tjänsteresor)	80 000		+ 10 000
3. Expenser för eget behov .....	310 000		+ 20 000
4. Expenser för annat än eget behov			
a) Bränsle, lyse, vatten .....	400 000		+ 110 000
b) Kostnader för tjänstebilar .....	75 000		+ 5 000
c) Övriga expenser .....	3 990 000		+ 2 570 000
Därav engångsutgifter .....	1 800 000		+ 1 770 000
5. Publikationstryck .....	210 000		—
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	5 100 000		+ 2 725 000

Vid min anmälan av finansdepartementets omkostnadsanslag för budgetåret 1964/65 (prop. 1964: 1 bil. 9 s. 9, SU 7, rskr 7) framhöll jag, att kanslihusets telefonväxel borde bytas ut mot en ny koordinatväxel. Kostnaden för utbytet beräknades då till 400 000 kr. med utgångspunkt i ett behov av 1 500 anknýtningar. Utbytet av telefonväxeln fick emellertid anstå i avvaktan på omorganisationen av statsdepartementen år 1965 och lösningen av vissa lokalfrågor i anslutning till denna.

Eftersom departementens lokalsituation nu kan överblickas bättre än tidigare vill jag åter ta upp frågan om att byta ut telefonväxeln i kanslihuset. Kapaciteten hos de nuvarande telefonväxlarna för departementen beräknas bli otillräcklig senast år 1970. Möjligheten att ytterligare bygga ut växlarna har undersökts. En sådan lösning är dock olämplig av flera skäl. Jag förordar därför att en helt ny telefonväxel anskaffas för leverans under år 1970. Växeln bör dimensioneras för 2 500 anknýtningar med möjlighet att bygga ut den till 3 000 anknýtningar. Kostnaden för utbytet av växeln beräknas till ca 2,3 milj. kr. Med hänsyn till leveranstiden bör växeln beställas redan under nästa budgetår. Inträdesavgiften för växeln skall betalas i samband med beställningen. Jag beräknar 2,3 milj. kr. för ändamålet under förevarande anslag.

Statsdepartementen beräknas under nästa år få ett tillskott av lokaler i fastigheter som är belägna i anslutning till kanslihuset. När dessa tas i bruk, kommer vissa omflyttningar att äga rum av departementen. I samband därmed bör en upprustning ske av inventarierna i de tjänsterum och övriga lokaler som berörs av omflyttningen. Såväl kostnaderna för inredningen och möbleringen av de nya lokalerna som kostnaderna i samband med omflyttningen av departementen bör bestridas från förevarande anslag, som redan tidigare inrymmer vissa gemensamma kostnader för statsdepartementen. Jag beräknar de nu aktuella kostnaderna till 1 170 000 kr.

Lagerhållningen och distributionen av publikationer i serien Statens offentliga utredningar kommer i rationaliseringssyfte att flyttas över från de enskilda departementen till en gemensam lagercentral. För hyllinredningar o. d. i centralen beräknar jag 100 000 kr.

De engångsutgifter, för vilka jag beräknat medel, uppgår därmed till sammanlagt 3 570 000 kr.

I fråga om de löpande utgifterna under anslaget räknar jag med en ökning av 955 000 kr. till 4 255 000 kr. Av ökningen faller drygt 300 000 kr. på nya lokaler. Jag har vidare bl. a. tagit upp 50 000 kr. för anordnande av interna utbildningskurser för personal inom departementen. Ökningen i övrigt beror främst på kostnadsökningar och tillkomsten av nya arbetsuppgifter för statsdepartementens organisationsavdelning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Finansdepartementet*: *Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 7 825 000 kr.

**A 3. Kommittéer m. m.**

1966/67 Utgift . . . .	3 069 512	Reservation . . . . .	2 674 481
1967/68 Anslag . . . .	2 500 000		
1968/69 Förslag ..	3 000 000		

Genom den ändring av fördelningen av ärenden mellan vissa statsdepartement som gjordes förra året (prop. 1967: 21 s. 6, SU 29, rskr 74) har finansdepartementet fått betydligt vidgade uppgifter. Medelsbehovet för kommittéverksamheten kommer därför att öka väsentligt. Med hänsyn till reservationen förordar jag dock att anslaget räknas upp med endast 500 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen  
att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa  
ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

**A 4. Extra utgifter**

1966/67 Utgift . . . . .	191 016	Reservation . . . . .	293 024
1967/68 Anslag . . . .	400 000		
1968/69 Förslag . . . .	400 000		

Jag förordar, att anslaget för nästa budgetår förs upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen  
att till *Extra utgifter* för budgetåret 1968/69 anvisa ett  
reservationsanslag av 400 000 kr.



**B. Allmänna centrala ämbetsverk m. m.****B 1. Kammarkollegiet: Avlöningar**

1966/67 Utgift .....	2 097 217
1967/68 Anslag .....	2 404 000
1968/69 Förslag .....	2 611 000

Kammarkollegiet är central förvaltningsmyndighet huvudsakligen för ärenden som är av kameral natur eller angår den allmänna hushållningen eller avser kyrklig egendom. Kollegiet är dessutom bevakningsmyndighet för civila verk i fråga om fordran, som tillkommer staten, och granskningsmyndighet ifråga om stämpelskatt, arvsskatt och gåvoskatt.

I kollegiets uppgifter ingår bl. a. att föra det allmännas talan i vattenmål och mål om ersättning eller inlösen enligt naturvårdslagen den 11 december 1964 (nr 822). Kollegiet handlägger även frågor om den kommunala eller kyrkliga indelningen, den prästerliga tjänsteorganisationen, prästers och kyrkomusikers avlöning, lappväsendet och jordregistret. Vidare har kollegiet vård och inseende över viss statlig och annan fast egendom. Kollegiets advokatfiskalskontor (kammaradvokatfiskalsämbetet) har att bl. a. bevaka det allmännas rätt i ärenden som angår den allmänna arvsfonden.

Chef för kollegiet är en generaldirektör. Kollegiet är organiserat på fyra byråer, advokatfiskalskontoret och ett arkivkontor.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Kammar- kollegiet	Dep.chefen
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal .....	35	+ 1	—
Övrig personal .....	21	—	—
	56	+ 1	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän.....	2 350 000	+ 207 000	+ 207 000
Arvoden och särskilda ersättningar .	4 000	—	—
Ersättning till expertis .....	50 000	—	—
	2 404 000	+ 207 000	+ 207 000

*Kammarkollegiet*

1. För granskningen av underrätternas och länsstyrelsernas beslut i arvs-, gåvo- och stämpelskatteärenden behövs ytterligare en byrådirektör. Meddelsreserven för eventuella personalförstärkningar, 115 000 kr., kan minskas i motsvarande mån.

2. Löneomräkning 207 000 kr.

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 2 611 000 kr. Jag har liksom för innevarande budgetår tagit upp 115 000 kr. som en reserv att efter Kungl. Maj:ts medgivande ställas till kollegiets förfogande för sådana personalförstärkningar som kan visa sig nödvändiga på grund av de nya arbetsuppgifter som kollegiet fått under de senaste åren.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kammarkollegiet: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 2 611 000 kr.

**B 2. Kammarkollegiet: Omkostnader**

1966/67 Utgift .....	159 887		
1967/68 Anslag .....	187 000		
1968/69 Förslag .....	198 000		
	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Kammar-	Dep.chefen
		kollegiet	
1. Sjukvård m. m.....	6 000	—	—
2. Reseersättningar .....	42 000	—	—
Därav utrikes tjänsteresor .....	1 000	—	—
3. Expenser			
a) Bränsle, lyse, vatten .....	13 500	--	—
b) Övriga expenser .....	124 500	+ 11 500	+ 11 000
4. Utgifter för fast egendom under kam-			
markkollegiets inseende och vård ....	1 000	—	—
	187 000	+ 11 500	+ 11 000

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kammarkollegiet: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 198 000 kr.

**B 3. Kammarrätten: Avlöningar**

1966/67 Utgift .....	5 762 342
1967/68 Anslag .....	6 036 000
1968/69 Förslag .....	6 629 000

Kammarrätten är en central domstol för administrativ rättsskipning. Kammarrätten dömer i besvärsmål som gäller i huvudsak beskattning men även familjebidrag, socialhjälp, kyrkobokföring och mantalsskrivning m. m.

Kammarrätten är för den dömande verksamheten organiserad på åtta divisioner och en särskild avdelning. Dessutom finns ett kansli.

	1967/68	Beräknad ändring Kammarrät- tätten	1968/69 Dep.chefen
<i>Tjänster</i>			
Domarpersonal .....	98	+ 4	+ 4
Övrig personal .....	59	—	—
	157	+ 4	+ 4
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän.....	5 984 000	+ 595 000	+ 595 000
Arvoden och särskilda ersättningar .	52 000	— 2 000	— 2 000
	6 036 000	+ 593 000	+ 593 000

1. Handläggningen av besvärsmål i anledning av 1965 års allmänna fastighetstaxering avslutas under innevarande budgetår. Medelsbehovet minskar därigenom med 58 140 kr.

2. Med anledning av att antalet oavgjorda mål i kammarrätten successivt ökat förstärktes dess organisation år 1964 genom att en särskild avdelning inrättades (prop. 1964: 1 bil. 9 s. 15, SU 7, rskr 7). Mellan åren 1963 och 1965 sjönk balansen från ca 10 800 till ca 8 500 mål. Sedan dess har den åter stigit och omfattade år 1966 omkring 9 200 ärenden. Den särskilda avdelningen bör därför nu byggas ut till en fullständig division. För detta behövs ytterligare två kammarrättsråd, en assessor, en fiskal och en kanslist. Ett biträde kan samtidigt dras in. (255 984 kr.).

3. Löneomräkning 395 156 kr.

*Departementschefen*

Jag anser det angeläget att balansen av mål i kammarrätten kan minskas och att man därigenom får till stånd snabbare avgöranden i målen. Jag förordar därför att den särskilda avdelningen byggs ut till en fullständig division i enlighet med kammarrättens förslag (2).

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 6 629 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta dels en tjänst som kammarrättsråd och divisionsordförande i Co 2 i utbyte mot en tjänst som kammarrättsråd och ordförande på särskild avdelning i Co 2, dels två tjänster som kammarrättsråd i Co 1,

b) till *Kammarrätten: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 6 629 000 kr.

#### B 4. Kammarrätten: Omkostnader

1966/67 Utgift .....	243 510		
1967/68 Anslag .....	314 000		
1968/69 Förslag .....	347 000		
	1967/68	Beräknad ändring	1968/69
		Kammar-	Dep.chefen
		rätten	
1. Sjukvård m. m. ....	15 000	+ 1 000	+ 1 000
2. Reseersättningar .....	6 000	+ 4 000	+ 4 000
3. Expenser			
a) Bränsle, lyse, vatten .....	15 000	+ 6 000	+ 6 000
b) Övriga expenser .....	265 000	+ 21 000	+ 21 000
4. Kammarrättens årsbok .....	14 000	—	—
	315 000	+ 32 000	+ 32 000
Uppbördsmedel			
Ersättning från riksarkivet m. m. ..	1 000	— 1 000	— 1 000
	314 000	+ 33 000	+ 33 000

#### *Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kammarrätten: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 347 000 kr.

#### Statistiska centralbyrån

Statistiska centralbyrån (SCB) är central förvaltningsmyndighet för den statliga statistikproduktionen och handhar huvuddelen av denna. Centralbyrån har dessutom en allmänt samordnande funktion inom statistikområdet. Det åligger vidare centralbyrån att utföra folkräkningar och vissa andra räkningar och att göra långsiktiga yrkes- och utbildningsprognoser. Hos centralbyrån förs bl. a. äktenskapsregistret, det centrala bilregistret och företagsregister.

Centralbyrån leds av en styrelse. Chef för verket är en generaldirektör. Denne har närmast under sig en produktionschef och en planeringschef. Inom verket finns vidare en planerings- och samordningsavdelning, en administrativ byrå, nio ämnesbyråer, ett prognosinstitut, ett utredningsinstitut och en datamaskincentral. Personalen beräknas under innevarande budgetår omfatta i genomsnitt ca 1 200 personer.

Kostnaderna för statistiska centralbyråns verksamhet bestrids dels från avlönings- och omkostnadsanslag, dels från anslag som anvisats för olika undersökningar, dels av ersättningar från uppdragsgivare. Utredningsinstitutet och datamaskincentralen är i princip ekonomiskt självförsörjande. En stor del av deras inkomster kommer dock av betalda uppdrag från övriga delar av centralbyrån. De anslag som för innevarande budgetår har anvisats till statistiska centralbyrån uppgår till sammanlagt 32,9 milj. kr.

Statistiska centralbyråns anslagsframställning för nästa budgetår innefattar i fråga om den reguljära organisationen en betydande ökning av antalet tjänster. I fråga om intermittenta undersökningar sker däremot en temporär minskning genom att 1965 års folkräkning och 1966 års jordbruksräkning beräknas bli slutförda. Å andra sidan har centralbyrån räknat med ett antal nya undersökningar under de närmaste budgetåren.

Jag vill i detta sammanhang anmäla, att Svenska arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen i Sverige och Tjänstemännens centralorganisation i en gemensam framställning framfört önskemål om ett förbättrat statistiskt underlag för samhällsekonomiska bedömningar i samband med löneförhandlingarna. Önskemålen avser dels specialbearbetningar av redan insamlat primärmaterial rörande utvecklingen av produktion, priser, löner, arbetsinsats, produktivitet och investeringar såväl inom samhällsekonomin i dess helhet som med viss uppdelning på dess delar, dels utvidgningar och förbättringar av den framtida statistiken. Organisationerna begär att statistiska centralbyrån skall ges tillräckliga resurser för detta arbete och framhåller angelägenheten av att material kan ställas till parternas förfogande redan i vår.

Det är ett allmänt intresse att arbetsmarknadsorganisationerna i samband med avtalsförhandlingarna har tillgång till erforderliga informationer på det samhällsekonomiska planet. Jag anser det därför angeläget, att de framförda önskemålen om förbättringar av det statistiska underlaget blir tillgodosedda. Kostnaderna härför kan med ledning av uppgifter från statistiska centralbyrån beräknas till ca 2,4 milj. kr. för budgetåret 1968/69. Härav avser ca 300 000 kr. avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet, 400 000 kr. ersättning till datamaskincentralen för maskinbearbetningar, 300 000 kr. ersättning till utredningsinstitutet för intervjuundersökningar m. m., 1,2 milj. kr. särskilda undersökningar och 200 000 kr. förberedelsearbeten för en företagsräkning inom de tjänsteproducerande sek-

torerna. I de förslag till medelsanvisningar, som jag lägger fram i det följande, har jag räknat in medel för ifrågavarande ändamål med undantag för företagsräkningen.

Redan under innevarande budgetår kommer det att uppstå vissa kostnader för att genomföra de åsyftade förbättringarna av statistiken. Kostnaderna, som beräknas till 450 000 kr., kan inte rymmas inom de anslag som har anvisats centralbyrån. I samband med behandlingen senare denna dag av frågan om utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 ämnar jag därför föreslå, att ifrågavarande belopp anvisas under statistiska centralbyråns anslag till särskilda undersökningar.

En utbyggnad av det statistiska underlaget för löneförhandlingarna innebär även att en stor del av de önskemål som centralbyrån fört fram om utbyggnad av statistiken blir tillgodosedda. Av de större förslag som centralbyrån i övrigt lagt fram kommer jag att tillstyrka förslag om en ny hushållsbudgetundersökning år 1969. Vidare beräknar jag medel för fortsatta förberedelser för en folk- och bostadsräkning år 1970. Med hänsyn till de betydande resurser som tas i anspråk genom de nu nämnda utbyggnaderna av statistiken och undersökningarna är jag inte beredd att föreslå utökning av statistikverksamheten i övrigt annat än i begränsad utsträckning.

Omfattningen av de förslag som centralbyrån lagt fram och mitt ställningstagande framgår av följande sammanställning.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		SCB	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Verksamheten i allmänhet .....	590	+ 45	+ 16
Särskilda undersökningar .....	47	+ 19	+ 14
Centralt företagsregister .....	15	—	—
Intermittenta undersökningar (sammanlagt) .....	55	— 29	— 37
Utredningsinstitutet .....	83	+ 5	+ 5
Datamaskincentralen .....	377	+ 13	+ 13
Betalda uppdrag .....	25	+ 5	+ 5
	1 192	+ 58	+ 16
<i>Anslag (milj. kr.)</i>			
Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet .....	17,2	+ 2,5	+ 1,5
Omkostnader för verksamheten i allmänhet .....	10,1	+ 2,7	+ 2,0
Särskilda undersökningar .....	2,2	+ 1,3	+ 1,0
Centralt företagsregister .....	0,9	— 0,0	— 0,0
Intermittenta undersökningar .....	2,5	+ 1,0	+ 0,7
	32,9	+ 7,5	+ 5,2

Centralbyrån har vidare i särskilda framställningar lagt fram förslag om vissa ändringar av fiskestatistiken och socialstatistiken. Beredningen av ärendena är ännu inte avslutad. Jag är därför inte beredd att nu lägga fram förslag i dessa frågor.

Centralbyrån upprepar sitt förslag i föregående års anslagsframställning att kostnaderna för sådana intermittenta undersökningar, som bör göras med bestämda intervaller, skall föras samman under ett gemensamt anslag. Centralbyrån föreslår vidare, att utgifterna för bilregistret, som f. n. belastar avlönings- och omkostnadsanslagen för verksamheten i allmänhet, och utgifterna under det nuvarande anslaget till centralt företagsregister m. m. i fortsättningen skall redovisas under ett gemensamt anslag till registerverksamhet m. m. På motsvarande sätt hör enligt centralbyrån de nuvarande anslagen till utredningsinstitutet och datamaskincentralen m. m. slås samman till ett gemensamt anslag till affärsdrivande verksamhet.

Förutsättningarna för att på försök tillämpa programbudgetering för statistiska centralbyrån övervägs f. n. inom finansdepartementet. Eftersom en programbudgetering kan väntas leda till mera genomgripande omläggningar i fråga om anslagsredovisningen, är jag inte beredd att tillstyrka de begränsade ändringar som centralbyrån nu har föreslagit. Centralbyråns förslag till medelsanvisningar under de sammanslagna anslagen kommer jag därför att redovisa under de separata anslag där de hör hemma enligt hittillsvarande ordning.

**B 5. Statistiska centralbyrån: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet**

1966/67 Utgift .....	16 135 762
1967/68 Anslag .....	17 217 000
1968/69 Förslag .....	18 700 000

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		SCB	Dep.chefen
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal.....	174	+ 13	+ 4
Övrig personal .....	416	+ 32	+ 12
	590	+ 45	+ 16
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän ..	17 100 000	+ 2 499 000	+ 1 482 000
Arvoden och särskilda ersättningar.....	117 000	+ 1 000	+ 1 000
	17 217 000	+ 2 500 000	+ 1 483 000

*Statistiska centralbyrån*

1. Planerings- och samordningsavdelningen bör delas upp på en metodbyrå och en byrå för innehålls- och samordningsplanering. Härvid behövs ytterligare en byråchefstjänst utöver den som har inrättats detta budgetår för att avlasta planeringschefen visst arbete (prop. 1967: 1 bil. 9 s. 17, SU 7, rskr 7). Samtidigt kan en tjänst som avdelningsdirektör dras in. Löneskillnaden kan avräknas från verkets expertismedel.

2. Vid planerings- och samordningsavdelningen behövs en byrådirektör för utveckling av kvalitetskontrollen inom statistikproduktionen och en byråsekreterare för översyn av blanketter. (91 764 kr.)

3. Verkets tillväxt medför ökade krav på administrativ service. Sålunda behövs ytterligare en expeditionsvakt och 75 000 kr. för personalförstärkningar i övrigt. Vid verkets bibliotek bör fasta tjänster inrättas för en bibliotekarie och ett biblioteksbiträde. Medlen för tillfälliga personalförstärkningar kan samtidigt minska med 47 200 kr. Vid arkivet behövs en arkivarie i stället för en amanuens på halvtid för granskning och klassificering av magnetband m. m. Slutligen behövs 65 000 kr. för personalförstärkningar för att tillgodose informationsbehovet inom centralbyråns verksamhetsområde. (214 834 kr.)

4. Vid ämnesbyråerna behövs under nästa budgetår en tillfällig förstärkning motsvarande fyra och en halv biträdestjänster för arbetsuppgifter i samband med en utvidgad deklarationsundersökning för jordbrukare, ändringar i den judiciella indelningen och förberedelser för nästa fastighets-taxering. (87 624 kr.)

5. Vid ämnesbyråerna behövs vidare på grund av volymförändringar och andra ändringar i statistikproduktionen medel för ytterligare en halv aktuarietjänst, en halv assistenttjänst samt fem och en halv biträdestjänster för bilregistret, finansstatistiken för företag, den kommunala finansstatistiken, kriminalstatistiken och statistiken över högre studier. (149 220 kr.)

6. Centralbyrån föreslår, att viss statistik som utvecklats eller utarbetats försöksvis inom bl. a. ramen för anslaget till särskilda undersökningar skall inordnas i den reguljära statistiken. På grund härav beräknas medel under avlöningsanslaget för en byrådirektör och ett biträde för utvidgning av elstatistiken samt en halv aktuarietjänst och fyra biträdestjänster för utbyggnad av lagerstatistiken för industrin, månadsstatistik för bostadsbyggande och kvartalsvisa likviditetsundersökningar för företag. Vid inrättandet av byrådirektörstjänsten kan en aktuarietjänst dras in. (131 520 kr.)

7. Bränslestatistiken har förts över från överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap till centralbyrån. Avlöningskostnaderna beräknas därigenom öka med 15 900 kr. Det är avsikten att även statistiken över sjuksköterskeskolorna och statistiken över yrkesutbildningen inom lantbruket skall föras över från socialstyrelsen resp. lantbruksstyrelsen till centralbyrån. För denna statistik behövs ytterligare en halv biträdestjänst. I fråga om korttids-



statistiken över löner och sysselsättning för arbetare inom industrin har centralbyrån övertagit vissa arbetsuppgifter från länsarbetsnämnderna. För dessa uppgifter behövs ett biträde. (47 940 kr.)

8. Personalbehovet minskar med fem och en halv biträdestjänster genom nedläggning av undersökningarna av förhandsuppgifter beträffande högre studier och genom ändringar i fråga om materialet för befolkningsstatistiken och statistiken över personal i kommunal tjänst. Vidare bortfaller medelsbehovet för historisk statistik. (— 131 576 kr.)

9. Centralbyrån föreslår vidare vissa förstärkningar, som syftar till att förbättra statistikproduktionen m. m. Sålunda beräknas medel för en byrådirektör och en aktuarie för befolkningsanalyser, en aktuarie, en kanslist samt en och en halv biträdestjänst för att utarbeta producentprisindex för industrin, en aktuarie samt en och en halv assistenttjänst för utvidgning av finansstatistiken för företag till nya näringsgrenar m. m., en aktuarie och ett biträde för beräkningar av bruttonationalprodukten från produktionsidan, en kanslist för utveckling av den årliga industristatistiken, ett biträde för utökning av Årsbok för Sveriges kommuner med ytterligare tabeller och en avdelningsdirektör för innehållsmässig samordning av statistikproduktionen. Därutöver begärs 85 000 kr. för tillfällig personalförstärkning för en kartläggning av strukturutvecklingen inom industrin. (546 544 kr.)

10. För förstärkning av informations- och upplysningsverksamheten behövs en byrådirektör och en kanslist. Vidare behövs en avdelningsdirektör och ett biträde på halvtid för att leda och administrera utbildningsverksamheten inom centralbyrån. Denna verksamhet avses omfatta bl. a. introduktionsutbildning för statistiker och arbetsledarutbildning för biträden och kanslister. Centralbyrån begär även 125 000 kr. för lärararvoden och 20 000 kr. för personalplanering. (296 404 kr.)

11. Med hänsyn till att centralbyrån har fått vidgade uppgifter, föreslår centralbyrån att generaldirektörstjänsten höjs från Cp 5 till Cp 6, att tjänsterna som planeringschef och produktionschef flyttas upp från Ce 2 till Ce 3 samt att vid jordbruksstatistiska byrån tjänsten som byråchef i Ce 1 byts ut mot en tjänst som avdelningschef i Ce 2 och tjänsten som avdelningsdirektör i Be 5 byts ut mot en tjänst som byråchef i Ce 1. (26 836 kr.)

12. Löneomräkning 1 038 890 kr.

### *Departementschefen*

Inom planerings- och samordningsavdelningen bör finnas en kvalificerad tjänsteman som närmast under planeringschefen kan svara för metodfrågor. Jag förordar att för ändamålet inrättas en byråchefstjänst i Ce 1 (1).

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 18,7 milj. kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. den nyssnämnda byråchefstjänsten i utbyte mot en avdelningsdirektörstjänst samt för ytterligare fyra aktuarier (5, 6, 9), två assistenter (5, 9), två kanslister (9) och

13 biträden (4, 5, 6, 7, 9). Vidare har jag räknat upp anslaget med 15 900 kr. för lönekostnader för bränslestatistiken (7). Samtidigt har jag räknat ned anslaget med dels lönekostnaden för fem och en halv biträdestjänster, dels ett belopp av 23 000 kr. avseende historisk statistik (8).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en tjänst vid statistiska centralbyrån som byråchef i Ce 1,

b) till *Statistiska centralbyrån: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 18 700 000 kr.

#### B 6. Statistiska centralbyrån: Omkostnader för verksamheten i allmänhet

1966/67 Utgift .....	8 422 527
1967/68 Anslag .....	10 071 000
1968/69 Förslag .....	12 113 000

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		SCB	Dep.chefen
1. Sjukvård m. m. ....	110 000	+ 5 000	+ 5 000
2. Reseersättningar .....	66 000	+ 49 000	+ 20 000
Därav utrikes tjänsteresor .....	48 000	+ 37 000	+ 20 000
3. <i>Expenser</i>			
a) Bränsle, lyse, vatten ....	162 000	—	—
b) Övriga <i>expenser</i> .....	1 721 000	+ 445 000	+ 242 000
Därav engångsutgifter .....	40 000	+ 81 000	—
4. Publikationstryck .....	1 554 000	+ 269 000	+ 200 000
5. <i>Övriga utgifter</i>			
a) Bibliotekets underhåll ..	25 000	+ 3 000	+ 3 000
b) Ersättning till datama- skincentralen för maskin- bearbetningar .....	4 795 000	+ 1 546 000	+ 1 165 000
c) Ersättning till utrednings- institutet för intervjuun- dersökningar m. m. ....	1 800 000	+ 430 000	+ 405 000
d) Kostnader för förnyelse av viss del av urvalet för jord- bruksinventeringarna....	13 000	+ 2 000	+ 2 000
e) Kostnader för uppgiftsin- samling genom andra organ	50 000	+ 100 000	+ 100 000
	<hr/> 10 296 000	<hr/> + 2 849 000	<hr/> + 2 142 000

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		SCB	Dep.chefen
Uppbördsmedel			
Försäljningsmedel för publi- kationer . . . . .	225 000	+ 100 000	+ 100 000
	10 071 000	+ 2 749 000	+ 2 042 000

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Omkostnader för verksamheten i allmänhet* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 12 113 000 kr.

**B 7. Statistiska centralbyrån: Särskilda undersökningar**

1966/67 Utgift . . . . .	1 957 443	Reservation . . . . .	333 588
1967/68 Anslag . . . . .	2 150 000		
1968/69 Förslag . . . . .	3 150 000		

Från anslaget bestrids bl. a. utgifter för planerings- och utvecklingsarbeten inom statistiken samt kostnader för statistikproduktion som bedrivs försöksvis.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		SCB	Dep.chefen
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal . . . . .	32	+ 14	+ 10
Övrig personal . . . . .	15	+ 5	+ 4
	47	+ 19	+ 14
<i>Anslag</i> . . . . .	2 150 000	+ 1 300 000	+ 1 000 000

*Statistiska centralbyrån*

De krav som finns i fråga om utveckling och rationalisering av statistiken skulle i och för sig motivera väsentligt större resurser än f. n. Centralbyrån begränsar sig dock till att föreslå att anslaget räknas upp i första hand med ca 400 000 kr. för utveckling av ett arkivstatistiskt system och i andra hand med ytterligare 900 000 kr. för en intensifiering av utvecklingsarbetet i övrigt. Medelsbehovet för olika projektgrupper har därvid beräknats i enlighet med följande sammanställning.

1. Kvalitetskontroll .....	265 000
2. Indexberäkningar .....	130 000
3. Produktutveckling .....	1 745 000
4. Utredningar rörande planstatistik .....	105 000
5. Nationalräkenskaper .....	155 000
6. Rationalisering, utarbetande av standards m. m. ....	390 000
7. Undersökningar kring det arkivstatistiska systemet .....	450 000
8. Forskningsverksamhet .....	210 000
	3 450 000

Statistiska centralbyrån tar vidare upp 50 000 kr. för en jordbruksräkning och 200 000 kr. för en företagsräkning för de tjänsteproducerande näringarna under ett nytt reservationsanslag till intermittenta undersökningar.

I fråga om jordbruksräkningen erinrar centralbyrån om att jordbruksräkning skett i stort sett vart femte år sedan år 1927. Eftersom den senaste jordbruksräkningen gjordes år 1966, bör nästa räkning ske år 1971. Jordbruksräkningen bör samordnas med det obligatoriska skörde-skadeskyddet. Genom samordningen kan räkningen begränsas väsentligt i förhållande till tidigare räkningar. Centralbyrån uppskattar kostnaderna för räkningen till sammanlagt 1 milj. kr. Därav beräknas 50 000 kr. falla på budgetåret 1968/69.

En företagsräkning bör göras under åren 1969 och 1970 för de tjänsteproducerande sektorerna. Bristen på aktuella data av företagsräkningskaraktär är här särskilt påtaglig. Uppgifterna i nationalräkenskaperna måste sålunda för dessa sektorer i stor utsträckning beräknas på grundval av data ur 1951 års företagsräkning som nu är starkt föråldrad. Centralbyrån uppskattar de totala kostnaderna för den föreslagna räkningen till 3 milj. kr. För planering av en första etapp av räkningen behövs 200 000 kr. under budgetåret 1968/69.

#### *Departementschefen*

Såsom jag tidigare framhållit bör det statistiska underlaget för samhälls-ekonomiska bedömningar i samband med löneförhandlingar m. m. förbättras i enlighet med önskemål som har framförts av arbetsmarknadsorganisationerna. För detta behövs bl. a. tämligen omfattande undersökningar av den art som bekostas från anslaget till särskilda undersökningar. Jag räknar med en viss utökning även i övrigt av den verksamhet som bekostas från anslaget bl. a. med hänsyn till behovet av statistik för långtidsplanering m. m.

Jordbruksstatistikens omfattning och uppläggning utreds f. n. av jordbruksstatistikkommittén. Efter förslag av kommittén har Kungl. Maj:t den 29 december 1967 meddelat bestämmelser om inrättandet av ett företagsregister för jordbruk och skogsbruk samt om därmed sammanhängande

ändringar i jordbruksstatistikens uppläggning. Beslutet innebär bl. a. att jordbruksräkningarna inordnas i detta system. Med hänsyn härtill behöver medel inte nu beräknas för någon sådan räkning. Jag anser att medel inte heller bör beräknas för en företagsräkning inom servicenäringarna.

Jag beräknar medelsbehovet under anslaget till 3 150 000 kr. Jag har därvid beräknat bl. a. 1,2 milj. kr. för förbättringar av det statistiska underlaget för samhällsekonomiska bedömningar vid löneförhandlingar m. m., 415 000 kr. för vissa undersökningar inför en kommande långtidsutredning och 180 000 kr. för vissa undersökningar i syfte att anpassa kriminalstatistiken till ett informationssystem för rättsväsendet, som är under utarbetande.

Liksom hittills bör Kungl. Maj:t sedermera efter förslag av statistiska centralbyrån fastställa dispositionsplan för anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Särskilda undersökningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 3 150 000 kr.

#### B 8. Statistiska centralbyrån: Utredningsinstitutet

1966/67 Nettoinkomst .....	15 041
1967/68 Anslag .....	1 000
1968/69 Förslag .....	1 000

Utredningsinstitutet har till uppgift att på uppdrag av statlig eller kommunal myndighet, kommitté eller annat organ utföra statistiska undersökningar och bedriva statistisk konsultationsverksamhet. Det får även åta sig uppdrag från enskilda uppdragsgivare.

Institutet är organiserat på fem sektioner (en fältsektion, en sektion för urvalsplanering, en bearbetningssektion, en sektion för statistiktjänst och en administrativ sektion) och fyra utredningsgrupper. Till institutet är knuten en riksomfattande fältorganisation av lokalombud (intervjuare). Antalet lokalombud var vid budgetårsskiftet 518. Institutet är ekonomiskt självförsörjande och uppstår ersättning av uppdragsgivarna.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		SCB	Dep.chefen
<i>Tjänster</i>			
(exklusive lokalombud)			
Handläggande personal .....	47	+ 3	+ 3
Övrig personal .....	36	+ 2	+ 2
	83	+ 5	+ 5

*Statistiska centralbyrån* lämnar bl. a. följande upplysningar om utredningsinstitutets verksamhet.

Omslutningen har under de senaste åren ökat kraftigt. Budgetåret 1966/67 uppgick den till 5,8 milj. kr. Verksamheten lämnade ett kassamässigt överskott av ca 15 000 kr.

Under nämnda budgetår pågick arbete med 68 olika projekt (statistik-tjänsten frånräknad). I 48 av dessa ingick fältundersökningar. Av projekten hade 48 statliga, 9 kommunala och 11 enskilda beställare. För 13 av projekten stod statistiska centralbyrån som uppdragsgivare.

Institutets utestående fordringar uppgick vid ingången av budgetåret 1966/67 till 806 761 kr. De hade vid budgetårets slut ökat till 1 126 374 kr. Samtidigt hade utestående skulder och reservationer ökat från 789 023 kr. till 1 108 610 kr.

### *Departementschefen*

Jag har inte något att erinra mot vad statistiska centralbyrån har anfört om utredningsinstitutets verksamhet. Jag förordar, att anslaget även för nästa budgetår förs upp med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Utredningsinstitutet* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

### **B 9. Statistiska centralbyrån: Centralt företagsregister m. m.**

1966/67 Utgift . . . .	1 077 846	Reservation . . . . .	316 232
1967/68 Anslag . . . .	915 000		
1968/69 Förslag . . . .	885 000		

Det centrala företagsregistret vid statistiska centralbyrån innehåller individuella uppgifter om företagen såsom namn, adress, näringsgren, belägenhet och storlek. Från registret lämnas service till olika enheter inom centralbyrån och i viss utsträckning även till utomstående beställare. På basis av registret kan även göras enkla statistiska sammanställningar.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		SCB	Dep.chefen
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal . . . . .	5	—	—
Övrig personal . . . . .	10	—	—
	15	—	—
<i>Anslag</i> . . . . .	915 000	— 30 000	— 30 000

### *Statistiska centralbyrån*

Det centrala företagsregistret är ännu ofullkomligt i olika avseenden. Arbete pågår för att avhjälpa dessa brister och utveckla registret enligt

riktlinjer som har dragits upp för detta. Det är väsentligt att uppgifter om verksamhetsställe kan föras in och regelbundet förnyas för registret i dess helhet. Vidare bör klassificeringen av företagsenheter efter bransch och institutionell form kompletteras. Även olika andra förbättringar är önskvärda. Centralbyrån har vid anslagsberäkningen utgått från att de mest angelägna utvecklingsprojekten skall finansieras genom direkta anslag för registerverksamheten. Vissa andra projekt, som visserligen framstår såsom angelägna men som är av något lägre prioritet, bör utföras under förutsättning att de kan finansieras med intäkterna från den service som lämnas utomstående beställare. Minskningen av medelsbehovet för nästa budgetår hänger samman med att en del av kostnaderna för registrets utveckling kan finansieras genom inkomster.

*Departementschefen*

Jag biträder centralbyråns förslag till medelsberäkning. Jag förutsätter dock att statens kostnader för registerverksamheten skall kunna minskas i den mån intäkter inflyter från utomstående beställare. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Centralt företagsregister m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 885 000 kr.

**B 10. Statistiska centralbyrån: Folk- och bostadsräkning**

1966/67 Utgift . . . . .	15 606 002	Reservation . . . . .	11 297 739
1967/68 Anslag . . . . .	12 300 000		
1968/69 Förslag . . . . .	1 200 000		

<sup>1</sup> Anslaget Statistiska centralbyrån: Kostnader för 1965 års folk- och bostadsräkning.

	1967/68	Beräknad ändring SCB	1968/69 Dep.chefen
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal . . . . .	11	— 4	— 4
Övrig personal . . . . .	40	— 32	— 32
	51	— 36	— 36
<i>Anslag</i> . . . . .	2 300 000	— 1 100 000	— 1 100 000

*Statistiska centralbyrån*

Enligt 10 § kungörelsen den 16 december 1949 (nr 702) med vissa bestämmelser angående befolkningsstatistiken skall allmän folkräkning göras vart femte år räknat fr. o. m. år 1950. Nästa folkräkning skall alltså ske år 1970.

De två senaste folkräkningarna har varit kombinerade med bostadsräkningar. Även i fortsättningen bör räkningarna samordnas på motsvarande sätt.

Centralbyrån har haft vissa förberedande kontakter med myndigheter och andra intressenter om behovet av och innehållet i en folk- och bostadsräkning år 1970. Nästan alla remissinstanser har ansett att en sådan räkning behövs. I fråga om räkningens innehåll har framförts önskemål, som går utöver 1960 och 1965 års räkningar. Behovet av aktuella data för den intensifierade planeringsverksamheten har särskilt framhållits.

Centralbyrån kan ännu inte lägga fram någon allmän plan för en folk- och bostadsräkning år 1970. Vissa provundersökningar och andra förberedelsearbeten måste först genomföras. Centralbyrån disponerar för innevarande budgetår 500 000 kr. för detta ändamål. För nästa budgetår behövs 1,2 milj. kr. för det fortsatta planerings- och förberedelsearbetet.

#### *Departementschefen*

I enlighet med gällande bestämmelser bör en allmän folkräkning genomföras år 1970. Såsom skett åren 1960 och 1965 bör folkräkningen kombineras med en bostadsräkning. Tillräckligt underlag saknas än så länge för ett slutligt ställningstagande i fråga om räkningarnas omfattning och innehåll. Jag förutsätter, att centralbyrån skall kunna lägga fram förslag i dessa avseenden i samband med anslagsframställningen för budgetåret 1969/70.

För förberedelse och planering av en folk- och bostadsräkning år 1970 har hittills sammanlagt 700 000 kr. ställts till centralbyråns förfogande under reservationsanslaget Statistiska centralbyrån: Kostnader för 1965 års folk- och bostadsräkning (prop. 1966: 1 bil. 9 s. 32, SU 7, rskr 7; prop. 1967: 1 bil. 9 s. 24, SU 7, rskr 7). Jag anser det angeläget att förberedelse- och planeringsarbetet fullföljs. Jag har inte något att erinra mot centralbyråns beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1968/69. Jag förordar, att 1,2 milj. kr. tas upp under ett anslag benämnt Statistiska centralbyrån: Folk- och bostadsräkning. Den behållning som vid utgången av budgetåret 1967/68 finns på reservationsanslaget Statistiska centralbyrån: Kostnader för 1965 års folk- och bostadsräkning bör föras över till det nya anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Folk- och bostadsräkning*  
för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av  
1 200 000 kr.

#### **B 11. Statistiska centralbyrån: 1968 års valstatistik**

Nytt anslag (förslag) ..... 545 000



	SCB	Förslag 1968/69 Dep.chefen
<i>Tjänster</i>		
Handläggande personal .....	1	1
Övrig personal .....	2	2
	3	3
<i>Anslag</i> .....	545 000	545 000

*Statistiska centralbyrån*

Valstatistiken år 1968 föreslås få i huvudsak samma omfattning som 1964 års valstatistik. Den bör sålunda omfatta bl. a. en total statistik över andrakammarvalet år 1968 och en översikt över valen av ledamöter till första kammaren åren 1965—1968. Centralbyrån planerar också att göra en intervjuundersökning för att belysa partifördelningen mellan olika kategorier röstande vid 1966 års kommunalval och 1968 års andrakammarval.

*Departementschefen*

Jag biträder statistiska centralbyråns förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: 1968 års valstatistik* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 545 000 kr.

**B 12. Statistiska centralbyrån: Hushållsbudgetundersökning**

Nytt anslag (förslag) ..... 1 500 000

*Statistiska centralbyrån*

Den senaste hushållsbudgetundersökningen gjordes år 1958. Resultaten av denna fyller inte längre behovet av statistisk information på området. Önskemål har framförts från skilda håll, att konsumtionsundersökningar av detta slag skall göras vart femte år. Det finns internationella rekommendationer om att sådana undersökningar skall göras minst vart tionde år. Centralbyrån anser sig därför åter böra föreslå en ny hushållsbudgetundersökning. Denna bör göras år 1969.

En hushållsbudgetundersökning ger information om konsumtionens omfattning och sammansättning med avseende på olika slag av varor och varukategorier och om olikheterna i detta hänseende mellan olika slag av hushåll. En belysning av skillnaderna i konsumtionen mellan hushåll i olika ekonomiska och sociala omständigheter är av betydelse för vissa social-

politiska frågeställningar. Undersökningen ger också möjligheter att analysera effekten av inkomstförändringar, barnantal m. m. på såväl den totala konsumtionen som konsumtionens sammansättning. Därigenom får man bättre underlag för prognoser över konsumtionens utveckling.

Hushållsbudgetundersökningen skulle även ge ett underlag för marknadsstudier och ställningstaganden i lokaliseringsfrågor. Sådana studier och bedömningar är av betydelse såväl för handelns och servicenäringarnas egen som för samhällets planering. Resultatet av undersökningen kommer vidare att användas för att aktualisera viktunderlaget för konsumentprisindex och för uppskattningar av konsumtionens sammansättning i nationalräkenskaperna.

Underlaget för en konsumtionsundersökning, som skall ge de önskade informationerna, kan fås endast genom att uppgifter inhämtas direkt från hushållen med användande av bokförings- och intervjuteknik. En hushållsbudgetundersökning blir därför med nödvändighet förhållandevis dyr.

Enligt en plan som har utarbetats för undersökningen skall denna omfatta alla hushållskategorier och baseras på ett urval av omkring 4 000 hushåll. Uppgiftsinsamlingen börjar med en inledningsintervju om hushållets medlemmar, bostad, innehav av varaktiga konsumtionsvaror m. m. De utvalda hushållen skall därefter bokföra sina utgifter under en månad. Hushållen fördelas härvid jämnt på årets månader. I fråga om varor som köps mera sällan följs undersökningen upp med en årsintervju. För redovisningen av resultaten från undersökningen föreligger planer på att i serien Sveriges officiella statistik publicera sådana data som är av allmänt intresse. Centralbyrån avser vidare att på affärsmässig basis lämna service när det gäller att utnyttja materialet från undersökningen för speciella ändamål.

Centralbyrån beräknar kostnaderna för undersökningen till 3,5 milj. kr. Därav faller 1,5 milj. kr. på budgetåret 1968/69.

### *Departementschefen*

Det är nu tio år sedan en större konsumtionsundersökning senast gjordes. Med hänsyn till de ändringar i konsumtionens omfattning och inriktning som skett sedan dess finns det starka skäl för att nu göra en ny konsumtionsundersökning. Önskvärdheten och behovet härav har också betonats från skilda håll. Bl. a. har nordiska kommittén för konsumentfrågor tagit upp frågan i en framställning till finansministrarna i de nordiska länderna angående en långsiktig och gemensam planering av de nordiska hushållsbudgetundersökningarna. Av framställningen framgår att hushållsbudgetundersökningar genomförts i de övriga nordiska länderna under åren 1966 och 1967.

Jag tillstyrker sålunda att en hushållsbudgetundersökning görs år 1969. I fråga om undersökningens omfattning och utformning och valet av undersökningsmetod kan jag godta centralbyråns förslag. Jag förutsätter dock

att centralbyrån vid den definitiva utformningen och planläggningen av undersökningen utreder möjligheterna att i innehållsmässigt avseende få till stånd en samordning med motsvarande undersökningar i de övriga nordiska länderna. Jag kan likaså godta centralbyråns beräkning av kostnaderna för undersökningen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Hushållsbudgetundersökning* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kr.

### B 13. Datamaskincentralen

1966/67 Nettoinkomst .....	944
1967/68 Anslag .....	1 000
1968/69 Förslag .....	1 000

Datamaskincentralen har som huvudsaklig uppgift att på uppdrag av statlig eller kommunal myndighet, kommitté eller annat organ maskinellt bearbeta material som är lämpligt för statistisk behandling. Den får även åta sig uppdrag från enskilda uppdragsgivare.

Datamaskincentralen är organiserad på två programmeringssektioner, en driftsektion, ett administrativt sekretariat och ett kundkontor. Den är ekonomiskt självförsörjande och uppbär ersättning av uppdragsgivarna.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		SCB	Dep.chefen
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal .....	45	+ 4	+ 4
Övrig personal.....	332	+ 9	+ 9
	377	+ 13	+ 13

*Statistiska centralbyrån* lämnar bl. a. följande upplysningar om datamaskincentralens verksamhet.

Bruttoomsättningen vid datamaskincentralen uppgick budgetåret 1965/66 till 15 milj. kr. Budgetåret 1966/67 ökade den till 21 milj. kr. Därav föll 56 % på statistiska centralbyrån, 32 % på andra statliga uppdragsgivare, 8 % på kommunala myndigheter och 4 % på enskilda beställare.

Det kassamässiga överskottet för budgetåret 1966/67 blev 944 kr., sedan 2 milj. kr., motsvarande normal avskrivning på datamaskincentralens maskiner, tillgodoförts inkomstiteln Övriga diverse inkomster.

De taxor som datamaskincentralen tillämpade under förra budgetåret innebar höjda priser för stansning och hålkortsbearbetningar medan däremot priset för datamaskintid sänktes. System- och programmeringskostnaderna behölls i stort sett oförändrade.

*Departementschefen*

Jag har inte något att erinra mot vad statistiska centralbyrån har anfört om datamaskincentralens verksamhet. Jag förordar, att anslaget även för nästa budgetår förs upp med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Datamaskincentralen* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

**B 14. Konjunkturinstitutet: Avlöningar**

1966/67 Utgift .....	1 338 850
1967/68 Anslag .....	1 290 000
1968/69 Förslag .....	1 350 000

Konjunkturinstitutet (KI) är ett vetenskapligt forsknings- och utredningsorgan med uppgift att följa och analysera den ekonomiska utvecklingen inom och utom landet, utarbeta prognoser för den svenska ekonomin och bedriva forskning i anslutning härtill.

Chef för konjunkturinstitutet är en överdirektör. Institutets uppgifter är fördelade på fyra arbetsområden, nämligen ett för löpande konjunkturanalys, ett för ekonometri och övrigt metodarbete, ett för forsknings- och utredningsarbete i övrigt samt ett för administrativt och liknande arbete.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		KI	Dep.chefen
<i>Tjänster</i>			
Arbetsledande och utredande personal .....	17	—	—
Övrig personal .....	16	—	—
	33	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän .....	1 289 000	+ 77 000	+ 60 000
Arvoden och särskilda ersättningar	1 000	—	—
	1 290 000	+ 77 000	+ 60 000

*Konjunkturinstitutet*

1. De medel som disponeras för tillsyn av biblioteket och för översättnings- och diagramritningsarbeten bör räknas upp med 20 000 kr.

2. Löneomräkning 57 000 kr.

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1 350 000 kr. Jag har därvid beräknat ytterligare 3 000 kr. för bibliotekstillsyn och översättningsarbeten m. m. (1).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen  
att till *Konjunkturinstitutet: Avlöningar* för budgetåret  
1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 350 000 kr.

**B 15. Konjunkturinstitutet: Omkostnader**

1966/67 Utgift .....	183 039
1967/68 Anslag .....	204 000
1968/69 Förslag .....	222 000

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		KI	Dep.chefen
1. Sjukvård m. m. ....	4 000	+ 500	+ 500
2. Reseersättningar (även utrikes tjänsteresor) .....	6 000	—	—
3. Expenser			
a) Bränsle, lyse, vatten .....	10 000	—	—
b) Övriga expenser .....	94 000	+ 9 500	+ 7 500
Därav engångsutgifter .....	—	+ 4 000	—
4. Publikationstryck .....	90 000	+ 10 000	+ 10 000
	204 000	+ 20 000	+ 18 000

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Konjunkturinstitutet: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 222 000 kr.

**B 16. Konjunkturinstitutet: Särskilda undersökningar**

1966/67 Utgift ....	424 630	Reservation .....	90 796
1967/68 Anslag ....	400 000		
1968/69 Förslag ....	625 000		

Från anslaget bestrids utgifter för undersökningar av mera tillfällig karaktär rörande konjunkturförhållanden m. m. och arbete med metodstudier och ekonomiska modeller som utförs inom konjunkturinstitutet.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		KI	Dep.chefen
<i>Tjänster</i>			
Utredande personal .....	7	—	+ 2
Övrig personal .....	2	+ 2	+ 1
	9	+ 2	+ 3
<i>Anslag</i> .....	400 000	+ 230 000	+ 225 000

*Konjunkturinstitutet*

1. För fortsatt forsknings- och utvecklingsarbete rörande konjunktur-utvecklingen behövs 80 000 kr.

2. Institutet avser att undersöka hur investeringarna påverkas av att investeringsfonderna frisläpps åren 1967 och 1968. För detta behövs 95 000 kr.

3. För metodstudier, modeller och input-outputstudier beräknar institutet sammanlagt 355 000 kr. Härav avser 115 000 kr. fortsatt arbete med en ekonometrisk modell som kan användas både för det reguljära prognosarbetet och för analys av verkningarna av ekonomisk-politiska åtgärder, 190 000 kr. arbete med en kvartalsmodell för korttidsprognoser och 50 000 kr. input-outputstudier.

4. Medelsbehovet för systemarbete och maskinbearbetningar beräknas till 100 000 kr.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget beräknar institutet alltså till 630 000 kr.

*Departementschefen*

I prop. 1967: 1 (bil. 9 s. 30) beräknade jag medelsbehovet för konjunkturinstitutets särskilda undersökningar under innevarande budgetår till ca 445 000 kr. Beräkningen godtogs av riksdagen (SU 7, rskr 7).

Den verksamhet som normalt bekostas av anslaget bör enligt min mening fortsätta i ungefär nuvarande omfattning även under nästa budgetår. Medelsbehovet härför beräknar jag med beaktande av inträffade löne- och kostnadsökningar till 475 000 kr. Jag räknar vidare med att konjunkturinstitutet kommer att tas i anspråk för vissa undersökningar i anslutning till 1970 års långtidsutredning. Institutets kostnader för dessa undersökningar kan uppskattas till 150 000 kr. Jag förordar därför, att anslaget förs upp med 625 000 kr. Liksom hittills bör Kungl. Maj:t sedermera efter förslag av konjunkturinstitutet fastställa dispositionsplan för anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Konjunkturinstitutet: Särskilda undersökningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 625 000 kr.

**B 17. Statskontoret: Avlöningar.** Till avlöningar och omkostnader för statskontoret har för innevarande budgetår anvisats förslagsanslag av 12 395 000 kr. resp. 1 937 000 kr. Vidare har till viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen m. m. anvisats ett förslagsanslag av 5 milj. kr.

Med hänvisning till vad chefen för försvarsdepartementet tidigare denna dag har anfört beträffande preliminär beräkning av vissa anslag under fjärde huvudtiteln i avvaktan på ställningstagandet till vissa utredningar, som bl. a. berör rationaliseringsverksamheten inom försvaret, bör nyssnämnda

tre anslag i statsverkspropositionen föras upp med endast preliminära be-  
lopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till  
*Statskontoret: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 beräkna  
ett förslagsanslag av 11 341 000 kr.

**B 18. Statskontoret: Omkostnader.** Med hänvisning till vad jag har anfört  
under föregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Stats-*  
*kontoret: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 beräkna  
ett förslagsanslag av 2 137 000 kr.

**B 19. Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen m. m.** Med hänvis-  
ning till vad jag har anfört under punkten B 17 hemställer jag, att Kungl.  
Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Viss*  
*försöksverksamhet inom statsförvaltningen m. m.* för bud-  
getåret 1968/69 beräkna ett förslagsanslag av 7 000 000 kr.

**B 20. Inköp av stansutrustning**

Nytt anslag (förslag) . . . . . 500 000 kr.

Enligt riktlinjer som godkänts av riksdagen (prop. 1967: 79, SU 82, rskr  
194) skall redovisning och utbetalning inom statsförvaltningen centrali-  
seras till större kamerala myndigheter (centrala kameralmyndigheter). I  
samband därmed skall ett ADB-system införas för redovisningen. Riksre-  
visionsverket och statskontoret arbetar i samråd med att utveckla ett så-  
dant system.

*Statskontoret* beräknar att det kommer att finnas omkring 50 centrala  
kameralmyndigheter. Dessa skall förses med sammanlagt ett åttiotal stans-  
utrustningar under budgetåren 1967/68—1970/71. Kostnaderna för denna  
utrustning uppgår till sammanlagt 2,9 milj. kr. vid nuvarande prisläge.  
Härav avser 150 000 kr. sådan utrustning som bör anskaffas redan under  
detta budgetår. Statskontoret räknar med att bekosta denna utrustning  
från anslaget till viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen m. m.  
För den fortsatta anskaffningen av stansutrustningen bör ett särskilt an-  
slag anvisas. Medelsbehovet under detta beräknas till 500 000 kr. för bud-  
getåret 1968/69, 950 000 kr. för budgetåret 1969/70 och 1,3 milj. kr. för bud-  
getåret 1970/71.

*Departementschefen*

Centraliseringen av det kamerala arbetet i statsförvaltningen och tillämpningen av ett enhetligt ADB-system för den statliga redovisningen ger på sikt möjligheter till betydande besparingar. Omläggningen av redovisningssystemet är avsedd att genomföras successivt och bör påbörjas så snart som möjligt. Den stansutrustning som behövs vid de centrala kameralmyndigheterna bör lämpligen inköpas genom samordnad upphandling. Statskontorets beräkning av kostnaden för utrustningen föranleder inte någon erinran från min sida.

Jag förordar, att Kungl. Maj:t begär riksdagens bemyndigande att beställa stansutrustning till ett belopp av ca 2,9 milj. kr. för leverans under budgetåren 1967/68—1970/71. Jag föreslår vidare, att ett särskilt reservationsanslag förs upp i riksstaten för anskaffningen av denna utrustning. Även den utrustning som anskaffas under innevarande budgetår bör enligt min mening bekostas i samma ordning. I samband med behandlingen senare denna dag av frågan om utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 ämnar jag därför föreslå att 150 000 kr. anvisas för innevarande budgetår under ett reservationsanslag till inköp av stansutrustning. Anslaget för budgetåret 1968/69 bör föras upp med 500 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) medge att stansutrustning till centrala kameralmyndigheter får beställas för sammanlagt ca 2 900 000 kr. t. o. m. budgetåret 1970/71,

b) till *Inköp av stansutrustning* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kr.

**B 21. Riksrevisionsverket: Avlöningar**

1966/67 Utgift .....	5 991 616
1967/68 Anslag .....	8 473 000
1968/69 Förslag .....	9 338 000

Riksrevisionsverket är central förvaltningsmyndighet för kontroll av statens inkomster och utgifter samt av förvaltningen av statsförmögenheten. Verket handhar riksbokföringen och utarbetar statistik över statens finanser.

Verket skall övervaka att den verksamhet som faller under verkets granskning är ordnad på ett ändamålsenligt, planmässigt och från allmänt ekonomiska synpunkter tillfredsställande sätt. Härvid skall verket särskilt bedöma lönsamheten av verksamheten och pröva att verksamheten drivs i effektiva former. Verket skall vidare granska taxor och avgifter inom statlig verksamhet samt formerna för den statliga upphandlingen.



Verket skall tillse att statens redovisningssystem fungerar ändamålsenligt och att erforderliga förbättringar vidtas inom detta. I detta syfte kan verket bl. a. utveckla redovisningssystem och meddela föreskrifter om sättet för räkenskapsposternas bokföring och verifiering.

Riksrevisionsverket leds av en styrelse. Chef för verket är en generaldirektör. Inom verket finns tre avdelningar, nämligen en revisionsavdelning, en avdelning för budget- och finansstatistik samt en planerings- och samordningsavdelning. Vidare finns fyra byråer, nämligen tre revisionsbyråer och en administrativ byrå.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Riksrev.- verket	Dep.chefen
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal . . . . .	106	—	—
Övrig personal . . . . .	134	—	—
	240	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän . . . . .	7 923 000	+ 575 000	+ 575 000
Arvoden och särskilda ersättningar . .	50 000	— 10 000	— 10 000
Ersättning till expertis . . . . .	500 000	+ 300 000	+ 300 000
	8 473 000	+ 865 000	+ 865 000

*Riksrevisionsverket*

1. Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar bör med hänsyn till belastningen minskas med 10 000 kr.

2. Behovet av expertis ökar dels med hänsyn till planerade utredningar, dels genom att riksrevisionsverket kommer att ha väsentliga uppgifter i samband med att programbudgetering avses införas i statsförvaltningen. (300 000 kr.)

3. Löneomräkning 575 000 kr.

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Riksrevisionsverket*: *Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 9 338 000 kr.

**B 22. Riksrevisionsverket: Omkostnader**

1966/67 Utgift . . . . .	1 745 447
1967/68 Anslag . . . . .	2 201 000
1968/69 Förslag . . . . .	1 636 000

	1967/68	Beräknad Riksrev.- verket	ändring 1968/69 Dep.chefen
1. Sjukvård m. m. ....	33 000	—	—
2. Reseersättningar .....	200 000	—	—
Därav utrikes tjänsteresor .....	100 000	—	—
3. <i>Expenser</i>			
a) Bränsle, lyse, vatten .....	55 000	+ 5 000	+ 5 000
b) Övriga <i>expenser</i> för eget behov	368 000	+ 55 000	+ 50 000
c) Övriga <i>expenser</i> för annat än eget behov .....	1 300 000	— 650 000	— 650 000
4. Publikationstryck .....	250 000	+ 20 000	+ 20 000
5. Övriga utgifter			
Transportkostnader .....	25 000	—	—
	2 231 000	— 570 000	— 575 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Försålda publikationer m. m. ....	30 000	— 10 000	— 10 000
	2 201 000	— 560 000	— 565 000

*Riksrevisionsverket*

Från delposten till övriga *expenser* för annat än eget behov har bl. a. bekostats tryckning av blanketter för exekutionsväsendet. Dessa blanketter avses i fortsättningen skola bekostas från det under sjätte huvudtiteln uppförda anslaget Lokala exekutionsorganisationen: Omkostnader.

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Riksrevisionsverket: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 636 000 kr.

**B 23. Byggnadsstyrelsen: Avlöningar**

1966/67 Utgift .....	<sup>1</sup> 13 905 682
1967/68 Anslag .....	10 800 000
1968/69 Förslag .....	11 545 000

<sup>1</sup> Anslaget anvisat under sjätte huvudtiteln.

Byggnadsstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för ärenden om byggande för statens räkning och förvaltning av statliga fastigheter.

I styrelsens uppgifter ingår främst att förvalta de delfonder av statens allmänna fastighetsfond som är ställda under styrelsen, att anskaffa lokaler för statsmyndigheterna och utreda behovet av statliga byggnadsföre-

tag, allt i den mån dessa uppgifter inte ankommer på annan myndighet, att efter uppdrag projektera och utföra byggnadsföretag för statens räkning samt att genom utvecklings- och normeringsarbete verka för rationaliseringar och besparingar i fråga om byggande och fastighetsförvaltning för statens räkning.

Chef för byggnadsstyrelsen är en generaldirektör. Styrelsen är organiserad på tio byråer. Dessa är administrativa byrån, utredningsbyrån, intendantsbyrån, utrikesbyrån, ekonomibyran, utvecklingsbyrån, tre projekteringsbyråer och byggnadsbyrån. Vidare finns fem regionala byggnadsförvaltningar. Dessa är förlagda till Lund, Göteborg, Stockholm, Uppsala och Umeå. Personalen på ekonomi-, utvecklings-, projekterings- och byggnadsbyråerna, cheferna för byggnadsförvaltningarna och personalen vid utrikesbyråns och byggnadsförvaltningarnas byggsektioner avlönas från förskottsstat, som fastställs av Kungl. Maj:t. Övrig personal avlönas från detta anslag. Kostnaderna enligt förskottsstaten förs i bokslutet för budgetåret över på tillämpliga byggnads- och projekteringsanslag.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69		
		Byggn.styrelsen	Dep.chefen	
<i>Tjänster</i>				
Handläggande personal . . . . .	153	+	5	—
Övrig personal . . . . .	162	+	11	+
	315	+	216	+
<i>Anslag</i>				
Avlöningar till tjänstemän . . . . .	10 798 000	+	1 352 900	+
Arvoden och särskilda ersättningar	2 000	+	100	+
	10 800 000	+	1 353 000	+

<sup>1</sup> Härtill kommer sammanlagt 476 tjänstemän på förskottsstat. Därav 11 överförda från förskottsstaten.

### Byggnadsstyrelsen

1. För utvecklingsarbete med verksplaneringssystem disponerar styrelsen 149 000 kr. För nästa budgetår behövs ytterligare 151 000 kr.

2. Ett driftkontor har inrättats på administrativa byrån för bl. a. ledning och övervakning av kontorsdriften inom styrelsen. På grund härav behövs ytterligare en byrådirektör, som skall vara chef för kontoret. (54 816 kr.)

3. Förhyrningsverksamheten för statsverkets räkning har ökat starkt. Ytterligare en byrådirektör behövs för handläggning av kvalificerade arbetsuppgifter inom utredningsbyråns hyressektion. (54 816 kr.)

4. På grund av det kraftigt växande statliga fastighetsbeståndet behöver intendantsbyråns fastighetssektion ytterligare en kvalificerad tjänsteman. (65 000 kr.)

5. En tjänst som förste reparatör och en tjänst som reparatör vid den fasta maskinanläggningen i Härnösand har förts över från länsarkitektkontoret i staden till byggnadsförvaltningen i Umeå. Byggnadsstyrelsens avlöningsanslag bör med hänsyn härtill räknas upp med 45 756 kr.

6. Elva tjänstemän som svarar för vissa personaladministrativa uppgifter avseende löner m.m. åt tjänstemän och arbetare har förts över från ekonomibyrån till administrativa byrån. Eftersom avlöningskostnaderna bestrids från avlöningsanslaget såvitt gäller administrativa byrån och från förskottsstat när det gäller ekonomibyrån bör avlöningsanslaget räknas upp med 283 128 kr.

7. Löneomräkning 698 484 kr.

#### *Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 11 545 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för två reparatörer som förts över från länsarkitektorganisationen (5).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Byggnadsstyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 11 545 000 kr.

#### **B 24. Byggnadsstyrelsen: Omkostnader**

1966/67 Utgift .....	12 144 844
1967/68 Anslag .....	2 335 000
1968/69 Förslag .....	2 056 000

<sup>1</sup> Anslaget anvisat under sjätte huvudtiteln.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Byggn.styrelsen	Dep.chefen
1. Sjukvård m. m. ....	50 000	— 5 000	— 5 000
2. Reseersättningar .....	390 000	— 10 000	— 10 000
Därav utrikes tjänsteresor.....	30 000	—	—
3. <b>Expenser</b>			
a) Bränsle, lyse, vatten .....	45 000	+ 5 000	+ 5 000
b) Övriga expenser .....	1 325 000	— 201 000	— 266 000
Därav engångsutgifter .....	407 000	— 342 000	— 357 000
4. Publikationstryck.....	25 000	— 3 000	— 3 000
5. Kostnad för förhyrd datamaskintid	500 000	—	—
	2 335 000	— 214 000	— 279 000

#### *Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Byggnadsstyrelsen*: *Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 2 056 000 kr.

**B 25. Utredningar rörande byggnadsföretag m. m.**

1966/67 Utgift . . . . .	12 000 000	Reservation . . . . .	—
1967/68 Anslag . . . . .	3 000 000		
1968/69 Förslag . . . . .	3 700 000		

<sup>1</sup> Anslaget anvisat under sjätte huvudtiteln.

Från anslaget bestrids konsultkostnader m. m. för dels utredningar och byggnadsprogram avseende nya byggnadsobjekt, dels inredningsprojektering och utredningar i inredningsfrågor. Till större delen gäller det kostnader som förskotteras från anslaget. Förskotterade belopp återbetalas sedermera från anvisade anslag för berörda byggnads- och inredningsobjekt. Till en mindre del avser anslaget kostnader för normerings- och utvecklingsarbeten m. m., som belastar anslaget slutligt.

*Byggnadsstyrelsen*

Utbetalningarna från anslaget beräknas uppgå till 5,5 milj. kr. under budgetåret 1968/69. Härav avser 3 milj. kr. inredningsarbeten och 2,5 milj. kr. byggnadsutredningar och byggnadsprogram. Byggnadsstyrelsen räknar med att 1,6 milj. kr. av medelsbehovet skall täckas genom återföringar av medel till anslaget och tar med hänsyn härtill upp detta med 3,9 milj. kr.

*Departementschefen*

Jag räknar med att de utredningar m. m. som bekostas från anslaget kommer att bli av något mindre omfattning än byggnadsstyrelsen har förutsatt. Jag förordar, att anslaget räknas upp med 700 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen  
att till *Utredningar rörande byggnadsföretag m. m.* för  
budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av  
3 700 000 kr.

**B 26. Statens förhandlingsnämnd**

1966/67 Utgift . . . . .	609 701
1967/68 Anslag . . . . .	798 000
1968/69 Förslag . . . . .	976 000

Statens förhandlingsnämnd har till uppgift att efter uppdrag av Kungl. Maj:t eller chef för statsdepartement föra förhandlingar med kommun

eller annan icke-statlig huvudman, främst om villkor för samverkan mellan staten och huvudmannen inom sjukvård, utbildning eller forskning. Överenskommelse, som träffas av nämnden, skall underställas Kungl. Maj:t för prövning. Nämnden svarar vidare fr. o. m. den 1 januari 1968 för samordning i ärenden rörande försäljning av statlig mark till kommun.

Förhandlingsnämnden består av en överdirektör och vissa särskilt förordnade ledamöter. Hos nämnden finns ett kansli, som består av två byråer och en expedition.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69			
		Statens för-	handlingsnämnd	Dep.chefen	
<i>Tjänster</i>					
Handläggande personal.....	7	+	1	+	1
Övrig personal .....	5	+	1	+	1
	12	+	2	+	2
<i>Anslag</i>					
<i>Avlöningar</i>					
1. Avlöningar till tjänstemän .....	544 000	+	80 000	+	80 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar	42 000	+	3 000	+	3 000
3. Ersättning till expertis .....	75 000	+	75 000	+	75 000
	661 000	+	158 000	+	158 000
<i>Omkostnader</i>					
4. Sjukvård m. m. ....	2 000		—		—
5. Reseersättningar .....	40 000	+	10 000	+	10 000
6. Expenser					
a) Bränsle, lyse, vatten .....	5 000		—		—
b) Övriga expenser .....	90 000	+	10 000	+	10 000
	137 000	+	20 000	+	20 000
Totalt	798 000	+	178 000	+	178 000

### *Statens förhandlingsnämnd*

1. Enligt beslut av riksdagen (prop. 1967: 100, SU 100, rskr 265) svarar nämnden fr. o. m. den 1 januari 1968 för samordningen i vissa ärenden rörande försäljning av mark från stat till kommun. På grund av denna nya arbetsuppgift och den utvidgade utredningsverksamheten i övrigt hos nämnden behöver kansliet förstärkas med en kanslist. (28 008 kr.)

2. Med hänsyn till det utredningsarbete som behövs i anslutning till förhandlingarna under åren 1968—1970 om nya avtal om läkar- och tandläkarutbildning bör expertisposten räknas upp med 75 000 kr.

3. Löneomräkning 54 992 kr.

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 976 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för en assistent (1). Vidare har jag beräknat ytterligare 75 000 kr. till ersättning till expertis (2).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens förhandlingsnämnd* för budgetåret 1968/69  
anvisa ett förslagsanslag av 976 000 kr.

**C. Skatte- och kontrollväsen****C 1. Tullverket: Avlöningar**

1966/67 Utgift .....	1107 987 355
1967/68 Anslag .....	1104 881 000
1968/69 Förslag .....	111 432 000

<sup>1</sup> Anslagen Tullverket: Avlöningar till tjänstemän hos generaltullstyrelsen och Tullverket: Avlöningar till tjänstemän inom tullstaten.

Tullverket har som huvuduppgift att debitera, uppbära och redovisa tull samt vissa andra skatter och avgifter. Verket utövar vidare uppsikt över trafiken till och från utlandet och fullgör i samband därmed vissa kontroll- och övervakningsuppgifter.

Den centrala ledningen av tullverket utövas av generaltullstyrelsen. Chef för verket är en generaltulldirektör. Inom styrelsen finns fem byråer. Dessa är kanslibyrån, personalbyrån, kameralbyrån, revisionsbyrån och tullbehandlingsbyrån. För ärenden om kust- och gränsbevakningen finns en expedition, som förestås av en gränscchef.

Tullstaten består av lokaltullförvaltningen, kustbevakningen och gränsbevakningen. Lokaltullförvaltningen omfattar tre centraltullkammare och 50 tullkammare samt tullstationer och tullexpeditioner. Centraltullkammarna och tullkamrarna är distrikttullanstalter och har överinseende över var sitt tulldistrikt. För kustbevakningen är kusterna indelade i fyra kustdistrikt. Trakterna vid landgränsen är på motsvarande sätt indelade i fyra gränsdistrikt.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Generaltullstyrelsen	Dep.chefen
<i>Tjänster</i>			
Generaltullstyrelsen			
Handläggande personal ..	91	+ 8	+ 4
Övrig personal .....	159	+ 2	+ 1
Tullstaten			
Tulltaxeringsutbildad personal .....	936	— 1	— 1
Bevakningspersonal .....	2 432	—	—
Övrig personal .....	530	— 14	— 14
	4 148	— 5	— 10



	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Generaltullstyrelsen	Dep.chefen
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän hos generaltullstyrelsen . . . . .	7 176 000	+ 804 000	+ 651 000
Avlöningar till tjänstemän in- om tullstaten . . . . .	97 702 000	+ 6 056 000	+ 5 900 000
Arvoden och särskilda ersätt- ningar . . . . .	3 000	—	—
	104 881 000	+ 6 860 000	+ 6 551 000

**Utredning rörande förundersöknings- och åklagarverksamheten i tullmål m. m.**

*Utredningen*

Utredningsmannen<sup>1</sup> med uppdrag att utreda förundersöknings- och åklagarverksamheten i tullmål har lagt fram en promemoria i ämnet (Stencil Fi 1967: 5).

I promemorian lämnas först en redogörelse för smugglingsbrotten och nuvarande förhållanden i fråga om bekämpningen av sådana brott.

Normaltypen av smuggling är det fall som avses i 1 § första punkten lagen den 30 juni 1960 (nr 418) om straff för varusmuggling. Detta innebär att avgiftspliktigt eller import- eller exportreglerat gods förs in i eller ut ur landet utan att det anmäls hos vederbörande tullmyndighet. I de flesta fall är det här fråga om tämligen begränsade kvantiteter spritdrycker eller cigaretter som har medförts av resande, av besättningsmän eller av personer som besökt fartyg i hamn. För vart och ett av åren 1963—1965 redovisas mellan 7 000 och 7 500 beslag av spritdrycker, ca 4 500 beslag av cigaretter och ca 1 500 beslag av andra varor. Beslagen omfattade sammanlagt 12 000—12 500 liter spritdrycker och 2—2,5 milj. cigaretter per år.

En annan typ av smuggling är s. k. vilseledande vid tullbehandling (1 § andra punkten varusmuggningslagen). Förfarandet innebär, att en varusändning visserligen anmäls hos tullmyndigheten men att felaktiga uppgifter lämnas om godset i syfte att undandra statsverket tull eller annan avgift eller för att kringgå import- eller exportregleringar. Oftast torde vilseledandet bestå i att importören deklarerar för låga importvärden. Vidare är enligt 4 § varusmuggningslagen vissa förfaranden att likställa med varusmuggling.

Enligt 14 § varusmuggningslagen åligger det tullpersonalen att noggrant övervaka att brott som avses i lagen inte äger rum. I fråga om smugglingsbrotten fullgörs även de uppgifter som hör till förundersökningen i väsentlig utsträckning av tullpersonal. Enligt 13 § varusmuggningslagen får sålunda förundersökning rörande brott som avses i lagen inledas av tullmyn-

<sup>1</sup> F. d. underståthållaren Erik Ros.

dighet. Denna äger exempelvis föranstalta om förhör, om gripande av misstänkt, om hämtning till förhör och om efterlysning. Förhållandet mellan åklagare och tullmyndighet är reglerat efter samma principer som förhållandet mellan åklagare och polismyndighet. I egenskap av förundersökningsledare har de allmänna åklagarna sålunda fått tämligen långt gående befogenheter gentemot tullmyndigheterna. De äger bl. a. ge anvisningar om förundersökningens bedrivande. Ingripanden av sådant slag torde emellertid förekomma mera sällan. Såvitt gäller de bagatellmål, där tulltjänsteman får väcka och utföra talan vid domstol samt meddela strafföreläggande, torde förundersökningen praktiskt taget alltid verkställas uteslutande i tullverkets regi. Den utredning som krävs i dessa mål har f. ö. i flertalet fall inte karaktär av förundersökning i rättegångsbalkens mening.

I de relativt sett ganska få fall, då allmän åklagare övertar ledningen av förundersökningen, torde denne i regel låta tullpersonalen fullfölja undersökningen, om inte särskilda skäl talar däremot. Sådana skäl kan vara att smugglingsbrottet är förenat med annat brott, som tullpersonalen saknar befogenhet att utreda, eller är av mer omfattande eller invecklad beskaffenhet. Det kan också förekomma att åklagaren anlitar biträde av både tull- och polismyndigheter.

Genom varusmugglingslagen upphävdes inte bara det förut gällande systemet med tullmålsdomstolar utan i princip också ordningen med särskilda tullåklagare. Såvitt gäller smugglingsbrott på vilka endast böter kan följa (ringa brott) får dock enligt 24 § varusmugglingslagen åtal utföras av tulltjänsteman som generaltullstyrelsen bestämmer. Förordnande att föra talan i dylika mål har styrelsen meddelat tullförvaltarna vid flertalet tullkammare samt en tjänsteman vid centraltullkammaren i Göteborg. Med behörighet att åtala följer också behörigheten att meddela strafföreläggande och att under vissa förutsättningar förverka egendom i extrajudiciell ordning. De sålunda förordnade tjänstemännen är att anse som specialåklagare. De är inte underkastade tillsyn av riksåklagaren utan är också i åklagarhänseende underställda generaltullstyrelsen.

På tullplatser med mycket livlig utrikestrafik har det visat sig behövt att avdela särskild personal för spaning och utredningar om misstänkt eller upptäckt smuggling. Mera utbyggda specialgrupper för dessa uppgifter finns vid centraltullkamrarna i Göteborg och Stockholm och vid kustdistriktchefsexpeditionen i Malmö.

Generaltullstyrelsen har inte något särskilt organ för fortlöpande spanings- och utredningsverksamhet eller samordning och ledning av dylik verksamhet hos de lokala tullmyndigheterna när det gäller smuggling i allmänhet. På tullbehandlingsbyråns kontrollavdelning granskas dock tullvärdedeklarationer m. m. i syfte att upptäcka smuggling i form av vilseledande vid tullbehandling.

Vid rikspolisstyrelsen finns en särskild kriminalsektion, som har att

verkställa efterspaning vid brott där riksomfattande spaning behövs. Bland sådana brottstyper kan nämnas illegal narkotika- och sprithantering, valutabrott och varusmuggling.

Utredningsmannen har funnit, att det stora flertalet smugglingsmål är så enkla att både undersökning och åtal ombesörjs av tullpersonal. Någon ändring i detta förhållande ifrågasätts inte. Generaltullstyrelsen bör dock få resurser för att utöva tillsynen över tullverkets åklagarverksamhet mer aktivt än nu.

Även i sådana smugglingsmål, där åtal ankommer på allmän åklagare, kan utredningen vara enkel. Det är därför naturligt och praktiskt att utredningarna i dessa mål även i fortsättningen görs av tullpersonal om inte särskilda skäl talar däremot. I andra fall, t. ex. då det är fråga om vilseledande vid tullbehandling eller missbruk av temporär tullfrihet, kan den rättsliga bedömningen kräva så ingående kännedom om tullförskrifterna att medverkan av tullpersonal vid undersökningen är ofrånkomlig. För att tullpersonal skall anlitas för undersökningar i smugglingsbrott talar även den omständigheten att dessa inte sällan har anknytning till varandra. Upplysningar, som kommer fram vid en utredning, kan många gånger utnyttjas vid spaning eller bevakning som tullverket sätter in mot annan smuggling. På motsvarande sätt kan erfarenheter från bevaknings- och spaningstjänsten bli till nytta vid utredningar i särskilda smugglingsfall.

I fråga om narkotikasmuggling är dock förhållandena delvis annorlunda. Smugglingen har här i regel anknytning till annan brottslighet. Utredningen bör därför liksom nu i regel göras av polisen, även om smugglingen upptäcks vid en av tullverket ombesörjd kontroll. I fråga om spaning m. m. som påkallas av den olaga narkotikahandlingen är det naturligt att tullmyndigheterna inriktar sin verksamhet närmast på insmugglingsmomentet och endast i nära samarbete med polisen biträder med spaning o. d. rörande andra narkotikabrott.

I vissa fall har smugglingsföretag sådana förgreningar att undersökningarna blir mer eller mindre riksomfattande. Ett centralt undersökningsorgan (tullkriminalgrupp) bör därför enligt utredningsmannen inrättas vid generaltullstyrelsen för att effektivisera undersökningarna i dessa fall. Gruppen bör kunna anlitas också för utredningar i smugglingsmål som endast har lokal omfattning men som är särskilt invecklade. Den bör vidare verka som samordnande, rådgivande och informerande instans för tullverkets åklagare. Chefen för den centrala gruppen bör även kunna förordnas av riksåklagarämbetet som extra åklagare i vissa mål där förundersökningen av särskilda skäl lämpligen helt bör bedrivas i gruppens egen regi. Verksamheten vid den centrala kriminalgruppen bör även inrymma spaning i syfte att förebygga eller upptäcka befarade smugglingsföretag. Likaså bör det ingå i arbetsuppgifterna att samordna och leda spaningsverksamhet

som bedrivs av andra tullspaningsorgan. Verksamheten kommer härvid att hänga nära samman med den underrättelsetjänst som bedrivs inom tullverket som ett led i smuggelbekämpningen och som omfattar bl. a. internationell utbyte av smugglingsunderrättelser i enlighet med rekommendationer av tullsamarbetsrådet i Bryssel. Även denna verksamhet bör inordnas i gruppens uppgifter.

Utredningsmannen förutsätter att den centrala tullkriminalgruppen skall bedriva sin verksamhet i nära samarbete med vederbörande polismyndigheter. En polisman bör därför knytas till gruppen. Särskilda föreskrifter om samarbetet och arbetsfördelningen mellan tull- och polismyndigheter torde inte behövas. Nuvarande praxis har visat sig ändamålsenlig. Denna innebär i stort sett att den underrättelse-, spanings- och utredningsverksamhet, som behövs för att bekämpa varusmuggling i allmänhet, till största delen ankommer på tullverket. Polisväsendets insatser på området begränsas i huvudsak till vad som påkallas i anslutning till bekämpandet av annan brottslighet, såsom valutasmuggling, langning, stöld och häleri. I fråga om narkotikasmugglingen är dock gränsdragningen, såsom tidigare framhållits, delvis en annan.

Personalbehovet för den centrala tullkriminalgruppen beräknar utredningsmannen till två byrådirektörer, en kammarskrivarutbildad tjänsteman, två utredningsmän och två biträden. En poliskommissarie, som är upptagen på polisväsendets personalstat för samband mellan rikspolisstyrelsen och generaltullstyrelsen i fråga om sjöövervakningen, bör tas i anspråk även för samarbetet mellan tullkriminalgruppen och polismyndigheterna.

Den lokala undersökningsorganisationen i tullverket bör enligt utredningsmannen förstärkas genom att de nuvarande lokala tullkriminalgrupperna i Stockholm, Göteborg och Malmö ombildas till regionala grupper och ökas ut med hänsyn till sina vidgade verksamhetsområden. Gruppernas föreståndare bör, såsom redan är fallet i Göteborg, ha rätt att inleda förundersökning i tullmål och att föra åklagartalan i sådana mål om brottet inte kan leda till högre straff än böter. De personalförstärkningar som bedöms behövliga framgår av följande sammanställning.

	Stockholm		Göteborg		Malmö	
	Nuv. pers.	Ändr.	Nuv. pers.	Ändr.	Nuv. pers.	Ändr.
Tullöverkontrollörer . . . . .	2	+ 1	1	+ 1	1	+ 1
Kammarskrivarutbildad personal i övrigt . . . . .	1	—	1	—	1	—
Övrig utredningspersonal . .	4	+ 2	4	+ 1	3	+ 1
Biträderspers., kvalificerad	—	+ 1	—	+ 1	—	+ 1
Biträdespers. i övrigt . . . .	2	— 1	2	— 1	1	—
Summa	9	+ 3	8	+ 2	6	+ 3

De två kvarvarande tullfiskalsbefattningarna i Stockholm och Malmö förutsätts skola dras in vid de nuvarande innehavarnas avgång.

### *Remissyttranden*

Yttranden över utredningsmannens förslag har avgivits av justitiekanslern, riksåklagaren (som bifogat yttranden från överåklagarna i Stockholms och Göteborgs åklagardistrikt samt länsåklagaren i Malmöhus län), hovrätten för västra Sverige, rikspolisstyrelsen, statskontoret, generaltullstyrelsen (som bifogat yttranden från Svenska Tullmannaförbundet och Sveriges Allmänna Tulltjänstemannaförening), trafikmålskommittén och sakkunniga för översyn av organisationen vid åklagarmyndigheten i Stockholm.

*Justitiekanslern* framhåller att det framlagda förslaget innebär, att det för brottsbekämpningen på visst område tillskapas en särskild organisation vid sidan av den ordinarie polis- och åklagarorganisationen. En sådan ordning kan inge vissa betänkligheter ur principiell synpunkt. Det synes emellertid enligt justitiekanslern vara förenat med stora praktiska fördelar om förundersöknings- och åklagarverksamheten i dessa mål får handhas av tullpersonal i avsedd omfattning. Med hänsyn till att det område som verksamheten berör är begränsat och huvudsakligen avser brottslighet av lindrig art bör hinder inte möta att organisera utrednings- och åklagarverksamheten i tullmål i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget.

*Riksåklagaren* understryker angelägenheten av att smugglingsbrottsligheten bekämpas effektivt. Han tillstyrker att särskilda kriminaltullgrupper inrättas centralt och regionalt. Det förhållandet att åklagartalan i bötesmål utförs av tullens tjänstemän innebär ett avsteg från kravet på åklagarbehörighet. Eftersom förfarandet synes ha fungerat tillfredsställande, saknas dock enligt riksåklagaren anledning att ändra den ordning som nu gäller. Förslaget att den centrala kriminalgruppens chef skall vara åklagare i vissa tullmål avstyrks dock, eftersom de mål det kan bli fråga om torde bli komplicerade och omfattande och kräva stor åklagar- och processrutin. Tillsynen över tullverkets åklagarverksamhet bör utövas av statsåklagare och riksåklagaren. Även s. k. överprövning i tullmål bör ske i vanlig ordning.

*Hovrätten för västra Sverige* har inte något att erinra mot förslaget.

*Rikspolisstyrelsen* finner det angeläget att tullverket förfogar över resurser för att genomföra utredningar rörande vilseledande vid tullbehandling liksom för sådana utredningar i mindre och enklare mål som kan ske i direkt anslutning till upptäckten eller ingripandet. Utredningar rörande narkotikasmuggling och därmed jämförliga typer av smuggling, där smugglingsförfarandet är endast en del av den brottsliga verksamheten, bör dock såsom utredningsmannen anfört ankomma på polisen. Styrelsen har inte något att erinra mot att tullen centralt och regionalt får förbättrad orga-

nisation för de uppgifter som bör ligga inom tullverket men motsätter sig att det inom tullverket tillskapas ett från polisen fristående organ för kriminalpolisutredningar.

*Statskontoret* anser, att det vore värdefullt om tullverkets informationsverksamhet kunde samordnas med det informationssystem som håller på att utarbetas för rättsväsendet. Samarbete har inletts med generaltullstyrelsen i frågan. I avvaktan på resultatet av detta samarbete är statskontoret inte berett att tillstyrka den föreslagna utbyggnaden av tullverkets organisation.

*Generaltullstyrelsen* anser, att utvecklingen av den smugglingsbekämpande verksamheten bör fullföljas bl. a. genom att ett centralt organ inom styrelsen inrättas i enlighet med utredningens riktlinjer. Vidare bör regionala tullkriminalgrupper inrättas i Stockholm, Göteborg och Malmö.

*Trafikmålskommittén* biträder principen att smugglingsmålen i allit väsentligt bör utredas av särskilt avdelad personal. Kommittén pekar vidare på de fördelar som skulle vinnas om ordningsföreläggande införs i fråga om de enklare smugglingsmålen. Lämpligheten av att meddela förordnande som extra åklagare åt föreståndaren för den centrala tullkriminalgruppen kan enligt kommittén starkt ifrågasättas.

*De sakkunniga för översyn av organisationen vid åklagarmyndigheten i Stockholm*, som har begränsat sitt yttrande till de delar av förslaget som berör åklagarmyndigheten i Stockholm, förklarar sig komma att beakta den verkan som avvecklandet av tullfiskalsinstitutionen kommer att få för åklagarmyndighetens del.

#### **Generaltullstyrelsens anslagsframställning**

1. I enlighet med den förut redovisade utredningen föreslår generaltullstyrelsen, att en central kriminalgrupp skall inrättas hos styrelsen för underrättelse-, utrednings- och spaningsverksamhet. I fråga om gruppens arbetsuppgifter ansluter sig styrelsen till förslaget utom beträffande vad däri sagts om föreståndarens befattning med åklagarverksamhet. Organisatoriskt bör gruppens verksamhet samordnas med verksamheten vid gränschefens expedition. Denna bör därvid omorganiseras till en bevakningsbyrå under ledning av en byråchef. Gränschefstjänsten bör således bytas ut mot en byråchefstjänst. Vidare behövs en förstärkning med en byrådirektör, två tullöverkontrollörer, två förste kammarskrivare eller tullkontrollörer, en tullmästare, en assistent och två kvalificerade biträden. En tjänst som tekniskt biträde kan dras in. (282 300 kr.)

2. Styrelsen biträder vidare utredningsmannens förslag att tullverkets regionala undersökningsorganisation skall förstärkas genom utbyggnad av de tullkriminalgrupper som redan finns vid centraltullkamrarna i Stockholm, Göteborg och Malmö. Viss personalförstärkning har redan tillförts dessa enheter genom att personal flyttats om. Därutöver behövs en tullöver-

kontrollör i vardera Stockholm och Göteborg samt en tullmästare och ett kvalificerat biträde i vardera Stockholm, Göteborg och Malmö. En tjänst som förste kammarskrivare, tre tjänster som förste tulluppsyningsman och tre biträdestjänster kan dras in. (96 204 kr.)

3. Personalbyråns organisationsavdelning behöver förstärkas med en byrådirektör med hänsyn till behovet av en intensifierad rationaliseringsverksamhet. (49 428 kr.)

4. För handläggning av tullfrihetsärenden behövs ytterligare en byrådirektör på tullbehandlingsbyrån. (49 428 kr.)

5. En tullkontoristutbildad tjänsteman vid tullkammaren i Gävle kan ersättas med ett kvalificerat biträde. (— 2 436 kr.)

6. Vid tullkammaren i Simrishamn är tulltaxeringsgöromålen och även rörelsen i övrigt av ringa omfattning. Det kan inte anses motiverat att behålla en tulltaxeringsutbildad tjänsteman som chef för tullkammaren. Denna bör därför omorganiseras till tullstation. I avvaktan på resultatet av en planerad utredning rörande omorganisation av ytterligare ett antal mindre tullkammare vill dock styrelsen f. n. endast föreslå, att tullförvaltartjänsten i Simrishamn dras in och att tullkammaren ställs under chefskap av tullförvaltaren i Ystad. (— 40 392 kr.)

7. På grund av arbetsminskningen vid förtullning av EFTA-varor kan sammanlagt 15 biträden dras in vid lokaltullförvaltningen. (— 262 000 kr.)

8. Övertidsarbetet beräknas öka i samband med den intensifierade bekämpningen av smugglingen av narkotika och andra varor. (150 000 kr.)

9. Löneomräkning 6 537 468 kr.

#### Departementschefen

Bevakningspersonalen i tullverket har under tioårsperioden 1957—1966 minskats med 615 man, vilket svarar mot 20 % av personalstyrkan. Denna personalminskning har kunnat genomföras trots att trafiken ökat väsentligt. Sålunda har under samma tid den utrikes flyg- och fartygstrafiken fördubblats och antalet in- och utresande personer ökat ännu mera.

Minskningen av bevakningspersonal har möjliggjorts genom att bevakningssystemet lagts om. Detta bygger nu i en helt annan utsträckning än tidigare på stickprovsmetodik. Tillämpningen av ett stickprovsförfarande vid tullkontrollen innebär emellertid vissa risker för ökad smuggling. För att motverka dessa har det inom tullverket inrättats ett 20-tal visitationsgrupper och ett antal specialgrupper för målinriktad spaning. Vidare har de lokala tullmyndigheterna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Hälsingborg bildat särskilda spanings- och utredningsgrupper. I anslutning till spaningsverksamheten har även en viss underrättelsetjänst byggts upp.

Den utredningsman, som tillkallats för att utreda förundersöknings- och åklagarverksamheten i tullmål, har föreslagit en förstärkning av tullverkets resurser för spanings-, utrednings- och underrättelseverksamhet i sam-

band med smuggelbekämpningen. Jag kan i huvudsak ansluta mig till de allmänna bedömanden som ligger till grund för utredningsmannens förslag.

Om det nya bevakningssystemet skall fungera effektivt, när det gäller smuggelbekämpningen, måste framför allt den centrala ledningen förstärkas. Bevakningsfrågor handläggs nu inom generaltullstyrelsen dels på kansli- och personalbyråerna, dels på gränschefens expedition i fråga om kust- och gränsbevakningen. För att få en nödvändig samordning till stånd i dessa frågor bör gränschefens expedition ombildas till en bevakningsbyrå. Tjänsten som gränschef i Bp 7 bör härvid ändras till byråchefstjänst i Cr 1. De nuvarande två sektionerna, allmänna sektionen och tekniska sektionen, vid gränschefens expedition bör ingå i bevakningsbyrån med i huvudsak oförändrade arbetsuppgifter. Vid sidan om dessa bör en ny sektion inrättas för samordning av smuggelbekämpningen inom tullverket, framför allt i fråga om spanings- och underrättelsetjänsten. Utredningsmannens förslag att chefen för denna arbetsenhet även skall vara åklagare i vissa tullmål och utöva tillsyn över tullverkets åklagarverksamhet kan jag inte biträda. Jag förutsätter, att det samarbete fullföljs som inletts mellan bl. a. statskontoret, rikspolisstyrelsen och generaltullstyrelsen i syfte att samordna tullverkets rutiner för brottmål, brottspaning och efterlysning med motsvarande rutiner i det informationssystem för rättsväsendet som är under uppbyggnad. Med hänsyn till de nya arbetsuppgifter som kommer att ligga på bevakningsbyrån räknar jag med att personalen behöver förstärkas med en byrådirektör, två byråinspektörer, en tullmästare och en assistent. Jag räknar vidare med att en arvodestjänst som tekniskt biträde skall dras in och att ett biträde för registreringsarbete skall föras över från kanslibyrån till bevakningsbyrån (1).

I fråga om löneställningen för byråchefstjänsten och tjänsterna vid den nya sektionen inom bevakningsbyrån har avtal träffats mellan statens avtalsverk och berörda personalorganisationer. Avtalet har den 29 december 1967 överlämnats till riksdagens lönedlegation med hemställan om godkännande på riksdagens vägnar.

Utredningsmannen har vidare föreslagit, att tullverkets lokala undersökningsorganisation skall förstärkas genom att spanings- och utredningsgrupperna i Stockholm, Göteborg och Malmö får regionala uppgifter och i samband därmed utökad personal. Den föreslagna personalförstärkningen har till större delen redan genomförts genom att tillgänglig personal flyttats om. Generaltullstyrelsens förslag i fråga om de återstående personalförstärkningarna (2) kan jag biträda. Det bör ankomma på generaltullstyrelsen att besluta om gruppernas geografiska verksamhetsområden.

Jag delar utredningsmannens uppfattning att särskilda föreskrifter inte torde behövas för att reglera samarbetet och arbetsfördelningen mellan tull- och polismyndigheter. Nuvarande praxis på detta område får anses ändamålsenlig. Någon ändring i denna bör sålunda inte ske genom att en spa-



ningssektion inrättas vid generaltullstyrelsen och de lokala spanings- och utredningsgrupperna får ett utvidgat geografiskt verksamhetsområde.

Jag övergår härefter till att behandla generaltullstyrelsens övriga anslagsyrkanden under de nuvarande avlöningsanslagen.

Jag finner det angeläget att den fortsatta rationaliseringsverksamheten i tullverket inte hämmas genom brist på resurser och biträder därför generaltullstyrelsens förslag om medel för ytterligare en byrådirektörstjänst på organisationsavdelningen (3). Jag har vidare inte något att erinra mot att en tullkontorist vid tullkammaren i Gävle byts ut mot ett biträde (5) och att tullförvaltartjänsten i Simrishamn dras in (6). Vidare räknar jag ned anslaget med lönen för 15 biträden i enlighet med generaltullstyrelsens förslag (7).

Under tullverket finns f. n. två avlöningsanslag upptagna i riksstaten, det ena för avlöningar till tjänstemän hos generaltullstyrelsen och det andra för avlöningar till tjänstemän inom tullstaten. Eftersom båda anslagen är förslagsanslag och avlöningsstaterna numera fastställs av Kungl. Maj:t, torde det inte längre finnas anledning att behålla denna uppdelning. Jag föreslår därför att de nuvarande två anslagen förs samman till ett gemensamt anslag, benämnt Tullverket: Avlöningar.

Med hänvisning till den inledningsvis lämnade sammanställningen beräknar jag anslaget till 111 432 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en tjänst i generaltullstyrelsen som byråchef i Cr 1,
- b) till *Tullverket: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 111 432 000 kr.

## C 2. Tullverket: Omkostnader

1966/67 Utgift .....	13 639 334		
1967/68 Anslag .....	14 516 000		
1968/69 Förslag .....	14 855 000		
	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Generaltullstyrelsen	Dep.chefen
1. Sjukvård m. m.....	385 000	—	—
2. Reseersättningar (även utrikes tjänsteresor) .....	2 180 000	+ 370 000	+ 370 000
3. Expenser			
a) Bränsle, lyse, vatten ..	800 000	— 375 000	— 375 000
b) Övriga expenser .....	4 795 000	+ 325 000	+ 305 000
Därav engångsutgifter .....	750 000	— 330 000	— 350 000

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Generaltullstyrelsen	Dep.chefen
4. Publikationstryck . . . . .	370 000	+ 175 000	+ 175 000
5. Särskilda utgifter . . . . .	5 000	—	—
6. Övriga utgifter			
a) Drift och underhåll av fortskaffningsmateriel ..	3 300 000	+ 675 000	+ 560 000
b) Legor för fortskaffnings- materiel. . . . .	10 000	—	— 10 000
c) Utbildning i tulltjänsten	1 471 000	— 71 000	— 71 000
d) Beklädnad och beväp- ning . . . . .	260 000	—	—
e) Hyra för hålkortsanlägg- ning . . . . .	100 000	+ 5 000	+ 5 000
f) Skadeersättningar . . . .	20 000	—	—
g) Diverse utgifter . . . . .	820 000	— 620 000	— 620 000
	14 516 000	+ 484 000	+ 339 000

### Generaltullstyrelsen

Smugglingsbekämpningen har intensifierats med anledning av att den illegala införseln av såväl narkotika som andra varor har ökat. Styrelsen har bl. a. inrättat särskilda visitationsgrupper för fartygsvisitationer m. m. samt ett antal specialgrupper för spaningsverksamhet. Även sjötrafikövervakningen har ökat. Den intensifierade verksamheten beräknas medföra en ökning av bl. a. reseersättningarna med sammanlagt 510 000 kr. och av utgifterna för drift och underhåll av fortskaffningsmaterial med 225 000 kr.

Vissa utgifter som f. n. belastar delposten till diverse utgifter (6 g) kommer fr. o. m. nästa budgetår att bokföras under andra anslagsposter. Belastningen på delposten beräknas härigenom minska med 460 000 kr. medan en motsvarande ökning sker inom andra poster.

### Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 14 855 000 kr. I delposten till drift och underhåll av fortskaffningsmateriel (6 a) har jag bl. a. räknat in 10 000 kr. för legor för fortskaffningsmateriel.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Tullverket*: *Omkostnader* för budgetåret 1968/69  
anvisa ett förslagsanslag av 14 855 000 kr.

**C 3. Tullverket: Anskaffning av viss materiel**

1966/67 Utgift . . . . .	1 144 544	Reservation . . . . .	280 757
1967/68 Anslag . . . . .	1 550 000		
1968/69 Förslag . . . . .	1 680 000		

Från anslaget bestrids utgifter för anskaffning av fortskaffnings- och radiomateriel m. m.

*Dispositionspan*

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Generaltullstyrelsen	Dep.chefen (prel.)
1. Större motorbåtar . . . . .	1 125 000	+ 205 000	+ 205 000
2. Mindre motorbåtar, motorfordon m. m. . . . .	250 000	—	— 100 000
3. Telemateriel . . . . .	175 000	+ 315 000	+ 25 000
	<hr/> 1 550 000	<hr/> + 520 000	<hr/> + 130 000

*Generaltullstyrelsen*

1. Det är nödvändigt att i rimlig utsträckning bevara kustbevakningens förmåga att med tillräcklig uthållighet och säkerhet utföra uppdrag till sjöss även under svåra förhållanden. Härför krävs tillgång till några båtar av större typ än tulljakter. Styrelsen förordar därför, att ersättningsanskaffningen av större motorbåtar för budgetåret 1968/69 i första hand inriktas på en tullkryssare. Kostnaden beräknas till 1 330 000 kr.

2. Normal anskaffning av mindre motorbåtar, motorfordon m. m. beräknas kosta 110 000 kr. Två tullracerbåtar har kasserats till följd av förslitning. Åtminstone en av båtarna bör ersättas under budgetåret 1968/69. Kostnaden härför beräknas till 50 000 kr. För anskaffning av bilar till visitationsgrupper behövs 40 000 kr.

Styrelsen har för avsikt att inrätta ett antal s. k. specialgrupper, avsedda för målinriktad spaning i synnerhet mot narkotikasmuggling. För inköp av ett antal bilar för dessa grupper behövs 50 000 kr.

3. För anskaffning av telemateriel enligt tidigare plan beräknas 282 000 kr. Därutöver behövs 128 000 kr. till radioutrustning m. m. åt visitations- och specialgrupper och 80 000 kr. för anskaffning av radiostationer med sjöfartsradiofrekvens till sådana tullbåtar som deltar i sjöräddningsverksamheten.

*Departementschefen*

Med hänvisning till den förut lämnade sammanställningen föreslår jag att för nästa budgetår anvisas sammanlagt 1 680 000 kr. Liksom tidigare

har skett bör Kungl. Maj:t fastställa den slutliga dispositionsplanen för anslaget efter förslag av generaltullstyrelsen med beaktande av de omständigheter som då föreligger.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Tullverket: Anskaffning av viss materiel* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 1 680 000 kr.

#### C 4. Kontrollstyrelsen: Avlöningar

1966/67 Utgift .....	16 271 866
1967/68 Anslag .....	16 860 000
1968/69 Förslag .....	7 304 000

<sup>1</sup> Anslagen Kontrollstyrelsen: Avlöningar och Kontrollstyrelsens lokalförvaltning: Avlöningar.

Kontrollstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för ärenden om indirekt beskattning, alkoholförsäljning och alkoholpolitik samt tillsynsmyndighet i frågor om tillverkning m. m. av alkoholhaltiga varor.

Chef för kontrollstyrelsen är en generaldirektör. Styrelsen är organiserad på fyra byråer, nämligen en för rusdrycksförsäljningsärenden, en för administrativa och tekniska ärenden och två för skatteärenden. Under kontrollstyrelsen hör fyra distriktskontor för lokal skattekontroll. Dessa är belägna i Stockholm, Malmö, Göteborg och Sundsvall.

<i>Tjänster</i>	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Kontrollstyrelsen	Dep.chefen
Handläggande personal.....	88	— 1	— 1
Övrig personal .....	152	—	—
	240	— 1	— 1
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän ....	6 737 000	+ 434 000	+ 434 000
Arvoden och särskilda ersättnings- ar .....	123 000	+ 10 000	+ 10 000
	6 860 000	+ 444 000	+ 444 000

#### *Kontrollstyrelsen*

1. För den lokala skattekontrollen har avlönings- och omkostnadsanslag tidigare anvisats under rubriken Kontrollstyrelsens lokalförvaltning. Av rationaliseringsskäl bör dessa anslag föras samman med kontrollstyrelsens avlönings- och omkostnadsanslag.

2. Genom avgång av personal minskas medelsbehovet med lönen till en förste byråsekreterare. (— 38 160 kr.)

3. Medel begärs för att flytta upp två assistenter till befordringsgången för amanuenspersonal. (16 596 kr.)

4. Löneomräkning 465 564 kr.

*Departementschefen*

Jag förordar, att gemensamma avlönings- och omkostnadsanslag anvisas för kontrollstyrelsen och dess lokala organ. Anslagen bör benämnas Kontrollstyrelsen: Avlöningar och Kontrollstyrelsen: Omkostnader. Även i övrigt biträder jag kontrollstyrelsens förslag.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kontrollstyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 7 304 000 kr.

**C 5. Kontrollstyrelsen: Omkostnader**

1966/67 Utgift .....	1 272 040
1967/68 Anslag .....	1 308 000
1968/69 Förslag .....	1 320 000

<sup>1</sup> Anslagen Kontrollstyrelsen: Omkostnader och Kontrollstyrelsens lokalförvaltning: Omkostnader.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Kontrollstyrelsen	Dep.chefen
1. Sjukvård m. m. ....	23 000	+	2 000
2. Reseersättningar .....	720 000	—	—
Därav utrikes tjänsteresor .....	3 000	—	—
3. Expenser			
a) Bränsle, lyse, vatten .....	7 200	+	5 000
b) Övriga expenser .....	535 000	+	5 000
Därav engångsutgifter .....	50 000	—	40 000
4. Publikationstryck .....	20 000	—	—
5. Övriga utgifter			
Nyanskaffning och underhåll av kontrolleffekter m. m. ....	3 000	—	—
	1 308 200	+	12 000
Uppbördsmedel			
Försålda trycksaker m. m. ....	200	—	—
	1 308 000	+	12 000

*Departementschefen*

I enlighet med vad jag anförde under föregående punkt förordar jag, att omkostnaderna för kontrollstyrelsen och dess lokalförvaltning tas upp under ett gemensamt anslag.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kontrollstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 320 000 kr.

### C 6. Mynt- och justeringsverket: Avlöningar

1966/67 Utgift .....	3 053 925
1967/68 Anslag .....	3 261 000
1968/69 Förslag .....	3 472 000

Mynt- och justeringsverket är central förvaltningsmyndighet med uppgift att tillverka mynt och medaljer, handha kontroll av ädelmetallarbeten, verkställa probering av ädelmetaller och bestämning av ädelmetallhalten, leda justeringsväsendet, handlägga ärenden om mått och vikt samt utföra justeringar.

Chef för mynt- och justeringsverket är en myntdirektör. Verket är uppdelat på fem avdelningar, nämligen en för mått och vikt, en för kontroll av ädelmetallarbeten, en för tillverkning av mynt och medaljer, en för administrativa ärenden och en för kamerala ärenden.

Kostnaderna för kontrollen av ädelmetallarbeten och justeringsverksamheten m. m. täcks av inkomster, som redovisas under inkomstitlarna Kontrollstämpelmedel och Inkomst av myntning och justering.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Mynt- och justeringsverket	Dep.chefen
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal .....	27	—	—
Biträdespersonal .....	47	+ 1	+ 1
Arbetarpersonal .....	50	—	—
	124	+ 1	+ 1
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän .....	1 902 000	+ 148 000	+ 148 000
Arvoden och särskilda ersättningar	142 000	— 10 000	— 10 000
Avlöningar till förmän och arbetare	1 217 000	+ 73 000	+ 73 000
	3 261 000	+ 211 000	+ 211 000

#### *Mynt- och justeringsverket*

1. För att anställa tillfälligt personal vid avdelningen för mått och vikt behövs ytterligare 10 000 kr.

2. Vid avdelningen för tillverkning av mynt och medaljer behövs ett kvalificerat biträde för att avlasta föreståndaren vissa kontorsmässiga arbetsuppgifter. (22 776 kr.)

3. Löneomräkning 178 224 kr.

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Mynt- och justeringsverket: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 3 472 000 kr.

**C 7. Mynt- och justeringsverket: Omkostnader**

1966/67 Utgift .....	333 807
1967/68 Anslag .....	361 000
1968/69 Förslag .....	376 000

	1967/68	Beräknad ändring Mynt- och justerings- verket	1968/69 Dep. chefen
1. Sjukvård m. m. ....	6 000	—	—
2. Resersättningar .....	22 000	+ 6 000	+ 4 000
Därav utrikes tjänsteresor .....	7 000	—	—
3. <i>Expenser</i>			
a) Bränsle, elektrisk kraft, lyse, vatten .....	130 000	—	—
b) Övriga <i>expenser</i> .....	78 200	+ 8 300	+ 8 000
4. Publikationstryck .....	5 000	+ 5 000	+ 1 000
5. Övriga utgifter			
a) Tomtskötsel, yttre renhållning m. m. ....	3 500	—	—
b) Maskiner, instrument och diverse materialier .....	90 000	—	—
c) Laboratorieutensilier, kemikalier m. m. ....	8 000	—	—
d) Omkostnader för myntutväxling ..	11 000	—	—
e) Omkostnader i övrigt .....	9 300	+ 5 700	+ 2 000
	363 000	+ 25 000	+ 15 000
Uppbördsmedel			
Bränsle och lyse .....	2 000	—	—
	361 000	+ 25 000	+ 15 000

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Mynt- och justeringsverket: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 376 000 kr.

**C 8. Mynt- och justeringsverket: Nyanskaffning av vissa maskiner m. m.**

1966/67 Utgift . . . . .	228 779	Reservation . . . . .	298 798
1967/68 Anslag . . . . .	305 000		
1968/69 Förslag . . . . .	260 000		

<sup>1</sup> Därav 180 000 kr. på tilläggsstat I.

Från anslaget bestrids utgifter för anskaffning av maskiner och apparater till mynt- och justeringsverket och statens justerare.

*Mynt- och justeringsverket*

En myntpräglingsmaskin vid avdelningen för tillverkning av mynt och medaljer behöver ersättas under nästa budgetår. Kostnaden härför beräknas uppgå till 160 000 kr. Vidare behövs ytterligare 100 000 kr. för anskaffning av utrustning för statens justerare.

*Departementschefen*

Jag biträder mynt- och justeringsverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Mynt- och justeringsverket: Nyanskaffning av vissa maskiner m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 260 000 kr.

**C 9. Statens justerare: Avlöningar**

1966/67 Utgift . . . . .	1 450 390
1967/68 Anslag . . . . .	1 456 000
1968/68 Förslag . . . . .	1 599 000

Statens justerare har som huvuduppgift att kontrollera och justera mät- nings- och vägningsredskap i enlighet med föreskrifterna i lagen den 11 maj 1934 (nr 162) om mått och vikt och justeringskungörelsen den 22 juni 1934 (nr 364).

Landet är indelat i 23 justerar-distrikt. Dessa är fördelade på fem distrikts- grupper. Inom var och en av dessa finns en förste justerare, som är förman för personalen inom gruppen.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Mynt- och jus- teringsverket	Dep.chefen
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal . . . . .	38	—	—
Övrig personal . . . . .	2	—	—
	40	—	—



	1967/68	Beräknad ändring 1968/69 Mynt- och justeringsverket      Dep.chefen	
Anslag .....	1 456 000	+ 143 000	+ 143 000

*Mynt- och justeringsverket*

Löneomräkning 143 000 kr.

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens justerare: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 599 000 kr.

**C 10. Statens justerare: Omkostnader**

1966/67 Utgift .....	206 803
1967/68 Anslag .....	236 000
1968/69 Förslag .....	243 000

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69 Mynt- och justeringsverket      Dep.chefen	
1. Sjukvård m. m. ....	4 000	—	—
2. Reseersättningar .....	117 000	—	—
3. <i>Expenser</i>			
a) Bränsle, lyse, vatten .....	2 500	—	—
b) Övriga <i>expenser</i> .....	105 500	+ 5 300	+ 5 300
Därav engångsutgifter .....	20 000	—	—
4. <i>Kostnader för förhyrda justeringslokaler</i> .....	7 000	+ 1 700	+ 1 700
	<hr/> 236 000	+ 7 000	+ 7 000

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens justerare: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 243 000 kr.

**C 11. Riksskattenämnden: Avlöningar**

1966/67 Utgift .....	1 165 099
1967/68 Anslag .....	1 245 000
1968/69 Förslag .....	1 328 000

Riksskattenämnden har till uppgift att genom rådgivning och vägledning främja en riktig och enhetlig tillämpning av taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623) och de skatteförfattningar enligt vilka taxering verkställs på det sätt som föreskrivs i taxeringsförordningen och förordningen den 1 december 1959 (nr 507) om allmän varuskatt. Nämnden skall vidare verka för en effektiv och ändamålsenlig taxeringskontroll.

Hos nämnden finns ett kansli. Detta består av tre byråer, nämligen en kanslibyrå, en varuskattebyrå och en kontrollbyrå.

	1967/68	Beräknad ändring Riksskatte- nämnden	1968/69 Dep.chefen
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal . . . . .	24	— 1	— 1
Övrig personal . . . . .	13	—	—
	<hr/> 37	<hr/> — 1	<hr/> — 1
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän . . . . .	1 155 000	+ 75 000	+ 75 000
Arvoden och särskilda ersättningar	90 000	+ 8 000	+ 8 000
	<hr/> 1 245 000	<hr/> + 83 000	<hr/> + 83 000

#### *Riksskattenämnden*

1. Eftersom antalet ärenden rörande dubbelbeskattning gått ned, kan personalen minskas med en föredragande. (— 2 400 kr.)

2. Nämnden föreslår ordinariesättning av byråchefstjänsten på varuskattebyrån.

3. Löneomräkning 85 400 kr.

#### *Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Riksskattenämnden*: *Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 328 000 kr.

#### **C 12. Riksskattenämnden: Omkostnader**

1966/67 Utgift . . . . .	119 794
1967/68 Anslag . . . . .	144 000
1968/69 Förslag . . . . .	154 000

	1967/68	Beräknad ändring Riksskatte- nämnden	1968/69 Dep.chefen
1. Sjukvård m. m. ....	2 500	+ 1 000	+ 1 000
2. Reseersättningar .....	53 000	+ 7 000	+ 5 000
Därav utrikes tjänsteresor .....	3 000	+ 2 000	+ 2 000
3. <i>Expenser</i>			
a) Bränsle, lyse, vatten .....	1 500	+ 1 000	+ 1 000
b) Övriga <i>expenser</i> .....	65 000	+ 7 000	+ 3 000
4. Publikationstryck .....	22 000	—	—
	<hr/> 144 000	+ 16 000	+ 10 000

### Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Riksskattenämnden: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 154 000 kr.

### C 13. Centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden: Avlöningar

1966/67 Utgift .....	4 250 221
1967/68 Anslag .....	4 475 000
1968/69 Förslag .....	4 816 000

Centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden (CFU) är centralt lednings- och tillsynsorgan för folkbokförings- och uppborädsväsendet.

Hos nämnden finns ett kansli. Detta består av en administrativ byrå, en teknisk byrå och en utbildningssektion. Därjämte finns en särskild utredningsavdelning.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69 CFU	Dep. chefen
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal.....	39	—	—
Datateknisk personal .....	44	—	—
Övrig personal .....	63	— 12	— 12
	<hr/> 146	— 12	— 12
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän .....	1 497 000	+ 187 000	+ 187 000
Arvoden och särskilda ersättningar	123 000	+ 9 000	+ 9 000
Ersättning till expertis och tillfällig arbetskraft.....	2 855 000	+ 145 000	+ 145 000
	<hr/> 4 475 000	+ 341 000	+ 341 000

*Centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden*

1. För arbetsuppgifter i anslutning till omläggningen och omorganiseringen av folkbokföringen (prop. 1967: 88, 3LU 34, rskr 294) behövs ytterligare en byrådirektör. (54 816 kr.)

2. Arbetsbelastningen har minskat på tekniska byrån sedan länsstyrelsernas datamaskinanläggningar installerats. Personalen kan därför minskas med en förste byråintendent. (— 42 336 kr.)

3. Genom omfördelning av arbetsuppgifter och andra rationaliseringsåtgärder har personalen kunnat minskas med sex biträden. Ytterligare sex biträden beräknas kunna dras in genom att arbetet med utfärdande av personakter för invandrare överflyttas från nämnden till pastorsämbetena. (— 229 068 kr.)

4. Kostnaderna för översättning m. m. av kyrkobokföringshandlingar beräknas öka med 25 000 kr.

5. Löneomräkning 532 588 kr.

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden:*  
*Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 4 816 000 kr.

**C 14. Centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden: Omkostnader**

	1966/67 Utgift .....	836 842		
	1967/68 Anslag .....	1 200 000		
	1968/69 Förslag .....	1 200 000		
		1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
			CFU	Dep.chefen
1. Sjukvård m. m. ....	15 000	—	—	—
2. Reseersättningar .....	125 000	—	—	—
Därav utrikes tjänsteresor .....	5 000	+ 15 000		+ 5 000
3. Expenser				
a) Bränsle, lyse, vatten .....	40 000	—		—
b) Övriga expenser .....	330 000	—		—
4. Publikationstryck .....	40 000	—		—
5. Kursverksamhet m. m. ....	650 000	+ 70 000		—
	1 200 000	+ 70 000		—

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Centrala folkbokförings- och uppborrdnämnden*:  
*Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslags-  
 anslag av 1 200 000 kr.

**C 15. Folkbokföringen: Ersättningar till kyrkobokföringsinspektörer**

1966/67 Utgift .....	81 854
1967/68 Anslag .....	100 000
1968/69 Förslag .....	100 000

Från anslaget bestrids vissa kostnader för kyrkobokföringsinspektörerna. Dessa biträder domkapitlen med tillsynen över kyrkobokföringen. I varje stift skall finnas minst en kyrkobokföringsinspektör. Deras antal är f. n. 23.

*Centrala folkbokförings- och uppborrdnämnden* föreslår, att anslaget förs upp med oförändrat belopp, 100 000 kr. Nämnden beräknar 61 800 kr. för arvoden, 15 000 kr. för överläggningar med inspektörerna och 23 200 kr. för mistade avlöningsförmåner, resekostnadsersättningar, traktamenten och expenser.

*Departementschefen*

Jag biträder centrala folkbokförings- och uppborrdnämndens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen  
 att till *Folkbokföringen: Ersättningar till kyrkobokföringsinspektörer* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kr.

**C 16. Avsättning till banktillsynens fond**

1966/67 Nettoinkomst som tillgodoförts fon- den .....	1 123 102	Nettoutgift som bestri- dits från fonden ....	728 742
1967/68 Anslag .....	1 100 000		
1968/69 Förslag .....	1 000 000		

Bankinspektionen har som central förvaltningsmyndighet till huvudupp-  
 gift att utöva tillsyn över bankaktiebolag, sparbanker, kreditaktiebolag,  
 fondkommissionärer och fondbörser samt jordbrukets kreditkassor och de-  
 ras riksorganisation. Den är vidare registreringsmyndighet för bankaktie-  
 bolagen och sparbankerna. Det åligger inspektionen även att följa utveck-  
 lingen av och främja allmän kändedom om pris- och konkurrensförhållan-  
 den inom dess verksamhetsområde, att föra kartellregister samt att utöva  
 tillsyn enligt gällande föreskrifter om särskild stämpelavgift vid köp och  
 byte av fondpapper.

Chef för bankinspektionen är en generaldirektör. Inom inspektionen finns en bankavdelning, en sparbanksavdelning och tre byråer, nämligen en för administrativa ärenden, en för fondärenden och en för jordbrukskassärenden.

Bankinspektionens verksamhet, med undantag av fondstämpeltillsynen, finansieras genom obligatoriska bidrag från de kreditinrättningar som är underkastade tillsyn av bankinspektionen. Bidragen redovisas under inkomstiteln Bidrag till bankinspektionen. Genom särskilda avsättningsanslag förs bidragen över till fyra fonder för bankinspektionens olika tillsynsfunktioner. Inkomsterna och utgifterna samt in- och utgående balans på de olika fonderna under budgetåret 1966/67 framgår av följande sammanställning.

	Ingående balans	Inkomster	Utgifter	Utgående balans
Banktillsynens fond . . . . .	742 432	1 123 102	728 742	1 136 792
Fondtillsynens fond . . . . .	299 453	62 638	65 375	296 716
Jordbrukskassetillsynens fond . . . . .	8 680	239 980	157 650	91 010
Sparbankstillsynens fond	98 260	1 172 418	1 199 267	71 411
	<u>1 148 825</u>	<u>2 598 138</u>	<u>2 151 034</u>	<u>1 595 929</u>

Utgifterna fördelade sig på olika poster enligt följande.

#### *Avlöningar och pensioner*

Avlöningar till tjänstemän . . . . .	1 493 686	
Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t . . . . .	13 972	
Arbetsgivaravgift till den allmänna sjukförsäkringen	11 544	
Arbetsgivaravgift till den allmänna tilläggspensionering	86 812	
Pensioner . . . . .	<u>215 954</u>	1 821 968

#### *Omkostnader*

Sjukvård m. m. . . . .	5 087	
Reseersättningar . . . . .	86 601	
Kungörelsekostnader . . . . .	32 993	
Expenser . . . . .	119 261	
Publikationstryck . . . . .	14 544	
Övriga utgifter: Lokalhyra . . . . .	120 939	379 425
		<u>2 201 393</u>
Avgår stämpelomkostnader . . . . .		50 359
		<u>2 151 034</u>

Avsättningsanslagen bör för nästa budgetår tas upp med följande be-  
lopp, nämligen 1 milj. kr. till banktillsynens fond, 60 000 kr. till fond-  
tillsynens fond, 200 000 kr. till jordbrukskassetillsynens fond och 1 680 000  
kr. till sparbankstillsynens fond, dvs. tillhopa med samma belopp som  
har tagits upp på riksstatens inkomstsida under inkomsttiteln Bidrag till  
bankinspektionen.

Beträffande de tre sistnämnda anslagen återkommer jag i det följande.  
Under denna punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen  
att till *Avsättning till banktillsynens fond* för budget-  
året 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kr.

#### C 17. Avsättning till fondtillsynens fond

1966/67 Nettoinkomst som		Nettoutgift som bestri-	
tillgodoförts fonden ....	62 638	dits från fonden ....	65 375
1967/68 Anslag .....	60 000		
1968/69 Förslag .....	60 000		

Med åberopande av vad jag anfört under föregående punkt hemställer  
jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen  
att till *Avsättning till fondtillsynens fond* för budget-  
året 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 60 000 kr.

#### C 18. Avsättning till jordbrukskassetillsynens fond

1966/67 Nettoinkomst som		Nettoutgift som bestri-	
tillgodoförts fonden ...	239 980	dits från fonden ....	157 650
1967/68 Anslag .....	280 000		
1968/69 Förslag .....	200 000		

Med åberopande av vad jag anfört under punkten C 16 hemställer jag,  
att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen  
att till *Avsättning till jordbrukskassetillsynens fond* för  
budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kr.

#### C 19. Avsättning till sparbankstillsynens fond

1966/67 Nettoinkomst		Nettoutgift som bestri-	
som tillgodoförts fon-		dits från fonden ..	1 199 267
den .....	1 172 418		
1967/68 Anslag .....	1 250 000		
1968/69 Förslag .....	1 680 000		

Med åberopande av vad jag anfört under punkten C 16 hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Avsättning till sparbankstillsynens fond* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 680 000 kr.

#### C 20. Revision av sparbankernas förvaltning

1966/67 Utgift .....	754 822
1967/68 Anslag .....	725 000
1968/69 Förslag .....	825 000

Från detta anslag utgår ersättning åt revisor, ombud eller likvidationsrevisor, som har förordnats av tillsynsmyndigheten enligt 81 § eller 82 § 1 mom. lagen den 3 juni 1955 (nr 416) om sparbanker. För sparbankernas bidrag till dessa kostnader finns på riksstatens inkomstsida en motsvarande inkomstitel, benämnd Bidrag för revision av sparbankerna. Anslaget hör för nästa budgetår föras upp med 825 000 kr., dvs. samma belopp som har tagits upp under inkomstiteln.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Revision av sparbankernas förvaltning* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 825 000 kr.

#### C 21. Avsättning till försäkringsinspektionens fond

1966/67    Nettoinkomst som tillgodoförts fon- den .....	2 579 098	Nettoutgift som bestri- dits från fonden ..	2 270 100
1967/68 Anslag .....	2 419 000		
1968/69 Förslag .....	2 460 000		

Försäkringsinspektionen har som central förvaltningsmyndighet att utöva tillsyn över försäkringsväsendet.

Chef för försäkringsinspektionen är en generaldirektör. Inom inspektionen finns tre byråer, nämligen en för livförsäkringsärenden, en för försäkringsjuridiska och administrativa ärenden och en för skadeförsäkringsärenden.

Försäkringsinspektionens verksamhet finansieras genom obligatoriska bidrag från försäkringsbolagen och vissa understödsföreningar samt bidrag från staten. Bidragen från försäkringsbolagen och understödsföreningarna redovisas på riksstaten under inkomstiteln Bidrag till försäkringsinspektionens fond.

Bidragen från understödsföreningarna och staten avses skola täcka kostnaderna för livförsäkringsbyråns understödsförenings- och stiftelseavdel-



ning, medan bidragen från försäkringsbolagen skall täcka kostnaderna för verksamheten i övrigt (bolagsavdelningen).

	1967/68	Beräknad ändring Försäkrings- inspektionen	1968/69 Dep.chefen
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal . . . . .	31	—	—
Övrig personal . . . . .	19	—	—
	50	—	—
<i>Stat</i>			
<i>Avlöningar och pensioner</i>			
Avlöningar till tjänstemän . . . . .	2 014 000	+ 166 000	+ 166 000
Arvoden och särskilda ersättningar	14 000	+ 2 000	+ 2 000
Pensioner . . . . .	286 000	— 3 000	— 3 000
	2 314 000	+ 165 000	+ 165 000
<i>O m k o s t n a d e r</i>			
Arbetsgivaravgift till den allmänna sjukförsäkringen . . . . .	14 200	+ 20 800	+ 20 800
Arbetsgivaravgift till den allmänna tillägspensioneringen . . . . .	101 600	+ 6 400	+ 6 400
Sjukvård m. m. . . . .	7 000	—	—
Reseersättningar (även utrikes tjänsteresor) . . . . .	33 000	—	—
Kungörelsekostnader . . . . .	6 000	+ 1 000	+ 1 000
<i>Expenser</i>			
a) Bränsle, lyse, vatten . . . . .	2 800	+ 200	+ 200
b) Övriga expenser . . . . .	126 000	—	—
Hyror . . . . .	60 000	—	—
Publikationstryck . . . . .	50 000	—	—
	400 600	+ 28 400	+ 28 400
Summa utgifter	2 714 600	+ 193 400	+ 193 400
<i>Uppbördsmedel</i>			
Försålda publikationer . . . . .	600	—	—
Nettoutgift	2 714 000	+ 193 400	+ 193 400

*Försäkringsinspektionen*

Förändringarna i försäkringsinspektionens fond för budgetåret 1968/69 beräknar inspektionen enligt följande.

	Ingående balans	Inkomster	Utgifter	Utgående balans
Bolagsavdelningen . . . . .	1 426 000	2 016 000	2 158 000	1 284 000
Understödsförenings- och stiftelseavdelningen ..	— 196 000	1 444 000	750 000	— 502 000
Totalt	1 230 000	12 460 000	2 908 000	782 000

<sup>1</sup> Därav 300 000 statsbidrag.

Inspektionen föreslår att anslaget förs upp med 2 460 000 kr. I staten föreslår inspektionen de ändringar som redovisats i den inledningsvis lämnade sammanställningen.

### *Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag inspektionens utgifter till 2 907 400 kr. Anslaget beräknar jag i enlighet med försäkringsinspektionens förslag till 2 460 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Avsättning till försäkringsinspektionens fond* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 2 460 000 kr.

### **C 22. Stämpelomkostnader**

1966/67 Utgift . . . . .	709 829
1967/68 Anslag . . . . .	650 000
1968/69 Förslag . . . . .	671 000

Från anslaget bestrids kostnader för kontrollstyrelsens, postverkets och bankinspektionens befattning med stämpelväsendet.

Enligt stämpelskatteförordningen den 21 maj 1964 (nr 308) och expeditionskungörelsen den 29 oktober 1964 (nr 618) är kontrollstyrelsen central myndighet för stämpelväsendet. Postverket svarar för försäljningen av stämpelmärken. Bankinspektionen utövar kontroll över beräkningen av fondstämpel.

Kostnaderna för stämpelväsendet kan beräknas enligt följande.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69
Kontrollstyrelsen . . . . .	20 000	—
Postverket . . . . .	570 000	+ 21 000
Bankinspektionen . . . . .	60 000	—
	650 000	+ 21 000

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Stämpelomkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 671 000 kr.

**C 23. Kostnader för årlig taxering m. m.**

1966/67 Utgift .....	33 469 964
1967/68 Anslag .....	29 000 000
1968/69 Förslag .....	31 500 000

Från anslaget bestrids bl. a. ersättningar till ordförande och kronoombud i taxeringsnämnder, arvoden till ledamöter i prövningsnämnder, bidrag till kommuners kostnader för medverkan i taxeringsarbetet enligt 16 § 2 mom. taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623), kostnader för att upprätta, trycka och distribuera preliminärskatttabeller och vissa blanketter och formulär för taxerings- och uppbördsväsendet, kostnader för annonskampanjer rörande självdeklarationerna och kostnader för utbildningskurser för taxeringstjänstemän. Även kostnaderna för mellankommunala prövningsnämndens, sjömansskattenämndens och kupongskattenämndens verksamhet belastar anslaget.

För ersättningar till ordförande och kronoombud i taxeringsnämnder har Kungl. Maj:t under år 1967 ställt sammanlagt 22 111 000 kr. till överståthållarämbetets och länsstyrelsernas förfogande. I jämförelse med de ersättningsbelopp som anvisades under år 1966 innebär detta en ökning med 1 568 000 kr., dvs. med ca 7,5 %. Länsstyrelserna har vidare liksom tidigare bemyndigats att betala ut ersättningar till taxeringskonsulenter enligt grunder som Kungl. Maj:t har fastställt.

Även gottgörelse till städer för medverkan i taxeringsarbetet enligt 16 § 1 mom. taxeringsförordningen har tidigare belastat detta anslag. Sedan uppbördsväsendet förstatligats den 1 januari 1967 kommer denna utgift att falla bort. Den uppgick för budgetåret 1966/67 till ca 4,5 milj. kr.

Nästa allmänna fastighetstaxering skall enligt gällande bestämmelser ske år 1970. 1966 års fastighetstaxeringskommittéer har föreslagit, att den skall uppskjutas till år 1972. Förslaget har nyligen remissbehandlats. Jag avser att senare anmäla detta ärende för Kungl. Maj:t. I den mån kostnader för förberedelser för en fastighetstaxering uppkommer redan under budgetåret 1968/69 bör de belasta detta anslag. Vidare räknar jag med en viss ökning av övriga utgifter under anslaget. Detta bör därför föras upp med 31,5 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för årlig taxering m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 31 500 000 kr.

**C 24. Ersättning till postverket m. fl. för bestyret med skatteuppbörd m. m.**

1966/67 Utgift .....	120 779 669
1967/68 Anslag .....	126 400 000
1968/69 Förslag .....	17 000 000

<sup>1</sup> Anslaget Ersättning till postverket m. fl. för bestyret med skatteuppbörden.

Från anslaget Ersättning till postverket m. fl. för bestyret med skatteuppbörden har bestritts ersättningar till postverket, banker och andra penninginrättningar för deras medverkan vid skatteuppbörden. Ersättningarna har avsett bl. a. distribution av debetsedlar, uppbörd och redovisning av skatt som inbetalas genom postverket och vissa penninginrättningar, utbetalning genom postanstalterna av överskjutande preliminär skatt samt kostnader för postverkets bestyr med den allmänna varuskatten och med uppbörden av arvs- och gåvoskatt.

Med anledning av att de särskilda mantalsskrivningsuppgifterna slopats hösten 1967 kommer postverket i enlighet med vad som förutsattes vid riksdagsbehandlingen av frågan (prop. 1967: 88, 3LU 34, rskr 294) att underrätta kyrkobokföringsmyndigheterna om permanenta adressförändringar som har anmälts till posten. Ersättning för postverkets kostnader för ifrågavarande bestyr bör lämpligen utgå från samma anslag som ersättningarna för skatteuppbörden. Anslagets benämning bör härvid ändras till Ersättning till postverket m. fl. för bestyret med skatteuppbörd m. m.

Enligt två promemorior, som har upprättats inom postverket, beräknas medelsbehovet för nästa budgetår till 21,5 milj. kr. Detta är 4,9 milj. kr. mindre än anslaget för innevarande budgetår. Minskningen hänger samman med att postverkets skatteavdelningar avvecklas och deras uppgifter övertas av länsstyrelsernas datakontor vid utgången av uppbördsåret 1967/68. Av det beräknade medelsbehovet avser 13 milj. kr. ersättning för postverkets arbete i samband med in- och utbetalningar av skatt, befordran av frankeringsfria försändelser till bl. a. länsstyrelsernas datakontor, bestyret med allmän varuskatt samt uppbörd av arvs- och gåvoskatt, 6,7 milj. kr. ersättning för distributionen av debetsedlar, 100 000 kr. ersättning för översändande av adressuppgifter till kyrkobokföringsmyndigheterna, 800 000 kr. ersättning till penninginrättningar som medverkar vid skatteuppbörden och 900 000 kr. ersättning för postverkets kostnader i samband med avvecklingen av skatteavdelningarna.

Ersättningen för distributionen av debetsedlar har i promemoriorna beräknats med utgångspunkt i gällande brevporto. F. n. utgår ersättningen med samma belopp som masskorsbandsportot, nämligen med 21 öre per försändelse. Den ändrade beräkningsgrunden medför, att ersättningen ökar med sammanlagt 4,5 milj. kr.

Jag förordar, att ersättningen för distributionen av debetsedelsförsändelser även i fortsättningen beräknas enligt nuvarande grunder. Beräkningarna i övrigt i promemoriorna föranleder inte någon erinran från min sida. Jag föreslår därför, att anslaget förs upp med 17 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till postverket m. fl. för bestyret med skatteuppbörd m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 17 000 000 kr.

## D. Bidrag och ersättningar till kommunerna

### D 1. Ersättning till städerna för mistad tolag

1966/67 Utgift .....	36 423 346
1967/68 Anslag .....	28 900 000
1968/69 Förslag .....	21 100 000

Enligt beslut av riksdagen (prop. 1964: 157, SU 164, rskr 342) skall den tolagsersättning som har utgått till vissa städer successivt avvecklas under en femårsperiod. Ersättningen under avvecklingstiden grundas i princip på den genomsnittliga tolagsersättningen för budgetåren 1962/63 och 1963/64. För år 1965 utgick full kompensation och för de fyra följande åren minskas ersättningen med en femtedel årligen. I fråga om Trelleborgs stad gäller dock en tjugoårig avvecklingstid. För städer som tidigare har lagts under landsrätt upphörde ersättningen helt vid utgången av år 1964. Utbetalningarna av avvecklingsersättningen kommer att uppgå till ca 21,1 milj. kr. under budgetåret 1968/69.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till städerna för mistad tolag* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 21 100 000 kr.

### D 2. Skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m.

1966/67 Utgift .....	1 107 065 127
1967/68 Anslag .....	1 240 000 000
1968/69 Förslag .....	1 380 000 000

Från anslaget bestrids främst skatteutjämningsbidrag till kommunerna enligt förordningen den 3 juni 1965 (nr 268) om skatteutjämningsbidrag. Vidare utbetalas från anslaget bidrag enligt kungörelsen den 16 mars 1962 (nr 69) om övergångsbidrag vid vissa ändringar i den kommunala indelningen (ändrad 1965: 536).

Skatteutjämningsbidrag utgår *dels* till landskommuner, köpingar, städer, landstingskommuner och kyrkliga kommunenheter, när skattekraften, dvs. skatteunderlaget per invånare, i kommunen understiger en viss nivå (skatteutjämningsbidrag vid brist på skattekraft), *dels* till landskommuner, köpingar och städer, när den sammanlagda utdebiteringen för allmän kommunalskatt i kommunen överstiger medelutdebiteringen i riket (skatteut-

jämningsbidrag vid hög utdebitering). Utöver dessa bidrag kan efter ansökan ett extra skatteutjämningsbidrag utgå om synnerliga skäl föreligger.

Skatteutjämningsbidraget vid brist på skattekraft bygger på ett tillskott av skatteunderlag. Tillskottet varierar med hänsyn till kommunens belägenhet. Riket indelas sålunda i tre skattekraftsområden med olika gränser för tillskottens storlek. Tillskottet utgörs av det antal skattekronor och skatteören, som kommunen måste tillföras för att skattekraften skall motsvara viss andel (procenttal) av medelskattekraften i landet. För landstingskommun gäller dessutom den särskilda garantin att tillskottet av skatteunderlag inte skall understiga vad landstingskommunen för år 1965 har uppburit i tillskjutet skatteunderlag enligt tidigare kungörelser om skatteersättning. Om den sammanlagda utdebiteringen för allmän kommunalskatt i landskommun, köping eller stad understiger medelutdebiteringen, skall de procenttal som gäller inom de olika skattekraftsområdena reduceras. Bidraget utgår med ett belopp som motsvarar produkten av skatteunderlagstillskottet och kommunens utdebiteringssats för bidragsåret.

Skatteutjämningsbidraget vid hög utdebitering utgår på närmare angivet sätt efter en viss procent av den del av den sammanlagda utdebiteringen för året före bidragsåret som överstiger medelutdebiteringen i riket.

De ordinarie bidragen fastställs av länsstyrelserna under året innan bidragen skall utbetalas till kommunerna. Storleken av dessa bidrag är, såvitt gäller bidrag vid brist på skattekraft, beroende av de utdebiteringssatser som har beslutats av kommunerna för det kommande året. De extra bidragen fastställs av Kungl. Maj:t efter prövning i varje särskilt fall.

De totala skatteutjämningsbidragen för åren 1966—1968 framgår av följande sammanställning.

Beloppen avrundade till hela milj. kr.

	1966				1967				1968			
	Brist på skattekr.	Hög utdeb.	Extra bidrag	Totalt	Brist på skattekr.	Hög utdeb.	Extra bidrag	Totalt	Brist på skattekr.	Hög utdeb.	Extra bidrag	Totalt
Landskommuner	472	15	8	495	449	33	8	490	520	40	11	571
Köpingar . . . . .	38	7	2	47	48	8	1	57	51	9	1	61
Städer . . . . .	38	55	0	93	100	53	1	154	87	66	12	165
Församlingar ..	62	—	—	62	64	—	—	64	70	—	—	70
Landsting . . . . .	355	—	—	355	392	—	—	392	440	—	—	440
Summa	965	77	10	1 052	1 053	94	10	1 157	1 168	115	24	1 307

Skatteutjämningsbidragen för år 1968 fördelar sig på län och invånare enligt följande.

Län	Milj. kr.	Kr./inv.
Stockholms stad . . . . .	—	—
Stockholms län . . . . .	23,5	38
Uppsala . . . . .	16,7	89
Södermanlands . . . . .	19,8	82
Östergötlands . . . . .	40,7	111
Jönköpings . . . . .	44,6	150
Kronobergs . . . . .	35,3	213
Kalmar . . . . .	65,2	276
Gotlands . . . . .	22,7	421
Blekinge . . . . .	31,9	212
Kristianstads . . . . .	42,7	162
Malmöhus . . . . .	32,0	47
Hallands . . . . .	27,0	147
Göteborgs och Bohus . . . . .	33,1	49
Älvsborgs . . . . .	49,9	129
Skaraborgs . . . . .	49,0	193
Värmlands . . . . .	60,9	212
Örebro . . . . .	30,6	112
Västmanlands . . . . .	21,2	83
Kopparbergs . . . . .	50,7	180
Gävleborgs . . . . .	100,8	342
Västernorrlands . . . . .	138,1	497
Jämtlands . . . . .	83,8	645
Västerbottens . . . . .	119,6	510
Norrbottens . . . . .	167,4	643
Hela riket . . . . .	1 307,2	167

Extra bidrag för år 1968 har av Kungl. Maj:t beviljats 95 landskommuner, 5 köpingar och 12 städer. Det sammanlagda beloppet för dessa bidrag uppgår till 23 970 000 kr. Härav avser 9 950 000 kr. sedvanliga extra bidrag och 14 020 000 kr. den särskilda form av extra bidrag som motiveras av behovet att stimulera till frivilliga kommunsammanslagningar. De extra bidragen är medräknade i de förut lämnade sammanställningarna.

Jag övergår härefter till beräkningarna av *anslaget för budgetåret 1968/69*. Medelsbehovet för detta budgetår avser bidrag som utbetalas under senare hälften av år 1968 och första hälften av år 1969.

För år 1968 utbetalas enligt vad jag förut har redovisat 1 307 milj. kr. Av detta belopp belöper ca 654 milj. kr. på budgetåret 1968/69.

Skatteutjämningsbidragen för år 1969 är beroende av den fortsatta utvecklingen av skatteunderlaget och av kommunernas utdebiteringssatser för samma år. De kan alltså inte nu beräknas med säkerhet. Med hänsyn till den



beräknade inkomstökningen under år 1967 kan man dock räkna med att det tillskjutna skatteunderlaget för år 1969 kommer att överstiga motsvarande underlag för år 1968 med 8 à 10 %. Någon möjlighet att bedöma utvecklingen av de kommunala utdebiteringssatserna föreligger inte f. n. Om man utgår från de fastställda utdebiteringssatserna för år 1968 och den beräknade höjningen av skatteunderlaget leder detta till ett totalt skatteutjämningsbidrag för bidragsåret 1969 av ca 1 420 milj. kr. Kostnaderna för första halvåret 1969 blir då hälften av detta belopp eller ca 710 milj. kr.

I det nu beräknade beloppet för skatteutjämningsbidrag för bidragsåret 1969 har jag räknat in kostnader för sedvanliga extra bidrag med samma belopp som för år 1968, dvs. 10 milj. kr. Dessutom har jag räknat in ca 9 milj. kr för de extra bidrag som kallas stimulansbidrag. Sådana bidrag kan efter prövning i varje särskilt fall beviljas en nybildad kommun med belopp motsvarande det skatteutjämningsbidrag som har utgått till delkommun året före indelningsändringen. Bidraget är tänkt att trappas av under en viss tidsperiod. För år 1968 har denna bidragsgivning såsom förut redovisats uppgått till 14 milj. kr. i anledning av de kommunsammanläggningar som genomförts vid årsskiftet 1966/67. Kostnaderna för år 1969 uppgår med gällande avtrappningsregler till nämnda 9 milj. kr.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut under hösten 1966 har ett antal kommuner tillerkänts övergångsbidrag i samband med förut berörda kommunsammanläggningar. För år 1968 uppgår kostnaderna härför till ca 4 milj. kr. För år 1969 kan dessa kostnader med hänsyn till gällande avvecklingsregler beräknas till drygt 2 milj. kr. Övergångsbidrag för år 1969 torde bli aktuella även med anledning av väntade ytterligare kommunsammanläggningar vid årsskiftet 1968/69. I avsaknad av närmare överblick härvidlag bör ett endast ungefärligt belopp av 10 milj. kr. beräknas för år 1969. På budgetåret 1968/69 belöper alltså ca 8 milj. kr.

De sammanlagda kostnaderna under budgetåret 1968/69 kan enligt det anförda beräknas till lägst (654 + 710 + 8) 1 372 milj. kr. Jag föreslår med hänsyn till de osäkra förutsättningarna för uppskattningarna av medelsbehovet att anslaget förs upp med 1 380 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m.*  
för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av  
1 380 000 000 kr.

**E. Industri, bergsbruk, energiförsörjning m. m.****E 1. Statens institut för hantverk och industri: Avlöningar till viss personal**

1966/67 Utgift .....	1 447 475
1967/68 Anslag .....	1 348 000
1968/69 Förslag .....	1 480 000

Institutet verkar för höjande av yrkesskicklighet och lönsamhet inom hantverk och industri genom att anordna kurser och föreläsningar i praktiska och teoretiska ämnen för yrkesmän inom dessa näringar samt genom teknisk rådgivning och information. Vidare bedriver institutet försöksverksamhet i syfte att främja hantverkets och industrins utveckling. Det håller också ett centralt yrkesbibliotek.

Verksamheten bedrivs på fyra avdelningar. Dessa är kemiska avdelningen, verkstadsavdelningen, avdelningen för värme-, ventilations- och sanitetsteknik samt företagsekonomiska avdelningen. Inom institutet finns ett kansli. Filialkontor finns i Malmö, Göteborg, Härnösand och Luleå.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Institutet	Föredr.
<i>Tjänster</i>			
Enligt personalförteckning .....	38	+ 4	—
Övriga .....	126	+ 10	1
	164	+ 14	1
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän .....	1 344 000	+ 304 000	+ 132 000
Arvoden och särskilda ersättningar..	4 000	—	—
	1 348 000	+ 304 000	+ 132 000

*Statens institut för hantverk och industri*

1. Under budgetåret 1966/67 har en arbetsgrupp inom riksrevisionsverket utarbetat ett förslag för institutet till ett moderniserat ekonomiskt redovisningssystem, som är anpassat till programbudgetering och automatisk databehandling. I enlighet med förslaget föreslår institutet att dess kamerala organisation utökas med en kamrer och en kansliskrivare samt att den centrala kursledningen förstärks genom att en byrådirektörstjänst inrättas inom löneplan för chefen för allmänna avdelningens kursadministrativa sektion (117 804 kr.).

<sup>1</sup> Enligt institutets bestämmande inom ramen för tillgängliga medel.

2. På grund av utvecklingen på elektronikområdet bör för chefen för elektroniksektionen inrättas en byrådirektörstjänst inom löneplan (54 816 kr.).

3. Verksamhetens omfattning och organisationens utbyggnad nödvändiggör förordnande av organisationsföredragande (2 100 kr.).

4. Löneomräkning 129 472 kr.

### Föredraganden

Efter bemyndiganden av Kungl. Maj:t den 30 juni och den 20 oktober 1967 har jag tillkallat sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning om statens institut för hantverk och industri. Utredningen skall enligt sina direktiv överväga inriktningen och omfattningen av institutets verksamhet, lämplig organisationsform samt frågan om framtida statliga bidrag. I avvaktan på resultatet av utredningen är jag inte beredd tillstyrka förslag rörande institutets olika verksamhetsgrenar som kan föregripa utredningens överväganden.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1 480 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens institut för hantverk och industri: Avlöningar till viss personal* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 480 000 kr.

### E 2. Statens institut för hantverk och industri: Vissa omkostnader

1966/67 Utgift .....	88 946
1967/68 Anslag .....	81 000
1968/69 Förslag .....	91 000

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Institutet	Föredr.
1. Sjukvård m. m. ....	3 000	—	—
2. Bränsle, elektrisk energi och vatten ....	78 000	+ 8 000	+ 10 000
	81 000	+ 8 000	+ 10 000

### Föredraganden

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens institut för hantverk och industri: Vissa omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 91 000 kr.

**E 3. Statens institut för hantverk och industri: Bidrag till kursverksamheten m. m.**

1966/67 Utgift .....	650 677	Reservation	15 102
1967/68 Anslag .....	565 000		
1968/69 Förslag.....	565 000		

Från anslaget bestrids statens bidrag till kostnaderna för institutets kurs- och informationsverksamhet. Av anslaget för innevarande budgetår har 50 000 kr. innehållits av Kungl. Maj:t för att utnyttjas till oförutsedda utgifter i verksamheten. I den av institutet fastställda inkomst- och utgiftsstaten beräknas kostnaderna under innevarande budgetår till 7,2 milj. kr. Förutom riksstatsanslaget har på inkomstsidan tagits upp 4,1 milj. kr. i kursavgifter, 2 450 000 kr. i inkomster av informationsverksamhet och publikationstryck samt 135 000 kr. i bidrag från näringsorganisationer m. m.

*Statens institut för hantverk och industri*

1. För kostnadsökningar som huvudsakligen sammanhänger med höjda löne- och materialkostnader erfordras en uppräknig av anslaget med 285 000 kr.

2. Med hänsyn till nuvarande omslutning och därav följande ekonomiska åtaganden behövs ytterligare 50 000 kr. för oförutsedda utgifter att som medelsreserv stå till Kungl. Maj:ts förfogande.

*Föredraganden*

Jag föreslår, att anslaget tas upp med oförändrat belopp. Det bör i första hand ankomma på institutet att svara för oförutsedda utgifter. Någon särskild medelsreserv till Kungl. Maj:ts disposition bör därför inte beräknas.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens institut för hantverk och industri: Bidrag till kursverksamheten m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 565 000 kr.

**E 4. Statens institut för hantverk och industri: Utrustning och inredning**

1966/67 Utgift .....	402 348	Reservation	—
1967/68 Anslag .....	400 000		
1968/69 Förslag .....	400 000		

*Statens institut för hantverk och industri*

Med hänsyn till den tekniska utvecklingen och institutets utvidgning till nya lokaler samt därmed sammanhängande inrednings- och utrustningsbehov bör anslaget räknas upp med 200 000 kr. Anslagshöjningen är också motiverad av behovet av återanskaffningar.

*Föredraganden*

Anslaget bör för nästa budgetår tas upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens institut för hantverk och industri: Utrustning och inredning* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kr.

**E 5. Befrämjande av hemslöjden**

1966/67 Utgift .....	266 000	Reservation ....	—
1967/68 Anslag .....	266 000		
1968/69 Förslag .....	500 000		

Av anslaget för innevarande budgetår har bidrag tilldelats Svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund, Föreningen Handarbetets vänner och Sällskapet Same-Ätnams slöjdutskott. Det har uppdragits åt kommerskollegiet att fördela återstoden av anslaget.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Riksförbundet	Utredningen
1. Svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund .....	30 000	+ 20 000	+ 10 000
2. Föreningen Handarbetets vänner ..	10 000	+ 2 000	—
3. Sameslöjd (Sällskapet Same-Ätnams slöjdutskott) .....	10 000	—	+ 52 000
4. Konsulentverksamhet .....	190 000	+ 385 000	+ 370 000
därav övergångskostnader .....			50 000
5. Provinsiella hemslöjdsändamål ....	17 000	—	— 17 000
6. Särskilda hemslöjdsändamål .....	9 000	+ 41 000	+ 31 000
7. Expertrådgivning .....			+ 150 000
	<hr/> 266 000	<hr/> + 448 000	<hr/> + 596 000

*Svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund*

1—2. Uppräkning bör ske med hänsyn till kostnadsutvecklingen.

4. Det blir för varje år allt svårare för hemslöjdsföreningarna att lämna bidrag till undervisning och rådgivning.

6. Från alla hemslöjdsföreningar framförs önskemål om inventering av gammal slöjd. Denna inventering måste utföras med det snaraste, då oersättliga värden annars går förlorade.

*Hemslöjdsutredningen*

Den 19 december 1963 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst fem utredningsmän för att verkställa ut-

redning rörande det fortsatta statliga stödet till hemslöjden och därmed sammanhängande frågor. De sakkunniga, som antagit namnet hemslöjdsutredningen, har den 21 augusti 1967 avgett betänkandet »Hemslöjden i Sverige» (stencil Fi 1967: 9).

Utredningen understryker att hemslöjden har stor betydelse bl. a. som bärare av folklig kultur, som kompletterande försörjningsmöjlighet för många husmödrar, äldre och handikappade och som fritidssysselsättning.

Med hänsyn till hemslöjdens samhällsliga betydelse anser utredningen, att verksamheten bör åtnjuta ett fortsatt ekonomiskt stöd från det allmännas sida. Detta stöd bör enligt utredningen lämnas till den organiserade hemslöjdsrörelsen.

Denna bedrivs i ett femtiotal hemslöjdsföreningar anslutna till Svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund. F. n. finns 26 heltidsanställda och 13 halvtidsanställda hemslöjdskonsulenter. Flertalet är anställda hos hemslöjdsföreningar, ett tiotal hos hushållningssällskap och en hos landsting. Hushållningssällskapens möjligheter att fortsätta med denna verksamhet anses dock, efter den ombildning som lantbruksorganisationerna nyligen undergått, bli starkt begränsade.

Hemslöjdsföreningarna bedriver i flertalet fall både ideell och affärs- mässig verksamhet. Till den ideella delen av verksamheten hör att anordna kurser, föredrag och utställningar samt att ge råd och upplysningar. Affärsverksamheten innebär dels att slöjdare förses med råvaror, mönster och modeller samt erhåller annat bistånd vid produktion, dels att slöjdarnas alster övertas för försäljning. Det ekonomiska stöd som utredningen föreslår avses i princip skola utgå till ideell verksamhet.

Av det nuvarande statliga stödet på 266 000 kr. utgår 190 000 kr. som bidrag till kostnaderna för konsulentverksamhet. Nästan alla landsting lämnar också bidrag till hemslöjdsrörelsen med olika belopp. För år 1967 uppgick dessa till sammanlagt 488 000 kr. av vilka ca 360 000 kr. utgjorde bidrag till konsulentverksamheten. Den ideella verksamheten finansieras härutöver huvudsakligen av överskott från hemslöjdsföreningarnas affärsverksamhet.

Utredningen föreslår, att större delen av statens framtida stöd till den ideella hemslöjdsverksamheten i fortsättningen lämnas i form av bidrag med belopp motsvarande hälften av kostnaderna för en hemslöjdskonsulent i varje län under förutsättning att resp. landsting bidrar med den återstående hälften. Beträffande län, där hemslöjdsaktiviteten av olika skäl är mindre omfattande och där nuvarande landstingsbidrag är relativt små, föreslår utredningen, att bidragen tills vidare beräknas för deltidsarbetande länskonsulent. Enligt utredningens bedömning bör denna beräkningsgrund tillämpas för tolv län. En heltidsanställd konsulent beräknas kosta 50 000 kr. om året och en deltidsanställd 30 000 kr. Härvid har utredningen räknat med att lön skall utgå efter löneklass 19, löneplan A. Pensions- och för-

säkringskostnader har beräknats till 40 % av lönen, administrativa kostnader till 3 600 kr. samt resor och traktamenten till likaså 3 600 kr. för heltidsanställd och 1 800 kr. för halvtidsanställd.

Länskonsulenten föreslås vara anställd hos hemslöjdsförening i länet, som sålunda skall vara huvudman för konsulenten och uppbära det allmännas bidrag till kostnaderna för denne. Med avseende på organisatorisk och ekonomisk stabilitet samt på stadgarnas innehåll skall hemslöjdsförening för att kunna bli huvudman för länskonsulent uppfylla vissa angivna krav. Stadgarna får t. ex. inte innehålla bestämmelse som begränsar möjligheterna för enskilda personer som bor inom länet att bli medlemmar. Staten och länets landsting skall ha rätt att utse styrelsemedlem och revisor i föreningen. Länskonsulentens verksamhet skall regleras genom skriftlig instruktion utfärdad av huvudmannen. Instruktionen bör i varje enskilt fall prövas av kommerskollegium och av resp. landsting samt ge uttryck för vissa allmänna riktlinjer. Därvid gäller att konsulenten skall väcka intresse för och sprida kännedom om hemslöjden och bistå med råd och upplysningar. Företräde bör lämnas åt uppgifter som är av betydelse från samhällssynpunkt. Konsulenten bör i ökad utsträckning samarbeta dels med det allmännas organ på t. ex. skolväsendets, arbets- och åldringsvårdens områden, dels med folkbildningsorganisationer och andra sammanslutningar med intresse för hemslöjd.

Kostnaderna för den föreslagna konsulentverksamheten beräknar utredningen till sammanlagt 990 000 kr. inklusive ett särskilt belopp på 30 000 kr. för resekostnader och traktamenten i län med stora avstånd. Enligt utredningens förslag bör 510 000 kr. falla på staten och återstoden, 480 000 kr., på landstingen. Övergångsvis bör sammanlagt 50 000 kr. utgå till hemslöjdsföreningar, som inte avses bli huvudmän men som nu har statsbidrag för hemslöjds-konsulenter.

Vidare föreslås statligt bidrag utgå till vissa allmänna och centrala ändamål med 230 000 kr., varav 40 000 kr. till Svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund, 150 000 kr. för expertrådgivning bl. a. i fråga om rationalisering av affärsverksamheten inom hemslöjdsrörelsen samt 40 000 kr. för särskilda hemslöjdsändamål såsom tillfälliga kurser och inventeringar av gammal slöjd. Härutöver föreslås 62 000 kr. till konsulentverksamhet m. m. i fråga om sameslöjd. De sammanlagda kostnaderna för de föreslagna statliga bidragen uppgår till 852 000 kr. Härvid har inte medräknats bidrag till Handarbetets vänner. Slutlig ställning till storleken av stödet till inventeringar av gammal slöjd kan enligt utredningen inte tas förrän en plan utarbetats gemensamt av företrädare för hemslöjd och museala intressen.

Utredningen förutsätter, att kommerskollegium i fortsättningen liksom hittills blir central förvaltningsmyndighet för hemslöjdsfrågor. På kommerskollegium skulle ankomma bl. a. att i samråd med landstingen pröva förutsättningarna för bidrag till länskonsulenternas verksamhet samt att

avge förslag till Kungl. Maj:t om sådana bidrag. Sedan erfarenhet vunnits av bidragssystemet och viss praxis utbildats, bör den slutliga prövningen av dessa bidragsärenden kunna delegeras till kommerskollegium. Beträffande fördelningen i övrigt av statsanslaget till främjande av hemslöjden förutsätts sådan delegering kunna ske redan från början.

Utredningen föreslår, att till kommerskollegium knyts en rådgivande nämnd för att bistå kollegiet vid behandlingen av bidragsärenden och andra viktiga hemslöjdsfrågor. Nämnden bör enligt förslaget bestå av sex ledamöter med chefen för kommerskollegium eller dennes ställföreträdare som ordförande. Övriga ledamöter bör utses av Kungl. Maj:t, en efter förslag av Svenska landstingsförbundet och övriga fyra efter förslag av kommerskollegium. Av de senare bör minst tre vara erfarna och kunniga på hemslöjdsområdet. Nämnden skall till adjungerade ledamöter kunna kalla representanter för myndigheter och sammanslutningar som har anknytning till hemslöjd.

Slutligen rekommenderar utredningen att genom auktoritativt uttalande eller i annan lämplig form klargörs, att affärsdrivande hemslöjdsföreningar skall kunna åtnjuta statligt kreditstöd enligt gällande bestämmelser och att med hänsyn till verksamhetens karaktär tillräckliga skäl skall anses föreligga för att hemslöjdsföreningar skall kunna påräkna kreditstöd för att täcka behov av rörelsekapital.

### *Remissyttranden*

Över betänkandet har yttranden avgivits av socialstyrelsen, överståthållarämbetet efter hörande av Stockholms stad, länsstyrelserna — som i stor utsträckning bifogat yttranden från landsting, hushållningssällskap och hemslöjdsföreningar — statskontoret, riksrevisionsverket, statens institut för hantverk och industri, riksantikvarieämbetet, nordiska museet, skolöverstyrelsen efter hörande av konstfackskolan, lantbruksstyrelsen, kommerskollegium, som hört handelskamrarna och Sveriges hantverks- och industriorganisation, arbetsmarknadsstyrelsen, statens avtalsverk, 1965 års hemkonsulentutredning, yrkesutbildningsberedningen, Arbetarnas bildningsförbund, Centerns kvinnoförbund, Folkpartiets kvinnoförbund, Företagareföreningarnas förbund, Hushållningssällskapens förbund, Högerpartiets kvinnoförbund, landstingen i Stockholms, Kalmar norra, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Jämtlands, Västernorrlands och Norrbottens län, Samverkande bildningsförbunden, Studieförbundet vuxenskolan, Svenska facklärarförbundet, Svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund efter hörande av hemslöjdsföreningarna, Svenska landstingsförbundet, Svenska samernas riksförbund, Svenska slöjdföreningen, Sveriges agronom- och lantbrukslärareförbund, Sveriges husmodersföreningars riksförbund, Sveriges kooperativa kvinnogillesförbund, Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund samt Tjänstemännens bildningsverksamhet.



Nästan alla remissinstanser delar utredningens uppfattning om hemslöjdens kulturella och sociala betydelse och tillstyrker utredningens förslag om ökat stöd från det allmänna till hemslöjdsverksamheten. *Riksrevisionsverket* ifrågasätter dock om en så avsevärd höjning av anslaget Befrämjande av hemslöjden, som utredningen föreslagit, är välbetänkt i nuvarande statsfinansiella läge.

Några remissinstanser understryker vikten av att stödet till hemslöjden utformas så att verksamheten får en från samhällsliga synpunkter önskvärd inriktning och stimulerar en nödvändig rationalisering.

Den föreslagna konsulentorganisationen tillstyrks i princip av praktiskt taget samtliga remissinstanser. *Statskontoret* anser att utredningens förslag innebär en rationalisering och att verksamheten härigenom kan förväntas få större enhetlighet, stadga och effektivitet. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* anser, att en fast lönegradsplacerad konsulenttjänst på lång sikt innebär en förstärkning av verksamheten även om antalet konsulenter minskar. Flera remissinstanser, bl. a. *socialstyrelsen* och *länsstyrelserna i Kalmar, Hallands, Värmlands och Norrbottens län*, anser att statsbidrag bör utgå till en mer omfattande konsulentverksamhet än utredningen föreslår.

*Statskontoret* liksom flertalet övriga remissinstanser ansluter sig till förslaget att en hemslöjdsförening i länet skall vara huvudman för länets hemslöjdskonsulent. *Kommerskollegium* tillstyrker också förslaget men påpekar att landsting bör kunna utses till huvudman i län där det saknas hemslöjdsorganisation som uppfyller fordringarna för huvudmannaskap. Flera remissinstanser framhåller, att den föreslagna grundprincipen bör kunna modifieras så att t. ex. hushållningssällskap eller landsting skall kunna vara huvudman. *Sveriges agronom- och lantbrukslärares förbund* anser att hemslöjds- och hemkonsulentverksamheten bör föras till samma organ. Från landstingshåll anförs att hemslöjden och arbetsvårdande instanser bör ha gemensam huvudman med tanke på hemslöjdsverksamhetens betydelse för bl. a. handikappade. *Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare* föreslår att företagareföreningarna utses till huvudmän för hemslöjdskonsulenterna. Med hänsyn till de län som har flera konsulenter anställda föreslår *Kommerskollegium* att det av utredningen förordade anslaget för övergångskostnader höjs. *Länsstyrelsen i Uppsala län* m. fl. påpekar att gränsdragningen mellan län som får bidrag för heltidsarbetande konsulent och län som endast får bidrag för halvtidsarbetande konsulent blir svår och kanske också godtycklig.

*Sveriges husmodersföreningars riksförbund* är kritisk mot utredningens förslag att två län som gränsar till varandra som alternativ till två deltids-tjänster gemensamt kan anställa en heltidsarbetande konsulent.

Utredningens förslag att statligt bidrag motsvarande hälften av kostnaderna för en konsulent i länet skall utgå under förutsättning att resp. landsting lämnar motsvarande bidrag tillstyrks av *statskontoret* och ett

stort antal andra remissinstanser. *Landstinget i Malmöhus län* påpekar, att även andra landstingsfria städer än Stockholm bör dela konsulentkostnaderna med landstinget. *Länsstyrelserna i Uppsala, Södermanlands, Kronobergs och Malmöhus län, Sveriges husmodersföreningars riksförbund* m. fl. anmäler viss tveksamhet till förslaget att det statliga bidraget bör göras beroende av landstingsbidrag. *Länsstyrelsen i Kristianstads län* och *Kristianstads läns hemslöjdsförening* förordar, att statligt bidrag skall utgå om landsting och hemslöjdsförening tillsammans bidrar med hälften av kostnaderna för länskonsulent. En från utredningen avvikande åsikt om kostnadsfördelningen har vidare *länsstyrelsen i Gävleborgs län*, som i stället för statliga bidrag till konsulentverksamheten förordar att konsulenterna blir statligt anställda befattningshavare. *Drätselkammaren i Malmö* är tveksam om landstingskommunalt stöd bör ges till hemslöjden.

Beträffande de av utredningen beräknade kostnaderna anser bl. a. *Svenska fackläraryrkesförbundet* att de är lågt räknade vad beträffar bl. a. resor och traktamenten, administration och bidrag till Svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund. *Riksantikvarieämbetet* m. fl. förordar högre lön för hemslöjds-konsulenten än utredningen. Beträffande beräkningen av konsulenternas pension och försäkring anför *statskontoret* att dessa kostnader kan uppskattas till 19 % av lönen i stället för 40 % som utredningen utgått från.

*Länsstyrelserna i Uppsala och Västernorrlands län* framhåller att konsulent som är anställd hos länsförening bör ha titeln hemslöjds-konsulent.

Vad gäller de kompetenskrav som enligt utredningen bör ställas på konsulenten anser *riksantikvarieämbetet* att dessa är för låga. Gentemot utredningens betonande av behovet av enhetlighet i fråga om utbildning och kvalifikationer framhåller *länsstyrelsen i Stockholms län* m. fl. att personliga kvalifikationer bör tillmätas stor betydelse i konsulentarbetet.

Beträffande riktlinjerna för konsulenternas instruktioner framhåller *länsstyrelsen i Västernorrlands län* att det är angeläget att hemslöjds-konsulenterna inte binds i alltför hög grad av centralt influerade instruktioner utan får arbeta tämligen fritt under beaktande av lokala förhållanden. I allmänhet anser remissinstanserna att den föreslagna ordningen ger den stadga och effektivitet åt verksamheten som fordras.

Behovet och värdet av inventeringar av gammal slöjd understryks allmänt. *Statskontoret, riksantikvarieämbetet, Kommerskollegium, Centerns kvinnoförbund* m. fl. förordar en närmare kartläggning av medelsbehovet för detta ändamål. Riksantikvarieämbetet föreslår att en plan gemensam för hela riket görs upp i samarbete med ämbetet och de historiska museerna.

Förslaget om anslag till expertrådgivning tillstyrks av flertalet remissinstanser, däribland *statskontoret*, som anser att hemslöjdsrörelsens ekonomiska utfall skulle kunna förbättras härigenom, och *riksrevisionsverket*, som understryker betydelsen av att alla möjligheter till rationalisering av affärsverksamheten tillvaratas.

Remissinstanserna biträder i stort sett utredningens förslag angående sameslöjden. *Länsstyrelsen* och *landstinget i Jämtlands län* anser dock att huvudmannskapet för konsulentverksamheten och det ekonomiska ansvaret för den helt bör åvila staten med hänsyn till sameslöjdens speciella natur och särart. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* understryker att slöjden utgör ett sysselsättningsalternativ för de samer som lämnar renskötseln.

Den centrala handläggningen av hemslöjdsärendena bör enligt utredningen och det stora flertalet remissinstanser även i fortsättningen ombesörjas av kommerskollegium. *Skolöverstyrelsen* och ytterligare ett par instanser ifrågasätter dock om inte den ideella hemslöjdsverksamheten och dess konsulentorganisation bör sortera under lämpligt organ under ecklesiastikdepartementet.

Förslaget om en rådgivande nämnd för att bistå kommerskollegium vid behandlingen av bidragsärenden och andra viktigare hemslöjdsfrågor tillstyrks av *kommerskollegium*, *statskontoret*, *statens institut för hantverk och industri* m. fl. Beträffande nämndens sammansättning föreligger synpunkter på representation från olika intressegrupper. Mot förslaget om en nämnd uttalar sig *överståthållarämbetet*, *Örebro läns landsting* och *skolöverstyrelsen*.

Beträffande kreditmöjligheterna för hemslöjden framhåller *kommerskollegium* att statens hantverks- och industrilånefond har funnits fr. o. m. den 1 juli 1960. Fonden ersatte flera tidigare lånefonder bl. a. hemslöjdlånefonden, ur vilken hemslöjdsföreningarna hade möjlighet att låna. Bland dem som äger erhålla lån ur hantverks- och industrilånefonden ingår de företagsformer vilka förut kunnat erhålla kreditstöd ur de tidigare fonderna. I princip föreligger alltså inte något hinder för hemslöjdsföreningarna att erhålla lån ur den nya fonden. Kollegiet påpekar också att genom införandet av institutet företagsinteckning den 1 juli 1967 hemslöjdsföreningarna har fått en ny möjlighet att ställa säkerhet.

### *Föredraganden*

Det statliga stödet till hemslöjdsverksamheten har omprövats av en särskild utredning. Utredningen har konstaterat att hemslöjden har en stor betydelse för samhället i olika avseenden, vilket enligt utredningen motiverar ett ökat statligt stöd. Utredningen föreslår att en hemslöjdsförening i varje län bör från det allmänna få bidrag som i stort sett täcker samtliga kostnader för en hel- eller deltidsarbetande hemslöjdskonsulent. Halva bidraget bör därvid tillskjutas av staten under förutsättning att vederbörande landsting bidrar med återstoden. Behovet av statliga bidrag till konsulentverksamheten, centrala ändamål och sameslöjden uppskattas av utredningen till sammanlagt 852 000 kr. för budgetåret 1968/69. Utredningen föreslår vidare att till kommerskollegium knyts en rådgivande nämnd att bistå kollegiet vid behandlingen av vissa hemslöjdsfrågor. Slutligen rekommenderar utredningen

att genom auktoritativt uttalande eller i annan lämplig form klargörs att affärsdrivande hemslöjdsföreningar skall kunna åtnjuta statligt kreditstöd enligt gällande bestämmelser och att med hänsyn till verksamhetens karaktär tillräckliga skäl skall anses föreligga för att sådana föreningar skall kunna påräkna dylikt stöd för att täcka behov av rörelsekapital.

Utredningens synpunkter på hemslöjdens betydelse och dess förslag om bidrag biträds av det stora flertalet remissinstanser.

Hemslöjdens samhällseliga värde och betydelse för ett stort antal människor motiverar enligt min mening ett ekonomiskt stöd från samhällseliga organ. Det allmännas stöd till hemslöjdsrörelsen bör utformas så att verksamheten får ökad enhetlighet, stadga och effektivitet. Den organisation som utredningen föreslagit finner jag i princip lämplig från dessa synpunkter. I varje län bör sålunda finnas en heltids- eller deltidsanställd hemslöjds-konsulent anställd hos en hemslöjdsförening, som är lämplig som huvudman för konsulenten. Föreningen bör sålunda uppbära det allmännas bidrag till kostnaderna för denna verksamhet. I undantagsfall kan dock skäl föreligga för att huvudmannaskapet utövas av landsting eller hushållnings-sällskap. Oberoende av huvudmannaskap bör staten ha rätt att genom vederbörande länsstyrelse utse styrelsemedlem och revisor i den förening som erhåller statligt bidrag. I likhet med utredningen anser jag att kommerskollegium även i fortsättningen bör vara central förvaltningsmyndighet för hemslöjdsfrågor och att till kollegiet bör knytas en rådgivande nämnd med uppgift att bistå kollegiet vid behandlingen av bidragsärenden och andra viktiga hemslöjdsfrågor. Nämnden bör sammansättas i huvudsak på det sätt utredningen föreslagit och utses av Kungl. Maj:t.

Hemslöjds-konsulentens verksamhet bör regleras genom skriftlig instruktion meddelad av huvudmannen efter prövning av kommerskollegium och vederbörande landsting. Allmänt bör gälla att konsulenten skall väcka intresse för och sprida kännedom om hemslöjden och bistå med råd och upplysningar. Företråde bör lämnas åt uppgifter som är av betydelse från samhällssynpunkt. Konsulenten bör i ökad utsträckning samarbeta dels med det allmännas organ på t. ex. skolväsendets och arbets- och åldringsvårdens område, dels med folkbildningsorganisationer och andra sammanslutningar med intresse för hemslöjd. Vidare bör i stort sett enhetliga kompetenskrav för hemslöjds-konsulenter uppställas men hänsyn till de personliga kvalifikationerna bör kunna tas.

Hela det belopp som av statsmakterna beviljas för främjande av hemslöjden bör ställas till kommerskollegiets förfogande. Det bör ankomma på kollegiet att efter hörande av den rådgivande nämnden och efter förhandlingar med landsting och andra berörda parter besluta om fördelning av bidrag till konsulentverksamheten och till vissa allmänna centrala hemslöjdsändamål. Därvid bör uppmärksammas att det statliga bidraget inte bör avse affärsverksamheten inom hemslöjdsrörelsen. I sammanhanget vill

jag erinra om vad kommerskollegium anfört om möjligheterna för hemslöjdsföreningarna att enligt gällande bestämmelser erhålla statligt kreditstöd. Bidragen för konsulentverksamheten bör beräknas med utgångspunkt från lön som fastställs för de olika länen efter vederbörliga förhandlingar. Viss enhetlighet i fråga om lön och kvalifikationer förutsätts därvid. Ett villkor för statligt bidrag bör vara att landsting svarar för minst lika stor del av kostnaderna som staten. Vidare förutsätter jag att hemslöjdsföreningarna liksom hittills deltar i finansieringen av den statsunderstödda verksamheten. De medel som ställs till kommerskollegiets förfogande bör efter kollegiets bedömande även kunna avse övergångsanordningar, speciella undersökningar, resekostnader m. m.

Jag vill i detta sammanhang även erinra om att det f. n. utgår visst bidrag till sameslöjden. Det är enligt min uppfattning angeläget att så sker också i fortsättningen. Bidragets storlek bör avgöras av kommerskollegium efter hörande av den rådgivande nämnden. Kostnaderna för arvoden till ledamöterna i denna bör kunna täckas från det anslag som jag föreslår för hemslöjdsändamål för nästa budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Befrämjande av hemslöjden* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kr.

#### E 6. Sveriges geologiska undersökning: Avlöningar

1966/67 Utgift	.....	3 553 273
1967/68 Anslag	.....	3 556 000
1968/69 Förslag	.....	3 842 000

Sveriges geologiska undersökning (SGU) är central förvaltningsmyndighet för ärenden om landets geologiska beskaffenhet. I geologiska undersökningens uppgifter ingår bl. a. att verkställa bergarts- och jordartskartering, att uppsöka och undersöka förekomster av malmer och andra tekniskt användbara mineral, bergarter och jordarter. Den skall också bedriva forskning av såväl vetenskaplig som praktisk natur, med särskild uppmärksamhet på frågor av betydelse för näringslivets utveckling och tillgodoseendet av samhällsliga behov. Geologiska undersökningen har vidare att inom sitt verksamhetsområde tillhandagå myndigheter med geologiska utredningar och äger verkställa sådana utredningar även åt kommuner och enskilda. Resultaten av verksamheten skall göras tillgängliga för allmänheten genom kartor och uppsatser m. m.

Geologiska undersökningen har byggts ut successivt sedan år 1960 och är numera försöksvis organiserad på sex enheter, nämligen allmänna byrån, kartbyrån, malmbyrån, geofysiska avdelningen, kemiska avdelningen och

administrativa avdelningen. I avvaktan på resultatet av 1964 års geologiutredning gäller provisorisk instruktion av den 3 december 1965 (nr 649).

	1967/68	Beräknad ändring SGU	1968/69 Föredr.
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal .....	36	+ 6	+ 1
Övrig personal .....	68	+ 2	—
	104	+ 8	+ 1
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän .....	3 554 000	+ 589 000	+ 286 000
Arvodet och särskilda ersättningar ..	2 000	—	—
	3 556 000	+ 589 000	+ 286 000

### *Geologiska undersökningen*

1. Tjänsten som museiföreståndare med tjänsteställning som förste statsgeolog i Ao 28 är vakantsatt för kontraktansättning av chefen för allmänna byrån. Praktiska möjligheter saknas för en person att uppehålla båda dessa funktioner. För handläggning av museiärendena fordras därför en förste statsgeologtjänst i Ae 30 (60 756 kr.). Vidare behövs en tekniker för att handha magasinerade bergartsprover (28 008 kr.). Vid pollenlaboratoriet bör inrättas en tjänst som förste statsgeolog och chef för laboratoriet samt en tjänst som tekniker (77 592 kr.).

2. Den snabba tekniska utvecklingen i fråga om såväl geofysiska arbetsmetoder som databehandling medför behov av personalförstärkning inom geofysiska avdelningen. För seismiska arbeten behövs en tjänst som statsgeofysiker (49 428 kr.). Vidare behövs en förste byråingenjör för utvecklingssektionen samt en geofysiker för tolkningsarbeten på datasektionen (80 496 kr.).

3. För bl. a. analytisk verksamhet inom kemiska avdelningen fordras en mineralog (49 428 kr.).

4. Löneomräkning 243 728 kr. Vid oförändrad ambitionsnivå ökar anslaget med detta belopp.

### *Föredraganden*

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 3 842 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. en tjänst som förste byråingenjör på geofysiska avdelningen (2).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning*: *Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 3 842 000 kr.

**E 7. Sveriges geologiska undersökning: Omkostnader**

1966/67 Utgift .....	483 174
1967/68 Anslag .....	757 000
1968/69 Förslag .....	829 000

	1967/68	Beräknad ändring SGU	1968/69 Föredr.
1. Sjukvård m. m. ....	12 000	—	—
2. Reseersättningar .....	60 000	—	—
3. Expenser			
a) Bränsle, elektrisk energi, vatten.	75 000	+ 20 000	+ 20 000
b) Övriga expenser .....	300 000	—	—
4. Övriga utgifter			
a) Inköp och underhåll av materiel			
m. m. ....	120 000	+ 80 000	—
b) Bibliotek m. m. ....	40 000	+ 5 000	+ 3 000
c) Databehandling. ....	150 000	+ 52 000	+ 49 000
	757 000	+ 157 000	+ 72 000

*Geologiska undersökningen*

Vid oförändrad ambitionsnivå beräknas kostnaderna öka med 43 000 kr.

4.a) De materielkrävande projekt och arbetsuppgifter, som huvudsakligen utförs på utvecklingssektionen, är mestadels av den natur att de kan betraktas som ett för hela verket gemensamt utvecklingsarbete, även om de tillfälligt framstår som mest angelägna för en viss byrås verksamhet. Huvudparten av materielkostnaderna bör därför belasta det allmänna omkostnadsanslagets delpost 4.a). För budgetåret 1968/69 beräknas dessa kostnader till totalt 100 000 kr. varav 80 000 kr. föreslås utgå under omkostnadsanslaget.

4.c) För databehandling under budgetåret 1968/69 begärs 202 000 kr.

*Statskontoret* har ingen erinran mot att databehandling bedrivs i den omfattning som föreslagits.

*Föredraganden*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 829 000 kr.

**E 8. Sveriges geologiska undersökning: Kartarbeten m. m.**

1966/67	Utgift .....	1 522 940	Reservation....	420 484
1967/68	Anslag .....	2 000 000		
1968/69	Förslag .....	2 300 000		

Anslaget till kartarbeten avses täcka alla kostnader för framställning av kartor samt därtill knutna forsknings-, utvecklings- och andra specialarbeten med undantag för den fasta personalens löner, andelen i geologiska undersökningens centrala administration samt utgifter för apparatutrustning, vilka kostnader bestrids från avlönings-, omkostnads- och utrustningsanslagen.

	1967/68	Beräknad ändring SGU	1968/69 Föredr.
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal .....	9	+ 2	
Övrig personal .....	22	+ 7	
	31	+ 9	<sup>1</sup>

Under verksamhetsåret 1966/67 har två länskartor som avser berggrunden i Kopparbergs och Gävleborgs län kommit ut. Beträffande standardkartor i skala 1 : 50 000 har fyra blad nått reproduktionsstadiet och för två blad är fältarbetena i det närmaste avslutade. Vidare har en malmgeologisk karta av ny typ över Kirunaområdet börjat distribueras.

	1967/68	Beräknad ändring SGU	1968/69 Föredr.
1. Kartarbeten .....	1 315 000	+ 390 000	+ 270 000
2. Forskning och utveckling.....	135 000	+ 70 000	+ 10 000
3. Specialarbeten .....	130 000	+ 70 000	+ 5 000
4. Tryckning av malmgeologiska kartor m. m. ....	320 000	+ 15 000	+ 15 000
5. Flygmagnetisk kartläggning....	—	+ 315 000	—
6. Övrigt .....	100 000	+ 30 000	—
	2 000 000	+ 890 000	+ 300 000

*Geologiska undersökningen*

Anslaget måste räknas upp med 115 000 kr. vid oförändrad ambitionsnivå till följd av pris- och lönestegringar. Det bör dock höjas med sammanlagt 890 000 kr.

1. Ökningen medför att karteringen kan byggas ut i Skåne samt påbör-

<sup>1</sup> Enligt geologiska undersökningens bestämmande inom ramen för tillgängliga medel.



jas i Västsverige, med filialkontor i Göteborg, samt fortgå planenligt inom Mälardalen, Närke och Östergötland. Länskarteringen i Norrland fortsätts planenligt.

5. Liksom föregående år föreslås att en ny post tas upp för flygmagnetisk kartläggning. Sådana arbeten fordras i de områden som nu planeras för geologisk kartering men som inte tidigare undersökts magnetiskt.

6. Under posten bör, i likhet med motsvarande post på prospekteringsanslaget, hållas en reserv för väntade kostnadsstegringar.

1964 års geologiutredning anser att om en höjning av anslagen till geologiska undersökningen skall ske i förhållande till behovet vid oförändrad ambitionsnivå ökade insatser i första hand bör göras för den allmänna geologiska karteringen.

#### Föredraganden

Det arbetsprogram som redovisats kan godtas i sina huvuddrag. Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 2,3 milj. kr. Av de medel som är beräknade för kartarbeten räknar jag med viss del till flygmagnetisk kartläggning. Undersökningen bör vidare ges möjlighet att göra de omdispositioner som kan påkallas av det löpande arbetet. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Kartarbeten m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 2 300 000 kr.

#### E 9. Sveriges geologiska undersökning: Utrustning

1966/67 Utgift . . . . .	574 081	Reservation . . . . .	363 392
1967/68 Anslag . . . . .	600 000		
1968/69 Förslag . . . . .	600 000		

#### Geologiska undersökningen

Anslaget bör för budgetåret 1968/69 höjas till 783 000 kr. Av beloppet avser 261 000 kr. allmänna byrån, 49 000 kr. kartbyrån, 268 000 kr. malmbyrån, 100 000 kr. geofysiska avdelningen, 85 000 kr. kemiska avdelningen och 20 000 kr. administrativa avdelningen.

1964 års geologiutredning anser sig inte kunna förorda en anslagsökning.

#### Föredraganden

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag har därvid beräknat medel för instrument för radiometriska mätningar från flygplan. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Utrustning* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kr.

#### E 10. Sveriges geologiska undersökning: Prospektering

1966/67 Utgift . . . . .	8 982 782	Reservation . . . . .	1 085 793
1967/68 Anslag . . . . .	10 600 000		
1968/69 Förslag . . . . .	11 700 000		

Anslaget avses täcka alla kostnader för geologiska undersökningens malmprospektering i norra Sverige samt därtill knutna forsknings-, utvecklings- och analysarbeten m. m. jämte kostnaderna för ett brunn- och borrharkiv samt vissa oljegeologiska arbeten. Den fasta personalens löner, andelen i geologiska undersökningens centrala administration samt utgifter för utrustning bestrids dock från avlönings-, omkostnads- och utrustningsanslagen.

Under verksamhetsåret 1966/67 har, vad gäller *malmprospekteringen*, geologiska undersökningen påträffat en välsamlad apatitrik blodstensmalm med låga kvartshalter i anslutning till en tidigare känd mindre magnetitjärnmalm fyra mil sydväst om Kiruna. Geofysiska tolkningsarbeten av erhållna tyngdkraftanomalier gör det sannolikt att malmen, som har benämnts Pattok, omfattar omkring 50 milj. ton. På järnmalmerna Ekströmsberg och Vieto pågår borrhningar medan järnmalmen vid Puoltsa är färdigborrad. Där förestår beräkningar av malmtonnaget. I Vittangifältet har nya fynd gjorts av kopparmineraliseringar.

Inom Norrbotten har 85 kvadratmil flygmäts och mer än 1 milj. mätdata samlats. Flygmätningarna har för första gången omfattat även radiometrisk mätningar. I Arjeplogtrakten vid Lulepotten har borrhningarna fortsatt på den kopparmalm som förra året beräknades uppgå till något över 2 milj. ton med drygt 1 % koppar.

I Västerbottensfjällen har inom Stekenjokkområdet numera omkring 20 milj. ton kopparmalm påvisats. Arbetena där fortsätter.

Under verksamhetsåret har mer än 32 000 m diamantborrning utförts i Norrland.

De *oljegeologiska* arbeten som geologiska undersökningen utför — huvudsakligen finansierade genom bidrag från fonden för försöksverksamhet och forskning på bränsleområdet — syftar till ökad information om landets fossilförande bergarter som underlag för en kommande oljeletning. Geofysiska arbeten i Skåne och på Gotland har visat förekomst av sådana bergarter ned till ett djup av 5 resp. 1 km och att det också förekommer

geologiska strukturer av sådana typer, som utomlands visat sig kunna vara olje- och gasförande. Genom kärnbörning ned till 1 000 m i närheten av Ystad har en värdefull bild av kritavlagringarna i området erhållits. I Skåne har också andra kortare borrningar utförts för att nära ytan undersöka bergartsled som på större djup är intressanta från oljesynpunkt.

Också på Gotland har bergarter nära ytan och i äldre borrhål undersökts från denna synpunkt. Med ledning av de geofysiska mätningarna har en borrning till 1 000 m satts i gång i slutet av förra året. Undersökningar av mikroskopiska växt- och djurfossil har också utförts för att man bättre skall kunna bestämma de bergartsled som kommer att genomborras vid framtida arbeten.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		SGU	Föredr.
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal .....	30	+ 11	
Övrig personal .....	85	+ 12	
	115	+ 23	1

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69		
		Oförändr. ambitionsnivå	Alternativt SGU	Föredr.
1. Geologiska arbeten .	1 680 000	+ 146 000	+ 146 000	+ 146 000
2. Geofysiska arbeten .	1 975 000	+ 115 000	+ 290 000	+ 145 000
3. Geokemisk prospek- tering .....	330 000	+ 15 000	+ 15 000	+ 15 000
4. Diamantbörning ..	3 095 000	+ 94 000	+ 94 000	+ 94 000
5. Tillfälliga transport- leder .....	125 000	—	—	—
6. Ersättningsanskaff- ning .....	835 000	+ 38 000	+ 38 000	+ 38 000
7. Flygmätningar ....	600 000	+ 41 000	+ 41 000	+ 41 000
8. Analyser .....	465 000	+ 115 000	+ 115 000	+ 115 000
9. Forskning och ut- veckling.....	300 000	—	+ 100 000	—
10. Försöksorganisation för brunns- och borrhåll .....	390 000	+ 20 000	+ 80 000	+ 71 000
11. Uranprospektering .	450 000	+ 31 000	+ 165 000	+ 165 000
12. Oljegeologiska arbe- ten.....	150 000	+ 10 000	+ 740 000	+ 270 000

<sup>1</sup> Enligt geologiska undersökningens bestämmande inom ramen för tillgängliga medel.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69		Föredr.
		Oförändr. ambitionsnivå	Alternativt SGU	
13. Folkprospektering. .	—	—	+ 150 000	—
14. Övrigt . . . . .	205 000	—	—	—
	10 600 000	+ 625 000	+ 1 974 000	+ 1 100 000

### *Geologiska undersökningen*

Kostnadsökningen på grund av pris- och lönestegringar uppgår till 625 000 kr. Geologiska undersökningen anser emellertid att anslaget bör höjas i enlighet med det alternativa förslaget.

2. I samarbete med statskontorets datagrupp har vid den geofysiska avdelningen utarbetats program för bearbetning och sifferutskrift av mätdata med datamaskin. Härigenom har möjlighet öppnats att utan personalförstärkning behandla det ökade materialflödet. För utbyggnad av verksamheten på tolkningssidan krävs en kvalificerad geofysiker (50 000 kr. inklusive resor) och en tekniker (25 000 kr.). För material och den utökade databehandlingen behövs sammanlagt ytterligare 100 000 kr.

10. Den av statens naturvetenskapliga forskningsråd finansierade insamlingen och behandlingen av material från brunnsborrningar i Skånelänen har lagts ned den 30 maj 1967. Den fortsatta verksamheten har övertagits av geologiska undersökningen. Om inte ytterligare medel ställs till förfogande kommer brunnsdatainsamlingens totala resurser att minska. Samtidigt ökar problemen med försörjningen av grundvatten.

11. Medelsökning fordras för att bearbeta de radiometriska registreringar som erhållits i samband med prospektering från flygplan.

12. Oljeprospektering i vårt land kräver en noggrann uppföljning av alla inflytande data från borrningar och geofysiska arbeten samt korrelering av dessa med undersökningar av motsvarande bergartsled i dagen. Informationer av denna typ tillhandahålls normalt av geologiska statsinstitutioner i flertalet europeiska länder. I dagens läge har geologiska undersökningen inte resurser att lämna denna typ av stratigrafisk information.

13. Norrbottens företagareförening har i samarbete med geologiska undersökningen satt i gång en s. k. mineraljakt i Norrbottens län. Programmet finansieras med ett anslag på 160 000 kr. från Norrlandsfonden. Omkring 2 000 prover har inkommit. Bland dessa finns sådana som verkar lovande som uppslag till brytvärda mineralförekomster. Medel bör anvisas för fortsatt verksamhet med folkprospektering.

1964 års *geologiutredning* har i sin prioritering av den allmänna geologiska karteringen inte inbegripit enbart kartbyrån och anslaget till kartarbeten utan även en allmän långsiktig kartläggning inom kontinentalsockeln samt uranprospektering.

*Universitetskanslersämbetet* — som i ärendet inhämtat yttrande från den av ämbetet tillsatta utredningen beträffande utbildning och grundläggande forskning inom det geologiska ämnesområdet (geoutredningen) och under hand rådgjort med expertis på geologiområdet inom ämbetets fakultetsberedningar — anför att geoutredningen gett värdefulla synpunkter på frågan om en längre syftande, allsidig undersökning av den svenska kontinentalsockeln. Ämbetsverket delar utredningens uppfattning att program för en sådan undersökning bör upprättas och finner de föreslagna formerna härför ändamålsenliga. Det är enligt ämbetsverkets mening angeläget, att den nära samverkan med universitetsforskningen, som utredningen nämnt som en förutsättning för en allmän kontinentalsockelundersökning, därvid kommer till stånd. Oavsett att universitetskanslersämbetet ställer sig positivt till förenämnda mera långsiktiga planer, vill ämbetsverket förorda att medel ställs till förfogande i första hand för att realisera de mer begränsade arbeten som anges i geologiska undersökningens framställning.

### *Föredraganden*

Det översiktliga program som redovisats för arbetena nästa budgetår godtar jag i dess huvuddrag. Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 11,7 milj. kr.

Av medlen för oljegeologiska arbeten bör 320 000 kr. avse en vetenskaplig uppföljning av den olje- och naturgasprospektering på vissa landområden och på kontinentalsockeln som kan komma att sättas i gång under år 1968. Med hänsyn till de möjligheter, som föreligger för framtida exploatering av olika mineral på kontinentalsockeln, anser jag i likhet med universitetskanslersämbetets geoutredning det angeläget att en utredning verkställs rörande uppläggningsen av en allmän långsiktig inventering av kontinentalsockelns naturtillgångar över huvud. I detta sammanhang beräknar jag 100 000 kr. på förevarande anslag att stå till Kungl. Maj:ts förfogande för att planlägga en sådan inventering.

Mot bakgrund av den väntade kraftigt stegrade efterfrågan på uran under 1970- och 1980-talen anser jag att uranprospekteringen bör förstärkas. Vidare bör medel beräknas för att insamla och behandla material från brunnsborrningar i Skånelänen. Medel beräknas också för att utarbeta program för bearbetning och sifferutskrift av mätdata med datamaskin.

Med hänsyn till de begränsade erfarenheter av s. k. folkprospektering som föreligger är jag inte beredd att räkna med några medel för denna verksamhet.

Geologiska undersökningen bör ha möjlighet göra sådana omdispositioner som kan påkallas av det löpande arbetet. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Prospektering* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 11 700 000 kr.

**E 11. Sveriges geologiska undersökning: Uppdragsverksamhet**

	1966/67 Utgift .....	940 021		
	1967/68 Anslag .....	1 000 000		
	1968/69 Förslag .....	1 000 000		
			Beräknad ändring	
	1967/68		1968/69	
			SGU	Föredr.
<i>Tjänster</i>				
	Handläggande personal.....	9	—	
	Övrig personal .....	15	—	
		24	—	1
 <i>Anslag</i>				
<i>Avlöningar</i>				
	Avlöningar till extra personal.....	500 000	+ 50 000	+ 50 000
<i>Omkostnader</i>				
	1. Sjukvård m. m. ....	2 000	—	—
	2. Reseersättningar .....	215 000	— 15 000	— 15 000
	3. Expenser .....	30 000	—	—
	4. Utrustning .....	38 000	— 20 000	— 20 000
	5. Övriga utgifter.....	215 000	— 15 000	— 15 000
		1 000 000	—	—

Av anslaget disponerar geologiska undersökningen sammanlagt högst ett belopp som motsvarar de ersättningar som tas ut av uppdragsgivare för undersökningar med avdrag för pensions- och lokalkostnader m. m. Avdraget utgör 35 % av de tillägg på debiterade löner, som ingår i ersättningarna.

*Geologiska undersökningen*

Anslaget för budgetåret 1968/69 bör utgöra oförändrat 1 milj. kr., men fördelningen mellan posterna bör ändras med hänsyn till belastningen under budgetåret 1966/67.

<sup>1</sup> Enligt geologiska undersökningens bestämmande inom ramen för tillgängliga medel.

*Föredraganden*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kr.

**E 12. Bergsstaten: Avlöningar**

1966/67 Utgift .....	474 369
1967/68 Anslag .....	492 000
1968/69 Förslag .....	527 000

Bergsstaten är den lokala statliga organisationen för ärenden rörande bergshantering och därmed sammanhängande frågor. I arbetsuppgifterna ingår bl. a. att handlägga ärenden rörande gruvrättigheters förvärv och försvar, att anvisa område i dagen för gruvarbete, att utöva teknisk inspektion av gruvfyndigheter och att enligt arbetarskyddslagen inspektera gruvor, bergrumsarbeten och stenbrott.

Bergsstaten är organiserad på fyra bergmästarämbeten, norra, östra, västra och södra. Kommerskollegium är bergsöverstyrelse, men bergmästarna fungerar i sin verksamhet som självständig myndighet.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Kollegiet	Föredr.
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal .....	7	—	—
Övrig personal .....	5	—	—
	12	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän .....	492 000	+ 35 000	+ 35 000

*Kommerskollegium*

Löneomräkning 35 000 kr.

*Föredraganden*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bergsstaten: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 527 000 kr.

**E 13. Bergsstaten: Omkostnader**

1966/67 Utgift .....	76 997
1967/68 Anslag .....	60 000
1968/69 Förslag .....	65 000

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Kollegiet	Föredr.
1. Sjukvård m. m. ....	1 000	—	—
2. Reseersättningar .....	36 500	+ 3 500	+ 3 500
3. Expenser			
a) Bränsle, lyse, vatten .....	1 700	—	—
b) Övriga expenser .....	20 800	+ 2 500	+ 1 500
	60 000	+ 6 000	+ 5 000

*Föredraganden*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bergsstaten: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 65 000 kr.

**E 14. Statens elektriska inspektion: Avlöningar**

1966/67 Utgift .....	1 101 233
1967/68 Anslag .....	1 300 000
1968/69 Förslag .....	1 459 000

Elektriska inspektionen är den lokala statliga organisationen med uppgift att utöva tillsyn över elektriska starkströmsanläggningar och handlägga därmed sammanhängande frågor. Kommerskollegium är chefsmyndighet.

Inspektionen är fr. o. m. innevarande budgetår organiserad på fem distriktsenheter.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Kollegiet	Föredr.
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal .....	18	+ 3	—
Övrig personal .....	16	+ 2	+ 1
	34	+ 5	+ 1
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän .....	1 238 000	+ 274 000	+ 139 000
Avlöningar till tillfällig personal ..	62 000	+ 20 000	+ 20 000
	1 300 000	+ 294 000	+ 159 000



## Kommerskollegium

1. Enligt beslut av riksdagen (prop. 1964: 1 bil. 8 s. 200, SU 6, rskr 6; prop. 1965: 1 bil. 12 s. 26, SU 10, rskr 10) sker en utflyttning av distriktskontoren från Stockholm. Södra och västra kontoren har redan förlagts till Hässleholm resp. Kristinehamn. De båda norra kontoren kommer att flytta ut under detta budgetår, kontoret för nedre norra distriktet till Hudiksvall och kontoret för övre norra distriktet till Skellefteå. Östra distriktskontoret kommer att stanna i Stockholm. Den organisation, som södra distriktet erhöll vid utflyttningen, måste anses vara mycket liten. För att inspektionen skall kunna fullgöra sina uppgifter tillfredsställande bör övriga distrikt förses med minst samma personalstyrka, som södra distriktet förfogar över. Härför behövs ytterligare tre förste distriktsingenjörer, en till vardera östra, västra och nedre norra distrikten. Vidare krävs två ingenjörer, en till vardera västra och nedre norra distrikten samt två kvalificerade biträden, ett till vardera av de båda norra distrikten. (232 008 kr.)

2. Organisationen bör minskas med en förste distriktsingenjör i västra distriktet och en förste byråinspektör i östra distriktet (— 74 280).

3. Löneomräkning för tjänstemän och tillfällig personal 136 864 kr.

## Föredraganden

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1 459 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för ytterligare ett biträde.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens elektriska inspektion: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 459 000 kr.

## E 15. Statens elektriska inspektion: Omkostnader

	1966/67	Utgift	173 399		
	1967/68	Anslag	230 000		
	1968/69	Förslag	197 000		
				Beräknad ändring	
				1968/69	
				Kollegiet	Föredr.
1. Sjukvård	4 000		—	—	—
2. Reseersättningar	40 000		+ 35 000	+ 35 000	
3. Expenser					
a) Bränsle, lyse, vatten	4 000		—	—	—
b) Övriga expenser	182 000		— 52 500	—68 000	
Därav engångsutgifter	125 000		32 000	17 000	
4. Publikationstryck	1 000		—	—	—
	231 000		— 17 500	— 33 000	

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Kollegiet	Föredr.
Uppbördsmedel			
Försäljning av ritningar . . . . .	1 000	—	—
	230 000	— 17 500	— 33 000

*Föredraganden*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens elektriska inspektion: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 197 000 kr.

**E 16. Kostnader för vissa nämnder**

1966/67 Utgift . . . . .	30 045
1967/68 Anslag . . . . .	120 000
1968/69 Förslag . . . . .	43 000

<sup>1</sup> Avser endast statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström

Under förevarande anslagsrubrik föreslås gemensamt anslag för dels de medel, som hittills anvisats under anslaget Statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström, dels de ersättningar till krigsskyddsnämnden för kraftanläggningar, som innevarande budgetår bestrids från sjunde huvudtitelns anslag till extra utgifter. Till krigsskyddsnämnden har medel tidigare beräknats på civilförsvarsstyrelsens avlönings- och omkostnadsanslag. Kostnaderna för nämnden kan beräknas till 18 000 kr. Medelsbehovet avser arvoden och expenser m. m. för nämnderna. Dessa har beräknat medelsförbrukningen för budgetåret 1968/69 enligt följande.

	1967/68	1968/69	Ändring
Krigsskyddsnämnden för kraftanläggningar . .	—	18 000	+ 18 000
Statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström	20 000	25 000	+ 5 000
	20 000	43 000	+ 23 000

*Föredraganden*

Beräkningarna av medelsbehovet föranleder inte någon erinran från min sida utan anslaget för nästa budgetår bör tas upp med sammanlagt 43 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för vissa nämnder* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 43 000 kr.

**E 17. Befrämjande av landsbygdens elektrifiering**

1966/67 Utgift .....	11 086 897	Reservation....	4 676 930
1967/68 Anslag .....	3 000 000		
1968/69 Förslag .....	11 000 000		

Enligt kungörelsen den 28 maj 1959 (nr 369) om statligt stöd åt landsbygdens elförsörjning äger kommerskollegium bevilja stöd till nyanläggning och upprustning av elektriska distributionsnät på landsbygden i form av bidrag och lånegarantier.

Av det för budgetåret 1967/68 anvisade anslaget om 3 milj. kr. (prop. 1967: 1 bil. 12 s. 20, SU 43, rskr 128) har 500 000 kr. ställts till kommerskollegiets förfogande att disponeras intill ett belopp av 300 000 kr. för avlöning, resekostnadsersättning och traktamente samt i sammanhanget nödiga expenser till expertis i elkraftfrågor. Intill 200 000 kr. avses för kostnader för löner, sjukvård m. m., resekostnadsersättningar och expenser i samband med kollegiets verksamhet på området. Återstoden av anslaget för 1967/68, 2,5 milj. kr., har ställts till länsstyrelsernas förfogande för att av dessa jämte outnyttjad behållning disponeras för att betala ut beviljade bidrag. För budgetåret 1967/68 har kommerskollegium bemyndigats bevilja bidrag för upprustning och nyanläggning av elektriska distributionsnät på landsbygden intill ett belopp av 8 resp. 2,5 milj. kr. Vidare får kommerskollegium bevilja statlig garanti för lån till dessa ändamål till sammanlagt 6 milj. kr.

*Kommerskollegium* hemställer, att anslaget tas upp med 11 milj. kr. av vilka 500 000 kr. bör användas till kollegiets verksamhet.

Vidare hemställer kollegiet om bemyndigande att meddela beslut om bidrag på 10,5 milj. kr. varav 8 milj. kr. för upprustning av och 2,5 milj. kr. för nyanläggning av elektriska distributionsnät.

Kollegiets kostnader för handläggning av bidragsärenden samt för expertis uppskattas till 500 000 kr.

Vid utgången av budgetåret 1967/68 beräknas inte någon medelsreservation föreligga. För att utbetalningar med stöd av tidigare bemyndigande skall kunna ske krävs ett anslag om 11 milj. kr. Skall bidragsverksamheten kunna fortgå i beräknad omfattning krävs dessutom att kollegiet får bemyndigande att meddela beslut om bidrag för upprustning och nyanläggning av elektriska distributionsnät på landsbygden med 8 resp. 2,5 milj. kr.

Under budgetåret 1966/67 har inte någon lånegaranti beviljats. För budgetåret 1968/69 bör ett belopp om 6 milj. kr. alltjämt tas upp.

*Föredraganden*

Sedan riksdagen år 1958 (prop. 1958: 116, JoU 17, rskr 278) beslöt, att landsbygdens elnät borde rustas upp med hjälp av statliga bidrag intill to-

talt 50 milj. kr., har t. o. m. innevarande budgetår anslag anvisats med sammanlagt 57 milj. kr. för främjande av landsbygdens elektrifiering. Medelsreservationen under anslaget beräknas vara förbrukad den 30 juni 1968. För utbetalning av bidrag under budgetåret 1968/69 behövs ett anslag på 11 milj. kr. varav 500 000 kr. för administrationskostnader.

Som berördes i föregående års statsverksproposition (bil. 12 s. 20), sammanhänger den fortsatta bidragsverksamheten med en pågående utredning om organisationen m. m. av de statliga åtgärderna för rationalisering av eldistributionen. Denna utredning beräknas komma att slutföra sitt arbete under år 1968. En väsentlig fråga, som statsmakterna har att ta ställning till på grundval av utredningens resultat, är i vilken omfattning och på vilka villkor bidrag till åtgärder för elförsörjningen i fortsättningen bör utgå för att gagna en från samhällets och konsumenternas synpunkt önskvärd rationalisering av eldistributionen. I avvaktan på resultatet av utredningen bör bemyndigande inhämtas att under budgetåret 1968/69 bevilja upprustningsbidrag och bidrag för nyanläggningar med sammanlagt 5 milj. kr.

Ramen för statliga garantier för lån till finansiering av upprustning och nyanläggning av elektriska distributionsnät på landsbygden bör för nästa budgetår höjas till 10 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) till *Befrämjande av landsbygdens elektrifiering* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 11 000 000 kr.,

b) medge att under budgetåret 1968/69 bidrag för upp- rustning och nyanläggning av elektriska distributionsnät på landsbygden beviljas intill ett belopp av sammanlagt 5 000 000 kr.,

c) medge att under budgetåret 1968/69 statlig garanti för lån till upprustnings- och nyanläggningsåtgärder som be- rör landsbygdens elnät beviljas intill ett belopp av 10 000 000 kr.

**E 18. Statens provningsanstalt: Driftkostnader**

**E 19. Statens provningsanstalt: Utrustning**

**E 20. Statens skeppsprovninganstalt: Avlöningar**

**E 21. Statens skeppsprovninganstalt: Omkostnader**

**E 22. Statens skeppsprovninganstalt: Utrustning**

Dessa anslag är för innevarande budgetår uppförda med resp. 7 990 000 kr., 800 000 kr., 2 562 000 kr., 347 000 kr. och 300 000 kr.

Såsom jag ämnar framhålla i samband med behandlingen av anslag till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete avses förslag beträf-

fande dessa frågor komma att i särskild proposition underställas årets riksdag. I propositionen avses även att behandlas frågor rörande forskningsverksamheten vid statens provningsanstalt och statens skeppsprovningsanstalt. I avvaktan härpå bör anslagen nu tas upp med preliminära belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1968/69 beräkna

a) till *Statens provningsanstalt: Driftkostnader* ett förslagsanslag av 7 990 000 kr.,

b) till *Statens provningsanstalt: Utrustning* ett reservationsanslag av 800 000 kr.,

c) till *Statens skeppsprovningsanstalt: Avlöningar* ett förslagsanslag av 2 645 000 kr.,

d) till *Statens skeppsprovningsanstalt: Omkostnader* ett förslagsanslag av 364 000 kr.,

e) till *Statens skeppsprovningsanstalt: Utrustning* ett reservationsanslag av 300 000 kr.

**F. Teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete m. m.**

Anslagen till *teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete* är för innevarande budgetår uppförda med sammanlagt 32 101 000 kr. I beloppet ingår även bidrag till Sveriges standardiseringskommission och till Svenska uppfinnarkontoret. Anslagen till *atomenergiverksamhet* är uppförda med 101 630 000 kr.

Vissa utredningar har aktualiserat olika frågor på den tekniska forskningens och det industriella utvecklingsarbetets område. Industriforskningsutredningen har således i ett betänkande angående branschforskning och forskningsstationer (stencil Fi 1967: 11) föreslagit en väsentlig ökning av det statliga stödet åt viss kollektiv forskning. 1966 års atomenergiutredning har i en promemoria redovisat synpunkter på möjligheterna att bredda underlaget för verksamheten vid Aktiebolaget Atomenergis forskningsstation i Studsvik. Vidare föreligger ett betänkande om Svenska uppfinnarkontoret (stencil Fi 1967: 7), vari föreslås en viss ökning av statens bidrag till verksamheten.

På grundval av dessa utredningar har i en särskild departementspromemoria (stencil Fi 1967: 13) vissa förslag lagts fram om en ökad statlig satsning på teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete. I promemorian föreslås inrättandet av ett centralt organ, styrelsen för teknisk utveckling, med uppgift att fördela det statliga finansieringsstöd som nu lämnas av tekniska forskningsrådet, Malmfonden och Institutet för nyttiggörande av forskningsresultat INFOR. Vidare föreslås att styrelsen skall svara för det avtalsbundna statliga stödet åt kollektiv industriforskning. Enligt förslaget bör styrelsen även handha den rådgivning och kontaktförmedling, som nu bedrivs av Svenska uppfinnarkontoret och Stiftelsen för exploatering av forskningsresultat EFOR. Detsamma gäller beträffande vissa andra uppgifter av servicekaraktär, främst förvaltningen av de statsfinansierade forskningsstationerna i Stockholm och Studsvik.

Sedan beredningen av de här angivna frågorna slutförts ämnar jag föreslå Kungl. Maj:t att för riksdagen framlägga särskild proposition angående statens stöd till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete samt atomenergiverksamhet. Ifrågavarande anslag bör därför tas upp med ett beräknat belopp av 150 milj. kr. Såsom jag nyss framhållit vid anmälan av anslagen till statens provningsanstalt och statens skeppsprovningsanstalt bör i den särskilda propositionen behandlas även frågor rörande dessa anstalters forskningsverksamhet.

Som ett led i en aktiv statlig politik på den tekniska utvecklingens område bör bildas ett statligt utvecklingsbolag. Jag kommer att vid anmälan av anslagsfrågorna under kapitalbudgeten föreslå, att medel beräknas på fonden för statens aktier för teckning av aktier i ett sådant bolag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete m. m.* för budgetåret 1968/69 beräkna ett anslag av 150 000 000 kr.

### G. Finansiellt utvecklingsbistånd

För finansiellt utvecklingsbistånd har i riksstaten för innevarande budgetår under sjunde huvudtiteln tagits upp anslag till ett sammanlagt belopp av 194 980 000 kr.

1967 års riksdag (SU 53, rskr 151) har bl. a. hemställt att en plan för utvecklingsbiståndets utbyggnad med sikte på ett totalt bistånd, som motsvarar 1 % av bruttonationalprodukten, föreläggs årets riksdag. Förslag kommer att läggas fram om särskild proposition till vårriksdagen beträffande den framtida svenska biståndsverksamheten. Därvid kommer bl. a. att föreslås en plan för ökningen av det svenska utvecklingsbiståndet av innebörd att målet 1 % av nationalprodukten uppnås budgetåret 1974/75. I anslutning till planen kommer att föreslås en ökning av biståndsanslagens totalbelopp för budgetåret 1968/69 från omkring 404 milj. kr. till 504 milj. kr., dvs. med 100 milj. kr.

I avvaktan härpå bör anslagen för finansiellt utvecklingsbistånd under nästa budgetår tas upp med ett preliminärt belopp på sammanlagt 244 980 000 kr., vilket innebär en ökning med 50 milj. kr. Kungl. Maj:t har beslutat att under tredje huvudtiteln föra upp anslagen för tekniskt och humanitärt bistånd med ett preliminärt belopp på 258 918 000 kr., vilket också innebär en ökning med 50 milj. kr. Slutligt förslag om fördelningen av det för hela biståndsverksamheten föreslagna beloppet på 504 milj. kr. på olika anslag bör läggas fram i den särskilda propositionen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Finansiellt utvecklingsbistånd* för budgetåret 1968/69 beräkna ett anslag av 244 980 000 kr.



## H. Diverse

### H 1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond

1966/67 Utgift .....	14 965 990
1967/68 Anslag .....	5 342 000
1968/69 Förslag .....	5 557 000

<sup>1</sup> Anvisat under sjätte huvudtiteln.

Med hänvisning till vad jag vid anmälan av vissa för flera huvudtitlar gemensamma frågor har anfört angående ersättning till slottsbyggnadernas delfond av statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 5 557 000 kr.

### H 2. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond

1966/67 Utgift .....	4 180 988
1967/68 Anslag .....	5 324 000
1968/69 Förslag .....	9 032 000

Med hänvisning till vad jag vid anmälan av vissa för flera huvudtitlar gemensamma frågor har anfört angående ersättning till byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 9 032 000 kr.

### H 3. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Generaltullstyrelsens delfond

1966/67 Utgift .....	6 177 395
1967/68 Anslag .....	5 750 000
1968/69 Förslag .....	6 035 000

Med hänvisning till vad jag vid anmälan av vissa för flera huvudtitlar gemensamma frågor har anfört angående ersättning till generaltullstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Generaltullstyrelsens delfond* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 6 035 000 kr.

#### H 4. Bidrag till vissa internationella byråer och organisationer m. m.

1966/67 Utgift . . . . .	604 788
1967/68 Anslag . . . . .	550 000
1968/69 Förslag . . . . .	650 000

Från anslaget bestrids utgifter för Sveriges bidrag till internationella rådet för samarbete på tullområdet, GATT-organisationen, internationella statistiska institutets permanenta byrå, internationella byrån för mått och vikt, internationella tulltariffbyrån, internationella organisationen för legal metrologi och internationella institutet för administrativ forskning.

På grund av ökningar av vissa bidrag förordar jag, att anslaget för nästa budgetår räknas upp med 100 000 kr. till 650 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa internationella byråer och organisationer m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 650 000 kr.

#### H 5. Statens krigsförsäkringsnämnd m. m.

1966/67 Utgift . . . . .	26 175
1967/68 Anslag . . . . .	39 000
1968/69 Förslag . . . . .	37 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för statens krigsförsäkringsnämnd och statens krigsskadenämnd.

*Statens krigsförsäkringsnämnd* beräknar medelsbehovet för sin verksamhet under budgetåret 1968/69 till 27 000 kr., varav ca 17 000 kr. för arvoden och ca 10 000 kr. för omkostnader.

#### *Departementschefen*

Krigsförsäkringsnämndens beräkning av medelsbehovet föranleder inte någon erinran från min sida. Jag räknar dessutom med 10 000 kr. till kostnader för statens krigsskadenämnd. Anslaget bör alltså föras upp med 37 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen  
att till *Statens krigsförsäkringsnämnd m. m.* för budget-  
året 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 37 000 kr.

#### H 6. Bidrag till Föreningen Fruktdrycker

1966/67 Utgift .....	25 000
1967/68 Anslag .....	25 000
1968/69 Förslag .....	25 000

Från anslaget utgår bidrag till Föreningen Fruktdrycker för upplysnings-  
verksamhet rörande alkoholfria fest- och sällskapsdrycker.

*Kontrollstyrelsen* föreslår, att anslaget förs upp med oförändrat belopp,  
25 000 kr.

#### *Departementschefen*

I likhet med kontrollstyrelsen föreslår jag att anslaget förs upp med oför-  
ändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen  
att till *Bidrag till Föreningen Fruktdrycker* för budget-  
året 1968/69 anvisa ett anslag av 25 000 kr.

#### H 7. Bidrag till vanföra ägare av motorfordon

1966/67 Utgift .....	1 052 040
1967/68 Anslag .....	900 000
1968/69 Förslag .....	1 200 000

Enligt förordningen den 25 november 1960 (nr 603) om bidrag till van-  
föra ägare av motorfordon utgår bidrag av statsmedel till sådana vanföra  
motorfordonsägare som har befriats från fordonsskatt. Bidragen motsvarar  
skattekostnaderna för viss mängd bensin eller brännolja. Bidragen utgår i  
efterskott för budgetår och betalas ut av länsstyrelserna.

Med ledning av bl. a. medelsförbrukningen under budgetåret 1966/67 kan  
statsverkets kostnader för bidragen beräknas till 1,2 milj. kr. för nästa bud-  
getår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen  
att till *Bidrag till vanföra ägare av motorfordon* för bud-  
getåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 200 000 kr.

**H 8. Bidrag till Institutet för storhushållens rationalisering**

1966/67 Utgift .....	200 000
1967/68 Anslag .....	200 000
1968/69 Förslag .....	200 000

I enlighet med bemyndigande av riksdagen (prop. 1966: 72, SU 106, rskr 237) har avtal träffats mellan staten och en särskild stiftelse om driften av ett institut för rationalisering av storhushållen. Detta institut har till huvudsaklig uppgift att främja och samordna sådan rationaliserings- och utvecklingsverksamhet som väsentligt kan bidra till att höja produktiviteten inom storhushållen. Institutet skall dessutom bedriva informations- och utbildningsverksamhet inom sitt område. Institutet är organiserat som ett fristående organ. Enligt avtalet bidrar staten till kostnaderna för verksamheten med 200 000 kr. per budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Institutet för storhushållens rationalisering* för budgetåret 1968/69 anvisa ett anslag av 200 000 kr.

## KAPITALBUDGETEN

### I. Statens affärsverksfonder

#### F. Statens vattenfallsverk

Av balansräkning per den 30 juni 1967 för statens vattenfallsverks fond framgår, att verkets tillgångar uppgår till sammanlagt 7 343,9 milj. kr., varav 6 941 milj. kr. belöper på naturtillgångar och anläggningar, 110 milj. kr. på inventarier och förråd samt återstoden på poster av finansiell natur.

Kapitalbehållningen, inklusive balanserade överskottsmedel, uppgår till 4 883,4 milj. kr. Under budgetåret 1966/67 har behållningen ökat med 47,9 milj. kr.

Överskottet för budgetåret 1966/67 uppgick i procent av det i medeltal disponerade kapitalet till 6,5 mot 6,8 under budgetåret 1965/66.

#### 1. Kraftstationer m. m.

1966/67 Utgift . . . . .	344 980 193	Behållning ..	24 165 427
1967/68 Anslag . . . . .	360 000 000		
1968/69 Förslag . . . . .	480 000 000		

Statens vattenfallsverk handhar statens kraftverksrörelse och kanalrörelsen vid Trollhätte kanalverk samt verkar för en rationell elkraftförsörjning inom riket. Verket utför anläggningar och byggnader som fordras för verket samt uppbär och redovisar verkets inkomster. Över investeringsanslaget till kraftstationer m. m. bestrids verkets utgifter dels genom inkomstmedel, dels genom medel som i övrigt ställs till verkets förfogande.

#### Statens vattenfallsverk

##### K r a f t f ö r s ö r j n i n g e n

Nederbörden i hela landet uppgick under budgetåret 1966/67 till 116 % av den normala mot 111 % under närmast föregående budgetår. Norrland fick 117 % av normal nederbörd medan Svealand fick 118 % och Götaland 110 % av normalvärdet. Fördelningen var dock ojämn. Bl. a. utgjorde den för kraftproduktionen betydelsefulla Luleälven ett underskottsområde.

Den 1 juli 1966 var landets regleringsmagasin fyllda till 74 %, motsva-

rande en lagrad energi av 13 800 GWh.<sup>1</sup> Fyllnadsgraderna för de enskilda vattendragen låg mellan 54 % för Lule älv och 98 % för Väneren. Efter en tillrinningstopp i augusti uppnådde magasinen budgetårets högsta fyllnadsgrad, 88 %, vilket är 4 % mer än normalt. Tillrinningarna blev lägre än normala under vinterperioden men ökade i början av mars 1967 till betydligt över de normala på grund av vårflodens början i Mellansverige. Vårfloden försenades något i Norrland, varför den totala magasinsfyllnadsgraden vände först under andra veckan i maj. Den var då 20 %, vilket är 11 % lägre än normalvärdet vid denna tid. Till följd av god snötillgång blev vårfloden mestadels mycket stor. Vid budgetårets slut uppgick magasinsfyllnaden till 84 %, motsvarande en bruttoproduktion av 15 700 GWh.

Elproduktionen inom landet uppgick under budgetåret 1966/67 till totalt 51 856 GWh. Härav var vattenkraftens andel 46 993 GWh (90,6 %). Motsvarande värden för budgetåret 1965/66 utgjorde 50 458 resp. 45 991 GWh (91,1 %).

Vattenkraftproduktionen ökade sålunda med endast 1 000 GWh, trots att nya vattenkraftutbyggnader med en produktionskapacitet av ca 2 200 GWh under ett medelår tillkommit. Förklaringen till den låga ökningen är dels den ovanligt låga tillrinningen i Lule älv, dels att produktionstillskotten till stor del kom i drift i slutet av budgetåret. Importen, som uppgick till 1 530 GWh, utgjordes till största delen av vattenkraft från Norge.

Den totala belastningen inom landet uppgick under budgetåret 1966/67 till 49 393 GWh exklusive leveranser till elångpannor och export. Detta motsvarar en ökning jämfört med närmast föregående budgetår med 4,6 %. Leveranserna till elångpannor och exporten exklusive överföringsförluster uppgick till 1 274 resp. 2 356 GWh.

Beträffande produktionsförhållandena i *det statliga kraftsystemet* framgår följande av verkets uppgifter.

Egen vattenkraftproduktion uppvisar under budgetåret 1966/67 en betydande nedgång jämfört med närmast föregående budgetår trots att produktionsresurserna ökat genom bl. a. tillkomsten av Letsi kraftstation i Lilla Lule älv. Nedgången kan helt tillskrivas den låga vattentillgången i Lule älv. Avvikelsen från normal tillrinning i nämnda älv motsvarar ett underskott i produktionen om ca 2 000 GWh.

Den låga vattenkraftproduktionen gjorde att den egna värmekraftproduktionen blev förhållandevis stor, 605 GWh, liksom även inköp inom och utom landet. Från samkörningsgruppen inköptes sålunda 658 GWh och från övriga företag 230 GWh. Importen, 493 GWh, utgjordes huvudsakligen av vattenkraft från Finland, 315 GWh, och Norge, 176 GWh, medan 2 GWh utgjordes av värmekraft från Danmark. Totala krafttillgången uppgick till 22 659 GWh, vilket är 574 GWh lägre än under närmast föregående budgetår.

De fasta leveranserna inom vattenfallsverkets distributionsområde upp-

<sup>1</sup> GWh (gigawattimmar) = miljoner kilowattimmar.

gick under budgetåret 1966/67 till 18 971 GWh, vilket innebär en ökning jämfört med närmast föregående budgetår om 282 GWh eller 1,5 %. De tillfälliga leveranserna om totalt 3 688 GWh har minskat betydligt jämfört med budgetåret 1965/66. Exporten av tillfällig kraft fördelar sig på Danmark med 1 347 GWh, Norge 573 GWh och Finland 45 GWh. Leveranserna till elpannor inom landet uppgick till 244 GWh och övriga tillfälliga leveranser till 1 479 GWh. Totala belastningen blev sålunda 22 659 GWh och totala belastningen exklusive elpannor och tillfällig export 20 450 GWh. Ökningen i sistnämnda belopp jämfört med närmast föregående budgetår blev 254 GWh.

Totala belastningen exklusive elpannor och export uppgick under budgetåret 1966/67 för hela landet till 49 393 GWh. Vattenfallsverket svarade sålunda för 41 % av landets belastning, vilket är något lägre andel än under närmast föregående budgetår (42,8 %).

Den totala försäljningen av fast kraft exklusive överföringsförluster under budgetåret 1966/67 utgjorde 17 285 GWh mot 17 018 GWh under närmast föregående budgetår, vilket innebär en uppgång med nära 2 %. Motsvarande ökning under budgetåret 1965/66 var 12,9 %.

Leveranserna av fast kraft till de direkta industriabonmenterna minskade med nära 3 % jämfört med närmast föregående år. Denna tillbakagång förklaras till stor del av minskad försäljning till vissa kunder inom massa- och stålindustrin men sammanhänger givetvis också med det dämpade konjunkturläget som karakteriserat det senaste driftåret i motsats till det närmast föregående. Hög förbrukningsökning uppvisar endast cement- och glasindustrin, normal ökning noteras för malmgruvor, medan övriga industrigrupper visar obetydlig ökning eller tillbakagång.

Försäljningen till gruppen samfärdsel, som helt domineras av statens järnvägar, har under året minskat med 5,5 % jämfört med en ökning av 4,7 % under budgetåret 1965/66. Även detta torde sammanhånga med konjunktur nedgången men får även ses mot bakgrunden av att föregående års leveranser var onormalt stora på grund av den starka kylan.

Försäljningen till återdistributörer har ökat med 6,7 % mot 10,9 % under budgetåret 1965/66 med dess osedvanligt låga vintertemperatur. Under året har vidare Yngeredsfors Kraft AB och AB Gotlands kraftverk helt upphört som abonnenter på fast kraft. För verkets egen detaljdistribution var den procentuella ökningen 9,1 %.

Under våren 1967 har den väntade utvecklingen av verkets fasta kraftavsättning under den närmaste tioårsperioden översetts. Härvid har speciellt intresse ägnats utvecklingen hos de större industriabonmenterna och kraftföretagen samt det expansiva Stockholmsområdet. I de fall där betingelserna hos de enskilda abonnenterna inte kunnat studeras i detalj har som bakgrund vid bedömningen tjänat den prognos som hösten 1966 lades fram av Centrala driftledningen (CDL). Vattenfallsverket har vid utarbetandet av sin prognos också eftersträvat att inte låta det aktuella konjunkturläget

påverka bedömningen av utvecklingen på längre sikt. Som vanligt avser prognosen kraftförsäljningen vid medelårsförhållanden med avseende på vattentillgången.

För *industrin* innebär den nya prognosen totalt en mindre sänkning av elkonsumtionen såväl år 1970 som 1975 jämfört med närmast föregående prognos. Leveranserna till industrin beräknas nu öka med 7,6 % per år under perioden 1965—70 och 5,6 % per år under 1970—77. Den något lägre ökningstakten beror huvudsakligen på justering av försäljningen till ett par abonnenter inom gruppen järn- och stålverk.

*Samfärdselns* elförbrukning domineras helt av statens järnvägar. Den planerade snabba lokaltrafiken i Stockholmsområdet ger anledning räkna med en viss ökning av kraftleveranserna. I motsatt riktning verkar sannolikt den väntade omläggningen av statens järnvägars trafikpolitik i stort. I avvaktan på närmare utredning härom har tidigare prognos bibehållits oförändrad.

Den tredje huvudgruppen av konsumenter, *återdistributörer*, består av kraftföretag, samhällsdistributörer och landsbygdsdistributörer.

För gruppen *kraftföretag* beror utvecklingen på företagens egna utbyggnadsmöjligheter och vattenfallsverkets konkurrensförmåga. Övervägandena rörande dessa faktorer har för vissa abonnenter resulterat i smärre uppjusteringar av leveranserna från vattenfallsverket och i något enstaka fall har mer betydande höjning ansetts motiverad. Å andra sidan har hänsyn tagits till att en större abonnent helt fallit bort. Jämfört med föregående prognos har detta resulterat i en mindre sänkning av kraftleveranserna under prognostiden.

Prognosen för leveranserna till *samhällsdistributörerna* har höjts inte obetydligt. Motiven härför är främst den senareläggning av utbyggnaden av Göteborgs stads egna produktionsresurser som samarbetsavtalet mellan staden och vattenfallsverket innebär. Den väntade kraftiga expansionen inom Stockholms förorter har också föranlett höjning av prognosen. För några abonnenter har nedjusteringar gjorts, varigenom höjningen av prognosen stannat vid ca 500 GWh från år 1970.

Även för *landsbygdsdistributörerna* har översynen av prognosen gett anledning till en höjning speciellt för åren i slutet av prognosperioden. Höjningen har huvudsakligen motiverats av utvecklingen inom den del av Stockholmsregionen som hittills klassificerats som landsbygd samt i vissa kustområden där fritidsbebyggelsen väntas få stor omfattning.

Beträffande såväl samhälls- och landsbygdsdistributionen som kraftföretagen ingår behovet av elkraft för uppvärmningsändamål. Någon ny undersökning rörande elvärmeutvecklingen har inte gjorts. Den bedömning som 1966 års undersökning resulterade i har behållits oförändrad eftersom senaste årets utveckling inte gett motiv för justering. De allmänna för-



utsättningarna överensstämmer också väl med den uppfattning som kommit till uttryck i den senaste CDL-prognosen.

Den export av fast kraft som ingår i prognosen utgörs till övervägande del av försäljningen till Jylland via Konti-Skanförbindelsen. Det finns f. n. inte någon anledning att frånga 1966 års prognos vad denna leverans beträffar.

Med tillägg för oförutsett erhålls en total prognos för kalenderåret 1970 om 26 700 GWh och för år 1977 40 800 GWh. Den årliga belastningsökningen under perioden 1965—70 blir då i medeltal 6,6 % och under perioden 1970—77 6,2 %. Jämfört med 1966 års prognos är belastningsnivån oförändrad åren 1970 och 1971. Därefter förutses i jämförelse med fjolårets prognos en höjning av belastningsnivån med 1 000 till 1 500 GWh per år fram till år 1975. År 1976 sammanfaller den nya prognosen med den närmast föregående.

Under våren har förhandlingar förts med representanter för Finlands statliga kraftföretag, Imatran Voima OY, om en ökad leverans av värmekraft. Förhandlingarna har resulterat i en överenskommelse om att vattenfallsverket till Finland skall leverera 150 MW<sup>1</sup> under åren 1971—1974. Detta innebär för kalenderåret 1971 en utökning med 75 MW utöver redan kontrakterad leverans och för tiden därefter en utökning med 150 MW. Denna försäljning av värmekraft ingår inte i belastningsprognosen utan beaktas i energi- och effektbalanserna genom en motsvarande reduktion av tillgängliga värmekraftresurser.

#### U t b y g g n a d s p r o g r a m m e t

Utbyggnaden av beslutade vattenkraftprojekt har fortskridit enligt planerna. Som tidigare nämnts färdigställdes Letsi kraftstation i Lilla Lule älv under budgetåret 1966/67. Under samma år har även tredje aggregatet i Stenungsund tagits i drift. Arbetena på fjärde aggregatet fortskrider planenligt med sikte på idrifttagning hösten 1969. Utbyggnaden av Marviken går också i stort sett enligt planerna.

Med hänsyn till den höjning av prognosen för belastningsutvecklingen, som ansetts motiverad, synes det ofrånkomligt att avsevärt öka produktionsresurserna. De nya produktionsanläggningar, som enligt vattenfallsverkets mening är ekonomiska och nödvändiga för att nå en tillfredsställande leveranssäkerhet med hänsyn till såväl energi- som effektbalansen, utgörs av ett tredje aggregat i Letsi kraftstation i Lilla Lule älv, ett kraftvärmeaggregat utbyggt tillsammans med Norrköpings stad samt ett första atomkraftaggregat förlagt till västkusten. Dessutom har det visat sig lämpligt att tidigarelägga Grytfors kraftstation i Skellefte älv och Gejmsån i Ume älv med något mindre än ett år. Tidigareläggningen medför en lägre total anläggningskostnad.

Det tredje aggregatet i Letsi kraftstation ger till låg kostnad ett tillskott

<sup>1</sup> MW (megawatt) = 1 000 kilowatt.

i effekt om 139 MW och kan producera 90 GWh i medeltal per år. Den låga kostnaden för produktionstillskottet sammanhänger bl. a. med att en utbyggnad i nära anslutning till första utbyggnadsetappen medger utnyttjande av tidigare utförda provisorier på arbetsplatsen. Aggregatet föreslås bli installerat till hösten 1970, vilket innebär att begynnelseanslag fordras under budgetåret 1968/69.

Vattenfallsverket har i skrivelse den 13 april 1967 redovisat en överenskommelse med Norrköpings stad om gemensam kraftutbyggnad. Utbyggnaden avser ett kraftvärmeaggregat om 230 MW med idrifttagning hösten 1972. Begynnelseanslag fordras under budgetåret 1968/69.

Det första stora kommersiella atomkraftaggregatet bör avse en reaktor av lättvattentyp. För att atomkraften skall bli verkligt ekonomiskt fördelaktig jämförd med kondenskraft vid låga oljepriser, är det nödvändigt att välja ett så stort aggregat som möjligt med hänsyn till belastningsförhållanden, ekonomiska risker etc. Tekniska och ekonomiska utredningar har lett fram till att det första aggregatet bör ha en effekt om ca 750 MW. Vattenfallsverket föreslår därför utbyggnad av ett första atomkraftaggregat av nämnda storlek med idrifttagning hösten 1973. Även för denna anläggning fordras begynnelseanslag under budgetåret 1968/69.

De föreslagna åtgärderna för förstärkning av produktionsresurserna är inte helt tillräckliga för att i början av 1970-talet tillgodose energibehovet vid exceptionella torrårsförhållanden. Genom överenskommelser om tillfälliga kraftköp från svenska kraftföretag har emellertid behovet av utbyggnader kunnat begränsas. Förslag om utbyggnad av ytterligare produktionsanläggningar upptas därför inte verkets anslagskrivelse. Kraftköpen är ett led i samarbetet mellan landets kraftproducenter för att mest ekonomiskt inpassa stora värmekraftaggregat i systemet.

Det föreslagna utbyggnadsprogrammet medför ett stort behov av investeringsmedel under budgetåren 1967/68 och 1968/69. Varje möjlighet till begränsning av medelsbehovet under nämnda budgetår utan att leveranssäkerheten äventyras har därför tillvaratagits. Av nämnda skäl föreslås ett års senareläggning av tidpunkten för idrifttagningen av den redan beslutade Parki kraftstation med tillhörande reglering av Skalka i Lilla Lule älv. Vidare föreslås att igångsättningen av de egentliga byggnadsarbetena för den beslutade gasturbinen senareläggs till budgetåret 1968/69 trots att färdigställandet härigenom med stor sannolikhet blir ett år försenat. Senareläggningarna är möjliga genom att Letsis tredje aggregat (G3) föreslagits färdigställt till hösten 1970. Genom sin korta byggnadstid kräver detta objekt inga investeringsmedel förrän under budgetåret 1968/69.

Det föreslagna utbyggnadsprogrammet för produktionsanläggningarna får sammanfattningsvis följande utseende.

Utbyggnadsobjekt	Älv/Förläggningssort	Planerad idrifttagning Budgetår
<i>Tidigare beslutade</i>		
Seitevare	Lilla Lule älv	1967/68
Ajaure	Umeälven	1967/68
Grytfors	Skellefteälven	1968/69
Gejnmån	Umeälven	1969/70
Atomkraft	Marviken	1969/70
Kondenskraft	Stenungsund (G4)	1969/70
Gasturbin	Göteborgsområdet	1971/72
Parki	Lilla Lule älv	1971/72
Vietas	Luleälven	1971/72
Boden	Luleälven	1971/72
<i>Nu föreslagna och förutsatta</i>		
Letsi (G3)	Lilla Lule älv	1970/71
Kraftvärme	Norrköping	1972/73
Atomkraft	Ringhals (G1)	1973/74

Tidigareläggningen av Gejnmån medför även tidigareläggning av Abelvattnets reglering. Frånsett denna och tidigare nämnda senareläggning av Skalkas reglering samt en viss senareläggning av Rebnisjaures reglering i Skellefteälven föreslås att redan beslutade regleringar blir genomförda enligt tidigare fastställda planer.

Av följande tabell framgår hur den väntade belastningen under budgetåren 1969/70—1974/75 beräknas kunna bli tillgodosedd i händelse av exceptionella torrårsförhållanden med utnyttjande av tidigare beslutade och nu föreslagna och förutsatta nya produktionsanläggningar samt de avtalade köpen inom landet. Den omnämnda gasturbinen har förutsatts bli ett år försenad. Inköpsmöjligheterna från utlandet och från egna abonnenter har även beaktats. (Enhet 1 000 GWh)

	1969/70	1970/71	1971/72	1972/73	1973/74	1974/75
<i>Belastning</i>						
Prima belastning enligt normalårsprognosen . . . .	25,9	27,8	29,9	31,8	34,0	36,6
Tillkommande prima belastning vid exceptionella torrårsförhållanden . .	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Oundvikliga överskottsleveranser . . . . .	0,5	0,4	0,3	0,2	0,1	—
Summa belastning	26,9	28,7	30,7	32,5	34,6	37,1

	1969/70	1970/71	1971/72	1972/73	1973/74	1974/75
<i>Kraftproduktion</i>						
Från befintliga och beslutade vattenkraftanläggningar och förutsatta regleringar . . . . .	20,4	20,5	21,5	22,6	22,6	22,6
Från nu föreslagna nya vattenkraftanläggningar	—	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Från egna befintliga och beslutade värmekraftanläggningar . . . . .	3,9	5,4	5,4	6,2	6,2	6,6
Från nu föreslagna nya värmekraftanläggningar.	—	—	—	0,4	3,0	5,2
Kraftinköp från abonnenter m. fl. samt import. .	2,6	2,7	3,7	3,2	2,7	2,5
Summa produktion	26,9	28,7	30,7	32,5	34,6	37,0
Brist	—	—	—	—	—	0,1

Såsom framhölls i 1966 års anslagsskrivelse väntas dimensioneringen av vattenfallsverkets produktionsapparat komma att successivt förändras så att leveranssäkerheten från effektsynpunkt blir bestämmande. En fortlöpande kontroll av effektbalansen är därför nödvändig. Av följande tabell framgår vilken effektreserv som erhålls under budgetåren 1969/70—1974/75. En ändring i förutsättningarna beträffande utnyttjningstiden för belastningens momentana maximieffekt har gjorts. Sålunda beräknas utnyttjningstiden successivt sjunka från nuvarande 5 500 till 5 400 timmar per år under en tioårsperiod. Sänkningen har ansetts motiverad med hänsyn till den förändring i belastningens sammansättning som prognosen för de olika huvudgrupperna innebär. Huvudgruppen detaljförbrukning, som har kortare utnyttjningstid än industriförbrukningen, beräknas öka snabbare och kommer att svara för en allt större del av elkonsumtionen. (Enhet MW)

	1969/70	1970/71	1971/72	1972/73	1973/74	1974/75
Belastningens momentanvärde . . . . .	4 950	5 320	5 500	5 870	6 280	6 780
Tillgänglig effekt						
Vattenkraft . . . . .	5 010	5 150	5 370	5 510	5 460	5 460
Värmekraft . . . . .	855	975	1 025	1 240	1 980	1 970
Summa	5 865	6 125	6 395	6 750	7 440	7 430
Tillgänglig effektreserv ..	915	805	895	880	1 160	650
D:o i % . . . . .	18,5	15,1	16,3	15,0	18,5	9,6

Tabellen visar att det väntade energibehovet kan tillgodoses även vid exceptionella torrårsförhållanden fram t. o. m. budgetåret 1973/74 med ett minimikrav på 15 % i effektreserv. Under de flesta av de redovisade åren blir dock såväl verkets egna produktionsresurser som inköpsmöjligheterna

utnyttjade till det yttersta. De ytterligare produktionsutbyggnader som fordras för att åstadkomma önskad leveranssäkerhet även under budgetåret 1974/75 synes enligt verkets bedömande inte kräva anslagsmedel förrän budgetåret 1969/70.

#### Medelsförbrukningen under budgetåren

1966/67—1968/69

För de ramreglerade investeringarna under *budgetåret 1966/67* var den föreskrivna gränsen 345 milj. kr. Medelsförbrukningen uppgick till detta belopp. Investeringarna i distributionsanläggningar blev större än beräknat. Den bedömda belastningstillväxten inom detalj- och återdistribution nödvändiggjorde en snabbare utbyggnad och förstärkning av distributionsnätet. Upprustning av förvärvade enskilda detaljnät medförde likaså en högre medelsförbrukning än beräknat. Eftersträvade begränsningar av investeringarna i distributionsanläggningar har därför inte kunnat genomföras. Utrymme för de ökade investeringarna skapades genom omdispositioner inom andra objektgrupper.

För *budgetåret 1967/68* är den fastställda ramen 350 milj. kr. Enligt föreliggande beräkningar kommer förbrukningen av investeringsmedel att bli väsentligt högre. Orsakerna härtill är framför allt att belastningstillväxten nu antas öka snabbare än vad som förut antagits och detta tar sig uttryck i en snabbare utbyggnad av distributionssystemet. För att begränsa ökningen av medelsbehovet har en revision av byggnadsverksamheten ägt rum. Enligt vattenfallsverket bör därvid, som framhållits beträffande utbyggnadsprogrammet, Parki kraftstation med Skalkas reglering — trots de olägenheter som uppkommer i sysselsättningshänseende — senareläggas ett år. Även arbetena med den beslutade gasturbinen bör uppskjutas. Dessa åtgärder nedbringar ökningen av medelsbehovet men kvar står ett behov av medelstillskott för budgetåret på 30 milj. kr. Det är sålunda inte möjligt att genomföra de begränsningar i investeringsverksamheten, som förutsattes vid bestämningen av investeringsramen, om kraftförsörjningen skall kunna upprätthållas med vedertagen leveranssäkerhet.

För *budgetåret 1968/69* beräknar vattenfallsverket medelsförbrukningen till 460 milj. kr. För investeringarna exklusive Marvikens kraftstation föreligger en ökning av medelsbehovet jämfört med innevarande budgetår med 40 milj. kr. I första hand är ökningen hänförlig till utbyggnad av distributionssystemet, bl. a. en 400 kV förbindelse med Finland som erfordras för kontrakterade kraftleveranser. På produktionssidan har medelsbehovet kunnat begränsas genom tillfälliga kraftköp.

I följande tabell anges verklig medelsförbrukning under det senast förflutna budgetåret och beräknad medelsförbrukning för innevarande och nästa budgetår. Marvikens kraftstation har redovisats för sig med hänsyn till att detta arbete väsentligen fått karaktären av entreprenad gentemot Aktiebolaget Atomenergi. (Enhet milj. kr.)

	Verklig medels-	Beräknad medelsförbruk-	
	förbrukning 1966/67	1967/68	1968/69
Vattenkraftstationer . . . . .	82,3	113,5	84,9
Värmekraftstationer utom Marviken	24,1	40,6	54,0
Regleringar . . . . .	34,2	19,4	42,4
Distributionsanläggningar . . . . .	168,0	151,0	186,0
Övriga ändamål . . . . .	6,5	12,5	9,7
	315,1	337,0	377,0
Marvikens kraftstation . . . . .	29,9	43,0	83,0
Summa	345,0	380,0	460,0

### Vattenkraftstationer

Vattenfallsverket har redovisat följande investeringsprogram. (Enhet 1 000 kr.)

	Totalkostnad beräknad 1967	Faktisk ut- gift t. o. m. 30.6. 1967	Beräknad utgift	
			1967/68	1968/69
<i>I. Företag påbörjade före den 1.7. 1967</i>				
Gejmåns kraftstation . . . .	47 000	7 900	11 000	13 800
Ajaure kraftstation . . . . .	65 000	51 800	10 100	2 200
Seitevare kraftstation . . . .	130 000	102 900	21 400	— 2 600
Vietas kraftstation . . . . .	215 000	45 000	28 800	27 100
Letsi kraftstation . . . . .	200 000	166 200	17 800	1 500
Parki kraftstation . . . . .	15 000	800	500	3 000
Bodens kraftstation . . . . .	95 000	2 300	9 600	18 700
Efterarbeten och skadereg- leringar för kraftstatio- ner som tagits i drift . .			5 300	4 700
Kapitalinsatser för ersätt- ningskraft m. m. . . . .			1 000	1 000
Kapitaltillskott till Aktie- bolaget Grytforsen . . . .			8 000	10 500
			Summa 113 500	79 900
<i>II. Företag avsett att påbörjas budgetåret 1968/69</i>				
Letsi (G 3) . . . . .	20 000	—	—	5 000
			Summa 113 500	84 900

### *Gejmåns kraftstation*

Redogörelse för anläggningen har lämnats i 1965 års statsverksproposition (bil. 12 s. 188). Fallhöjden blir ca 250 m, utbyggnadsvattenföringen 25 m<sup>3</sup>/s, maximieffekten 65 MW, vilket är något högre än vad som tidigare angivits, och den genomsnittliga produktionsförmågan 280 GWh per år efter reglering av sjön Abelvattnet. Anläggningskostnaden beräknas bli oförändrat 47 milj. kr.

Tillfartsväg och arbetsplatsprovisorier har i huvudsak färdigställts. Utspårning av tilloppstunnel och orter inom maskinstationsområdet har påbörjats. Kraftstationen beräknas nu kunna tas i drift under senare delen av år 1969.

### *Ajaure kraftstation*

Redogörelse för utbyggnaden har lämnats i 1961 och 1963 års statsverkspropositioner (bil. 28 s. 102 och bil. 8 s. 384). Fallhöjden kommer att variera mellan 44 och 58,5 m. Utbyggnadsvattenföringen blir 150 m<sup>3</sup>/s, maximieffekten 85 MW och den genomsnittliga produktionsförmågan 325 GWh per år vid det regleringsstadium som beräknas råda, då stationen tas i drift. Anläggningskostnaden beräknas nu till 65 milj. kr.

Dammar och intag är i huvudsak färdigställda och dämningen påbörjad. I maskinstationen pågår elmontage och inredningsarbeten. Kraftstationen beräknas kunna tas i drift under senare delen av år 1967.

### *Seitevare kraftstation (jämte reglering av Tjaktjajaure)*

Redogörelse för anläggningen har lämnats i 1962 och 1965 års statsverkspropositioner (bil. 8 s. 238 och bil. 12 s. 188). Fallhöjden blir maximalt 182 m, utbyggnadsvattenföringen 120 m<sup>3</sup>/s, maximieffekten 220 MW och den genomsnittliga produktionsförmågan 790 GWh per år. Genom regleringen ökas dessutom produktionen i nedanför liggande utbyggda anläggningar med 520 GWh per år. Anläggningskostnaden för Seitevare kraftstation och Tjaktjajaures reglering beräknas bli oförändrat 210 milj. kr., varav 130 milj. kr. utgör kraftstationens andel.

Av dammens fyllningsmassor — 4,7 milj. m<sup>3</sup> — har ca 90 % utlagts och dämningen har påbörjats. Betongkonstruktionerna har i huvudsak färdigställts och installation av elutrustning pågår. Den 5 300 m långa avloppstunneln har i det närmaste färdigställts. Kraftstationen beräknas kunna tas i drift under senare delen av år 1967.

### *Vietas kraftstation*

Redogörelse för anläggningen har lämnats i 1965 och 1967 års statsverkspropositioner (bil. 12 s. 189 och bil. 12 s. 151). Fallhöjden blir vid full dämning i resp. magasin 82 m för Satisjauredelen och 78 m för Suorvadelen.

Maximivattenföringen varierar med fallhöjden mellan 450 m<sup>3</sup>/s och 530 m<sup>3</sup>/s, maximieffekten blir 320 MW och den genomsnittliga produktionsförmågan 1 160 GWh per år, sedan hänsyn tagits till Kungl. Maj:ts beslut att 100 milj. m<sup>3</sup> vatten per år skall släppas fram i Stora Sjöfallet under turisttid. Anläggningskostnaden beräknas nu till 215 milj. kr.

Av tilloppstunneln från Satisjaure har 30 % sprängts ut, varvid massorna använts som stödfyllning för dammen i Satisjaure. Drivningen av takorten för tilloppstunneln från Suorva pågår liksom sprängningsarbeten för svallgallerier, avloppstunnel och tillfartstunnel till maskinsalen. Kraftstationens två aggregat beräknas kunna tas i drift under slutet av år 1971 resp. början av år 1972.

#### *Letsi kraftstation*

Redogörelse för utbyggnaden har lämnats i 1959 och 1961 års statsverkspropositioner (bil. 27 s. 100 och bil. 28 s. 104). Fallhöjden är maximalt 136 m och utbyggnadsvattenföringen 220 m<sup>3</sup>/s. Maximieffekten är 286 MW och den genomsnittliga produktionsförmågan 1 800 GWh per år efter genomförandet av planerade sjöregleringar i vattendraget ovanför stationen, vilket är något högre än vad som tidigare angivits. Anläggningskostnaden beräknas bli oförändrat 200 milj. kr.

Återstående arbeten består i huvudsak av smärre inrednings- och uppnyggningsarbeten samt två grunddammar i den torrlagda älvfåran. Stationens båda aggregat har tagits i kommersiell drift under våren 1967.

#### *Letsi kraftstation, andra utbyggnaden*

Anläggningen är planerad för tre lika stora aggregat, varav två nu är installerade och i drift. Förberedelser har utförts för det tredje aggregatet. Aggregatet får en effekt av 139 MW vid en utbyggnadsvattenföring av 110 m<sup>3</sup>/s. Produktionstillskottet blir 90 GWh per år. Anläggningskostnaden beräknas till 20 milj. kr.

Byggnadsarbetena avses bli påbörjade under sommaren 1968 och aggregatet tas i drift under senare delen av år 1970.

#### *Parki kraftstation (jämte Skalkas reglering)*

Redogörelse för utbyggnaden har lämnats i 1967 års statsverksproposition (bil. 12 s. 152). Regleringsmagasinet får en volym av 460 milj. m<sup>3</sup>. För kraftstationen blir maximifallhöjden 14 m, utbyggnadsvattenföringen 140 m<sup>3</sup>/s, maximieffekten 20 MW och produktionsförmågan ca 100 GWh per år. Genom regleringen ökas härjämte produktionsförmågan i nedanför liggande anläggningar med 135 GWh per år, vilket är något högre än vad som tidigare angivits. Anläggningskostnaden beräknas bli oförändrat 45 milj. kr., varav 15 milj. kr. utgör kraftstationens andel.



Tillfartsväg, byggkraftledning och vissa provisorier har utförts, varjämte avverkning på dämningssområdet påbörjats. Kraftstation och reglering beräknas kunna tas i drift under senare delen av år 1971, vilket innebär en senareläggning med ett år.

#### *Bodens kraftstation*

Redogörelse för utbyggnaden har lämnats i 1967 års statsverksproposition (bil. 12 s. 152). Nettofallhöjden blir 12,4 m vid utbyggnadsvattenföringen 680 m<sup>3</sup>/s. Maximieffekten blir 74 MW och produktionsförmågan 490 GWh per år. Anläggningskostnaden beräknas bli oförändrat 95 milj. kr.

Byggnadsarbetena påbörjades våren 1967 och anläggningen beräknas kunna tas i drift under senare delen av år 1971.

#### *Kapitaltillskott till Aktiebolaget Grytforsen*

Verket bygger gemensamt med Boliden aktiebolag en kraftstation vid Grytfors i Skellefteälven. Redogörelse för anläggningen har lämnats i prop. 1965: 165. Stationen beräknas bli tagen i drift i början av år 1969.

#### *Efterarbeten och skaderegleringar för kraftstationer som tagits i drift*

I de redovisade medelsbehoven för de båda budgetåren ingår verkets andel av kostnaderna för att lägga ned flottningen i Indalsälven.

#### *Kapitalinsatser för ersättningskraft m. m.*

Beloppet avser huvudsakligen lån till Bergeforsens kraftaktiebolag för att finansiera bolagets regleringskostnader.

#### *Värme kraftstationer*

Vattenfallverket har redovisat följande investeringsprogram. (Enhet 1 000 kr.)

	Totalkostnad beräknad 1967	Faktisk ut- gift t. o. m. 30.6. 1967	Beräknad utgift	
			1967/68	1968/69
<i>I. Företag påbörjade före</i>				
<i>1.7. 1967</i>				
Stenungsunds kraftstations andra utbyggnad . . . . .	153 000	136 700	16 300	—
Stenungsunds kraftstations tredje utbyggnad . . . . .	117 000	31 300	23 800	23 000
Marvikens kraftstation ..	287 000	127 900	43 000	83 000
Gasturbinanläggning ....	21 000	—	—	4 000
			<hr/>	<hr/>
		Summa	83 100	110 000

	Totalkostnad beräknad 1967	Faktisk ut- gift t. o. m. 30.6. 1967	Beräknad utgift 1967/68	1968/69
<i>II. Företag, som påbörjas bud- getåret 1967/68</i>				
Kapitaltillskott till Aktie- bolaget Norrköpings- kraft .....			500	7 000
<i>III. Företag avsett att påbörjas budgetåret 1968/69</i>				
Ringhals kraftstation ....	550 000	—	—	20 000
		<hr/>		
		Totalsumma	83 600	137 000

*Stenungsunds kraftstations andra utbyggnad*

För utbyggnaden av ett tredje aggregat med effekten 275 MW i Stenungsunds kraftstation har redogörelse lämnats i 1963 års statsverksproposition (bil. 8 s. 383). Kostnaden för denna etapp inklusive oljelagringsanordningar beräknas nu till 153 milj. kr.

Aggregatet togs i drift under budgetåret 1966/67. Resterande medelsbehov är avsett att täcka återstående likvider för i huvudsak den värmetekniska utrustningen samt vissa återstående kompletterings- och provningsåtgärder, vilka beräknas bli avslutade under hösten 1967.

*Stenungsunds kraftstations tredje utbyggnad*

För utbyggnaden av det fjärde aggregatet har redogörelse lämnats i 1966 års statsverksproposition (bil. 12 s. 184). Aggregatet får en effekt av 275 MW, varigenom den i stationen installerade effekten totalt kommer att uppgå till 870 MW. Kostnaden för denna etapp beräknas nu till 117 milj. kr.

Inredningsarbeten och elmontage pågår. Montaget av ångpannan påbörjas under hösten 1967. Upphandlingen av anläggningens större komponenter är avslutad.

*Marvikens kraftstation*

Redogörelse för stationens utformning har senast lämnats i prop. 1963: 72. För arbets- och ansvarsfördelningen mellan Aktiebolaget Atomenergi och verket har redogjorts i 1965 års statsverksproposition (bil. 12 s. 190). Kostnaden för verkets del av anläggningen beräknas nu till 287 milj. kr.

Reaktorbyggnaden är uppförd till full höjd och det slutliga montaget av reaktortanken har påbörjats. Inredningsarbeten samt montage av rörsystem, turbin, kontroll- och lokalkraftanläggning pågår. Samtliga större komponenter och entreprenader är upphandlade.

*Gasturbinanläggning*

Den av verket i föregående anslagsframställning föreslagna gasturbinanläggningen avses få en effekt av 50—75 MW. Gasturbinen kommer sanno-

likt att placeras i anslutning till en av verkets anläggningar i Göteborgsområdet. Kostnaden har beräknats till 20 å 25 milj. kr.

### *Ringhals kraftstation*

För att täcka belastningen fordras att ett stort värmekraftaggregat tas i drift hösten 1973. Utbyggnaden bör utgöras av ett första atomkraftaggregat i en ny kraftstation på västkusten.

Vattenfallsverket har börjat projektera en atomkraftstation utrustad med reaktorer av lättvattentyp. Arbetet har bestått i utredningar och undersökningar av teknisk och ekonomisk art samtidigt som information inhämtats från in- och utländska reaktorleverantörer. Ansökan om koncession och vattendom inlämnades i mars 1967. Den planerade stationen, som fått namnet Ringhals kraftstation, förutses komma att placeras på det markområde i Värö kommun, som vattenfallsverket inköpt.

Den planerade stationen förutses vid full utbyggnad komma att omfatta fyra aggregat. Arbetet inriktas på att ett första aggregat på ca 750 MW elektrisk effekt skall uppföras för idrifttagning under år 1973. Val av leverantör för reaktordelen beräknas komma att träffas under första halvåret 1968.

Kostnaden för första aggregatet har beräknats till ca 550 milj. kr. Medelsbehovet för budgetåret 1968/69 är avsett att täcka projekteringskostnader, kostnader för att påbörja byggnadsarbetet på platsen samt vissa likvider för maskinutrustning med lång leveranstid.

### *Avtal mellan statens vattenfallsverk och Norrköpings kommunala affärsverk angående utbyggnad av kraftvärmeverk*

Vattenfallsverket har i skrivelse den 13 april 1967 anhållit om godkännande av ett med Norrköpings kommunala affärsverk (NKA) ingånget konsortialavtal som i första hand avser gemensamt byggande av ett kraftvärmeaggregat om 230 MW, med byggnadsstart år 1969 för planerad idrifttagning hösten 1972.

Det utredningsarbete som vattenfallsverket tillsammans med NKA bedrivit sedan år 1965 visar att en så betydande aggregatstorlek medför stora fördelar. Den kräver dock ett samgående mellan NKA och utomstående kraftintressent. Staden har därvid ansett det naturligast med ett samarbete i bolagsform mellan staden och dess råkraftleverantör, dvs. statens vattenfallsverk. Ett sådant samarbete synes ge vattenfallsverket ett tekniskt och ekonomiskt konkurrenskraftigt krafttillskott. Kraftutbyggnaden i Norrköping kan vidare genom verkets engagemang verkställas vid en lämplig tidpunkt. Dessutom skapas en grund för ett utvidgat mera långsiktigt samarbete på kraftproduktionsområdet mellan verket och staden.

Enligt konsortialavtalet skall vattenfallsverket och NKA bilda ett aktiebolag. I detta bolag — Aktiebolaget Norrköpingskraft (ABN) — skall hälften av aktierna tillhöra staten och hälften NKA. Aktiekapitalet skall uppgå

till 1 milj. kr. I bolagets styrelse skall representationen svara mot aktiefördelningen. Styrelsens ordförande, som även skall vara ordförande vid bolagsstämma, skall alternerande för tvåårsperioder utses inom kretsen av parternas resp. styrelseledamöter. Uppdraget som styrelsens vice ordförande skall alternera på motsvarande sätt.

ABN skall i kvarteret Triangeln i Norrköping uppföra ett kombinerat mottrycks- och kondensaggregat på 220 à 230 MW eleffekt. Avtappning för fjärrvärmeändamål intill ca 350 MW värmeeffekt skall kunna ske. Av praktiska skäl kommer kylvatten- och oljetransportanläggningarna att ägas av NKA, som också skall svara för deras utbyggnad. Med hänsyn till utbyggnadens lokalisering till och samordning med det befintliga kraftvärmeverket kommer driften att handhas av NKA.

Av anläggningskostnaden faller ca 127 milj. kr. på ABN-ägda och ca 6 milj. kr. på ovannämnda NKA-ägda anläggningsdelar. ABN skall genom ett kontant tillskott till NKA ansvara även för det senare beloppets finansiering, varför det totala medelsbehovet för ABN uppgår till ca 133 milj. kr. Finansieringen härav skall ske genom ABN:s aktiekapital och av bolaget upptagna lån. Parterna skall i proportion till aktieinnehav vid behov medverka till att erforderliga medel ställs till bolagets förfogande. Främst blir detta aktuellt under de närmaste åren innan medel från öppna lånemarknaden kan påräknas. Det bör också nämnas att konsortialavtalet innehåller en uppsägningsrätt om finansieringsåtagandena inte bedöms kunna uppfyllas. För projekteringsarbete och övriga förberedelser under budgetåret 1967/68 bedöms aktiekapitalet vara tillräckligt. Medelsbehovet för vattenfallsverket blir därmed 500 000 kr. för innevarande budgetår.

Från vattenfallsverket har inhämtats vissa kompletterande uppgifter angående medelsbehov för de därpå följande budgetåren. (Enhet milj. kr.)

Summa medelsbehov	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71	1971/72
50,5	0,5	7,0	13,0	12,0	18,0

Fördelningen av ABN:s fasta årskostnader utgår från parternas tekniskt-fysikaliska anspråk på anläggningens olika huvuddelar, huvudsakligen vid ett nominellt driftläge, då NKA uttar 110 MW mottryckskraft och däremot svarande värmemängd samt statens vattenfallsverk 110 MW kondenskraft. Parternas rätt till ABN:s produkter, kraft och värme, är knuten till denna fördelning.

Statens vattenfallsverks maskinandel betraktas sålunda i princip som ren kondenseffekt. Som följd av belastningsökningen på fjärrvärmesidan och genom samordning med det befintliga kraftvärmeverket kommer dock vissa vinster genom mottrycksproduktion att tillfalla verket.

För att så långt det är möjligt säkerställa ett totalekonomiskt riktigt utnyttjande av anläggningen i det svenska produktionssystemet, har bestämmelser om samkörning med vattenfallsverket införts i avtalet.

I bolagsordningen har intagits bestämmelse rörande hembudsskyldighet vid överlåtelse av aktier. Konsortialavtalet innehåller därjämte bestämmelser som syftar till ett rationellt förfarande vid övergång av aktier. Bl. a. föreskrivs att överlåtelse får ske endast av aktiepost, som nominellt motsvarar minst en fjärdedel av aktiekapitalet. Konsortialavtalet innehåller också en principöverenskommelse angående fortsatt gemensam utbyggnad av värmekraftanläggningar i Norrköping. Enligt denna skall, innan andra sätt att tillgodose Norrköpings stads framtida behov av elkraft och värme beslutas, övervägas möjligheterna att gemensamt uppföra en stor värmekraftanläggning på Händelö intill stadens oljehamn. Denna avses få aggregat av samma storleksordning som planeras för vattenfallsverkets egna kommande värmekraftstationer. Den plats som genom Norrköpings stads försorg kommer att reserveras för en sådan utbyggnad kommer inte att utesluta att anläggningen blir av atomkrafttyp, om senare undersökningar visar att detta är lämpligt. Formerna för ett samarbete i ett verk på Händelö måste med hänsyn till storleken bli helt annorlunda än för utbyggnaden i det befintliga kraftvärmeverket. Denna fråga bör lämpligen anstå tills utbyggnadsplanerna kan preciseras. Det har dock ansetts naturligt att redan nu uttala att ägandeförhållandet bör renodlas om en utbyggnad på Händelö kommer till stånd. Vattenfallsverket har därför i konsortialavtalet förklarat sig villigt att i sådant fall efter förhandling genom försäljning av aktieinnehavet i ABN överlåta sin del av kraftvärmeverket i kvarteret Triangeln till NKA.

Beträffande den fullständiga utformningen av konsortialavtalet hänvisas till akten.

### Regleringsföretag

Vattenfallsverket har redovisat följande sammanställning över verkets kostnader för pågående och planerade regleringsföretag. Beträffande kostnaderna för vissa delprojekt hänvisas till akten. (Enhet 1 000 kr.)

	Totalkostnad beräknad 1967	Faktisk ut- gift t. o. m. 30.6. 1967	Beräknad utgift	
			1967/68	1968/69
Dalälvens flodområde . . . . .	5 500	5 700	— 200	—
Gimåns flodområde . . . . .	11 200	10 900	100	200
Indalsälvens flodområde . . . . .	69 500	63 500	2 600	3 400
Ångermanälvens flodområde ..	158 800	170 600	— 16 200	4 400
Umeälvens flodområde . . . . .	118 000	104 600	7 600	5 800
Skellefteälvens flodområde ....	27 600	23 100	200	4 300
Luleälvens flodområde . . . . .	210 000	94 200	25 300	24 300
			Summa 19 400	42 400

För *Gimåns flodområde* avser medelsbehovet skadeersättningar till följd av regleringar, som tagits i bruk tidigare.

Inom *Indalsälvens flodområde* pågår arbeten med reglering av Stora Stensjön m. fl. sjöar. Arbetena medför medelsbehov för budgetåret 1968/69.

Medelsbehovet för *Ångermanälvens flodområde* avser i huvudsak ersättning för skador till följd av regleringar, som tagits i bruk. I beloppet ingår även medelsbehov för pågående arbeten med regleringar i övre Fjällsjöälven.

Begärda medel för *Umeälvens flodområde* är avsedda för de pågående arbetena med Abelvattnets reglering samt för skadeersättningar med anledning av regleringar, som redan tagits i drift.

Inom *Skellefteälvens flodområde* erfordras medel för skadeersättningar med anledning av anläggningar, som redan tagits i drift. Härtill kommer medelsbehov för Rebnisjaures reglering, som nu beräknas påbörjas under budgetåret 1968/69.

För *Luleälvens flodområde* avser begärda medel pågående arbeten med Tjaktjajaures, Skalkas och Suorvas fjärde regleringar samt skadeersättningar för regleringar, som redan tagits i drift.

För Tjaktjajaures och Skalkas regleringar lämnas redogörelse i samband med Seitevare resp. Parki kraftstation.

För Suorvas fjärde reglering har redogörelse lämnats i 1965 års statsverksproposition (bil. 12 s. 193). Genom regleringen ökas magasinvolymen med 3 150 milj. m<sup>3</sup>. Anläggningskostnaden beräknas bli oförändrat 100 milj. kr. Regleringstunnel och regleringskanal är i det närmaste färdigsprängda och betongkonstruktionerna har påbörjats. För dammarna har undersökningsborrningar för injekteringsskärmen utförts och en fångdamm utlagts. Regleringen beräknas kunna tas i drift i full omfattning sommaren 1972.

#### *Inköp av vattenfall och fastigheter*

Medelsförbrukningen beräknas till 1,5 milj. kr., under budgetåret 1967/68 och 1 milj. kr. under budgetåret 1968/69.

Verket har lämnat sedvanlig redogörelse för användningen av tillgängliga medel under budgetåret 1966/67. Härom hänvisas till akten.

#### *Förvärv och finansiering av företag för elektrisk distributionsverksamhet*

Medelsförbrukningen beräknas till 6 milj. kr. under budgetåret 1967/68 och 6,7 milj. kr för budgetåret 1968/69. Hänsyn har härvid tagits till finansieringsutlägg för företag som redan är i funktion samt till aktuella förvärvsfrågor.

#### *Diverse och oförutsett*

Medelsförbrukningen under budgetåren 1967/68 och 1968/69 beräknas till 5 milj. kr. resp. 2 milj. kr. I det förstnämnda beloppet ingår nu ett medelsbehov av 500 000 kr. för ombyggnad av Räcksta gård.

Verket har lämnat föreskriven redogörelse för användningen av anslaget till kraftstationer m. m. för arbeten, som inte ingår i det av departementschefen förordade investeringsprogrammet, under budgetåret 1966/67. Här om torde få hänvisas till akten.

### *Distributionsanläggningar*

För innevarande budgetår beräknas medelsförbrukningen till 151 milj. kr. och för budgetåret 1968/69 till 186 milj. kr.

Den medelsförbrukning, som förutses för angivna ändamål under budgetåret 1967/68, är lägre medan förbrukningen 1968/69 beräknas bli högre än den verkliga under budgetåret 1966/67. Anledningen till den nämnda höjningen är att belastningen väntas öka, speciellt under första hälften av 1970-talet, och detta nödvändiggör förstärkningar och kompletteringar av distributionssystemet.

I 1966 års anslagsframställning togs bl. a. upp arbete under beteckningen »förstärkning av transformatoreffekten i östra Svealand». Detta arbete beräknas inte utföras på grund av ökning av transformatoreffekten i andra anläggningar — både egna och tillhörande främmande företag — inom området.

Beträffande nytillkomna arbeten och sådana, som enligt nu verkställd genomgång visar större avvikelser från föregående års uppgifter, lämnar verket följande motiveringar och kommentarer.

Arbetet med installation av ställverksfack i Ligga, som tidigare upptagits i samband med 380 kV ledningen Ligga—Kilforsen, hänförs nu till projektet avseende 380 kV ledningen Seitevare—Ligga.

Den ökade belastningen inom Uppsalaområdet nödvändiggör en förstärkning av transformatoreffekten i Bredåker.

I samband med överenskommelse med Imatran Voima om ökade kraftleveranser till Finland via en ny 380 kV ledning Letsi—Petäjäsoski uppför vattenfallsverket den ledningsdel som är belägen på svenska sidan av gränsen.

På grund av att belastningen i Gislaved har ökat behövs en ledning för reservmatning av denna ort.

I och med den andra utbyggnadsetappen i Karlshamns värmekraftverk kräver detta verk en starkare anslutning till stamlinjenätet. Härför är en ny 380 kV ledning till Hemsjö erforderlig.

Den ökade belastningen inom Åkersbergaområdet fordrar en ny ledning Ensta—Åkersberga.

Genom att belastningen i Bollmora har ökat krävs en ny 70 kV station där.

I kostnaderna för arbeten med sektionering av ställverken om 380 och 200 kV i Hallsberg inkluderas nu vissa samtidiga förstärkningsåtgärder i Hallsbergs 130 kV ställverk.

I följande sammanställning redovisas de distributionsanläggningar m. m. som vattenfallsverket avser att påbörja under nästa budgetår. (Enhet 1 000 kr.)

	Total- kostnad beräknad 1967	Därav utgift under 1968/69
Nya ställverksfack i Kilforsen, Ligga och Vargfors jämte reaktor i Ligga och Hjäлта för anslutning av ledningen Ligga—Kilforsen . . . . .	14 400	100
Ny 130 kV ledning Gallejaure—Grytfors . . . . .	1 700	1 600
Ny 200/70 kV transformator i östra Uppland . . . . .	3 500	300
Ny 200 kV ledning Enköping—Bredåker . . . . .	5 400	100
Utökning av transformatoreffekten jämte ställverk på Södertörn . . . . .	8 300	100
Nytt 130 kV ställverk i Korsberga . . . . .	1 300	500
Ny transformator 130/20 kV i Skövde samt kopplingsstation . . . . .	3 100	400
Ny 130 kV ledning Sjömarken—Ulricehamn jämte ställverksfack . . . . .	4 600	200
380 kV anslutningsledningar och ställverk för Ringhals . . . . .	18 300	200
Diverse utvidgningar av stamlinje- och primärsystemen . . . . .	157 100	15 200
Bygde- och ortsanläggningar . . . . .	19 700	12 500
Diverse distributionsanläggningar . . . . .	200	—
Summa	237 600	31 200

För anslutning av Grytfors kraftstation fordras en överföringsledning till Gallejaure.

Belastningsökningen i östra Uppland gör det nödvändigt att förstärka matningen av detta område. Åtgärderna innebär en övergång till 200 kV matning från Bredåker och anläggandet av en 200/70 kV transformering i Hallstavikstrakten. Samtidigt åstadkoms en erforderlig förbättring av driftsäkerheten genom vissa åtgärder i 200 kV ställverket i Bredåker.

200 kV ledningen Enköping—Bredåker har senarelagts ett år i syfte att minska medelsförbrukningen under innevarande budgetår.

Den snabba belastningstillväxten i södra Storstockholmsområdet kräver ökade uttagsmöjligheter från stamlinjenätet inom området. Detta möjliggörs genom att en andra transformator 380/200 kV installeras på Södertörn.



Det nya 130 kV ställverket i Korsberga har nödvändiggjorts av belastningsökningen i östra Västergötland.

På grund av ökningen av belastningen i Skövde fordras en ny transformator samt kopplingsstation där.

Belastningsökningen inom Jönköpingsområdet gör det nödvändigt att bygga en ny 130 kV ledning Sjömarken—Ulricehamn jämte ställverksfack.

För anslutning av Ringhals kraftstation fordras ett 380 kV ställverk i Ringhals jämte anslutningsledningar till 380 kV ledningen Göteborg—Hälsingborg.

### *Rörelsemedel*

För inventarier, materiel och andra rörelsemedel står till verkets förfogande dels ett anslag av 91 356 283 kr., dels rörlig kredit hos riksgäldskontoret intill 100 milj. kr. Sistnämnda belopp har varit oförändrat sedan år 1959. Nu genomförda beräkningar beträffande behoven av rörelsemedel visar att en ökning av den rörliga krediten till 200 milj. kr. är nödvändig, om verket skall kunna inleverera överskottsmedel i föreskriven takt.

Anledningen till det ökade behovet är dels kommande anskaffning av uranbränsle i samband med tillkomsten av nya atomkraftstationer, dels ökning av utestående fordringar för kraftleveranser på grund av ökad kraftförsäljning.

För inköp av bränsle till värmekraftstationer disponeras i erforderlig utsträckning verkets rörliga kredit. Behovet bestäms därvid av den kvantitet bränsle som av inköpstekniska och beredskapsmässiga skäl måste hållas i lager. För atomkraftstationer motsvaras detta dels av att reaktorerna vid drift måste innehålla en stor kvantitet uranbränsle, dels att anskaffning måste ske relativt lång tid före tidpunkten för idrifttagningen med hänsyn till leveranstider och bearbetningsprocesser. Denna anskaffning kommer att successivt öka behovet av rörelsemedel.

Under budgetåret 1958/59 uppgick kraftförsäljningen till ca 500 milj. kr. Den beräknas under budgetåret 1967/68 utgöra ca 900 milj. kr. Utestående fordringar för kraftleveranser uppgick vid utgången av budgetåret 1958/59 till ca 100 milj. kr. De beräknas till 175 milj. kr. vid utgången av innevarande budgetår.

### *Y t t r a n d e n*

*Arbetsmarknadsstyrelsen* framhåller vikten av att förberedelser vidtas så att olika grenar av den samhällseliga investeringsverksamheten snabbt kan utvidgas om läget på arbetsmarknaden gör detta önskvärt. Styrelsen understryker betydelsen av Parki kraftstation och regleringen av Skalka från sysselsättningssynpunkt. I övrigt föranleder vattenfallsverkets anslagsyrkanden ingen erinran från arbetsmarknadsstyrelsens sida.

*Riksgäldskontoret, riksrevisionsverket och Sveriges riksbank* tillstyrker i princip vattenfallsverkets framställning om ökning av den rörliga krediten från 100 milj. kr. till 200 milj. kr.

#### **Föredraganden**

Förbrukningen av elektrisk kraft i hela landet har under budgetåret 1966/67 ökat med 4,6 %, vilket understiger den genomsnittliga årliga ökningstakt som angetts i en under hösten 1966 reviderad prognos för landets elförbrukning. Detta beror till stor del på att försäljningen till industrin minskat under budgetåret 1966/67 som följd av konjunkturdämpningen. Enligt 1966 års prognos väntades elkonsumtionen i hela landet uppgå till 64 000 GWh år 1970 och till 90 000 GWh år 1975. Detta motsvarar en genomsnittlig tillväxt under perioderna 1965—70 och 1970—75 med 7,3 % resp. 7,1 %.

Den sannolika utvecklingen av elförbrukningen inom vattenfallsverkets distributionsområden har under våren 1967 ingående undersökts för nästa tioårsperiod, varvid speciellt intresse ägnats större industriabbonenter, kraftföretagen samt Storstockholmsområdet. I den nya prognosen har antagandet om elförbrukningen höjts väsentligt för åren 1970—75 för att därefter sammanfalla med föregående års prognos. Orsaken härtill är främst att Göteborgs stad senarelagt en planerad utbyggnad av egna produktionsresurser samt att leveranserna till Stockholmsregionen och till fritidsbyggelsen i vissa kustområden bedöms bli större än beräknat. Kraftbehovet år 1970 beräknas liksom vid förra årets prognos uppgå till 26 700 GWh. För år 1977 beräknas behovet till 40 800 GWh. Detta motsvarar en tillväxt under 1960-talet med i genomsnitt 6,6 % per år och under första hälften av 1970-talet med i genomsnitt 7,3 % per år. Tillväxten enligt 1966 års prognos var 6,6 % resp. 6,5 %.

Från vattenfallsverket har jag inhämtat uppgifter om hur elkraftförsörjningen antas komma att gestalta sig under exceptionella torrår — då vattenkraftproduktionen antagits uppgå till ca 80 % av medelårsproduktionen — t. o. m. budgetåret 1973/74 vid den beräknade belastningsutvecklingen och med de utbyggnader som verket samt kommuner och enskilda planerar att genomföra under denna period.

Dessa uppgifter, som således gäller den totala produktionen och belastningen i landet, redovisas i följande sammanställning. Tillskotten från anläggningar, som byggs ut av enskilda och kommunala företag, är baserade på uppgifter från Svenska kraftverksföreningen. Med hänsyn till att takten i utbyggandet av anläggningarna kan påverkas såväl av företagens egna åtgärder som av yttre omständigheter är det inte helt säkert att tillskotten kommer vid de förutsatta tidpunkterna.

## Torrårsbalans för hela landet budgetåren 1967/68—1973/74 (Enhet GWh)

	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71	1971/72	1972/73	1973/74
Prima belastning	53 500	57 500	61 800	66 400	71 100	76 200	81 500
Prima export. . . .	500	500	500	500	100	—	—
Oundvikliga över- skottsleveranser	1 500	1 400	1 300	1 200	1 200	1 100	1 000
Summa belastning	55 500	59 400	63 600	68 100	72 400	77 300	82 500
Torrårsproduktion							
Vattenkraft ..	41 200	42 700	43 600	44 200	45 400	46 700	47 200
Värmekraft inklusive import	14 300	16 700	20 000	23 900	27 000	30 600	35 300
Total produktion	55 500	59 400	63 600	68 100	72 400	77 300	82 500
Produktionen av vattenkraft un- der medelår i % av prima be- lastning . . . . .	92	89	84	80	77	74	70

Vid exceptionella torrårsförhållanden kan enligt vattenfallsverket den väntade belastningen för verkets del täckas fram t. o. m. budgetåret 1973/74. Resurserna beräknas dock bli hårt ansträngda. Den väntade belastningsökningen kan inte tillgodoses enbart med redan beslutade produktionsanläggningar. Ett tredje aggregat i Letsi kraftstation i Lilla Lule älv, ett kraftvärmeaggregat utbyggt i samarbete med Norrköpings stad samt ett första aggregat till ett atomkraftverk är enligt vattenfallsverket de lämpligaste tillskotten.

Jag har inte något att erinra mot vattenfallsverkets bedömning av belastningsutvecklingen och förordar att prognosen läggs till grund för bedömningen av utbyggnaden av verkets produktionsresurser.

För budgetåret 1967/68 är investeringsramen — inklusive under hösten 1967 medgiven ökning med 34 milj. kr., vilken tidigare redovisats för riksdagen (prop. 1967: 155 s. 27) — fastställd till 384 milj. kr. I sammanhanget vill jag erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 24 november 1967 be-myndigat vattenfallsverket att inom den fastställda investeringsramen utföra vissa ombyggnadsarbeten i Räcksta gård för 500 000 kr.

För nästa budgetår förordar jag en ram för medelsförbrukningen av 445 milj. kr. Av följande sammanställning framgår hur verkets investeringar ungefärligt torde komma att fördela sig under de båda budgetåren.

Ett bifall till mitt förslag skulle bl. a. innebära att verket under nästa

	1966/67 Utfall	1967/68 Beräknat	1968/69 Verket milj. kr.	1968/69 Föredr.
Vattenkraftstationer .....	82,3	115,5	84,9	84,9
Värmekraftanläggningar utom Marvi- ken.....	24,1	40,6	54,0	54,0
Regleringsföretag .....	34,2	21,4	42,4	42,4
Distributionsanläggningar .....	168,0	151,0	186,0	171,0
Övriga ändamål .....	6,5	12,5	9,7	9,7
	315,1	341,0	377,0	362,0
Marvikens kraftstation.....	29,9	43,0	83,0	83,0
Summa	345,0	384,0	460,0	445,0

budgetår kan fortsätta utbyggnaden av vattenkraftstationerna Gejmnå, Ajaure, Vietas, Letsi, Parki, Boden och Grytfors. Vidare bör verket få be- myndigande att påbörja arbetet med Letsis tredje aggregat.

Medelsförbrukningen för värmekraftstationer beräknas till 137 milj. kr. I detta belopp ingår 83 milj. kr. för Marvikens atomkraftstation varav ca 53 milj. kr. för leverans av tungt vatten. För att påbörja ytterligare en atomkraftstation beräknas 20 milj. kr. I övrigt innefattar medelsförbruk- ningen bl. a. 23 milj. kr. för Stenungsunds kraftstation.

Jag räknar vidare med att ett kraftvärmeaggregat utbyggs i samarbete med Norrköpings stad i enlighet med redovisat avtal.

Enligt min mening bör vattenfallsverkets produktionsapparat komplette- ras med en atomkraftanläggning. Jag föreslår att medel härför beräknas i verkets investeringsram för nästa budgetår. Lokaliseringen av atomkraft- anläggningen kommer att ske med beaktande av naturvårds- och andra samhällsintressen och så långt möjligt mot bakgrund av en översiktlig planering för utnyttjandet av våra kustområden. Sedan erforderliga till- stånd enligt atomenergilagen och vattenlagen erhållits bör det ankomma på Kungl. Maj:t att ta ställning till verkets investeringsprogram i detta avseende.

Beträffande beloppet för regleringsföretag avser den största delen Tjaktja- jaures reglering. I investeringsprogrammet ingår vidare bl. a. Suorvas fjärde reglering och Skalkas reglering.

Investeringsprogrammet för distributionsanläggningar upptar bl. a. 380 kV anslutningsledningarna och ställverk för en planerad atomkraftstation. Bland övriga ändamål räknar jag för nästa budgetår med diverse komplet- teringar av produktionsanläggningarna, inköp av fastigheter samt förvärv och finansiering av eldistributionsföretag.

Chefen för finansdepartementet tillstyrker i annat sammanhang denna dag att ett avskrivningsanslag av 83 milj. kr. anvisas på driftbudgeten för nästa budgetår avseende verkets investeringar i Marvikens kraftstation.

Anslagsbeloppet för kraftstationer m. m. har beräknats under hänsynstagande till att en marginal utöver ramen bör finnas för att möjliggöra en sådan ökning av medelsförbrukningen under löpande budgetår som kan påkallas av konjunkturmässiga eller andra särskilda skäl. Anslaget torde tas upp med 480 milj. kr.

Jag förordar slutligen att verkets aktuella behov av ytterligare rörelsemedel tillgodoses genom en ökning av verkets rörliga kredit hos riksgäldskontoret från 100 milj. kr. till 200 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) till *Kraftstationer m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett investeringsanslag av 480 000 000 kr.,

b) bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att tillhandahålla statens vattenfallsverk en till 200 000 000 kr. utökad rörlig kredit.

## II. Statens allmänna fastighetsfond

### 1. Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm

1966/67 Utgift . . . . .	1236 993	Behållning . . . . .	514 588
1967/68 Anslag . . . . .	600 000		
1968/69 Förslag . . . . .	600 000		

<sup>1</sup> Anslaget upptaget under kommunikationsdepartementet.

I prop. 1956: 1 (bil. 27 s. 128) framlades förslag om sanering av Djurgårdsstaden i Stockholm. Förslaget godkändes av riksdagen (SU 9, rskr 155). Kostnaden beräknades till 2 milj. kr. för en första etapp. Med hänsyn till inträffade kostnadsstegringar förordades i prop. 1961: 1 (bil. 28 s. 145) en kostnadsram för arbetena av 3,5 milj. kr. i 1960 års kostnadsnivå. Förslaget lämnades utan erinran av riksdagen (SU 9, rskr 83).

#### *Byggnadsstyrelsen*

Den kostnadsram av 3,5 milj. kr. som tidigare har fastställts för sanering inom Djurgårdsstaden m. m. motsvarar ca 4,7 milj. kr. i 1967 års prisläge. T. o. m. budgetåret 1967/68 har sammanlagt anvisats 3,5 milj. kr. för dessa arbeten.

I planen för budgetåret 1968/69 ingår att slutföra ombyggnadsarbeten inom fastigheterna Bergsgränd 4 och Breda Gatan 6 och att projektera ombyggnadsarbeten i fastigheterna Breda Gatan 4 och Långa Gatan 10. I de båda sistnämnda fastigheterna beräknas efter ombyggnaden kunna inrymmas sex bostadslägenheter och en ateljé.

Byggnadsstyrelsen föreslår, att anslaget förs upp med 600 000 kr.

*Departementschefen*

Jag biträder byggnadsstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm* för budgetåret 1968/69 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kr.

**2. Uppförande av förvaltningsbyggnader i Stockholm**

1966/67 Utgift . . . . .	1 602 426	Behållning . . . . .	15 215 236
1967/68 Anslag . . . . .	2 500 000		
1968/69 Förslag . . . . .	2 437 000		

<sup>1</sup> Anslagen Uppförande av förvaltningsbyggnad i kvarteret Loen i Stockholm (upptaget under kommunikationsdepartementet) och Ombyggnad av kvarteret Neptunus Större i Stockholm.

*Byggnadsstyrelsen*

För uppförande av förvaltningsbyggnad inom kvarteret Loen och grundförstärkning inom kvarteret Björnen beräknar styrelsen 9 052 000 kr. för budgetåret 1968/69. Redogörelse för detta objekt, som avser även grundförstärkning av angränsande fastigheter, har lämnats i prop. 1965: 64 (SU 83, rskr 219).

För ombyggnadsarbeten inom kvarteret Neptunus Större beräknar styrelsen 500 000 kr. för budgetåret 1968/69. Redogörelse för detta objekt har lämnats i prop. 1966: 150 (SU 159, rskr 384).

*Departementschefen*

För nästa budgetår bör anslag anvisas i enlighet med följande investeringsplan och anslagsberäkning.

**Investeringsplan**

(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.66	1.4.67	Faktisk t. o. m. 1966/67	Beräknat för			
				1967/68	1968/69		
Kvarteret Loen nybyggnad av kontors- hus . . . . .	24 138	24 845	1 309	6 000	9 000	10.67	12.70
grundförstärkning . . . . .	1 600	1 000	848	100	52	3.65	6.66
Ombyggnad av kvarteret Neptunus Större . . . . .	5 000	5 146	—	4 500	500	1.67	5.68
Summa	30 738	30 991	2 157	10 600	9 552		

**Anslagsberäkning**

(1 000-tal kr.)

Medelstillgång		Beräknad medelsförbrukning	
Medelsbehållning 1.7.1967	15 215	1967/68	10 600
Anslag för 1967/68	2 500	1968/69	9 552
Anslag för 1968/69 (förslag)	2 437		
	Summa 20 152		20 152

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen  
att till *Uppförande av förvaltningsbyggnader i Stockholm*  
för budgetåret 1968/69 anvisa ett investeringsanslag av  
2 437 000 kr.

**3. Merkostnader för vissa byggnadsarbeten**

1966/67 Utgift	146 955	Behållning	861 813
1967/68 Anslag	1 000		
1968/69 Förslag	1 000		

<sup>1</sup> Anslaget upptaget under kommunikationsdepartementet.

Från anslaget täcks merkostnader som på grund av stegringen av byggnadskostnaderna har uppstått för vissa byggnadsföretag. Dessa företag är upptagna i en särskild förteckning. Beträffande den närmare motiveringen för anslaget hänvisas till prop. 1948: 2 (bil. 14 s. 86, SU 19, rskr 35).

**Byggnadsstyrelsen**

Det totala behovet av medel på anslaget beräknades i prop. 1966: 1 (bil. 8 s. 303) till 33 958 500 kr. Byggnadsstyrelsen föreslår inte nu någon ändring av denna kostnadsram.

T. o. m. budgetåret 1967/68 har anvisats sammanlagt 32 687 000 kr. Tillgängliga medel uppgick den 1 juli 1967 till 862 813 kr. Styrelsen beräknar medelsförbrukningen för budgetåret 1967/68 till 615 178 kr. och för budgetåret 1968/69 till 105 000 kr. Styrelsen föreslår, att anslaget förs upp med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Byggnadsstyrelsen begär vidare 30 000 kr. för att täcka merkostnader som har uppstått vid uppförandet av en nybyggnad för Chalmers provningsanstalt. Denna nybyggnad blev färdig i början av år 1966. För byggnaden har anvisats investeringsanslag av sammanlagt 2 230 000 kr. (prop. 1966: 105 s. 49, SU 85, rskr 200).

*Departementschefen*

Merkostnaderna för nybyggnaden för Chalmers provningsanstalt bör täckas över detta anslag. Jag förordar därför, att byggnaden tas in i nyssnämnda förteckning. Det totala medelsbehovet under anslaget ökar därvid med 30 000 kr. till 33 988 500 kr. Medelsförbrukningen under budgetåren 1967/68 och 1968/69 kan beräknas uppgå till sammanlagt ca 750 000 kr. Eftersom behållningen på anslaget vid ingången av innevarande budgetår uppgick till 862 813 kr., föreslår jag i likhet med byggnadsstyrelsen att anslaget förs upp med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) till *Merkostnader för vissa byggnadsarbeten* för budgetåret 1968/69 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.,
- b) godkänna den föreslagna ändringen av den förteckning som ligger till grund för användningen av anslaget.

**4. Inköp av fastigheter för förvaltningsändamål m. m.**

1966/67 Utgift . . . . .	12 552 633	Behållning . . . . .	17 756 522
1967/68 Anslag . . . . .	15 000 000		
1968/69 Förslag . . . . .	10 000 000		

<sup>1</sup> Anslaget Inköp av fastigheter för förvaltningsändamål (upptaget under inrikesdepartementet).

*Byggnadsstyrelsen*

För inköp av fastigheter för främst länsförvaltningarnas räkning har anvisats sammanlagt 43,7 milj. kr. för budgetåren 1961/62—1967/68. Under budgetåret 1966/67 har styrelsen förvärvat fastigheter i Växjö, Falun, Halmstad och Storlien.

F. n. pågår förhandlingar om förvärv av fastigheter i Nyköping, Linköping, Jönköping, Växjö, Kalmar, Visby, Malmö, Halmstad, Göteborg, Karlstad, Falun, Härnösand, Umeå och Luleå.

På grund av ovissheten om den framtida länsindelningen saknar styrelsen i väsentliga avseenden underlag för såväl planering som erforderliga fastighetsförvärv. Med hänsyn härtill bedömer styrelsen att fastighetsförvärven bör begränsas på vissa orter.

Förutom för länsförvaltningarnas räkning behövs medel för att köpa fastigheter för exempelvis förskoleseminarier, seminarier för huslig utbildning, specialskolor, lots- och meteorologiska stationer och för att bestrida gatumarks- och gatubyggnadskostnadsersättningar, lagfarter m. m.

Om samtliga planerade fastighetsförvärv kommer till stånd beräknar styrelsen medelsbehovet till ca 48 milj. kr. Styrelsen disponerar för innevarande budgetår 32,7 milj. kr. Det behövs sålunda ytterligare 15 milj. kr.



*Departementschefen*

För att behovet av lokaler för statsförvaltningen skall kunna tillgodoses är det angeläget att medel står till förfogande för förvärv av lämpliga fastigheter. Med utgångspunkt i den hittillsvarande belastningen på anslaget anser jag mig dock böra räkna med ett något lägre medelsbehov för nästa budgetår än vad byggnadsstyrelsen förutsatt. Jag förordar, att anslaget förs upp med 10 milj. kr. Liksom hittills bör anslaget få användas endast efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Inköp av fastigheter för förvaltningsändamål m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kr.

**5. Vissa byggnadsarbeten vid tullverket**

1966/67	Utgift . . . . .	327 599	Behållning . . . . .	326 414
1967/68	Anslag . . . . .	1 000		
1968/69	Förslag . . . . .	1 000		

Från anslaget bestrids kostnader för anskaffning av fastigheter och byggnader, som är avsedda att tillgodose behovet av dels expeditiionslokaler m. m. för de lokala tullmyndigheterna, dels bostäder för personalen vid kust- och gränsbevakningen på vissa orter.

*Generaltullstyrelsen*

Generaltullstyrelsen räknar med att behållningen på anslaget kommer att vara 155 000 kr. vid ingången av budgetåret 1968/69. Av detta belopp torde ca 100 000 kr. behövas under ifrågavarande budgetår. Styrelsen föreslår därför, att anslaget förs upp med endast ett formellt belopp av 1 000 kr.

*Departementschefen*

Jag biträder generaltullstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten vid tullverket* för budgetåret 1968/69 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

## V. Fonden för låneunderstöd

## 1. Lån till Aktiebolaget Atomenergi för uppförande av en atomkraftstation i Marviken

1966/67 Utgift . . . .	42 000 000	Behållning . . . . .	—
1967/68 Anslag . . . .	16 000 000		
1968/69 Förslag . . .	20 000 000		

Från anslaget bestrids kostnaderna för Aktiebolaget Atomenergis del av Marvikenprojektet. Frågan om medel till statens vattenfallsverks del av projektet har anmälts under investeringsanslaget Kraftstationer m. m.

Enligt statsmakternas beslut uppförs Marviken med en tungvattenreaktor av kokartyp som ger möjlighet till senare utprovning och drift med intern nukleär överhettning (prop. 1965: 1 bil. 12 s. 117, SU 10, rskr 10). Stationen beräknas bli färdig mot slutet av år 1968 och tagen i drift under år 1969 med en eleffekt av ca 140 MW.

Ansvarsfördelningen för projektet innebär att atombolaget i princip har det tekniska och ekonomiska ansvaret för stationen som helhet och i sina anslagsframställningar svarar för den samlade redovisningen av arbets- och kostnadsläge för hela anläggningen gentemot statsmakterna. Bolaget handhar arbetsuppgifterna för reaktordelen medan vattenfallsverket svarar för de arbetsuppgifter, som hänför sig till kraftstationen i övrigt.

I följande uppställning anges den faktiska och beräknade medelförbrukningen för hela projektet. (Enhet milj. kr.)

	1963/64— 1966/67	1967/68	1968/69	1969/70—	Totalt
Atombolaget . . . . .	158,5	16,0	20,0	4,5	199,0
Vattenfallsverket . . . . .	127,9	43,0	83,0	33,1	287,0
	286,4	59,0	103,0	37,6	486,0

I vattenfallsverkets del av projektet ingår kostnader för tungt vatten med ca 55 milj. kr. I tablån har däremot inte tagits med kostnader för sådant utvecklingsarbete för Marviken, som belastat atombolagets allmänna verksamhet. Dessa utvecklingskostnader, som innefattar även driftförberedelser, beräknas för hela projektet komma att uppgå till ca 70 milj. kr. Härtill kommer atombolagets kostnader för uran och tillverkning av bränsleelement. Dessa kostnader beräknas emellertid komma att återvinnas av bolaget genom leveranser av elkraft till vattenfallsverket från stationen.

### *Aktiebolaget Atomenergi*

I fråga om reaktordelen har under det gångna budgetåret detaljutformningen av utrustningarna för funktions- och servicesystem för det gemensamma kokar- och överhettarutförandet i stort sett slutförts hos huvudleverantören, ASEA, som i sitt arbete avtalat leveranser från ett stort antal in- och utländska leverantörer. Leveranserna befinner sig nu i tillverknings- och montageskedet. Montaget i Marviken påbörjades i slutet av år 1966 och pågår i full utsträckning. De utrustningsdelar, som avses enbart för överhettningssdrift, utförs samtidigt. Leveransbestämmelserna för reaktordelen innehåller fasta åtaganden beträffande reaktordelens funktion och leverans i rätt tid, och den ekonomiska uppgörelsen har gjorts beroende av utfallet härvidlag. Den kontraktsevenliga provkörningen med lättvatten, som föregår påfyllning av tungt vatten och kriticitetsmätningar med färskt bränsle, skall börja på sommaren 1968.

Vad gäller överhettning har under det gångna budgetåret inga nya synpunkter kommit fram beträffande den ekonomiska lönsamheten för överhettardrift hos termiska vattenreaktorer. Intresset för överhettningsteknologi har numera även samband med utvecklingen av mera avancerade reaktorsystem, främst snabba bridreaktorer för kraftproduktion. Utprovning av överhettning i Marviken-reaktorn beräknas planenligt börja sedan kokardrift pågått under omkring ett år.

I fråga om byggnader och utrustningar tillhörande vattenfallsverkets åtaganden i projektet framhåller atombolaget följande. Reaktorbyggnaden är uppförd till full höjd. Samtliga större komponenter och entreprenader är upphandlade och montage av turbinanläggning, rörsystem samt kontroll- och lokalkraftanläggning pågår. Vattenfallsverket har tecknat avtal med bolaget om leverans från utlandet av erforderlig mängd tungt vatten. Bolaget har i sin tur ingått överenskommelse med en utländsk leverantör och leverans fullgörs hösten 1968.

Beträffande kostnaderna för projektet anför atombolaget följande. Då beslut träffades om Marvikenstationen beräknades kostnaderna för reaktordelen — exklusive varuskatt — till 150 milj. kr. enligt prisläget år 1962. Denna kostnadsram väntas kunna hållas, om hänsyn tas till de indexmässiga förändringarna i prisnivån. Den totala medelsåtgången i 1967 års prisnivå beräknas till 199 milj. kr. inklusive varuskatt, vilket innebär en ökning med 7 milj. kr. i förhållande till 1966 års beräkning.

Medelsbehovet för reaktordelen under budgetåret 1968/69 beräknas till 20 milj. kr. De förutsedda utgifterna utgörs av dellikvider för beställd utrustning samt kostnader för bolagets projektledning m. m. Återstående medelsbehov för reaktordelen efter utgången av budgetåret 1968/69 utgör enligt årets beräkning 4,5 milj. kr., indexförskjutningar oräknade.

Statens vattenfallsverk har beräknat den totala medelsförbrukningen för verkets åtaganden i Marvikenprojektet till 287 milj. kr., inklusive kost-

naderna för tungt vatten. Detta innebär en ökning med 2 milj. kr. i förhållande till föregående års medelsberäkningar. Ökningen utgörs av förskjutningar i prisnivån. För innevarande budgetår har under investeringsanslaget till kraftstationer m. m. på statens vattenfallsverks fond beräknats 43 milj. kr. för Marviken. För budgetåret 1968/69 beräknar vattenfallsverket medelsförbrukningen till 83 milj. kr. Ökningen sammanhänger med att anskaffningen av tungt vatten betalas helt under detta budgetår. Verkets medelsförbrukning för Marviken efter budgetåret 1968/69 uppgår till 33,1 milj. kr. enligt 1967 års beräkning, indexförändringar oräknade.

Atombolaget förordar att 83 milj. kr. ställs till vattenfallsverkets förfogande för budgetåret 1968/69, liksom hittills utan förräntningsskyldighet. Frågan om storleken av det för verket förräntningspliktiga kapitalet bör avgöras sedan kraftstationen tagits i kommersiell drift och underlag för beräkning av dess kommersiella kraftproduktionsvärde föreligger.

*Delegationen för atomenergifrågor* förordar att till atombolaget och vattenfallsverket medel såvitt avser Marvikenprojektet anvisas i enlighet med anslagsframställningarna.

#### *Föredraganden*

Marvikens kraftstation kommer att i huvudsak färdigställas under nästa budgetår. Den totala investeringskostnaden för projektet beräknas i 1967 års prisläge till 486 milj. kr. Projektet väntas såväl tids- som kostnadsmässigt kunna fullföljas planenligt. Beräkningarna av medelsbehovet för budgetåret 1968/69 föranleder ingen erinran från min sida. Investeringsanslaget för atombolagets del av Marvikenprojektet bör tas upp med 20 milj. kr. Beträffande vattenfallsverkets del av projektet har jag nyss vid anmälan av investeringsanslaget Kraftstationer m. m. föreslagit att detta anslag tas upp med ett belopp som innefattar 83 milj. kr. till Marvikenanläggningen. Beloppen bör liksom hittills skrivas av i sin helhet. Chefen för finansdepartementet föreslår i annat sammanhang denna dag att motsvarande avskrivningsanslag anvisas på driftbudgeten.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lån till Aktiebolaget Atomenergi för uppförande av en atomkraftstation i Marviken* för budgetåret 1968/69 anvisa ett investeringsanslag av 20 000 000 kr.

## 2. Lån för inrättande av alkoholfria restauranger

1966/67 Utgift . . . . .	120 000	Behållning . . . . .	69 000
1967/68 Anslag . . . . .	100 000		
1968/69 Förslag . . . . .	1 000		

Från detta anslag bestrids kostnaderna för långivning enligt kungörelsen den 15 april 1955 (nr 145) om lån av statsmedel för inrättande av alkoholfria restauranger.

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lån för inrättande av alkoholfria restauranger* för budgetåret 1968/69 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

## VI. Fonden för statens aktier

### 1. Teckning av aktier i Sveriges Investeringsbank AB

1967/68 Anslag .....	1500 000 000
1968/69 Förslag .....	200 000 000

<sup>1</sup> Anslaget Teckning av aktier i ett statligt kreditaktiebolag för finansiering av investeringar inom näringslivet.

Genom beslut av 1967 års riksdag (prop. 56, BaU 33, SU 111, rskr 271 och 289) bemyndigades Kungl. Maj:t att vidta åtgärder för att bilda ett statligt kreditaktiebolag för finansiering av investeringar inom näringslivet. Under fonden för statens aktier anvisades för budgetåret 1967/68 ett investeringsanslag av 500 milj. kr. till teckning av aktier i bolaget. Vidare bemyndigades fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garanti intill ett belopp av 450 milj. kr. för bolagets förpliktelser.

Konstituerande bolagsstämma hölls den 22 juni 1967. I bolagsordningen föreskrivs att kreditaktiebolaget, Sveriges Investeringsbank AB, har till föremål för sin verksamhet att bidra till finansiering av sådana investeringsprojekt inom näringslivet som inriktas på rationalisering, struktur Anpassning och utveckling bl. a. genom att driva en sådan lånerörelse som avses i lagen den 26 april 1963 (nr 76) om kreditaktiebolag. Vidare föreskrivs bl. a. att bolaget får låna upp medel eller ikläda sig garantiförpliktelser till ett belopp som motsvarar högst fem gånger bolagets eget kapital. Härjämte äger bolaget rätt att låna upp medel mot förlagsbevis. Sålunda upplånade medel får i upplåningsrättsgrundande hänseende i viss utsträckning likställas med eget kapital.

Under det halvår som gått har en rad förfrågningar och ansökningar inkommit till banken. Åtskilliga kontakter har etablerats som med stor sannolikhet kommer att leda till avtal om finansiering. Sammanlagt nämner sig diskuterade lånebelopp det kapitalbelopp som staten hittills ställt till bankens förfogande, dvs. 500 milj. kr. Beloppsmässigt räknat dominerar självfallet de stora företagen; när det gäller antalet är i stället de mindre

och medelstora framträdande. Bland de kontakter som kan förutses leda till finansieringsavtal finns trä- och massaindustri, kemisk industri, verkstäder, handel och livsmedelsindustri representerade. Att hittills inte några lånebeslut fattats beror på att planeringen av de enskilda projekten ännu inte framskridit tillräckligt långt eller att förutsättningar i övrigt saknats för en slutlig diskussion av finansieringsvillkoren och ett ställningstagande från bankens sida.

### *Föredraganden*

I propositionen till riksdagen angående bildandet av investeringsbanken framhölls det som väsentligt att bankens eget kapital var betydande. Utöver de 500 milj. kr., som vid starten föreslogs skola tillföras banken, förutskickades att ytterligare tillskott från statens sida skulle aktualiseras under det nästkommande året.

Banken har ännu inte fattat något slutligt beslut om utlåning. Detta är naturligt med hänsyn till arten av bankens verksamhet och till att denna inletts för endast ett halvår sedan. Olika förfrågningar och framställningar måste konkretiseras, beredas och prövas innan erforderligt underlag för beslut föreligger. Det ligger därför i sakens natur att det måste ta en viss tid innan det arbete som pågår inom banken mognar ut i färdiga finansieringsprojekt. Så kommer att ske successivt och sannolikt med början inom en relativt nära framtid. Redan nu motsvarar summan av de projekt varom underhandlingar pågår i det närmaste bankens eget kapital.

Det är angeläget att bankens kapacitet såsom förutsatts gradvis byggs upp så att verksamheten så snart som möjligt kan nå avsedd omfattning. Jag föreslår därför att nästa budgetår 200 milj. kr. anvisas till teckning av ytterligare aktier i banken. I enlighet med de riktlinjer som gällde vid bildandet av banken bör aktierna tecknas till viss överkurs och skillnaden mellan denna överkurs och aktiernas nominella värde tillföras bankens reservfond. Aktiekapitalet bör sålunda höjas med 180 milj. kr. till 630 milj. kr. och reservfonden tillföras ytterligare 20 milj. kr., varigenom den kommer att uppgå till 70 milj. kr. Vidare bör fullmäktige i riksgäldskontoret bemyndigas ikläda staten garanti intill ett belopp av 630 milj. kr. för bankens förpliktelser, innebärande en ökning av garantiåtagandet med 180 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) till *Teckning av aktier i Sveriges Investeringsbank AB* för budgetåret 1968/69 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 000 kr.,

b) bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garanti intill ett belopp av 630 000 000 kr. för bankens förpliktelser.

## 2. Teckning av aktier i ett statligt utvecklingsbolag

Vid anmälan av ett beräknat anslag till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete m. m. förklarade jag mig senare ämna föreslå Kungl. Maj:t att för riksdagen lägga fram särskild proposition i frågan.

Som ett led i en aktivare statlig politik på den tekniska utvecklingens område bör ett utvecklingsbolag bildas. Detta bolag skall ha till uppgift att på kommersiella villkor medverka till utveckling och exploatering av nya produkter med anknytning bl. a. till resurser och behov inom den offentliga sektorn. Förslag till närmare riktlinjer för bolagets verksamhet utarbetas f. n. inom finansdepartementet. Jag ämnar senare föreslå Kungl. Maj:t att för riksdagen framlägga förslag om bildande av utvecklingsbolaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Teckning av aktier i ett statligt utvecklingsbolag* för budgetåret 1968/69 beräkna ett investeringsanslag av 25 000 000 kr.

## VII. Fonden för förlag till statsverket

### 1. Vissa projekteringskostnader

1966/67 Utgift . . . . .	22 697 040	Behållning . . . . .	67 914 611
1967/68 Anslag . . . . .	40 000 000		
1968/69 Förslag . . . . .	1 000		

Anslaget disponeras efter Kungl. Maj:ts beslut i varje särskilt fall för sådana projekteringsarbeten som skall göras innan slutlig ställning tas till vissa husbyggnadsföretag. De byggnadsanslag som begärs hos riksdagen sedan projekteringsarbetet utförts inkluderar de nedlagda projekteringskostnaderna. Det belopp som motsvarar projekteringskostnaderna förs därför tillbaka till fonden för förlag till statsverket, sedan byggnadsanslag beviljats. Projekteringsanslaget kan användas även för att skapa en reserv av färdigprojekterade husbyggnadsföretag. En sådan reserv motiveras bl. a. av kravet på en god arbetsmarknadspolitisk beredskap.

Med hänsyn till behållningen på anslaget och den beräknade omfattningen av projekteringsverksamheten föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår förs upp med endast ett formellt belopp av 1 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa projekteringskostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

**2. Dispositionsanslag för legodriften vid vissa staten tillhöriga gruvor i Västerbottens län m. m.**

1966/67 Utgift.....	7 885 000	Behållning ....	6 115 000
1967/68 Anslag ....	4 200 000		
1968/69 Förslag ....	3 300 000		

Enligt bemyndigande av Kungl. Maj:t har kommerskollegium den 30 december 1940, den 31 augusti 1943, den 21 juli 1945, den 19 augusti 1950 och den 18 september 1958 för staten träffat överenskommelser med numera Boliden Aktiebolag angående bearbetande av vissa staten tillhöriga eller till staten upplåtna malmfyndigheter i Västerbottens län, de s. k. legodriftsavtalen.

Genom dessa överenskommelser har bolaget åtagit sig att intill utgången av år 1970 för statens räkning ombesörja malmbrytning i Lindsköldsgruvan, Adakgruvan och Brännmyran, alla inom Adaks gruvfält i Malå socken. Vidare skall bolaget anrika och transportera den därvid erhållna malmprodukten samt överta denna mot ersättning till staten enligt vissa i avtalet angivna grunder, som knutits till prisnivån på metallmarknaden. Bolaget skall i samråd med kommerskollegium på statens bekostnad ombesörja nyanläggningar och nyanskaffningar, som fordras för legodriften. Som sådana skall räknas dels byggnader, maskiner och inventarier, dels tillredningar i dagen och under jord, dels ock undersökningar, som inte är direkt föranledda av den fortlöpande malmbrytningen. Inom Adakfältet bedriver Sveriges geologiska undersökning vissa undersökningsarbeten. Även dessa arbeten bekostas av staten.

För att bestrida kostnaderna för nyanläggningar, nyanskaffningar och undersökningar i Adakfältet samt de i tidigare legodriftsavtal inbegripna gruvfälten — Bjurforsgruvan i Norsjö socken och Rävlidengruvan i Lycksele socken — har riksdagen hittills anvisat sammanlagt 58,8 milj. kr. Statsverkets intäkter av legodriften för tiden fram t. o. m. år 1966, eller under de 26 år legodriften pågått, har uppgått till ca 121 milj. kr., inkomster av överlåtna fastigheter och försåld utrustning oräknade. Från detta belopp avgår kommunala skatter.

Sedan Sveriges geologiska undersöknings malmetning i Stekenjokks statsgruvefält mot slutet av 1950-talet visat att en betydande malmtillgång förelåg inom fältet, togs frågan om att tillgodogöra sig denna upp till övervägande inom kommerskollegium såsom förvaltningsorgan för statens gruvegendom. I skrivelse den 10 oktober 1960 hemställde kollegiet om ett första anslag för utredningar om förutsättningarna för gruvdrift vid Stekenjokk. Sedermera har årliga anslag beviljats för fortsatta utredningar, gruvundersökning under jord och anrikningsförsök samt för byggande av väg från byn Klimpfjäll till Stekenjokk.



Efter framställningar från kollegiet om åtgärder för att fullfölja utredningarna om projektet tillkallade chefen för handelsdepartementet den 18 mars 1966 en särskild sakkunnig för att utreda och avge förslag om utnyttjande av gruvfyndigheten vid Stekenjokk. Den sakkunnige skulle också förhandla om organisationsform för gruvdriften. Vissa förhandlingar har förts med Boliden Aktiebolag, men det har framstått som nödvändigt för ett slutligt ställningstagande att ersätta den förprojektering, som gjordes år 1963, med en ny projektering på grundval av resultaten från gruvundersökningen och med hänsynstagande till aktualiserade förutsättningar i övrigt. Kommerskollegium har därför efter Kungl. Maj:ts bemyndigande träffat avtal med Bolidenbolaget om en anläggningsprojektering med driftskostnads- och lönsamhetskalkyler för malmfyndigheten. Arbetet härmed beräknas bli färdigt i början av hösten 1968.

#### *Kommerskollegium*

För legodriften i Adak har erforderliga medel beräknats till 3,3 milj. kr. För Stekenjokkprojektet begärs inget anslag.

#### *Föredraganden*

I enlighet med kommerskollegiets förslag beräknar jag för legodriften i Adak sammanlagt 3,3 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

alt till *Dispositionsanslag för legodriften vid vissa staten tillhöriga gruvor i Västerbottens län m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett investeringsanslag av 3 300 000 kr.

## VIII. Diverse kapitalfonder

### 1. Statens datamaskinfond: Datamaskiner för högre undervisning och forskning m. m.

1966/67 Utgift . . . .	7 893 513	Behållning . . . . .	6 585 637
1967/68 Anslag . . . .	20 000 000		
1968/69 Förslag . . .	10 700 000		

Från anslaget bestrids utgifter för datamaskiner som köps in för att tillgodose behovet av databehandlingsresurser för den högre undervisningen och forskningen. Den nuvarande organisationen av den automatiska databehandlingen inom detta område fastställdes av 1965 års riksdag (prop. 1965:42, SU 91, rskr 224). I samband därmed bemyndigade riksdagen Kungl. Maj:t att beställa datamaskinanläggningar inom ramen för 50 milj. kr. t. o. m. budgetåret 1968/69. Datamaskinanläggningarna finansieras över

statens datamaskinfond, som förvaltas av statskontoret. Till fonden har hittills anvisats 40 milj. kr.

*Statskontoret* beräknar att datamaskininvesteringarna, inklusive tull och varuskatt, kommer att uppgå till 19,8 milj. kr. budgetåret 1967/68 och till 17,5 milj. kr. budgetåret 1968/69, dvs. till sammanlagt 37,3 milj. kr. F. n. disponeras ca 26,6 milj. kr. Ytterligare 10,7 milj. kr. behöver alltså anvisas.

*Departementschefen*

Statskontorets beräkning av medelsbehovet kan jag godta. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens datamaskinfond: Datamaskiner för högre undervisning och forskning m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett investeringsanslag av 10 700 000 kr.

Vad föredragandena sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

*Britta Gyllensten*

## Register

Sid.

## 1 ÖVERSIKT

## DRIFTBUDGETEN

*Sjunde huvudtiteln***A. Finansdepartementet m. m.**

	Kr.
Finansdepartementet:	
13 Avlöningar .....	14 200 000
14 Omkostnader .....	7 825 000
16 Kommittéer m. m. ....	3 000 000
16 Extra utgifter .....	400 000
Summa för finansdepartementet m. m.	25 425 000

**B. Allmänna centrala ämbetsverk m. m.**

Kammarkollegiet:	
17 Avlöningar .....	2 611 000
18 Omkostnader .....	198 000
Kammarrätten:	
19 Avlöningar .....	6 629 000
20 Omkostnader .....	347 000
20 Statistiska centralbyrån:	
23 Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet ....	18 700 000
26 Omkostnader för verksamheten i allmänhet .....	12 113 000
27 Särskilda undersökningar .....	3 150 000
29 Utredningsinstitutet .....	1 000
30 Centralt företagsregister m. m. ....	885 000
31 Folk- och bostadsräkning .....	1 200 000
32 1968 års valstatistik .....	545 000
33 Hushållsbudgetundersökning .....	1 500 000
35 Datamaskincentralen .....	1 000
Konjunkturinstitutet:	
36 Avlöningar .....	1 350 000
37 Omkostnader .....	222 000
37 Särskilda undersökningar .....	625 000
Statskontoret:	
38 Avlöningar .....	*11 341 000
39 Omkostnader .....	*2 137 000
39 Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen m. m. ....	*7 000 000
39 Inköp av stansutrustning .....	500 000
Riksrevisionsverket:	
40 Avlöningar .....	9 338 000
41 Omkostnader .....	1 636 000
Byggnadsstyrelsen:	
42 Avlöningar .....	11 545 000
44 Omkostnader .....	2 056 000
45 Utredningar rörande byggnadsföretag m. m. ....	3 700 000
45 Statens förhandlingsnämnd .....	976 000
Summa för allmänna centrala ämbetsverk m. m.	100 306 000

\* Beräknat belopp.

**C. Skatte- och kontrollväsen**

Sid.		Kr.
	Tullverket:	
48	Avlöningar . . . . .	111 432 000
57	Omkostnader . . . . .	14 855 000
59	Anskaffning av viss materiel . . . . .	1 680 000
	Kontrollstyrelsen:	
60	Avlöningar . . . . .	7 304 000
61	Omkostnader . . . . .	1 320 000
	Mynt- och justeringsverket:	
62	Avlöningar . . . . .	3 472 000
63	Omkostnader . . . . .	376 000
64	Nyanskaffning av vissa maskiner m. m. . . . .	260 000
	Statens justerare:	
64	Avlöningar . . . . .	1 599 000
65	Omkostnader . . . . .	243 000
	Riksskattenämnden:	
65	Avlöningar . . . . .	1 328 000
66	Omkostnader . . . . .	154 000
	Centrala folkbokförings- och uppbördsnämnden:	
67	Avlöningar . . . . .	4 816 000
68	Omkostnader . . . . .	1 200 000
	Folkbokföringen:	
69	Ersättningar till kyrkobokföringsinspektörer . . . . .	100 000
69	Avsättning till banktillsynens fond . . . . .	1 000 000
71	Avsättning till fondtillsynens fond . . . . .	60 000
71	Avsättning till jordbrukskassetillsynens fond . . . . .	200 000
71	Avsättning till sparbankstillsynens fond . . . . .	1 680 000
72	Revision av sparbankernas förvaltning . . . . .	825 000
72	Avsättning till försäkringsinspektionens fond . . . . .	2 460 000
74	Stämpelomkostnader . . . . .	671 000
75	Kostnader för årlig taxering m. m. . . . .	31 500 000
76	Ersättning till postverket m. fl. för bestyret med skatteupp- börd m. m. . . . .	17 000 000
	Summa för skatte- och kontrollväsen	205 535 000

**D. Bidrag och ersättningar till kommunerna**

78	Ersättning till städerna för mistad tolag . . . . .	21 100 000
78	Skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m. . . . .	1 380 000 000
	Summa för bidrag och ersättningar till kommunerna	1 401 100 000

**E. Industri, bergsbruk, energiförsörjning m. m.**

	Statens institut för hantverk och industri:	
82	Avlöningar till viss personal . . . . .	1 480 000
83	Vissa omkostnader . . . . .	91 000
84	Bidrag till kursverksamheten m. m. . . . .	565 000
84	Utrustning och inredning . . . . .	400 000
85	Befrämjande av hemslöjden . . . . .	500 000

Sid.		Kr.
	Sveriges geologiska undersökning:	
93	Avlöningar .....	3 842 000
95	Omkostnader .....	829 000
96	Kartarbeten m. m. ....	2 300 000
97	Utrustning .....	600 000
98	Prospektering .....	11 700 000
102	Uppdragsverksamhet .....	1 000 000
	Bergsstaten:	
103	Avlöningar .....	527 000
104	Omkostnader .....	65 000
	Statens elektriska inspektion:	
104	Avlöningar .....	1 459 000
105	Omkostnader .....	197 000
106	Kostnader för vissa nämnder.....	43 000
107	Befrämjande av landsbygdens elektrifiering.....	11 000 000
	Statens provningsanstalt:	
108	Driftkostnader .....	*7 990 000
108	Utrustning .....	*800 000
	Statens skeppsprovninganstalt:	
108	Avlöningar .....	*2 645 000
108	Omkostnader .....	*364 000
108	Utrustning .....	*300 000
	Summa för industri, bergsbruk, energiförsörjning m. m.	48 697 000

**F. Teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete m. m.**

110	Teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete m. m.	*150 000 000
-----	--	--------------

**G. Finansiellt utvecklingsbistånd**

112	Finansiellt utvecklingsbistånd .....	*244 980 000
-----	--------------------------------------	--------------

**H. Diverse**

Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:

113	Slottsbyggnadernas delfond .....	5 557 000
113	Byggnadsstyrelsens delfond .....	9 032 000
113	Generaltullstyrelsens delfond .....	6 035 000
114	Bidrag till vissa internationella byråer och organisationer m. m.	650 000
114	Statens krigsförsäkringsnämnd m. m. ....	37 000
115	Bidrag till Föreningen Fruktdrycker .....	25 000
115	Bidrag till vanföra ägare av motorfordon .....	1 200 000
116	Bidrag till Institutet för storhushållens rationalisering .....	200 000

Summa för diverse 22 736 000

Summa för driftbudgeten 2 198 779 000

\* Beräknat belopp.

Sid.

Kr.

## KAPITALBUDGETEN

**I. Statens affärsverksfonder***F. Statens vattenfallsverk*

117 Kraftstationer m. m. .... 480 000 000

**II. Statens allmänna fastighetsfond**

141 Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm ..... 600 000

142 Uppförande av förvaltningsbyggnader i Stockholm ..... 2 437 000

143 Merkostnader för vissa byggnadsarbeten ..... 1 000

144 Inköp av fastigheter för förvaltningsändamål m. m. .... 10 000 000

145 Vissa byggnadsarbeten vid tullverket ..... 1 000

**V. Fonden för låneunderstöd**

146 Lån till Aktiebolaget Atomenergi för uppförande av en atomkraftstation i Marviken ..... 20 000 000

148 Lån för inrättande av alkoholfria restauranger..... 1 000

**VI. Fonden för statens aktier**

149 Teckning av aktier i Sveriges Investeringsbank AB..... 200 000 000

151 Teckning av aktier i ett statligt utvecklingsbolag ..... \*25 000 000

**VII. Fonden för förlag till statsverket**

151 Vissa projekteringskostnader ..... 1 000

152 Dispositionsanslag för legodriften vid vissa staten tillhöriga gruvor i Västerbottens län m.m. .... 3 300 000

**VIII. Diverse kapitalfonder**

Statens datamaskinfond:

153 Datamaskiner för högre undervisning och forskning m. m. . 10 700 000

---

Summa för kapitalbudgeten 752 041 000

\* Beräknat belopp.

BIHANG  
TILL  
RIKSDAGENS PROTOKOLL  
ÅR 1968

**FÖRSTA SAMLINGEN**

TREDJE BANDET

*Bilaga till Kungl. Maj:ts proposition nr 1  
angående statsverkets tillstånd och behov:  
utbildningsdepartementet*

# BILAGA 10 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1968

## UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

---

### ÖVERSIKT

#### Inledning

Till *utbildningsdepartementet* (före den 1 januari 1968 ecklesiastikdepartementet) hör skolväsendet, den högre utbildningen och forskningen, det studiesociala stödet, kultur- och bildningsverksamheten, radio- och televisionsförfrågorna samt kyrkoärendena.

Ett av de grundläggande målen för den svenska utbildningspolitiken är att ge envar lika möjligheter att utveckla sina intressen och anlag. I arbetet med att skapa jämlikhet och demokrati i samhället har utbildningsväsendet en central uppgift. För att kunna fylla denna har utbildningsväsendet radikalt omdanats under senare år.

Parallellskolsystemet med dess tidiga uppdelning av eleverna på s. k. teoretiska och praktiska utbildningsvägar har avvecklats. Nioårig skolplikt har förverkligats genom beslut av 1950 och 1962 års riksdagar. Grundskolan är fr. o. m. nästa läsår införd i samtliga kommuner. Omsorgen om de handikappade och deras utbildningsmöjligheter har kommit till uttryck bl. a. i 1965 års beslut om specialskolan. Det gymnasiala skolsystemet — reformerat år 1964 — byggs ut plan enligt. De vuxnas möjligheter till studier och utbildning har successivt vidgats. Det högre utbildningsväsendet har dragit till sig allt fler studieintresserade ungdomar. Denna utveckling har påskyndats av det studiesociala stödets utbyggnad. Privilegiet för ett fåtal att fortsätta sin utbildning efter den obligatoriska skolan är på väg att ersättas av en rätt för alla.

Kostnaderna för utbildningsväsendet — som i dag engagerar var femte svensk som elev eller anställd — har som en följd av denna utveckling stigit starkt. En beräkning av kostnaderna för driften av utbildningsväsendet inberäknat den s. k. alternativa löneintäkten för de studerande ger vid handen att dessa kostnader — i 1966 års prisläge — under perioden 1955—1968 stigit från ca 3 till mer än 10 miljarder kr.

Utbildningsreformerna genomförs successivt och deras resultat kan bl. a. av detta skäl inte slutligt överblickas. Det kan dock konstateras att en betydande demokratisering av utbildningsväsendet ägt rum. Samtidigt som den totala intagningskapaciteten i gymnasiet i runda tal fyrdubblats på 20 år har andelen barn från



arbetarhem fördubblats. Skillnaderna i utbildningsbenägenhet mellan olika samhällsgrupper är dock fortfarande påfallande.

Omdaning av utbildningsväsendets yttre struktur och omfattning har hittills varit mest påtaglig. Men reformerna innebär också starka krav på förnyelse av den inre verksamheten: ökat hänsynstagande till den enskilde individen, genomgripande förändringar i utbildningens mål, innehåll och verksamhetsformer. Sitt konkreta uttryck har de nya principerna fått i de moderna läroplanerna. Tillämpningen kräver emellertid fortsatta betydande insatser. Det pedagogiska utvecklingsarbetet har under senare år kraftigt inriktats på dessa frågor.

Bl. a. har en förskjutning skett mot projekt, vilkas syfte är att utveckla och framställa undervisningssystem, i vilka komponenterna metod, material och organisation kombineras och bringas att samverka till ett optimalt resultat.

Ett annat exempel på den nya inriktningen av forsknings- och utvecklingsarbetet är strävan att ge radio och television vidgade uppgifter i utbildningen. Dessa medier har hittills främst använts för att komplettera den traditionella undervisningen i syfte att höja dess kvalitet. Det bör därtill vara möjligt att i betydande utsträckning ersätta sådan undervisning med undervisning via radio och television. En särskild kommitté leder försöksverksamheten på detta område, vilket inbegriper en omfattande produktion för både ungdoms- och vuxenutbildningen. Resurser beräknas härigenom kunna komma att frigöras som gör det möjligt bl. a. att vidga de vuxnas studie- och utbildningstillfällen.

Den inre verksamheten i skolan och i den högre utbildningen är emellertid inte en funktion enbart av metoder, material och organisation i undervisningen. Den påverkas också i hög grad av relationerna mellan de olika grupper av människor som är verksamma i utbildningen. Sedan många år har de studerande vid universitet och högskolor tillförsäkrats inflytande genom organ av skilda slag. Under de allra senaste åren har elevinflytandet stärkts även i skolan. Samarbetsnämnder har inrättats i de frivilliga skolformerna. Elevorganisationerna har fått en starkare ställning och visat sig kunna fylla viktiga uppgifter. En fortsatt utveckling i riktning mot breddad och fördjupad samverkan mellan alla dem som verkar inom utbildningsväsendet är en betydelsefull faktor i strävandena att ytterligare demokratisera detta.

På några få år har det pedagogiska forsknings- och utvecklingsarbetet fått allt mer betydelsefulla uppgifter, vilket också återspeglas i resurstilldelningen. Anslagen på utbildningsdepartementets huvudtitel för dessa ändamål har vuxit från ca 6 milj. kr. budgetåret 1965/66 till drygt 25 milj. kr. enligt förslagen för budgetåret 1968/69.

Vid den avvägning mellan olika angelägna ändamål som skett för nästa budgetår har det framstått som väsentligt att vidga insatserna för utvecklingsarbetet inom utbildningens område. Nu föreslagna medelsanvisning till den pedagogiska forsknings- och utvecklingsverksamheten innebär en reell anslagsökning med ca 11 milj. kr.

Jämsides med utvecklingen av det inre arbetet måste reformeringen av utbildningsväsendets yttre struktur föras vidare. Vi står inför en ny etapp i den obligatoriska skolans utveckling. En översyn av grundskolan är inte bara motiverad från pedagogiska och organisatoriska synpunkter utan framstår också som en betydelsefull åtgärd för att skapa lika möjligheter för alla barn och ungdomar. Det gymnasiala stadiets utformning påverkas i sin tur av en förändrad grundskola liksom av de ytterligare förslag som yrkesutbildningsberedningen lagt fram samt självfallet även av erfarenheterna från fackskolan och gymnasiet. Förändringar kan därför behöva vidtas även i fråga om de gymnasiala skolornas omfattning och struktur för att de grundläggande målen för vårt skolsystem skall kunna förverkligas.

Det högre utbildningsväsendets utbyggnad fortskrider planenligt enligt statsmakternas beslut. Systemet med fasta studiegångar vid de filosofiska fakulteterna kombineras med en djupgående översyn av studie- och organisationsplaner. Det nya systemet kommer att väsentligt underlätta studenternas studieplanering och öka utbildningens effektivitet. De nuvarande reglerna för tillträde till högre utbildning omprövas f. n. i kompetensutredningen. Dess arbete kan väntas leda till en breddning av rekryteringsunderlaget för högre studier. Att sakligt sett kvalificerade personer, som i dagens läge saknar formell kompetens, får tillträde till universitet och högskolor är ett viktigt led i demokratiseringen av utbildningsväsendet. Bl. a. genom en sådan förändring aktualiseras frågan om nuvarande samband mellan planeringen av å ena sidan gymnasiet och å andra sidan det eftergymnasiala systemet. Vid de överväganden som måste göras beträffande de kvantitativa målen för och strukturen hos det eftergymnasiala systemet under 1970-talet är det nödvändigt att även beakta att vägen till högre utbildning öppnas för allt fler.

Ett huvudsyfte med de statliga åtgärderna på kulturområdet är att vidga möjligheterna för skilda befolkningsgrupper att oberoende av bostadsort och ekonomiska förutsättningar få del av konst, musik, teater och andra kulturyttringar. Skolans och folkbildningsarbetets insatser för att stimulera intresset för kulturupplevelser bör från samhällets sida mötas av ett ökat utbud av konstnärligt högtstående aktiviteter. Allt eftersom de grundläggande utbildningsbehoven tillgodoses måste kulturområdet ägnas ökad uppmärksamhet.

Under 1968 års riksdag kommer flera betydelsefulla frågor inom utbildningsdepartementets område att tas upp. Det samhällsekonomiska läget understryker vikten av att de förslag som läggs fram också leder till att befintliga resurser tillvaratas mer effektivt. Förslagen har sin tyngdpunkt i strävandena att utveckla den inre verksamheten på utbildningsområdet. De markerar alla utbildningens betydelse för ökad demokrati och jämlikhet i vårt samhälle.

I det följande lämnas ett sammandrag av de viktigaste förslagen inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde för budgetåret 1968/69. Redogörelsen avslutas med en sammanställning av anslagsberäkningen.

**Allmänna kultur- och bildningsändamål m. m.**

Av de ökade ekonomiska resurser som under de senaste åren kunnat ställas till förfogande för statliga åtgärder inom kultursektorn har en betydande del använts till försöksverksamhet med *rikskonserter* och *riksutställningar*. Samtidigt har stödet till *turnéteaterverksamheten* förstärkts. Förslag om en permanent rikskonsertorganisation kommer att läggas fram. Riksutställningsverksamheten och den nu sammanslagna turnéteaterorganisationen Riksteatern-Svenska teatern föreslås få ökade resurser.

Inom den fria kultursektorn ökas *stipendiemöjligheterna* för konstnärer.

Det statliga stödet till *ungdomsorganisationer* föreslås öka genom att sex nya organisationer tilldelas bidrag till central verksamhet. Bidraget till statens ungdomsråds verksamhet överflyttas från social- till utbildningshuvudtiteln.

Stödet till de *handikappades utbildnings- och kulturverksamhet* ägnas liksom föregående år stort intresse. Inom specialskolan påbörjas undervisning på högstadiet. Betydande medelsökningar för handikappades utbildning föreslås till såväl specialskolan som andra skolformer (se s. 5 samt avsnittet Dc). Inom kulturområdet föreslås en avsevärd anslagsförstärkning som möjliggör bl. a. ökad kurs- och studieverksamhet samt bokförsörjning.

Ett omfattande utredningsarbete pågår beträffande den *högre konstnärliga utbildningen*. Av befintliga utbildningsanstalter berörs främst musikhögskolan, konsthögskolan och konstfackskolan. En ny professur föreslås vid konsthögskolan i den moderna konstens teori och idéhistoria. Nya utbildningsvägar som planeras är bl. a. dansutbildning samt utbildning av regissörer m. fl. Utbildningen vid den redan beslutade musikdramatiska skolan tar sin början hösten 1968.

Frågorna om *rundradioverksamheten* — utom i vad avser vissa ärenden angående distribution — har under innevarande budgetår överförts från kommunikationsdepartementet till nuvarande utbildningsdepartementet. Medelsbehovet för ljudradio och television anmäls därför i denna bilaga till statsverkspropositionen. På rundradioområdet pågår f. n. förberedelser inför det av 1966 års riksdag beslutade införandet av *ett andra televisionsprogram* (TV-2) kring årsskiftet 1969/70. Sålunda sker i televerkets regi en utbyggnad av ett nytt distributionsnät för detta program. Enligt utbyggnadsplanen skall täckningen motsvara drygt 75 % av befolkningen vid programstarten och ca 93 % vid utgången av budgetåret 1970/71, dvs. efter ett och ett halvt år. Medel till bl. a. denna utbyggnad inryms i det investeringsanslag till rundradioanläggningar om 45,5 milj. kr., som föreslås anvisat för budgetåret 1968/69. För investeringar i *radio- och televisionshus* föreslås för nästa budgetår ett anslag om 13,3 milj. kr. I anslaget ryms medel för vissa avslutande arbeten på det nya televisionshuset i Stockholm, som enligt planerna kommer att tas i bruk hösten 1969 några månader före starten av det andra televisionsprogrammet. På anslaget har beräknats medel även för det radio- och televisionshus i Göteborg, vars uppförande nyligen beslutats. För Sveriges Radios allmänna avgiftsfinansierade programverksamhet på *televisionsområdet* beräknas för

budgetåret 1968/69 en medelsram om 182 milj. kr., vilket innebär en ökning i förhållande till innevarande budgetår med närmare 28 milj. kr. I ramen ingår medel bl. a. för de förberedelser som föranleds av TV-2. För den allmänna avgiftsfinansierade programverksamheten på *ljudradioområdet* beräknas en medelsram om 92,5 milj. kr., vilket innebär en ökning med 5 milj. kr. Även i fråga om den skattemedelsfinansierade *skolprogramverksamheten* föreslås en viss förstärkning.

Den totala anslagsökningen för allmänna kultur- och bildningsändamål uppgår enligt förslagen till ca 27 milj. kr. eller ca 10 %, inkl. preliminärt beräknade be-  
lopp i avvaktan på bl. a. särskild proposition om rikskonsertorganisationen.

Anslagen till *internationellt-kulturellt samarbete* och till *kyrkliga ändamål* föreslås öka med 370 000 kr. resp. 243 000 kr.

### Skolväsende och lärarutbildning

Genomförandet av 1960-talets stora skolreformer fortgår planerligt. *Grundskolan* är läsåret 1968/69 genomförd i samtliga kommuner i årskurs 1—5. Helt utbyggd t. o. m. årskurs 9 kommer grundskolan därmed att vara fr. o. m. hösten 1972. Redan läsåret 1968/69 omfattar årskurs 9 närmare 85 % av motsvarande årskull. *Specialskolan* utbyggs enligt de riktlinjer som fastställdes av 1965 års riksdag. Högstadium införs fr. o. m. budgetåret 1968/69. Den planerade riks-institutionen i Sigtuna för barn med grava talskador samt för hörselskadade barn med vissa ytterligare komplikationer beräknas kunna tas i bruk år 1969. Gravy hörselskadade elever skall efter specialskolan kunna få gymnasial utbildning. Sådan utbildning anordnas i Örebro.

Det nya *gymnasiet* är nästa läsår helt genomfört t. o. m. årskurs 3. Intagningskapaciteten motsvarar då ca 30 % av årskullen. *Fackskolan* utbyggs successivt och intagningskapaciteten motsvarar 1968/69 närmare 15 % av årskullen. Enligt riksdagsbeslutet 1964 skall den omkring år 1970 kunna ta in ca 20 % av årskullen. *Yrkesskolan* expanderade mycket snabbt i slutet av 1950-talet och början av 1960-talet. Elevantalet i heltidskurser i kommunala yrkesskolor antas öka relativt obetydligt 1968/69 eller till närmare 72 000. På grund av arbetsmarknads-läget söker man redan nu till det yttersta utnyttja befintliga resurser för att bereda på arbetsmarknaden oplacerade ungdomar möjligheter till yrkesutbildning. Intagningskapaciteten i yrkesskolan beräknas motsvara något mer än 30 % av en årskull. Den totala intagningen till gymnasiala skolor motsvarar således ca 75 % av en årskull.

Anslagen till grundskolan och till kommunala gymnasiala skolor beräknas för budgetåret 1968/69 till 2 100 milj. kr. resp. 805 milj. kr. I fråga om grundskolan har resursbehoven blivit större än som förutsattes vid riksdagsbeslutet 1962 genom att klasserna framför allt på mellanstadiet blivit mindre. Skolöverstyrelsen och länskolnämnderna har därför vidtagit åtgärder för att uppnå de åsyftade klasstorlekarna. Dessa åtgärder synes ha verkat i åsyftad riktning.

Utbildningsväsendets snabba utveckling har ställt starkt ökade krav på resurser i fråga om lokaler och lärare. En kraftig ökning av skolbyggandet har därför skett de senaste åren. Innevarande budgetår har det bl. a. på grund av arbetsmarknads-läget, varit möjligt att väsentligt öka skolbyggnadsverksamheten. Investeringsramarna uppgår sålunda för grundskola, gymnasium, fackskola och yrkesskola till sammanlagt ca 840 milj. kr. Därmed kommer lokalsituationen i skolväsendet att väsentligt förbättras. Med hänsyn härtill förutsätts i riksstatsförslaget för nästa budgetår en investeringsram av ungefär samma storleksordning som den ordinarie ramen innevarande år, 630 milj. kr.

Läraryrket har under hela 1960-talet varit mycket besvärande — framför allt i fråga om ämneslärare men även i fråga om klasslärare samt övnings- och yrkeslärare. *Läraryrket* har därför byggts ut snabbt i fråga om praktiskt taget samtliga lärarkategorier. Detta synes redan ha resulterat i en förbättrad lärarsituation inom flertalet områden. För budgetåret 1968/69 föreslås en ytterligare utbyggnad av klass- och ämneslärarutbildningen i samband med genomförandet av den av riksdagen år 1967 beslutade nya läraryrket. Med denna ökning har på några få år ämneslärarutbildningens kapacitet mer än fördubblats och klasslärarutbildningen ökat med mer än 50 %. Även övnings- och yrkeslärarutbildningen har ökat avsevärt.

Den snabba utbyggnaden av framför allt daghemmen skapar ett starkt ökat behov av förskollärare. Intagningskapaciteten vid förskoleseminarierna föreslås därför nästa budgetår öka med 150 platser till totalt 1 260.

Till läraryrket beräknas ca 10 000 studerande tas in läsåret 1968/69, vilket innebär en ökning med ca 15 % från innevarande år.

Som tidigare framhållits har under senare år den inre verksamheten inom utbildningsväsendet kommit allt mer i blickpunkten. I förslagen för 1968/69 på skolväsendets och läraryrket områden har också i hög grad tonvikten lagts på skolans inre arbete.

Syftet är att ge stöd åt de pågående förändringarna av det inre arbetet i skolan i enlighet med den nya målsättningen samt att fortlöpande skapa underlag och möjligheter till ytterligare förbättringar av vårt skolväsende.

Den nya utbildningen av klass- och ämneslärare börjar hösten 1968. Den svarar mot de krav som de nya skolformerna ställer men skall också ses som ett led i det fortsatta reformarbetet, då den syftar till att göra lärarna inriktade på fortlöpande förnyelse och ge dem möjligheter att följa och även delta i det pedagogiska reform- och utvecklingsarbetet. Ett i detta sammanhang väsentligt moment är att lärarna utbildas för undervisning och samverkan över stadiegränserna. Vidare innebär införandet av de till lärarhögskolorna knutna skolenheterna för försöks- och demonstrationsverksamhet starkt ökade möjligheter att i skolan praktiskt pröva och införa nya uppslag.

*Fortbildningen* av lärare är ett av de viktigaste hjälpmedlen för att föra ut nya undervisningsmetoder och arbetsformer i skolarbetet. Den snabba utvecklingen av ämnesinnehåll och metodik gör det också nödvändigt att betrakta fortbildningen

som en integrerad del av en lärarutbildning som sträcker sig över lärarens hela yrkesverksamma period. Fortbildningen samordnas nu närmare med lärarutbildningen samtidigt som resurserna ökar. Fortbildningsanslaget föreslås öka med ca 4,5 milj. kr.

*Det pedagogiska utvecklingsarbetet inom skolväsendet* är det mest väsentliga medlet för att på lång sikt förnya och rationalisera skolans verksamhet. I detta arbete har utveckling och konstruktion av nya undervisningssystem, som innebär dels betydande förskjutningar mellan olika typer av resursinsatser — t. ex. lärare och hjälpmedel — dels starkt förändrade arbetsförhållanden för eleverna, kommit att få en allt viktigare plats. Arbetet på projekt med detta syfte har i vissa fall kommit långt och resultaten är hittills lovande från såväl utvecklings- som rationaliseringssynpunkt. Andra projekt inom det pedagogiska utvecklingsarbetet ägnas den centrala uppgiften att fortlöpande följa hur skolreformernas mål förverkligas. Anslaget till pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet föreslås ökat med 4 milj. kr., vilket innebär nära nog en fördubbling.

*Elevorganisationerna* och *Målsmännens riksförbund* har en väsentlig roll vid utvecklingen av skolans arbetsformer. Anslagen till dessa organisationer föreslås höjda.

Bland övriga förslag inom skolområdet märks en fortsatt utbyggnad av *gymnasieinspektionen* och *länsskolpsykologorganisationen* samt inrättande av en *laboratur i tillämpad fysiologi* (idrottsfysiologi) vid gymnastik- och idrottshögskolan i Stockholm.

Anslagen till skolväsendet och lärarutbildningen ökar enligt förslagen med totalt 309 milj. kr., inklusive preliminärt beräknade belopp. I särskilda propositioner kommer förslag att läggas fram om förbättrat statsbidrag till utlandsskolor m. m., genomförande av den nya klass- och ämneslärarutbildningen, vidareutbildning av sjuksköterskor, skolans arbetstider, reformering av yrkesskolan samt om grundskolans utformning.

### Högre utbildning och forskning

*Utbyggnaden av universitet och högskolor* fortsätter i överensstämmelse med föreliggande planer. Utbildningen vid universitetsfilialerna i Linköping, Växjö, Karlstad och Örebro började hösten 1967. Filialerna har visat sig attraktionskraftiga. Studerandeantalet svarar väl mot beräkningarna. Lärarfrågan har nästan utan undantag kunnat lösas och i många fall har konkurrensen varit hård. Utbildningsmöjligheterna vid filialerna förbättras ytterligare nästa läsår genom att nya ämnen tillkommer. Även i övrigt vidgas utbildningsprogrammet inom den högre utbildningen. Sålunda inleds i Umeå uppbyggnaden av en humanistisk fakultet. Blandad medicinsk och farmaceutisk-kemisk utbildning påbörjas i Uppsala. Vid karolinska institutet tas upp blandad medicinsk och naturvetenskaplig utbildning med huvudinriktning mot näringslära. Teknisk magisterutbildning och en sammanhållen fyraårig civilingenjörsutbildning avses tillkomma i Uppsala. Ett nordiskt institut för samhällsplanering föreslås bli inrättat i Stockholm.

För de spärrade utbildningslinjerna föreslås en väsentlig ökning av intagningskapaciteten. Sålunda tillkommer nästa budgetår för högre teknisk utbildning ca 120 nybörjarplatser, för blandad medicinsk och annan utbildning ca 100, för odontologisk utbildning ca 20 och för socionomutbildning ca 60 nybörjarplatser.

Planeringen för upprättande av organisationen för medicinsk och teknisk utbildning i Linköping pågår med sikte på att utbildningen skall börja hösten 1969.

Tillströmningen av studerande till olika utbildningsvägar tenderar att öka snabbare än beräknat vid bl. a. de samhällsvetenskapliga och juridiska fakulteterna. Samtidigt synes tillströmningen till naturvetenskaplig fakultet uppvisa en långsammare ökning än som förutsetts med utgångspunkt i utbudet från gymnasiets naturvetenskapliga studiegångar. Stabiliteten i dessa trender kan ännu inte bedömas. Utvecklingen måste dock följas uppmärksamt, bl. a. vid planeringen av den högre utbildningens omfattning under 1970-talet.

*Den högre utbildningens inre struktur* är föremål för ett utrednings- och utvecklingsarbete som kan komma att i hög grad ändra undervisningens karaktär. Universitetskanslersämbetet kommer inom kort att avge förslag om införande av fasta studiegångar. För pedagogiskt utvecklingsarbete inom universitets- och högskolesektorn föreslås väsentligt ökade resurser. Sålunda kommer det särskilda utvecklingsanslaget att i det närmaste fördubblas. Samtidigt ökas den produktion av televisions- och radioprogram för högre utbildning som äger rum i den s. k. TRU-kommitténs regi.

Frågan om den framtida utformningen av forskarutbildningen övervägs med anledning av 1963 års forskarutrednings betänkande Forskarutbildning och forskarkarriär.

*Investeringarna i byggnader jämte inredning och utrustning* är viktiga förutsättningar för inte bara den kvantitativa utan även den kvalitativa utvecklingen. Moderna och ändamålsenligt utrustade lokaler har väsentlig betydelse för den undervisningsmetodiska vidareutvecklingen och därmed för den enskildes resultat. Medelsanvisningen för byggnadsverksamhet samt för inredning och utrustning beräknas för nästa budgetår uppgå till 130 milj. kr. resp. 54 milj. kr. På byggnadssidan koncentreras insatserna till Göteborg där innevarande och nästa budgetår omkring 100 milj. kr. investeras för naturvetenskaplig, teknisk, medicinsk och odontologisk utbildning. Vidare fortsätter utbyggnaden av biovetenskapligt centrum i Uppsala (Artillerifältet) samt av kemiskt centrum i Lund. I Stockholm beräknas under år 1968 kunna igångsättas nybyggnadsarbeten bl. a. för arkitektutbildning, för samhällsvetenskap m. m. (Frescati) samt för medicinskt teoretisk utbildning vid karolinska institutet. Utbyggnaden av Umeå universitet fortsätter planenligt. För universitetsfilialerna pågår planering av permanenta lokaler.

Anslagen för *materiel* och *bokinköp* föreslås höjda med 15 resp. 13 %. För universitetsbiblioteken föreslås bl. a. en utbyggnad av institutionstjänsten.

Den utökade verksamheten kräver också större *personalresurser*. Förslagen för nästa budgetår innefattar en ökning av bl. a. antalet lärar- och biträdestjänster. Sålunda föreslås för nästa budgetår ytterligare 44 professurer och laboraturer

(motsv.), 53 ordinarie universitetslektorat, 60 forskardocent-, docent-, forskarassistent- och forskartjänster, 108 tjänster som universitetsadjunkt, 13 tjänster för kvalificerade medhjälpare samt drygt 200 biträdestjänster. Medel beräknas därjämte för ett betydande antal icke-ordinarie lärartjänster — för de filosofiska fakulteternas del inom ramen för den s. k. universitetsautomatiken.

Utöver de professurer och laboraturer som inrättas i överensstämmelse med tidigare principbeslut eller genom omvandling från laboratur till professur föreslås för nästa budgetår professurer i amerikansk litteratur (Uppsala), filmforskning (Stockholm), internationell rätt (Lund), psykologi (Uppsala), nationalekonomi, särskilt konjunkturforskning (Stockholm), optimeringslära och systemteori (tekniska högskolan i Stockholm) ävensom en laboratur i metallografi (tekniska högskolan i Stockholm). Vid forskningsråden avses tillkomma tre forskargrupper under ledning av professor, nämligen vid statens naturvetenskapliga forskningsråd i immunbiologi respektive biokemisk cytogenetik samt vid statens råd för atomforskning i plasmafysik med fusionsforskning. Vidare kommer senare att föreslås tre professurer vid det nämnda nordiska institutet för samhällsplanering. För budgetåret 1969/70 föreslås professurer i allmän språkvetenskap och fonetik (båda i Umeå) samt stålbyggnad och byggnadsmateriallära (båda vid tekniska högskolan i Stockholm). Vidare avses budgetåret 1970/71 tillkomma professurer i idéhistoria och vetenskapsteori (båda i Umeå) samt näringslära och molekylärbiologi (båda i Uppsala).

Genom den fortsatta förstärkningen av universitet och högskolor tillförs *forskningsverksamheten* avsevärt ökade resurser. Därutöver föreslås anslagen till de statliga forskningsråden inom utbildningsdepartementets område öka med i genomsnitt 15 %. Den samverkan som inletts mellan universitetens och näringslivets forskningsarbete utvecklas vidare.

Totalt föreslås anslagen för högre utbildning och forskning till budgetåret 1968/69 öka med ca 111 milj. kr. eller drygt 14 %. I vissa fall föreligger nu endast preliminära beräkningar. I särskilda propositioner till 1968 års riksdag kommer sålunda att läggas fram de närmare förslagen om nordiskt institut för samhällsplanering, om utbyggnaden av medicinsk och teknisk utbildning i Linköping m. m. samt om anslagen till byggnadsverksamhet, inredning och utrustning.

### Vuxenutbildning

Utbyggnaden av vuxenutbildningen fortsätter i enlighet med 1967 års riksdagsbeslut. Till de viktigaste initiativen på detta område hör försöksverksamheten med *radio och television i utbildningen*. Under budgetåret 1968/69 beräknas ca 900 radio- och televisionsprogram kunna produceras. Den reella anslagsökningen här för utgör närmare 7 milj. kr.

Vid de *statliga vuxenskolorna* i Norrköping och Härnösand uppskattas elevantalet för läsåret 1968/69 till ca 4 000, inklusive elever som bedriver studier enligt den nya studieformen med enbart brevskolundervisning. Elevantalet vid de *kom-*



*munala skolorna för vuxna* beräknas till ca 25 000 läsåret 1968/69. Härtill kommer antalet elever i de av yrkesskolornas deltidskurser, som fr. o. m. budgetåret 1968/69 avses bli hänfödda till den lokala vuxenutbildningen. Den 1 juli 1968 träder nya statsbidragsregler i kraft för den lokala vuxenutbildningen. De innebär väsentligt ökade statliga insatser.

Även *folkhögskolornas* och *studiecirkelnas* verksamhet expanderar, bl. a. som en följd av den förstärkta statsbidragsgivningen. En viss höjning föreslås av bidragen till studieförbunden.

Anslagen till vuxenutbildning uppgår innevarande budgetår till ca 172 milj. kr. Till nästa år beräknas en reell anslagsökning på ca 37 milj. kr.

### Studiesociala åtgärder

Den studiesociala reformen år 1964 innebar att stödet förbättrades och utvidgades till att omfatta väsentligt fler studerande. De studiesociala åtgärderna är sålunda ett centralt led i demokratiseringen av utbildningsväsendet. Ett huvudsyfte med reformen var att undanröja kvarstående ekonomiska hinder för unga människor att skaffa sig fortsatt utbildning. En betydande vidgning av rekryteringsunderlaget kan också förutses. Härtill medverkar också den förändrade skolorganisationen.

Till följd av de utökade åtagandena har utgifterna på budgeten för studiesociala ändamål ökat starkt och beräknas nästa budgetår uppgå till ca 1 100 milj. kr. Detta innebär en ökning med ca 190 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår, vilket beror på bl. a. högre studerandeantal och ökat utnyttjande av studiemedlen.

### Sammanställning

Förslagen på driftbudgeten innebär anslagshöjningar med totalt 467 milj. kr., medan kapitalbudgeten ökar med 198 milj. kr. Totalbeloppen på de olika budgetavsnitten samt förändringarna i jämförelse med anslagen för innevarande budgetår framgår av *tabell 1*. Som anges i not till tabellen har litteraindelningen för 1967/68 ändrats för att motsvara indelningen i riksstatsförslaget för 1968/69. Bland de större förändringarna i detta avseende märks överföringar från littera F till D med hänsyn till bl. a. att de statliga övningsskolorna ersätts av kommunala skolenheter för försöks- och demonstrationsverksamhet m. m.

I *tabell 2* presenteras utvecklingen i fråga om fördelning på ändamål inom utbildningsdepartementets totalbudget fr. o. m. budgetåret 1962/63.

I de sammanställningar av antalet tjänster vid myndigheter m. m. som lämnas under de olika anslagspunkterna i propositionen ingår, förutom tjänster enligt personalförteckning m. m., även annan personal till det antal som motsvarar medelsanvisningen.

Tab. 1. Sammanställning över anslagsförändringarna från 1967/68 till 1968/69 inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde (milj. kr.).

Driftbudgeten: åttonde huvudtiteln	Anvisat <sup>1</sup> 1967/68	Förslag 1968/69	Förändring
A. Utbildningsdepartementet m. m. ....	13,9	16,3	+ 2,4
B. Allmänna kultur- och bildningsändamål .....	224,2 <sup>2, 3, 4</sup>	230,6	+ 6,4
a) Konst, litteratur, musik m. m. ....	81,5	102,4	+ 20,9
b) Arkiv, bibliotek, museer m. m. ....	65,9 <sup>4</sup>	44,9	— 21,0
c) Frivilligt folkbildningsarbete, ungdomsverksamhet m. m. ....	32,9 <sup>3</sup>	35,0	+ 2,1
d) Högre konstnärlig utbildning .....	16,5	18,3	+ 1,8
e) Radio- och TV-verksamhet .....	27,4	30,0	+ 2,6
C. Kyrkliga ändamål .....	8,5	8,7	+ 0,2
D. Skolväsendet .....	3 123,5	3 402,7	+279,2
a) Centrala och regionala myndigheter m. m. ....	41,3	45,4	+ 4,1
b) Pedagogiskt utvecklingsarbete .....	6,0	10,0	+ 4,0
c) Det obligatoriska skolväsendet m. m. ....	1 948,2	2 128,2	+180,0
d) Gymnasiala skolor m. m. ....	887,9	943,5	+ 55,6
e) Investeringsbidrag .....	240,1	275,6	+ 35,5
E. Högre utbildning och forskning .....	639,0	715,2	+ 76,2
a) Centrala myndigheter m. m. ....	5,3	5,7	+ 0,4
b) Universiteten m. m. ....	443,3	485,0	+ 41,7
c) Vissa högskolor m. m. ....	11,2	14,2	+ 3,0
d) Gemensamt för universitet och högskolor ....	33,5	41,5	+ 8,0
e) Vissa forskningsändamål .....	99,2	114,7	+ 15,5
f) Inredning och utrustning .....	46,5	54,0	+ 7,5
F. Lärarutbildning .....	174,7	204,6	+ 29,9
a) Klass- och ämneslärarutbildning m. m. ....	116,3	138,5	+ 22,2
b) Övnings- och yrkeslärarutbildning .....	36,3	39,5	+ 3,2
c) Fortbildning m. m. ....	22,1	26,5	+ 4,4
G. Vuxenutbildning .....	172,4	192,5	+ 20,1
H. Studiesociala ändamål .....	433,1	476,6	+ 43,5
I. Internationellt-kulturellt samarbete .....	6,9	7,3	+ 0,4
J. Diverse .....	76,1	84,8	+ 8,7
<b>Totalt för driftbudgeten</b>	<b>4 872,3</b>	<b>5 339,2</b>	<b>+466,9</b>
<b>Kapitalbudgeten</b>			
Statens affärsverksfonder .....	33,7 <sup>2</sup>	45,5	+ 11,8
Statens allmänna fastighetsfond .....	106,1 <sup>2</sup>	147,5	+ 41,4
Statens utlåningsfonder .....	482,0	626,5	+144,5
<b>Totalt för kapitalbudgeten</b>	<b>621,8</b>	<b>819,5</b>	<b>+197,7</b>
<b>Totalt för utbildningsdepartementet</b>	<b>5 494,0</b>	<b>6 158,8</b>	<b>+664,8</b>

<sup>1</sup> För att möjliggöra jämförelser mellan 1967/68 och 1968/69 har, på grund av anslagsomläggning till 1968/69, i vissa fall motsvarande justering gjorts för 1967/68, varför avvikelser från riksstatens belopp på olika littera förekommer. — Medel på tilläggsstat har ej medtagits.

<sup>2</sup> Inkl. anslag till radio- och TV-verksamhet, som överförts från kommunikationsdepartementet.

<sup>3</sup> Inkl. anslag till upplysningsverksamhet i ungdomsfrågor, som överförts från socialdepartementet.

<sup>4</sup> Härav 25 milj. kr. för inköp av Skoklosters slott (engångsutgift).

Tab. 2. *Procentuell fördelning på ändamål inom utbildningsdepartementets totalbudget<sup>1</sup> jämte medelsanvisning, budgetåren 1962/63—1968/69.*

Ändamål	(löpande priser)						
	1962/63	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
A. Utbildningsdepartementet	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3
B. Allmänna kultur- och bildningsändamål	3,1	4,2	4,4	4,2	4,1	4,9 <sup>2</sup>	4,8
C. Kyrkliga ändamål . . . . .	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1
D. Skolväsendet . . . . .	70,0	69,1	62,2	57,5	59,1	57,1	55,5
E. Högre utbildning och forskning . . . . .	13,7	14,6	14,1	15,7	15,2	14,4	14,8
F. Lärarutbildning	3,8	3,8	3,5	3,9	3,9	3,2	3,4
G. Vuxenutbildning <sup>3</sup> . . . . .	—	—	—	—	—	3,1	3,1
H. Studiesociala ändamål . . . . .	8,9	7,8	15,4	18,3	17,2	16,7	17,9
I. Internationellt kulturellt samarbete <sup>4</sup> . . . . .	—	—	—	—	—	0,1	0,1
	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>
Total medelsanvisning milj. kr. . .	2 396,2	2 857,1	3 431,2	4 298,4	4 652,5	5 494,0	6 158,8

<sup>1</sup> Åttonde huvudtiteln samt motsvarande anslag på kapitalbudgeten; t. o. m. 1966/67 enligt riksstaten.

<sup>2</sup> Inkl. anslag som överförts från social- och kommunikationsdepartementen.

<sup>3</sup> T. o. m. 1966/67 ingår G i B och D.

<sup>4</sup> T. o. m. 1966/67 ingår H i B.

*Utdrag av protokollet över utbildningsärenden, hållet inför Hans Maj:t  
Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 3 januari 1968.*

**Närvarande:**

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG.

Chefen för utbildningsdepartementet, statsrådet Palme, samt statsråden Odhnoff och Moberg anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1968/69 inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde. Härvid anmäler departementschefen de på driftbudgeten under littera A, avsnitten Ba och Bb, punkterna B 69—74, avsnitten Bd och Be, littera C, avsnitten Db och Dc, punkten E 51, avsnittet Ee, littera G samt de på kapitalbudgeten under punkterna I: 1 samt II: 1—3 upptagna frågorna, statsrådet Odhnoff de på driftbudgeten under punkterna B 64—68 upptagna frågorna samt statsrådet Moberg de på driftbudgeten under avsnitten Da, Dd, De, Ea, Eb och Ec, punkterna E 44—50 och 52—54, avsnittet Ef, littera F, H, I och J ävensom de på kapitalbudgeten under punkterna II: 4 samt IV: 1—4 upptagna frågorna. Föredragandena anför.

## Driftbudgeten

## Åttonde huvudtiteln

## A. Utbildningsdepartementet m. m.

## A 1. Utbildningsdepartementet: Avlöningar

1966/67 Utgift . . . . .	4 956 064
1967/68 Anslag . . . . .	5 559 000
1968/69 Förslag . . . . .	6 210 000

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69
<i>Tjänster</i>		
Handläggande personal . . . . .	65	+1
Övrig personal . . . . .	59	+2
	<b>124</b>	<b>+3</b>
<i>Anslag</i>		
Avlöning till departementschefen . . . . .	96 000	+ 4 000
Avlöningar till tjänstemän . . . . .	4 772 000	+612 000
Ersättningar till expertis och tillfällig arbets- kraft . . . . .	691 000	+ 35 000
	<b>5 559 000</b>	<b>+651 000</b>

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet har anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor får jag meddela att Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens bemyndigande i numera utbildningsdepartementet inrättat en tjänst som kansliråd i Cr 1 i stället för en tjänst som departementssekreterare, främst för uppgifter i budgetarbetet inom den högre utbildningens och forskningens område.

Som framgår av sammanställningen beräknar jag anslaget till 6 210 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. nämnda kansliråd samt ytterligare en departementssekreterare, en kanslist och en assistent.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utbildningsdepartementet: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 6 210 000 kr.

**A 2. Utbildningsdepartementet: Omkostnader**

1966/67 Utgift	511 642
1967/68 Anslag	794 000
1968/69 Förslag	641 000

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69
1. Sjukvård	23 000	of.
2. Reseersättningar	75 000	of.
3. Expenser	546 000	—153 000
4. Publikationstryck	150 000	of.
	<b>794 000</b>	<b>—153 000</b>

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 641 000 kr. Jag har därvid under 3. Expenser beaktat bl. a. att behovet av inköp och underhåll av möbler m. m. nästa budgetår minskar på grund av att viss engångsanskaffning för ändamålet, vilken sker i samband med departementets flyttning till nya lokaler innevarande år, bekostas av andra medel.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utbildningsdepartementet: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 641 000 kr.

**A 3. Kommittéer m. m.**

1966/67 Utgift	6 669 371	Reservation	975
1967/68 Anslag	7 000 000		
1968/69 Förslag	9 000 000		

Med hänsyn till kommittéverksamhetens beräknade omfattning nästa budgetår bör anslaget räknas upp med 2 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 9 000 000 kr.

**A 4. Extra utgifter**

1966/67 Utgift	416 239	Reservation	25 344
1967/68 Anslag	500 000		
1968/69 Förslag	450 000		

Med hänsyn till bl. a. bortfall av vissa utgifter av engångsnatur räknar jag med att anslaget nästa budgetår kan minskas med 50 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 450 000 kr.

## B. Allmänna kultur- och bildningsändamål

### Utvecklingen på kulturområdet

En förstärkning av stödet åt utövare av konstnärliga yrken såväl under som efter utbildningen och ökade insatser i fråga om offentlig konsumtion av den konstnärliga produktionen var huvudpunkterna i det kulturpolitiska handlingsprogram som regeringen lade fram vid 1961 års riksdag. Ytterligare en central punkt var förstärkningen av de krafter som syftar till en breddning av kulturmiljön och en effektiv kulturdistribution. Detta program antogs av riksdagen (prop. 1961: 56, SU 121, rskr 304) och utvecklingen under 1960-talet har också kommit att följa dessa linjer. På utbildningsområdet har flera reformer redan beslutats och andra planeras. Konstnärsstödet, framför allt i form av stipendier, har kontinuerligt byggts ut. En markerad satsning har skett på olika områden för att uppnå en större spridning av kulturutbudet. Samtidigt med reformarbetet efter dessa nya linjer har de redan tidigare etablerade basinstitutionerna på kulturområdet — bl. a. de kungl. teatrarna, centralmuseerna och riksarkivet — ägnats uppmärksamhet och delvis reorganiserats.

Jag vill i detta sammanhang redovisa några av de resultat som uppnåtts och något om det arbete som pågår för att ytterligare utveckla insatserna på kulturområdet. Låt mig därvid först fastslå den centrala roll som skolan måste spela för att väcka intresse för kulturupplevelser av skilda slag. Detta har betonats bl. a. av skolöverstyrelsen i dess förslag till översyn av läroplanen för grundskolan, som innefattar en förstärkning av undervisningen i estetiska ämnen. Häri markeras det starka sambandet mellan utbildnings- och kulturpolitik.

Under de senaste åren har olika initiativ tagits för att förbättra utbildningen på det konstnärliga området.

Jag vill till en början erinra om att de studerande vid skolorna för högre konstnärlig utbildning i studiesocialt avseende sedan år 1965 är helt jämställda med studerande vid andra skolor för högre utbildning.

På det sceniska området har en omorganisation skett av utbildningen genom inrättande av tre statliga skolor för scenisk utbildning år 1964. Dessa skolor är organisatoriskt och personalmässigt fullt utbyggda. Den musikdramatiska utbildningen i Stockholm har hittills bedrivits inom musikhögskolans operaskola men kommer efter beslut av förra årets riksdag att äga rum vid en särskild musikdramatisk skola i Stockholm.

Utbildningen av scenartister inom danskonsten sker med statligt stöd vid Operans balettskola. Den framtida utformningen av denna utbildning och utbildningen vid Koreografiska institutet är för närvarande föremål för utredning. Resultatet av utredningsarbetet väntas föreligga i början av år 1968.

År 1966 fattade statsmakterna beslut om att inrätta ett institut för utbildning av regissörer och vissa andra yrkesutövare på teaterns, filmens, televisionens och ra-

dions områden. Utbildningen kommer enligt det av en särskild organisationskommitté utarbetade förslaget till organisation m. m. att ske vid det s. k. dramatiska institutet. Förslag rörande anskaffande av den omfattande utrustningen för denna utbildning bör föreläggas riksdagen senare under våren. Med hänsyn till att den byggnad, dit verksamheten skall förläggas, tidigast kan bli färdig hösten 1970 kan utbildningen påbörjas först budgetåret 1970/71. I detta sammanhang bör även nämnas att förslag nu läggs fram om inrättande av en professur i *filmforskning* vid Stockholms universitet.

Den högre utbildningen för *bildkonstnärer* vid i första hand konsthögskolan har haft vissa brister. Under senare år har dock på olika sätt åtgärder vidtagits för att förstärka utbildningsresurserna. En partiell utflyttning till Skeppsholmen i Stockholm har förbättrat localsituationen. Som närmare redovisas i det följande förslås en professur bli inrättad vid konsthögskolan i den moderna konstens teori och idéhistoria. För att få underlag för en mer genomgripande reformering har hösten 1967 en särskild utredning tillsatts (konstnärsutbildningssakkunniga) med uppgift att utreda hela frågan om den konstnärliga utbildningens innehåll och organisation. I uppgifterna ingår att beakta konsekvenserna av den allt större integrationen mellan olika konstområden.

Den *högre musikutbildningens* innehåll och organisation utreds av 1965 års musikutbildningskommitté. Utredningen omfattar såväl musikhögskolan som musikkonservatorierna i Göteborg och Malmö samt den musikutbildning som sker vid vissa folkhögskolor. Utredningen har under det gångna året erhållit vissa tilläggsdirektiv när det gäller utbildningen av musiklärare. Musikutbildningskommittén beräknas avge betänkande i början av år 1968.

Stöd till yrkesutövarna inom konstområdet utgår i tre olika former, nämligen konstnärsstipendier, konstnärsbelöningar och författarsättningar. De anvisade medlen för *konstnärsstipendier* har ökat kraftigt under 1960-talet. Budgetåret 1960/61 anvisades sålunda för större och mindre arbetsstipendier samt resestipendier ett belopp av 182 000 kr. För nästa budgetår kommer medlen för motsvarande ändamål att uppgå till 3 174 000 kr. Det är härigenom möjligt att ge ett stort antal förtjänta konstnärer tillfälle att odelat kunna ägna sig åt konstnärligt skapande. Genom vissa förra året genomförda ändringar i bestämmelserna för stipendierna föreligger nu större möjligheter för stipendiemyndigheterna att ta hänsyn till skiftande individuella behov. Ca två tredjedelar av medlen för innevarande budgetår har använts för s. k. stora arbetsstipendier.

Vid sidan av stipendierna från konstnärsstipendieanslaget kommer under innevarande budgetår ca 1,6 milj. kr. att utgå till stipendier, belöningar och pensioner ur anslaget till Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek. Från anslaget utgår även individuell ersättning åt svenska författare, s. k. *författarpennningar*.

Fr. o. m. budgetåret 1964/65 finns dessutom en tredje form av konstnärsstöd, nämligen *konstnärsbelöningarna*. De är avsedda att utgöra en utmärkelse för gjorda insatser, men framför allt är de en av samhället garanterad minimiinkomst.



Antalet konstnärbelöningar, som från början var 25, har successivt ökat och kommer enligt vad jag förordar i det följande nästa budgetår att uppgå till 115.

Sedan budgetåret 1960/61 har de statliga insatserna för de här nämnda ändamålen stigit från 1,2 milj. kr. till ett belopp som för nästa budgetår föreslås bli 6,8 milj. kr.

Bl. a. med syftet att bereda konstnärerna ökade arbetsmöjligheter har det skett en fortskridande ökning av *konstförvärven för statliga byggnader*. Statens konstråd, som har hand om inköpsverksamheten disponerade budgetåret 1960/61 200 000 kr. för inköp. I det följande kommer jag att förorda att rådet under nästa budgetår får beställa konst för 2,2 milj. kr. Samtidigt med de ökade statliga konstförvärven har också kommunernas inköp stigit.

1963 års filmreform har säkerställt den kommersiellt organiserade filmindustrins möjligheter att fortleva och hävda sig nationellt och internationellt. Genom filmavtalets utformning och tillkomsten av Svenska filminstitutet skapades mekanismer för att ge filmproduktionen en ambitiös, konstnärlig inriktning. I detta sammanhang bör emellertid särskilt erinras om reformens indirekta verkningar genom att den gav radikalt förbättrade arbetsmöjligheter för konstnärer av olika slag inom filmens område.

Ett statligt stöd till konstnärerna förlorar en del av sin mening om konsten till följd av olika ekonomiska, geografiska och sociala hinder inte når ut till allmänheten. Vid sidan om utbildningsstöd och konstnärstöd har därför en satsning på spridningen av kulturaktiviteterna och kontakterna varit en betydelsefull del av den förda kulturpolitiken. Den under 1930-talet tillkomna Riksteatern var det första exemplet på sådana statliga åtgärder. Försöksverksamheten med *rikskonserter*, som startade budgetåret 1963/64, och motsvarande verksamhet i fråga om *riksutställningar*, som började budgetåret 1965/66, innebär att åtgärderna i detta avseende utsträckts till att avse musik och utställningar av konst m. m. Under våren kommer förslag att föreläggas riksdagen som innebär att riks-konsertverksamheten skall byggas ut och få en fast och permanent organisation.

Försöksverksamheten med riksutställningar förfogar för innevarande budgetår över ett belopp av ca 2,3 milj. kr. Syftet med försöksverksamheten är inte bara att pröva nya former för utställningsverksamhet utan också att söka nya vägar för försäljningen av konst. Av den medelsökning som kommer att föreslås under anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål är en väsentlig del avsedd för fortsatt utbyggnad av riksutställningsverksamheten.

Vid prioriteringen av de mycket stora anspråk för nästa budgetår som framställts inom *teaterområdet* har utgångspunkten varit att ökade resurser i första hand bör tilldelas turnéteaterföretaget Riksteatern-Svenska teatern och stadsteatern. Härigenom kommer bl. a. Cullbergbaletten att kunna inordnas i Riksteatern-Svenska teatern. De förslag som läggs fram innebär att stödet till turnéteaterverksamhet och stadsteatrar nästa budgetår kommer att uppgå till 37,7 milj. kr. Anslaget till de kungl. teatern i Stockholm har samtidigt beräknats till 33,8 milj. kr.

*Radion och televisionen* har en utomordentligt viktig roll i kulturförmedlingen. Förutsättningarna för att fylla denna uppgift har väsentligt stärkts genom 1966 års beslut om rundradions fortsatta verksamhet. Handläggningen av större delen av de frågor som berör rundradions verksamhet, har innevarande budgetår förts över till utbildningsdepartementet. Förberedelserna för andra nya program i televisionen, som skall starta vid årsskiftet 1969/70, pågår planenligt. Ett nära samarbete har vidare utvecklats mellan Sveriges Radio och olika institutioner på kulturområdet bl. a. med rikskonsertverksamheten och riksutställningsverksamheten samt genom det s. k. radiokonservatoriet, som startar sin verksamhet under 1968.

Ett nytt inslag i kulturspridningen är det stöd till utgivande av *tidskrifter* som tillkommit under senare år.

Jämsides med den förut berörda reformverksamheten har en viss upprustning skett av olika basinstitutioner på kulturområdet (de kungl. teatrar, arkiv, bibliotek och museer). Ett omfattande utredningsarbete pågår på området. Sålunda behandlar 1965 års musei- och utställningssakkunniga *museernas* och de *kulturminnesvårdande institutionernas* uppgifter, organisation och ekonomi.

På *biblioteksområdet* har statskontoret förra året fått i uppdrag att utreda de vetenskapliga bibliotekens organisation samt vissa frågor rörande huvudmannaskapet för stifts- och landsbiblioteken. En omorganisation och personalförstärkningar har skett vid *riksarkivet*, som i år kommer att flytta in i en ny byggnad.

De *kungl. teatrar*na får numera sitt statliga stöd i en form som innebär att staten svarar för alla merkostnader på grund av löneökningar och inkomstbortfall. En avsevärd personalökning har dessutom kunnat genomföras under första hälften av 1960-talet. Sålunda ökade personalen vid de båda teatrar,na under denna period med över 200 personer.

På *folkbildningsområdet* har utvecklingen under senare år kunnat ske på den grund som lades genom 1963 års beslut om stöd till föreläsnings- och studiecirkelverksamhet. En ytterligare förstärkning av stödet till studiecirklar beslöts dessutom föregående år.

För folkbibliotekens del företogs år 1965 en omläggning av bidragsgivningen. I stället för ett reguljärt stöd till alla kommunala bibliotek utgår nu stöd till utvecklingsverksamhet på biblioteksområdet med syfte att uppnå en sammanhållen och väl utvecklad aktivitet inom ramen för de framväxande kommunblocken.

Stödet till *ungdomsverksamheten* har under senare år utretts av 1962 års ungdomsutredning. Under år 1967 har utredningen avgett sitt slutbetänkande och föreslagit en betydande förstärkning av stödet och omläggning av de statliga bidragsformerna. Förslagen har remissbehandlats och i huvudsak fått ett positivt mottagande. Med hänsyn till den betydande ökning av de ekonomiska insatserna från statens sida som förordas och den ytterligare genomgång av det aktualiserade problemkomplexet som behövs, bl. a. till följd av nya uppslag som förts fram vid remissbehandlingen, kommer förslag till reform inte att föreläggas 1968 års riksdag.

## a) Konst, litteratur, musik m. m.

**B 1. Konstnärstipendier**

1966/67 Utgift . . . . .	2 578 456	Reservation . . . . .	26 070
1967/68 Anslag . . . . .	2 874 000		
1968/69 Förslag . . . . .	3 174 000		

Enligt de av Kungl. Maj:t den 30 juni 1967 meddelade bestämmelserna angående konstnärstipendier fördelas stipendierna på fyra huvudgrupper avseende författare och översättare, konstnärer inom måleri m. m., tonsättare samt konstnärer i övrigt. Stipendiemyndighet för författar- och översättarstipendierna är styrelsen för Sveriges författarfond. För utdelning av stipendier till konstnärer inom måleri m. m. svarar Akademien för de fria konsterna i samråd med Konstnärernas riksorganisation. Stipendier åt tonsättare utdelas av Musikaliska akademiens styrelse i samråd med Föreningen Svenska tonsättare. Stipendier åt konstnärer i övrigt utdelas av en i särskild ordning tillsatt nämnd, konstnärstipendienämnden, som består av åtta ledamöter, förordnade av Kungl. Maj:t för ett år i sänder. Sju av nämndens ledamöter utses efter förslag av Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd.

Tre typer av stipendier utdelas, nämligen stora arbetsstipendier, små arbets- och resestipendier samt stipendier av pensionskaraktär och tillfälliga bidrag. Stora arbetsstipendier utgår med lägst 12 000 kr. och högst 15 000 kr. och små arbetsstipendier med lägst 4 000 kr. Stipendierna utdelas för ett år i sänder. Stipendiemyndigheterna har dock möjlighet att låta stort arbetsstipendium utgå under ytterligare högst fyra år i följd.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Stipendie- myndighet	Departements- chefen
1. Stipendier åt författare och översättare . . . .	504 000	+ 396 000	+ 60 000
2. Stipendier åt konstnärer inom måleri m. m.	932 000	+2 068 000	+180 000
3. Stipendier åt tonsättare . . . . .	271 000	+ 29 000	of.
4. Stipendier åt konstnärer i övrigt . . . . .	1 167 000	+ 250 000	+ 60 000
	<b>2 874 000</b>	<b>+2 743 000</b>	<b>+300 000</b>

*Stipendiemyndigheterna*

1. För gruppen författare och översättare begärs en allmän höjning av de stora arbetsstipendiernas belopp till 15 000 kr. samt en ökning av antalet sådana stipendier från 37 till 60.

2. Den för gruppen konstnärer inom måleri m. m. begärda ökningen beräknas bl. a. möjliggöra en ökning av de stora arbetsstipendierna samt stipendierna av pensionskaraktär och tillfälliga bidrag.

3. Den för gruppen tonsättare föreslagna ökningen erfordras för att bibehålla stipendiernas värdenivå.

4. För gruppen konstnärer i övrigt begärs en höjning av stipendiebeloppen och en ökning av antalet stipendier. En ökning av medelstillelningen skulle bl. a. möjliggöra ett ökat stöd till sådana konstnärer som inte tillhör något traditionellt konstnärsfack utan i sin ofta experimentbetonade produktion integrerar flera konstarter.

#### *Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd*

I en särskild skrivelse framförs synpunkter såväl på anslaget till konstnärsstipendier som på andra anslag och anslagsändamål, som behandlas under avsnittet Konst, litteratur, musik m. m. Behovet av ökade medel till gruppen konstnärer inom måleri m. m. understryks. Särskilt anses en förstärkning av stipendierna av pensionskaraktär och de tillfälliga bidragen till konstnärer inom måleri m. m. och konstnärer i övrigt vara angelägen.

#### *Departementschefen*

Genom de ändringar i bestämmelserna för konstnärsstipendierna som genomförts innevarande budgetår har större möjligheter åstadkommit för stipendiemyndigheterna att anpassa stipendiebelopp och stipendietid efter behovet i varje enskilt fall.

För nästa budgetår räknar jag med en höjning av anslaget med 300 000 kr., vilket bör kunna göra det möjligt för vederbörande stipendiemyndighet att öka antalet stipendier och inom ramen för nu gällande bestämmelser höja stipendiebeloppen. Anslagshöjningens fördelning på olika konstnärsgrupper framgår av sammanställningen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Konstnärsstipendier* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 3 174 000 kr.

## **B 2. Konstnärsbelöningar**

1966/67 Utgift . . . . .	659 753
1967/68 Anslag . . . . .	600 000
1968/69 Förslag . . . . .	760 000

Enligt kungörelsen den 29 maj 1964 (nr 526) om konstnärsbelöningar (ändrad 1965: 172) kan till innehavare av konstnärsbelöning utses den som genom konstnärlig verksamhet, såsom skapande av litterära eller andra konstnärliga verk, uppträdande som utövande konstnär eller i annan form gjort mycket betydande insatser inom svenskt kulturliv. Beslut om utdelning av belöningarna fattas av Kungl. Maj:t efter förslag av vederbörande stipendiemyndighet och skall avse kalenderår eller återstående del därav. Den som innehar konstnärsbelöning skall årligen under sin återstående livstid åter utses till innehavare av konstnärsbelöning, om inte synnerliga skäl föranleder annat.

Konstnärbelöning kan högst uppgå till fem gånger det basbelopp som enligt lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring gällde vid kalenderårets ingång. Det för januari 1967 fastställda basbeloppet var 5 500 kr. Belöningens maximibelopp för år 1967 uppgick således till 27 500 kr. Detta maximibelopp minskas med innehavarens årsinkomst upp till ett basbelopp och med 75 % av årsinkomsten i övrigt.

Antalet konstnärbelöningar är innevarande budgetår 110.

### *Departementschefen*

Jag har beräknat medel för fem nya belöningar. Anslaget bör höjas med 160 000 kr., vilket belopp beräknats med hänsyn till medelsbehovet för de nya belöningarna och till anslagsbelastningen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Konstnärbelöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 760 000 kr.

### **B 3. Statens konstråd**

1966/67 Utgift . . . . .	72 000
1967/68 Anslag . . . . .	83 000
1968/69 Förslag . . . . .	103 000

Statens konstråd har till uppgift att genom förvärv av konst till statens byggnader verka för att konstnärliga värden införlivas med samhällsmiljön. Rådet skall ge kommunala myndigheter råd och anvisningar om förvärv av konst till kommunala byggnader och offentliga platser.

	1967/68	Beräknad Statens konstråd	ändring 1968/69 Departements- chefen
<i>Tjänst</i>			
Handläggande personal . . . . .	<b>1</b>	<b>of.</b>	<b>of.</b>
<i>Anslag</i>			
1. Löner, arvoden och andra ersättningar			
a) Arvoden till konstrådets ledamöter m. fl.	25 000	+13 000	+11 000
b) Fast anställd personal m. m. . . . .	46 000	+ 7 000	+ 7 000
2. Sjukvård m. m. . . . .	200	of.	of.
3. Reseersättningar . . . . .	8 000	+ 2 000	+ 2 000
4. Expenser . . . . .	3 800	of.	of.
=	<b>83 000</b>	<b>+22 000</b>	<b>+20 000</b>

### *Statens konstråd*

Höjningen av anslagsposten till löner, arvoden och andra ersättningar motiveras förutom av genomförda arvodes- och lönehöjningar av behovet att öka antalet sammanträden med rådet.

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens konstråd* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 103 000 kr.

**B 4. Förvärv av konst för statens byggnader**

1966/67 Utgift . . . . .	1 491 286
1967/68 Anslag . . . . .	1 800 000
1968/69 Förslag . . . . .	2 000 000

Från detta förslagsanslag bekostas sådana förvärv av konst till statens byggnader som beslutas av statens konstråd. Förvärven kan avse dels konst som särskilt beställts i anslutning till olika byggnadsverk, dels stafflikonst, skulptur, grafik m. m. Intill innevarande budgetår var anslaget ett reservationsanslag, som utnyttjades på så sätt att konstrådet för varje budgetår gjorde beställningar av konstverk till ett belopp som uppgick till det anslag som var uppfört i riksstaten. För innevarande budgetår har anslaget förts upp som förslagsanslag samtidigt som en kostnadsram fastställts för de beställningar som konstrådet har rätt att göra under budgetåret. Utgifter för beställningar av konst, varom beslut fattats före den 1 juli 1967, bestrids från detta förslagsanslag. Ramen för konstbeställningar under innevarande budgetår är fastställd till 2 milj. kr.

*Statens konstråd*

Enligt instruktion den 3 december 1965 (nr 746) för statens konstråd omfattar rådets verksamhet numera förvärv av konstnärliga arbeten för statens byggnader oberoende av deras tillkomstår. Därigenom har rådets verksamhet och nationalmuseets depositionsverksamhet kommit att sammanfalla i ökad utsträckning. Så länge museets inköpsanslag för depositionsändamål är begränsat till en förhållandevis låg summa kommer konstrådet dock att få svara för största delen av verksamheten.

Konstrådet erinrar om att material- och tillverkningskostnaderna för konstverk, framför allt skulpturer, under de senaste åren ökat i långt hastigare takt än de genomsnittliga levnadskostnaderna. Vidare pekar rådet på ett uttalande i prop. 1963: 103 där det sägs att den s. k. procentregeln, som innebär att förvärvsanslaget skall beräknas på 1 % av byggnadskostnaderna, bör tjäna som riktpunkt vid beräkningen av medelstillelningen. Kostnaderna för statliga nybyggnader, av vilka en betydande del anses böra få del av anslaget för konstförvärv, beräknas för nästa budgetår till 620 milj. kr.

Rådet föreslår att ramen för konstbeställningar för nästa budgetår höjs till 2,5 milj. kr. Medelsbehovet beräknas uppgå till 2 milj. kr.

*Statens konstråd och nationalmuseet*

I en gemensam skrivelse föreslås en ny arbetsfördelning mellan de båda institutionerna som innebär att rådets inköp i framtiden skulle koncentreras till stora, permanenta och dyrbara förvärv för utsmyckning av exteriörer, trapphallar, samlings-salar och andra för allmänheten tillgängliga lokaler. Nationalmuseet skulle liksom f. n. för deposition inköpa konstverk av olikartad karaktär utan tanke på viss placering. Förslaget förutsätter att nu utgående anslag till museet för inköp av konst för depositionsändamål höjs väsentligt.

*1965 års musei- och utställningssakkunniga*

De sakkunniga tillstyrker i ett yttrande över rådets och museets skrivelse den föreslagna arbetsfördelningen mellan rådet och museet.

*Departementschefen*

Jag är inte beredd att förorda någon ändring i arbetsfördelningen mellan konstrådet och nationalmuseet utan förutsätter att det behov av samordning som finns tillgodoses, såsom är förutsatt i konstrådets instruktion, genom samråd mellan rådet och museet.

För nästa budgetår bör ramen för konstbeställningar fastställas till 2,2 milj. kr. Medelsbehovet under anslaget beräknar jag till 2 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att medge statens konstråd att under budgetåret 1968/69 beställa konst för högst 2 200 000 kr.,
- b) till *Förvärv av konst för statens byggnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 2 000 000 kr.

**B 5. Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m.**

1966/67 Utgift . . . . .	2 796 000
1967/68 Anslag . . . . .	2 800 000
1968/69 Förslag . . . . .	2 905 000

Ur anslaget utgår ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek (nu 2 595 000 kr.) samt åt författare och översättare för utnyttjande av deras verk i form av talböcker och taltidningar (nu 205 000 kr.).

Gällande bestämmelser om bibliotek ersättning återfinns i kungörelsen den 23 november 1962 (nr 652) angående Sveriges författarfond (ändrad 1966: 133). Ersättning utgår för utlåning genom stifts- och landsbibliotek, länsbibliotek, folkbibliotek och skolbibliotek av svenska litterära verk i original och litterära verk i svensk översättning. Ersättning utgår för sådana verk även om de ingår i bibliotekens referenssamlingar och inte lånas ut.

Från detta anslag överförs årligen till Sveriges författarfond ett belopp motsvarande 6 öre för lån och 24 öre för referensexemplar av originalverk samt 2 öre för lån och 8 öre för referensexemplar av översatta verk. Av fondens medel utgår individuell ersättning till svenska originalförfattare, s. k. författarpennning, som motsvarar hälften av grundbeloppet för originalverk med vissa begränsningar för författare med höga utlåningssiffror. Återstoden av fonden, den s. k. fria delen, används efter bestämmande av författarfondens styrelse till pensioner, understöd, stipendier och andra för författare, översättare m. fl. gemensamma ändamål.

Ersättning åt författare och översättare för framställning av deras verk i form av *t a l b ö c k e r* och *t a l t i d n i n g a r* fördelas av Fria litterära yrkesutövarnas centralorganisation (Flyco) enligt vissa av organisationen fastställda grunder.

### Styrelsen för Sveriges författarfond

Dispositionen av de medel som inflyter till fonden i form av *b i b l i o t e k s e r s ä t t n i n g* och styrelsens förslag för nästa budgetår framgår av följande sammanställning.

Ändamål	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69 Styrelsens förslag
Författarpennningar	642 000	750 000	770 000	1 310 000
Stipendier				
a) långtidsstipendier	300 000	374 000	450 000	800 000
b) punktstipendier	760 000	637 000	508 000	1 500 000
Belöningar	120 000	149 000	120 000	150 000
Pensioner	390 000	512 000	540 000	900 000
Organisationsbidrag	125 000	168 000	168 000	200 000
Statistik, administration, expenser	115 000	136 000	140 000	150 000
	<b>2 452 000</b>	<b>2 726 000</b>	<b>2 696 000</b>	<b>5 010 000</b>

Styrelsen anser en utbyggnad av de långsiktigt verkande stödformerna, långtidsstipendierna och pensionerna, vara mest angelägen. Dessa stipendier, som är ca 40 till antalet, utgår med ett belopp av 750 kr., alternativt 1 000 kr., per månad under fem år i följd. Denna stipendieringsform garanterar en relativt stor trygghet under en längre tidsperiod. Samtidigt framhålls att långtidsstipendierna visserligen ökat i antal men att ett stort behov fortfarande föreligger. Stipendiernas realvärde har minskat på grund av de allmänna kostnadshöjningarna.

För att en ökning av antalet långtidsstipendier och pensioner samt punktstipendier skall kunna ske och för att dessas och författarpennningarnas belopp skall kunna ökas, bör biblioteksersättningens grundbelopp höjas till 10 öre för lån och 40 öre för referensexemplar av originalverk samt till 5 öre för lån och 20 öre för referensexemplar av översatta verk.

Styrelsen räknar med att det totala antalet boklån, som år 1966 uppgick till 51,7 milj., under år 1968 kommer att stiga till 54 milj. Antalet volymer i bibliotekens referenssamlingar uppskattas öka från 2,2 milj. 1966 till 2,35 milj. exemplar under år 1968.



Vid sidan av biblioteksersättningen bör under anslaget anvisas ett särskilt bidrag om 300 000 kr. till särskilda litterära ändamål. Bidraget är avsett för stöd till dels utgivning av litteratur som har litterärt värde men som är svårsåld, dels översättning av svensk litteratur till främmande språk. Ett stöd från samhällets sida åt en sådan utgivning är lika angelägen som de statliga anslagen till bl. a. inköp och beställning av bildkonst.

#### *Fria litterära yrkesutövarnas centralorganisation (Flyco)*

Flyco föreslår att biblioteksersättningens grundbelopp höjs till 25 öre för lån av originalverk och 10 öre för lån av översatt verk. För bruk av referensexemplar föreslås en höjning till 1 kr. resp. 50 öre. På så sätt skulle författarna kunna få en rimlig ersättning för det intrång i upphovsrätten som den fria bokutlåningen utgör.

På grundval av en uppskattning av omfattningen av talboks- och taltidningsframställningen under nästa budgetår beräknas medelsbehovet för ersättning åt författare och översättare till 235 000 kr. Vidare föreslås en höjning av ersättningen som kompensation för dess minskade realvärde, vilket medför en merkostnad av 60 000 kr. För administrationskostnader begärs oförändrat 5 000 kr. Sammanlagt föreslås en ökning av det nu utgående beloppet av 205 000 kr. med 95 000 kr.

I Nordiska rådets rekommendation 1963:3 angående biblioteksersättning åt författare rekommenderades regeringarna i de nordiska länderna att i samråd med vederbörande fackorganisationer utreda möjligheterna för en sådan ordning beträffande ersättning till författare för bibliotekslån m. m., att likställighet uppnås mellan författare från samtliga nordiska länder.

Vid de nordiska undervisnings- och kulturministrarnas möte i Stockholm år 1967 behandlades denna fråga. Det konstaterades att det på grund av de skilda principer som gäller i de nordiska länderna för ersättning till författare föreligger betydande praktiska svårigheter att genomföra en enhetlig ordning. Ministrarna godtog därför i princip ett på ämbetsmannanivå utarbetat kompromissförslag om ett stipendiesystem, enligt vilket varje land ställer fyra stipendier till förfogande åt författare från de övriga länderna. Stipendierna skall användas för vistelse i det land som svarar för stipendiet.

#### *Departementschefen*

Då jag inte kan förorda någon ökning av biblioteksersättningens grundbelopp räknar jag endast med den ändring av medelsbehovet för detta ändamål som sammanhänger med ökad utlåning. Jag räknar dock med en mindre ökning än författarfondens styrelse.

Jag förordar vidare en höjning med 35 000 kr. till 240 000 kr. av medelsanvisningen till ersättning åt författare och översättare för framställning av deras verk i form av talböcker och taltidningar.

Anslaget bör höjas med sammanlagt 105 000 kr.

Med anledning av Nordiska rådets rekommendation angående biblioteksersättning till författare har de nordiska undervisnings- och kulturministrarna kommit överens om att varje land årligen bör ställa fyra stipendier till förfogande för författare från de övriga nordiska länderna. Stipendiebeloppen har preliminärt beräknats uppgå till 5 000 kr. Enligt min mening bör stipendier av detta slag ställas till förfogande från svensk sida. Administrationen av stipendierna bör ligga hos styrelsen för Sveriges författarfond och medlen för ändamålet tas ur fondens fria del.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 2 905 000 kr.

### B 6. Statens biografbyrå: Avlöningar

1966/67 Utgift . . . . .	319 823
1967/68 Anslag . . . . .	301 000
1968/69 Förslag . . . . .	330 000

Statens biografbyrås uppgift är att pröva frågor om godkännande av film som är avsedd att visas vid biografföreställning. Till byrån är som rådgivande organ knutet statens filmgranskningsråd. Biografbyråns ställning och organisation utreds sedan hösten 1964 av filmcensurutredningen (direktiv se 1965 års riksdagsberättelse s. 296).

	1967/68	Beräknad Statens biografbyrå	ändring 1968/69 Departements- chefen
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal . . . . .	1	of.	of.
Ovrig personal . . . . .	8	of.	of.
	9	of.	of.
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän . . . . .	299 100	— 73 700	+15 000
Arvoden och särskilda ersättningar . . . . .	1 900	+102 700	+14 000
	<b>301 000</b>	<b>+ 29 000</b>	<b>+29 000</b>

### Statens biografbyrå

Den nedgång i filmtillförseln till biografbyrån som under senaste år kunnat konstateras har i förening med andra omständigheter, främst löneutvecklingen, gjort att biografbyrån inte längre såsom avsetts är självfinansierande. Förslag om reviderad taxesättning har underställts Kungl. Maj:t, som dock ännu inte tagit ställning till frågan.

Den för nästa budgetår föreslagna ökningen beror på beslutade löne- och arvodeshöjningar.

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens biografbyrå: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 330 000 kr.

**B 7. Statens biografbyrå: Omkostnader**

1966/67 Utgift . . . . .	21 130
1967/68 Anslag . . . . .	21 000
1968/69 Förslag . . . . .	20 000

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Statens biografbyrå	Departementschefen
1. Sjukvård m. m. . . . .	700	of.	of.
2. Rescersättningar . . . . .	400	of.	of.
3. Expenser . . . . .	19 900	—800	—1 000
	<b>21 000</b>	<b>—800</b>	<b>—1 000</b>

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens biografbyrå: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 20 000 kr.

**B 8. Bidrag till Barnfilmkommittén**

1966/67 Utgift . . . . .	35 000
1967/68 Anslag . . . . .	45 000
1968/69 Förslag . . . . .	45 000

Barnfilmkommittén främjar god filmunderhållning för barn genom upplysnings- och rådgivningsverksamhet. Kommittén deltar också i nordiskt och internationellt samarbete på barnfilmområdet.

*Barnfilmkommittén*

För att bl. a. kunna utvidga granskningsverksamheten och genomföra ett skandinaviskt-ryskt barnfilmutbyte föreslås en ökning av anslaget med 55 000 kr.

*Departementschefen*

Jag är inte beredd att förorda någon höjning av bidraget till kommittén. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Barnfilmkommittén* för budgetåret 1968/69 anvisa ett anslag av 45 000 kr.

**B 9. Teater- och orkesterrådet**

1966/67 Utgift . . . . .	225 194
1967/68 Anslag . . . . .	253 000
1968/69 Förslag . . . . .	303 000

Teater- och orkesterrådet har tillsyn över det statsunderstödda teaterväsendet, den statsunderstödda yrkesmässiga orkesterverksamheten samt den statliga sceniska utbildningen. Rådet har hand om utnyttjandet av Södra teatern, som år 1966 förvärvades av staten. Verksamheten vid teatern finansieras dels med viss del av de inkomster som inflyter genom uthyrning av teatern, dels med ett särskilt anslag om 90 000 kr. från reservationsanslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål.

	1967/68	Beräknad Teater- och orkesterrådet	ändring 1968/69 Departements- chefen
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal . . . . .	1	+1	+1
Övrig personal . . . . .	1	+0,5	of.
	<b>2</b>	<b>+1,5</b>	<b>+1</b>
<i>Anslag</i>			
1. Löner, arvoden och andra ersättningar			
a) Teater- och orkesterrådets ordförande och övriga ledamöter . . . . .	24 000	+ 4 000	+ 4 000
b) Fast anställd personal . . . . .	83 500	+49 700	} +27 500
c) Expertis och tillfällig arbetskraft . . . . .	58 000	of.	
2. Sjukvård m. m. . . . .	500	+ 300	+ 500
3. Reseersättningar . . . . .	12 000	+ 8 000	+ 4 000
darav utrikes tjänsteresor . . . . .	—	—	+2 000
4. Expenser . . . . .	15 000	of.	— 1 000
5. Kostnader för inträdesprov vid statens scen- skolor . . . . .	60 000	+25 000	+15 000
	<b>253 000</b>	<b>+87 000</b>	<b>+50 000</b>

*Teater- och orkesterrådet*

1 b. Arbetet inom rådets kansli har hittills handhåfts av direktören ensam med biträde i enstaka fall av deltidsanställd tjänsteman. Med hänsyn till de ökade arbetsuppgifterna behövs en heltidsanställd tjänsteman som biträde åt direktören. Direktören bör frikopplas från mera rutinbetonade ärenden med hänsyn till de utredningsuppgifter och andra mera omfattande frågor som anförtros rådet. En förstärkning krävs även av biträdespersonalen med ett biträde med halvtidstjänst. För övertidsersättningar m. m. beräknas 1 300 kr.

5. En höjning av posten erfordras med hänsyn till tillkomsten av statens musikdramatiska skola och på grund av allmänna kostnadsökningar.

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag detta anslag till 303 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Teater- och orkesterrådet* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 303 000 kr.

**B 10. Bidrag till de kungl. teatrarne**

1966/67 Utgift . . . . .	29 918 247
1967/68 Anslag . . . . .	26 955 000
1968/69 Förslag . . . . .	33 839 000

De kungl. teatrarne, Operan och Dramatiska teatern, bedriver sin verksamhet i aktiebolagsform. Vardera teaterstyrelsen består av fem ledamöter, av vilka Kungl. Maj:t utser tre, däribland ordföranden.

Nya former för stöd åt teaterverksamheten infördes år 1964 (prop. 1964:66, SU 115, rskr 250). Kungl. Maj:t fastställer för vardera teatern en inkomst- och utgiftsstat. I denna motsvarar det statliga bidraget den inkomst som jämte biljettintäkter m. m. erfordras för att täcka utgifterna.

Operan gav under spelåret 1966/67 290 föreställningar, vari även ingick föreställningar och konserter på andra scener, särskilt vid Drottningholmsteatern. Antalet premiärer eller andra nyuppsättningar uppgick till 14. Genomsnittligt har 76 % av platserna varit belagda. Antalet besökare vid Operans föreställningar uppgick till ca 226 000.

Dramatiska teatern hade under samma spelår 18 premiärer, 8 vid stora och 10 vid lilla scenen, och sammanlagt 627 föreställningar, vilket innebär en ökning i förhållande till föregående spelår med 56 föreställningar. Sammanlagt ca 271 000 personer besökte teaterns föreställningar, vilket innebär en beläggning med 72 % av platserna vid stora scenen och 80 % vid lilla scenen.

*Operan*

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Kungl. teatern	Teater- och orkesterrådet
<i>Personal</i>			
Artistpersonal . . . . .	340	+29	+ 9
Teknisk och övrig personal . . . . .	331	+41	+10
	<b>671</b>	<b>+70</b>	<b>+19</b>

*Statsbidragsberäkning***Utgifter**

1. Styrelse och teaterledning . . . . .	185 000	+ 25 000	+ 25 000
2. Artistpersonal . . . . .	9 476 000	+3 069 000	+2 372 000
3. Teknisk personal . . . . .	2 875 000	+1 337 000	+ 723 000
4. Övrig personal . . . . .	3 373 000	+1 327 000	+ 996 000
5. Tjänstgöringspengar . . . . .	1 100 000	+ 300 000	+ 300 000
6. Individuella lönejusteringar . . . . .	(ingår i beloppet under 2)	+ 220 000	+ 220 000
7. Arbetsgivaravgifter och sjukvård . . . . .	1 740 000	+ 630 000	+ 420 000
8. Expenser . . . . .	510 000	+ 240 000	+ 40 000
9. Fastighetsunderhåll m. m. . . . .	275 000	— 25 000	of.
10. Materiel m. m. för teaterverksamheten . . . . .	1 070 000	+1 165 000	+ 505 000
11. Ersättning till författare och översättare . . . . .	230 000	+ 100 000	+ 100 000
12. Gästspelsutbyten med utlandet, gästartister . . . . .	665 000	+ 425 000	+ 75 000
13. Reklam . . . . .	500 000	+ 100 000	of.
14. Diverse utgifter, inklusive Dansmuseet . . . . .	338 000	+ 282 000	+ 50 000
	<b>22 337 000</b>	<b>+9 195 000</b>	<b>+5 826 000</b>

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Kungl. teatern	Teater- och orkesterrådet
<b>Inkomster</b>			
15. Recetter	3 000 000	of.	of.
16. Programförsäljning, reklam m. m.	150 000	of.	of.
17. Turnéteaterverksamhet m. m.	575 000	+ 25 000	+ 25 000
18. Räkter	100 000	+ 50 000	+ 25 000
19. Hyror	375 000	+ 25 000	+ 25 000
20. Kommunala anslag	300 000	of.	of.
21. Statsbidrag	17 837 000	+9 095 000	+5 751 000
	<b>22 337 000</b>	<b>+9 195 000</b>	<b>+5 826 000</b>

### Kungl. teatern

2—5. Teatern bör få möjlighet att ha helårsanställda musik- och balettchefer. I övrigt bör artistpersonalen utökas med bl. a. två regissörer, en biträdande kormästare, tre sångsolister, åtta korister, fyra dansare samt en balettpedagog och en musikrepetitör, de båda sistnämnda med deltidsanställning. Vidare föreslås en förstärkning av hovkapellet med en konsertmästare och fyra kapellister.

För verkstäder och scen föreslås en utökning med 16 anställda, vartill kommer ett till 475 000 kr. kostnadsberäknat ytterligare personalbehov om ett förslag att anordna gemensamma verkstäder för de kungl. teatern på Lilla Essingen genomförs. Dessutom bör personalen i övrigt utökas med sex anställda. Vidare bör en särskild arbetsgrupp för påklädning organiseras.

Under år 1967 har löneavtal avseende budgetåren 1966/67—1968/69 träffats för samtliga anställda vid teatern. Avtalen medför en ökning av de totala löneutgifterna (inklusive tjänstgöringspengar) med 4 720 000 kr. Eftersom vissa medel för lönehöjningar beräknats inom ramen för statsbidraget för innevarande budgetår, blir det sammanlagda ökade statsbidragsbehovet 3 516 000 kr.

9. Hösten 1966 anhöll de kungl. teatern tillsammans med byggnadsstyrelsen att styrelsen skulle få överta även det inre underhållet av operabyggnaden. Teatern begär medel för sådana kostnader som byggnadsstyrelsen inte bör svara för.

10. I den begärda ökningen ingår ett belopp av 500 000 kr. för att sätta igång verksamheten vid en annexscen i den s. k. Rotundan. Vissa merkostnader för att driva annexscenen är dessutom beräknade under posterna till löner m. m. Vidare begärs bl. a. sammanlagt 165 000 kr. för ambulerande skolteaterverksamhet och föreställningsverksamhet hos institutioner och organisationer.

12. För gästspelsutbyten och gästartister beräknade medel har visat sig helt otillräckliga.

### Teater- och orkesterrådet

Rådet pekar på att det är en mycket betydande ökning av statsbidraget som begärs av teatern. Rådet anser det givet att vissa förstärkningar är nödvändiga både med hänsyn till arbetstidsförkortningar och av andra skäl. I viss mån bör

dock liksom inom näringslivet inträffade kostnadsförtyringar kunna mötas genom rationaliseringar. Rådet ifrågasätter om inte formerna för teaterns arbetssätt är mogna för en översyn bl. a. mot bakgrunden av särskilt TV:s roll som kultur-distributör. Rådet ifrågasätter nödvändigheten av att ha en så stor stående reper-toar som teatern f. n. har. En eventuell minskning får dock inte leda till en reducere-ring i repertoarförnyelsen, som f. n. är förhållandevis liten. I avvaktan på att nämnda förhållanden undersöks vill rådet inte tillstyrka några mer omfattande utvidg-ningar av verksamheten eller större personalökningar.

2—4. Rådet tillstyrker förslagen i fråga om medel till musik- och balettchefer. En viss förstärkning av kören och dess ledning samt av den administrativa perso-nalen anser rådet motiverad. Däremot bör förslaget om gemensamma verkstäder för de kungl. teaterns provas ytterligare innan det genomförs. Rådet godtar tea-terns beräkning av kostnaderna för avtalsenliga lönehöjningar.

10. Rådet ansluter sig till förslaget om en annexscen och tillstyrker ett belopp av 325 000 kr. för utrustning och löpande uppsättningskostnader.

15. Rådet anser att teaterns beräkning av recetterna endast kan godtas om annexscenen, vid vilken inkomsterna beräknas till 80 000 kr., kommer till stånd.

### *Dramatiska teatern*

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Dramatiska teatern	Teater- och orkesterrådet
<i>Personal</i>			
Artistpersonal .....	94	+ 9	+6
Teknisk och övrig personal .....	228	+ 8	+2
	<b>322</b>	<b>+17</b>	<b>+8</b>
<i>Statsbidragsberäkning</i>			
<i>Utgifter</i>			
1. Styrelse och teaterledning .....	77 000	+ 13 000	+ 13 000
2. Artistpersonal .....	3 281 000	+ 721 000	+ 606 000
3. Teknisk och övrig personal .....	5 783 000	+1 198 000	+1 148 000
4. Individuella lönejusteringar .....	(ingår i be- loppet under 2)	+ 100 000	+ 100 000
5. Arbetsgivaravgifter och sjukvård m. m. . .	920 000	of.	+ 105 000
6. Expenser .....	179 000	+ 9 000	+ 9 000
7. Fastighetsunderhåll m. m. ....	210 000	— 37 000	of.
8. Materiel m. m. för teaterverksamheten . .	700 000	+ 402 000	+ 135 000
9. Ersättning till författare och översättare . .	250 000	+ 13 000	+ 13 000
10. Utbyte med utländska teatrar, tillfälliga engagemang, utländska turnéer .....	10 000	+ 540 000	+ 40 000
11. Reklam .....	540 000	+ 60 000	+ 35 000
12. Skolteaterverksamhet .....	350 000	of.	of.
13. Diverse utgifter .....	224 000	+ 26 000	+ 26 000
	<b>12 524 000</b>	<b>+3 045 000</b>	<b>+2 230 000</b>
<i>Inkomster</i>			
14. Recetter .....	3 100 000	of.	— 600 000
15. Programförsäljning, reklam m. m. ....	187 000	of.	of.
16. Räntor .....	50 000	of.	+ 30 000
17. Hyror .....	69 000	of.	of.
18. Statsbidrag .....	9 118 000	+3 045 000	+2 800 000
	<b>12 524 000</b>	<b>+3 045 000</b>	<b>+2 230 000</b>

### *Dramatiska teatern*

2—3. Antalet skådespelare som nu är 70 bör ökas genom att sex skådespelare som utexamineras från scenskolorna våren 1968 anställs. Vidare bör en koreograf knytas till teatern och medlen för extra anställd artistpersonal ökas. Teatern begär även medel för en PR-man.

De under år 1967 träffade avtalen för teaterns anställda för perioden 1966/67—1968/69 medför en ökning av de sammanlagda löneutgifterna med 2 239 000 kr. Eftersom vissa medel för lönehöjningar beräknats inom ramen för statsbidraget för innevarande budgetår blir det sammanlagt ökade statsbidragsbehovet på grund av lönehöjningar 1 656 000 kr.

8. Förutom för allmänt ökade kostnader för materiel m. m. begärs ett engångsbidrag om 202 000 kr. för inköp av elektronisk utrustning.

10. Teatern begär medel för gästspelsutbyte med de nordiska länderna och för turnéer av teatern i Amerikas förenta stater och Europa.

14. Recetterna, som i staten för innevarande spelår är beräknade till 3 100 000 kr., beräknas komma att gå upp endast till 2 105 000 kr. Nedgången beror bl. a. på den åtstramning av konsumtionen som varit märkbar på många olika områden. För budgetåret 1968/69 räknar teatern med att kunna öka teaterintresset hos allmänheten och beräknar samma recettbelopp som är upptaget i nu gällande stat.

### *Teater- och orkesterrådet*

2—3. Rådet tillstyrker förslagen om att anställa en grupp nyexaminerade skådespelare och att öka medlen för extra anställd personal. Rådet godtar teaterns beräkning av kostnadsökningen på grund av träffade avtal.

8. För upprustning av den elektroniska utrustningen föreslås ett på två år fördelat engångsanslag av sammanlagt 150 000 kr.

10. Det begärda beloppet för gästspelsutbyte i Norden tillstyrks. Däremot är rådet inte berett att ta ställning till förslaget om omfattande turnéer i Amerikas förenta stater och Europa innan närmare planer föreligger.

14. Rådet anser teaterns beräkning av recetterna mot bakgrund av utfallet de senaste budgetåren vara för optimistisk och föreslår en minskning med 600 000 kr.

### *Departementschefen*

I riksstaten för budgetåret 1966/67 har förts upp ett sammanlagt statsbidrag till de kungl. teatrarna av 25 940 000 kr. Kungl. Maj:t har vidare medgett överskridanden om sammanlagt 3 184 000 kr. på grund av inträffade lönehöjningar och andra automatiska kostnadsökningar. Bokslutet för Operan visar att inkomsterna uppgått till sammanlagt ca 130 000 kr. högre belopp än det i staten beräknade. På utgiftssidan har ytterligare överskridanden skett med sammanlagt 459 000 kr. på grund av kostnadsökningar av automatisk natur. För Dramatiska teatern har den



faktiska inkomsten under budgetåret 1966/67 blivit 1 195 000 kr. lägre än vad som beräknats i staten. På utgiftssidan har vissa poster överskridits medan utgifterna under andra poster blivit mindre än beräknat.

Teatrarna har lagt fram en rad olika förslag som i förening med de kostnadsökningar som beror på ingångna löneavtal och andra automatiskt verkande omständigheter skulle innebära en höjning med drygt 12 milj. kr. av för innevarande budgetår beräknat statsbidrag av ca 27 milj. kr. Det är inte möjligt att förorda en utgiftsexpansion av denna omfattning. Min utgångspunkt vid bedömningen av teatrarnas medelsbehov har varit att teatrarnas utgiftsramar bör ökas som följd av allmänna löne- och kostnadsökningar och att verksamheten i stort skall kunna fortgå i samma omfattning som under innevarande spelår. Vad teater- och orkesterrådet anfört om vikten av att möta inträffade kostnadsökningar genom rationaliseringar ansluter jag mig till. Jag utgår ifrån att det ligger i teatrarnas eget intresse att i erforderlig utsträckning och i samråd med rådet pröva olika rationaliseringsvägar.

Under år 1967 har träffats överenskommelser om lönerna för samtliga vid teatrarna anställda personalkategorier för tiden den 1 juli 1966—den 30 juni 1969. Till skillnad från vad som är möjligt för statliga myndigheter kan anslaget därför beräknas med utgångspunkt i den faktiska lönekostnaden för budgetåret 1968/69. Några överskridanden av anslaget till de kungl. teatrarna på grund av lönehöjningar kommer följaktligen inte att bli aktuella. I det för innevarande budgetår anvisade statsbidraget till de kungl. teatrarna har medel beräknats för en kostnadsökning som antogs motsvara en anpassning till 1966 års löneläge. Teatrarnas ökade utgifter på grund av de träffade avtalen om höjningar av löner, arvoden och andra ersättningar under den treåriga avtalsperioden uppgår till närmare 6,9 milj. kr. Den under anslaget för innevarande budgetår beräknade statsbidragshöjningen för en anpassning till 1966 års löneläge uppgick till ca 1,7 milj. kr. Den för budgetåret 1968/69 erforderliga statsbidragshöjningen på grund av träffade löneavtal uppgår således till i runt tal 5,2 milj. kr. I fråga om teatrarnas utgifter för personal räknar jag därutöver endast med en ökning för individuella lönehöjningar för viss artistpersonal.

F. n. ansvarar byggnadsstyrelsen för det yttre underhållet av teatrarnas fastigheter medan teatrarna själva svarar för kostnaderna för det inre underhållet. Vid anmälan av detta anslag i föregående års statsverksproposition (prop. 1967: 1 bil. 10 s. 27) uttalade min företrädare, att han i princip anslöt sig till det av teatrarna och byggnadsstyrelsen framförda förslaget om att ansvaret också för det inre underhållet skulle föras över till byggnadsstyrelsen. Förändringen kunde dock inte genomföras redan budgetåret 1967/68. Jag anser nu att denna överflyttning av ansvaret bör göras nästa budgetår, vilket medför att det i teatrarnas utgiftsstater i fortsättningen inte bör finnas särskilda poster för fastighetsunderhåll. Eftersom från dessa poster nu bekostas även utgifter för andra ändamål än sådana som byggnadsstyrelsen skall svara för, bör förevarande anslag blott minskas med en

del av nu uppförda poster till fastighetsunderhåll. Den exakta gränsdragningen för ansvarsfördelningen mellan byggnadsstyrelsen och teatrarna bör fastställas genom överenskommelse mellan styrelsen och teatrarna. En följd av att hela ansvaret för teatrarnas fastigheter förs över till byggnadsstyrelsen är att teatrarna inte längre själva bör få tillgoderäkna sig inkomster genom uthyrning av vissa lokaler i fastigheterna. Sådana bör i stället tillföras driftbudgetens inkomstsida.

Med dessa utgångspunkter beräknar jag i fråga om Operans utgifter en ökning med 170 000 kr. för individuella lönejusteringar för artistpersonal och 3 516 000 kr. för beslutade avtalsenliga löneökningar, varvid frånräknats ett i bidraget för innevarande budgetår för anpassning till 1966 års löneläge beräknat belopp av 1 104 000 kr. För arbetsgivaravgifter, bränsle och sjukvård beräknar jag en sammanlagd ökning med 370 000 kr. Överförandet till byggnadsstyrelsen av ansvaret för det inre underhållet av fastigheten leder till ett med 100 000 kr. minskat statsbidragsbehov. Utöver dessa förändringar anser jag mig böra beräkna medel för utgiftsökningar om sammanlagt 170 000 kr. Vad beträffar Operans inkomster räknar jag med oförändrade recetter men med ökning av inkomsterna av turnéverksamhet och räntor med 100 000 kr. resp. 150 000 kr. I staten uppförd inkomstpost av 375 000 kr. för hyror bortfaller.

För Dramatiska teatern beräknar jag en ökning med 100 000 kr. för individuella lönejusteringar för artistpersonal och med 1 656 000 kr. för beslutade avtalsenliga löneökningar, varvid hänsyn tagits till det belopp om 583 000 kr. som redan ingår i bidraget för innevarande budgetår. För arbetsgivaravgifter beräknar jag en ökning med 180 000 kr och för bränsle med 41 000 kr. Byggnadsstyrelsens övertagande av ansvaret för det inre underhållet beräknas medföra en minskning av bidragsbehovet med 90 000 kr. Utöver dessa förändringar anser jag mig böra beräkna medel för utgiftsökningar om sammanlagt 133 000 kr. Det synes oralistiskt att räkna med att recetterna vid Dramaten skall kunna uppgå till det i staten för innevarande budgetår uppförda beloppet. Jag räknar därför enligt teater- och orkesterrådets förslag med ett med 600 000 kr. minskat belopp. Detta innebär att teatern jämfört med det faktiska utfallet för föregående budgetår ändå förväntas öka sina recetter med drygt 400 000 kr. Inkomsterna av programförsäljning m. m. samt av räntor beräknas öka med 37 000 kr. Samtidigt bortfaller ett för inkomster av uthyrning av lokaler i teaterbyggnaden beräknat belopp av 50 000 kr.

Den redovisade beräkningen av de båda kungl. teatrarnas medelsbehov innebär en sammanlagd ökning av detta anslag med 6 884 000 kr. Statsbidraget till Operan ökar enligt denna beräkning med sammanlagt 4 251 000 kr. till 22 088 000 kr. och till Dramatiska teatern med 2 633 000 kr. till 11 751 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till de kungl. teatrarna* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 33 839 000 kr.

**B 11. Bidrag till turnéteaterverksamhet**

1966/67	Utgift	.....	13 742 473
1967/68	Anslag	.....	13 567 000
1968/69	Förslag	.....	17 514 000

Detta anslag har varit uppfört i riksstaten sedan budgetåret 1964/65, intill innevarande budgetår under rubriken Bidrag till vissa turnéteatrar. Ur anslaget, som tillkom i samband med att det statliga stödet inom teaterområdet gavs nya former (prop. 1964: 66, SU 115, rskr 250), utgick ursprungligen bidrag till de två turnéteaterföretagen Riksteatern och Svenska teatern AB.

Enligt de av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifterna för anslaget skall detta disponeras enligt en av Kungl. Maj:t fastställd inkomst- och utgiftsstat. I denna motsvarar det statliga bidraget den inkomst som jämte gager från arrangörer, medlemsavgifter m. m. erfordras för att täcka utgifterna.

Riksteatern-Svenska teatern har under spelåret 1966/67 framfört 2 809 föreställningar. Publikciffran var omkring 801 000. Den egna produktionen omfattade 41 program.

*Sammanläggningen av Riksteatern och Svenska teatern*

I prop. 1967: 1 (bil. 10 s. 29) redogjordes för turnéteaterföretagens dittillsvarande organisation och verksamhet samt för den utredning om en sammanslagning av de båda företagen som utförts på uppdrag av dem. I utredningen hade framhållits att upprätthållande av mer än en landsomfattande statsunderstödd turnéteaterorganisation i längden inte kunde anses ändamålsenligt.

Riksteatern har varit organiserad som en ideell förening med lokala föreningar och Svenska teatern som ett aktiebolag med Folkets husföreningarnas riksorganisation och Folkparkernas centralorganisation som ägare.

I enlighet med utredningens förslag träffade de två företagen år 1966 en överenskommelse om att fr. o. m. den 1 juli 1966 överlåta driften till ett nybildat gemensamt företag, Riksteatern-Svenska teatern, som företräddes av ett gemensamt organ, sammanläggningsdelegerade, samt av den direktion och administration som utsågs av de delegerade.

Överenskommelsen innebar ett principbeslut om samgående mellan de båda företagen. Under en övergångsperiod skulle sammanläggningsdelegerade närmare pröva formerna för samgående och vidta erforderliga organisatoriska åtgärder. Övergångsperioden förutsattes bli avslutad hösten 1967, då en kongress med representanter för teaterföreningarna skulle sammanträda och besluta i fråga om den framtida organisationen. Kongressen, som sammanträdde i november 1967, tog inte ställning till den slutliga organisationen för Riksteatern-Svenska teatern utan i stället tillsattes en särskild stadge- och organisationskommitté, i vilken bl. a. en av Kungl. Maj:t utsedd ledamot förutsattes ingå. Kommittén skall ha till uppgift att till nästa kongress lägga fram förslag om turnéteaterföretagets slutliga organisation. Kongressen beslöt vidare att Riksteaterns styrelse och sammanläggningsdele-

gerade skulle ersättas av en styrelse med femton ledamöter, av vilka Kungl. Maj:t förutsattes utse ordförande och ytterligare fem ledamöter. Svenska teatern AB beslöt att inte vidare fortsätta med teaterverksamhet.

### Riksteatern-Svenska teaterns anslagsframställning

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Riksteatern-Svenska teatern	Teater- och orkesterrådet
<i>Utgifter</i>			
1. Styrelse och direktion . . . . .	141 000	+ 12 000	+ 12 000
2. Artistpersonal . . . . .	10 200 000	+5 872 000	+4 426 466
3. Individuella lönejusteringar . . . . .	(ingår i beloppet under 2)	+ 350 000	+ 350 000
4. Administrativ och övrig personal . . . . .	1 743 000	+1 057 600	+ 528 060
5. Arbetsgivaravgifter och sjukvård . . . . .	935 000	+ 365 000	+ 500 000
6. Kostnader för köpta föreställningar . . . . .	1 155 000	+ 315 000	+ 265 000
7. Expenser . . . . .	220 000	+ 50 000	+ 25 000
8. Materiel m. m. . . . .	2 330 000	— 110 000	+ 30 000
9. Rese- och transportkostnader . . . . .	1 315 000	+ 315 000	+ 265 000
10. Reklam . . . . .	755 000	+ 245 000	+ 145 000
11. Lokalhyra . . . . .	555 000	+ 145 000	+ 90 000
12. Diverse . . . . .	300 000	+ 100 000	of.
	<b>19 649 000</b>	<b>+8 716 600</b>	<b>+6 636 526</b>
<i>Inkomster</i>			
13. Gager från arrangörer . . . . .	5 657 000	+1 749 000	+1 145 000
14. Recetter . . . . .	—	+ 175 000	+ 85 000
15. Medlemsavgifter . . . . .	95 000	— 15 000	— 15 000
16. Programförsäljning . . . . .	30 000	— 10 000	of.
17. Perukmakeri . . . . .	300 000	— 150 000	— 100 000
18. Kostymateljé . . . . .	—	+ 40 000	—
19. Intäkter av självbärande verksamhet . . . . .	—	+ 50 000	—
20. Statsbidrag . . . . .	13 567 000	+6 877 600	+5 521 526
	<b>19 649 000</b>	<b>+8 716 600</b>	<b>+6 636 526</b>

### Riksteatern-Svenska teatern

2—4. Företaget har f. n. ca 55 årsanställda skådespelare och sångsolister, vilket anses vara ett blygsamt antal i förhållande till den omfattande verksamheten. Tio skådespelare bör nyanställas, varav sju för skolteatern, och vissa extra anställda få fast anställning.

Förra året träffades ett avtal mellan företaget och den av koreografen Birgit Cullberg ledda Cullbergbaletten om att fr. o. m. innevarande budgetår inordna baletten i företagets organisation. Balettverksamheten som nu finansieras genom särskilda anslag från staten och Stockholms stad kommer till en början att bedrivas i relativt liten skala, men beräknas kunna byggas ut väsentligt under budgetåret 1968/69. För Cullbergbaletten beräknas utgifterna uppgå till sammanlagt ca 1,5 milj. kr. Härav utgör löner m. m. 880 000 kr. Gager och recetter för baletten beräknas till 365 000 kr.

En utökning av antalet dekoratörer, scentekniker och frisörer föreslås.

En betydande utökning föreslås av administrativ och övrig personal. Bl. a. föreslås nya befattningar som biträdande producent, redaktions- och pressekreterare, perukmakare samt kontorist. Antalet lokala intendenten bör utökas. Företaget önskar överta en kostymateljé som nu drivs av Folkparkernas centralorganisation.

Bidrag bör utgå för bl. a. en föreståndare för kostymateljén, skräddare och sömmerskor.

De för de anställda vid företaget under år 1967 träffade löneavtalen för budgetåren 1966/67—1968/69 medför merkostnader om sammanlagt 3 235 000 kr., varav ett belopp som motsvarar en anpassning till 1966 års lönenivå inräknats i innevarande års anslag.

13. Den beräknade ökningen av gagerna från arrangörer är beroende av flera olika faktorer. Tjugo ytterligare gästspelsföreställningar från andra fasta scener beräknas ge en gageökning av 80 000 kr. Cullbergbalettens föreställningar och ett ökat antal skolteaterföreställningar beräknas medföra en ökning med 969 000 kr. Vidare räknar företaget med en gageökning med 900 000 kr. om arrangörerna skulle kunna befrias från skyldigheten att hålla scenteknisk personal och i stället sådan personal tillhandahålls av företaget. Förslaget förutsätter att den tekniska personalen utvidgas. Vidare krävs att överenskommelser kan träffas med berörda arrangörer. Slutligen räknar företaget med ett intäktsbortfall av 200 000 kr. om ett enhetligt prissystem införs för produktionerna.

14. F. n. får företaget den övervägande delen av sina inkomster genom gager från arrangörerna. Företaget avser att på egen risk marknadsföra tre egna produktioner för vilka arrangörerna kan ha svårt att ställa garantier. Recetterna vid sådana produktioner beräknas uppgå till 175 000 kr.

17. Företaget har föregående budgetår förvärvat ett perukmakeri. I staten för innevarande budgetår är beräknat ett belopp av 300 000 kr. som intäkter av denna rörelse. Utvecklingen visar att perukmakeriets tjänster i större utsträckning än vad som beräknats tagits i anspråk av det egna företaget.

18. Om det föreslagna övertagandet av kostymateljén från Folkparkernas centralorganisation kommer till stånd, kan inkomsterna av uthyrningsverksamhet beräknas uppgå till 40 000 kr.

19. Det har visat sig att företaget vid flera tillfällen nödgats avböja anbud om framförande av produktioner på grund av att teatern genom nu gällande bestämmelser är förhindrad att överskrida de i staten fastställda utgiftsposterna, även om det visar sig att utgiftsökningen motsvaras av minst samma intäkt. Ett införande av den föreslagna posten skulle innebära att sådan efterfrågan kan tillgodoses.

#### *Teater- och orkesterrådet*

2—4. Rådet uttalar sin tillfredsställelse över att Cullbergbaletten engagerats av Riksteatern-Svenska teatern och understryker vikten av att skolteaterverksamheten kan byggas ut.

Förslaget att förvärva kostymateljén från Folkparkernas centralorganisation avstyrks av rådet.

Rådet har inte något att erinra mot företagets beräkningar av kostnaderna för beslutade löneökningar.

13. Rådet förordar en till 300 000 kr. beräknad ökning av gagerna på grund av att arrangörerna befrias från att hålla tekniker. Inkomstbortfallet genom ändrat

prissystem kan rådet inte biträda. En successiv utjämning bör i stället kunna komma till stånd genom att framtida gagehöjningar differentieras. Rådet erinrar också om möjligheterna att erhålla kommunala bidrag.

14. Förslaget att anordna föreställningar på egen risk bör prövas försöksvis i begränsad omfattning.

#### *Departementschefen*

Vid sin anmälan av detta anslag i föregående års statsverksproposition framhöll min företrädare betydelsen av de initiativ som tagits för att skapa en gemensam organisation för den statsunderstödda turnéteatern. Mycket talade enligt hans uppfattning för att den planerade samordningen borde kunna ge turnéteatern bättre förutsättningar att fylla sin viktiga funktion inom landets teaterliv.

Genom beslut av den kongress som sammanträdde i höstas har nu ytterligare ett väsentligt steg tagits för att föra samman de båda teaterföretagen till en enda effektiv turnéteaterorganisation. Jag utgår ifrån att det på grundval av detta beslut skall bli möjligt att stärka förutsättningarna för en högre konstnärlig standard och en ökad variation i utbudet av föreställningar. Kungl. Maj:t har den 29 december 1967 meddelat bestämmelser angående den provisoriska styrelsen för teaterföretaget.

För budgetåret 1966/67 anvisades till Riksteatern-Svenska teatern ett statligt bidrag av 11 542 000 kr. i enlighet med en av Kungl. Maj:t fastställd stat. På grund av inträffade löneökningar har överskridande medgetts med ett belopp av sammanlagt 1 480 000 kr. Det sedermera under hösten 1967 ingivna bokslutet visar, sedan hänsyn tagits till det medgivna överskridandet, att vissa i staten uppförda utgiftsposter blivit högre än beräknat samtidigt som andra poster inte i sin helhet tagits i anspråk.

Jag finner initiativet att i Riksteatern-Svenska teatern inordna Cullbergbaletten värdefullt. Redan under innevarande budgetår har ett tillfälligt bidrag om 200 000 kr. beräknats under anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål. För nästa budgetår räknar jag med att kostnaderna för baletten skall täckas av medel från detta anslag. Jag räknar också med att en viss begränsad ökning för skolteaterverksamhet och för köpta turnéföreställningar bör kunna bli möjlig. Den sammanlagda ökningen av medelsbehovet för främst dessa ändamål beräknar jag till 800 000 kr. Jag förutsätter att därutöver inkomstökningar till följd av den ökade verksamheten används för att täcka kostnaderna för densamma. Vid anmälan av detta anslag i föregående års statsverksproposition förutsattes att den förvärvade perukmakerirörelsen inte skulle föranleda något ökat medelsbehov. På grund av ökat behov av perukmakeriarbeten för turnéteatern har emellertid intäkterna för arbeten utförda åt utomstående beställare blivit lägre än beräknat. Det härigenom ökade medelsbehovet bör täckas inom ramen för det förut nämnda beloppet. I den mån merkostnader uppstår, om förslaget att anordna föreställningar på egen risk genomförs, bör även dessa täckas inom ramen för samma belopp.

För individuella lönejusteringar för artistpersonal beräknar jag en ökning med

350 000 kr. Vidare medför de beslutade avtalsenliga löneökningarna ett ytterligare medelsbehov av 2 500 000 kr. Vid den nu föreslagna ökningen av statsbidraget har hänsyn tagits till den löneuppgång som uppkommer för budgetåret 1968/69. Några överskridanden av anslaget på grund av lönehöjningar kommer därför inte att bli aktuella. Med hänsyn till kostnadsstegringar för andra ändamål än löner räknar jag vidare med en bidragsökning av 282 000 kr. Minskade inkomster av medlemsavgifter medför ett med 15 000 kr. ökat statsbidragsbehov.

Den här redovisade beräkningen av turnéteaterns medelsbehov för nästa budgetår medfört att anslaget bör ökas med sammanlagt 3 947 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till turnéteaterverksamhet* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 17 514 000 kr.

## **B 12. Bidrag till stadsteatrar och därmed likställda teatrar**

1966/67 Utgift . . . . .	16 635 617
1967/68 Anslag . . . . .	14 740 000
1968/69 Förslag . . . . .	20 150 000

Enligt gällande grunder för stödet åt stadsteatrar och därmed likställda teatrar utgår statsbidrag i form av dels grundbidrag, dels tilläggsbidrag. Grundbidraget utgår med belopp motsvarande 55 % av teaternas totala kostnader spelåret 1963/64 för löner, arbetsgivaravgifter enligt lagen om allmän försäkring samt avgifter för yrkesskade- och grupplivförsäkring. Efter spelåret 1963/64 skall för varje budgetår tilläggsbidrag utgå med belopp motsvarande dels 55 % av en löneökning, som beräknas motsvara inträffade förändringar i statstjänstemännens löner för tiden fr. o. m. den 1 juli 1964, dels 55 % av ökningen av de bidragsberättigande sociala avgifterna (prop. 1964: 66, SU 115, rskr 250).

Teater- och orkesterrådet fastställer det belopp med vilket statsbidrag skall utgå. Rådet skall dessutom vart tredje budgetår undersöka bidragsberättigad teaters ekonomiska förhållanden och till Kungl. Maj:t ge in de förslag till ändring av gällande grunder för statsbidragsgivningen, som undersökningen leder till. Om särskilda omständigheter föreligger, kan rådet också vid annan tidpunkt komma in med förslag i fråga om beräkningen av de personalkostnader för vilka statsbidrag utgår.

### *Utbetalade statsbidrag spelåret 1966/67*

Borås stadsteater . . . . .	390 274
Göteborgs lyriska teater . . . . .	2 894 586
Göteborgs stadsteater . . . . .	2 376 966
Hälsingborgs stadsteater . . . . .	560 716
Malmö stadsteater . . . . .	4 168 756
Stadsteatern Norrköping—Linköping . . . . .	1 060 544
Stockholms stadsteater . . . . .	2 911 158
Uppsala stadsteater . . . . .	932 908
	<b>15 295 908</b>

*Anm.* Fr. o. m. innevarande budgetår utgår statsbidrag även till Norrbottens länsteater.

### Teater- och orkesterrådet

De nuvarande formerna för stöd till stadsteatrarna har tillämpats under tre budgetår, nämligen fr. o. m. 1964/65 t. o. m. budgetåret 1966/67. Rådet har enligt gällande bestämmelser att undersöka de bidragsberättigade teatrarnas ekonomiska förhållanden och komma in till Kungl. Maj:t med de förslag som undersökningen kan leda till. Rådet konstaterar att statsbidragsunderlaget i ett par fall på förslag av rådet ändrats under den gångna perioden, nämligen för stadsteatrarna i Malmö och Borås. Innevarande budgetår har dessutom Norrbottens länsteater kommit till som ny bidragsberättigad teater.

Det första budgetåret som det nya statsbidragssystemet tillämpades, dvs. 1964/65, utbetalades sammanlagt 11,9 milj. kr. i statsbidrag. Motsvarande belopp utgjorde budgetåret 1966/67 15,3 milj. kr., dvs. en ökning med 29 %. Kommunernas bidrag har under samma tid stigit från ca 8,2 milj. kr. till 12,7 milj. kr. eller med ca 55 %. De totala lönekostnaderna har under samma period ökat med ca 10 milj. kr. till ca 28,4 milj. kr. Ökningen är till största delen beroende på höjningarna av lönerna och inte på personalökningar. Någon större personalökning har endast ägt rum i Stockholm och Malmö. En mindre personalökning har skett i Borås. Den förstnämnda teatern var vid det nya statsbidragssystemets tillkomst nystartad och hade dessförinnan åtnjutit ett jämförelsevis lågt statsbidrag. Expansionen i Malmö och Borås har skett efter det att statsmakterna godkänt höjningar av bidragsunderlaget. Rådet beräknar att ökningen av fast anställd personal från budgetåret 1963/64 till budgetåret 1967/68 har uppgått till ca 75 skådespelare samt 40 personer inom andra personalkategorier. Verksamheten i fråga om antal program och föreställningar har under perioden varit i stort sett oförändrad. Publikciffrorna har vid några teatrar gått ned men för de flesta hållit sig oförändrade. Recetterna har ökat för flertalet teatrar men samtidigt har deras betydelse för teatrarnas ekonomi minskat.

Vid sin bedömning av hur de nuvarande statsbidragsreglerna verkat finner rådet att de är förbundna med vissa olägenheter. Under perioden har en kostnadsövervärling på kommunerna skett, vilket främst anses bero på att statstjänstemannalönerna inte ökat lika snabbt som de teateranställdas löner. Rådet konstaterar att även om kommunbidragen stigit kraftigt är dock det sammanlagda statliga stödet fortfarande väsentligt högre än kommunernas bidrag. Statsbidragskonstruktionen medför enligt rådet vissa administrativa olägenheter bl. a. genom att beräkningsgrunden för löner är en annan än för socialavgifter. Det kan finnas risk för att bidragssystemet på sikt kan hindra smidiga växlingar i personaluppsättningen.

Rådet är, mot bakgrund av de förtjänster den nuvarande bidragsordningen ändå uppvisat, inte berett att föreslå ett helt nytt system utan anser, att den f o r t s a t t a b i d r a g s g i v n i n g e n bör anknypa till nuvarande ordning. Statsbidrag bör sålunda alltså beräknas på dels löner och andra ersättningar, dels socialavgifter. Rådet nämner tre olika alternativ för det fortsatta stödet. Enligt ett första alternativ behålls budgetåret 1963/64 som basår och statsbidraget för budgetåret 1967/68 ökas som hittills med utgångspunkt i höjningen av statstjänstemännens lönenivå samt



— i vad gäller socialavgifter — i de verkliga kostnaderna. Enligt ett andra alternativ flyttas basåret fram till budgetåret 1967/68 med i övrigt oförändrade statsbidragsprinciper. Ett tredje alternativ, som rådet för sin del förordar, är att statsbidraget beräknas på de verkliga kostnaderna för både löner och socialavgifter. Skälet för att rådet ansluter sig till det sista alternativet är att ett sådant system på ett helt annat sätt än det nuvarande skulle tillgodose önskemålet att anpassa stödet till fluktuationerna i personaluppsättningen från ett år till ett annat, vilket är av vikt, särskilt för de mindre teatrarna. Vidare skulle systemet bli administrativt enklare än det nuvarande. Ett sådant bidragssystem kan visserligen innebära risk för en mindre stram personalpolitik, men rådet anser det kommunala inflytandet i teaterledningarna eliminera denna risk. Rådet anser dock att vissa spärregler bör införas som innebär att särskilt tillstånd krävs om det gäller att starta verksamhet på en ny scen eller eljest öka antalet regelbundna spelplatser eller genomföra s. k. parallellspel mellan två orter.

Norrbottens länsteater har fr. o. m. innevarande budgetår i bidragshänseende blivit likställd med övriga teatrar som får bidrag ur detta anslag. Den av rådet godtagna bidragsgrundande kostnaden utgjorde 592 400 kr. Förutom statsbidrag ur detta anslag har Kungl. Maj:t ur anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål beviljat ett bidrag av 100 000 kr. till försöksvis bedriven turnéverksamhet. Teatern har hos rådet anmält att den önskar utöka sin personal fr. o. m. den 1 juli 1968 för att möjliggöra spel med två pjäser parallellt och för att vidga pjäsvalet. Personalökningen avser tre skådespelare, en inspicient och en belysningsmästare samt viss deltidsanställd personal. Rådet föreslår att den av teatern beräknade personalkostnaden för budgetåret 1968/69, nämligen 1 031 000 kr., används som beräkningsgrund för statsbidraget.

Folkteatern i Göteborg ingår nu inte bland de teatrar som får bidrag ur detta anslag, utan erhåller statsbidrag ur anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål. För innevarande budgetår har teatern beviljats ett statsbidrag av 540 000 kr. Dessutom har på tilläggsstat I till riksstaten anvisats ett belopp av 124 000 kr. avseende verksamheten vid teatern under föregående budgetår.

Folkteaterns utgifter budgetåret 1966/67 uppgick till totalt 1 880 000 kr., därav 1 110 000 kr. för löner. Recetterna uppgick till 618 000 kr. Det sammanlagda stödet från stat och kommun beräknas uppgå till 1 148 000 kr., varav hälften faller på staten och hälften på kommunen. Folkteatern har nu drivit sin verksamhet i sexton år. Teatern har enligt rådets mening under den tiden vunnit i stadga och funnit sin konstnärliga form. Teatern anses fylla en väsentlig uppgift i Göteborgs teaterliv. Enligt rådets mening finns det ingen anledning att ha en särskild bidragsform för Folkteatern. Teatern är organiserad på samma sätt som stadsteatrarna och liksom dessa tillförsäkrad stöd av sin hemkommun. I fråga om repertoar, antalet föreställningar, publiksiffror m. m. kan den mäta sig med stadsteatrarna. Enligt rådets mening är publikunderlaget i göteborgsområdet av den storleken att det verkligen finns underlag för teatern. Rådet föreslår att statsbidrag utgår fr. o. m. budgetåret 1968/69 efter de grunder som kommer att gälla för stadsteatrar och

därmed likställda teatrar. Den ökade belastningen kan med nuvarande bidragsprocent och med utgångspunkt i de beräknade lönekostnaderna för teatern beräknas till 815 000 kr.

Det av rådet förordade bidragsalternativet medför att det sammanlagda *anslagsbehovet* ökar med 7 560 000 kr. till 22 300 000 kr. Om det nuvarande bidragssystemet bibehålls bör budgetåret 1966/67 utgöra nytt basår och kostnader för löner m. m. och socialavgifter för detta budgetår läggas till grund för bidragsberäkningen. För Norrbottens länsteater bör dock den beräknade personalkostnaden för budgetåret 1968/69, 1 031 000 kr., utgöra beräkningsgrund för statsbidraget. Bidragsgrund för Folkteatern i Göteborg bör vara den beräknade kostnaden för löner och socialavgifter för budgetåret 1968/69, tillhoppa ca 1 485 000 kr.

Över rådets skrivelse har *y t t r a n d e n* avgetts av *riksrevisionsverket, Svenska stadsförbundet, Teatrarnas riksförbund, Aktiebolaget Göteborgs lyriska teater, Aktiebolaget Göteborgs teater, Föreningen Hälsingborgs stadsteater u. p. a., Föreningen Malmö stadsteater u. p. a., Norrbottens länsteater, Stadsteatern Norrköping-Linköping, kretsteater för Östergötland, förening u. p. a., Stockholms stadsteater aktiebolag och Aktiebolaget Upsala stadsteater.*

Riksrevisionsverket avstyrker att de faktiska kostnaderna läggs till grund för beräkningen av statsbidraget och anser att spelåret 1966/67 bör väljas som basår. I samtliga övriga yttranden tillstyrks rådets förslag att beräkna statsbidraget på grundval av de faktiska lönekostnaderna. *Bl. a.* Svenska stadsförbundet anser dock att procentsatsen bör ökas från 55 till 66  $\frac{2}{3}$ .

#### *Departementschefen*

Det nya systemet för bidrag åt stadsteatrarna, som tillkom år 1964, bygger på att lönekostnaderna för budgetåret 1963/64 skall utgöra bidragsunderlag. Detta underlag får höjas i samma takt som statstjänstemännens löner ökas. Eftersom löneutvecklingen vid teatrarna endast till en del bestäms av de kollektiva uppgörelserna på arbetsmarknaden för statsanställda och eftersom statsbidragssystemet inte ger utrymme för önskvärda personalförstärkningar och standardförbättringar vid teatern utöver basårets nivå, förutsattes att teatrarnas bidragsunderlag med regelbundna mellanrum skall omprövas.

Det förslag som nu läggs fram av teater- och orkesterrådet innebär att den nuvarande konstruktionen med ett visst bestämt år som basår för bidragsberäkningen skulle frångås och statsbidraget i stället beräknas på de faktiska lönekostnaderna varje år.

Enligt min mening innebär den föreslagna statsbidragskonstruktionen betydande osäkerhetsmoment i fråga om de förpliktelser som statsmakterna påtar sig utan att ha den insyn i verksamheten som bör vara en förutsättning för ett sådant ekonomiskt ansvar. Jag anser mig därför inte kunna förorda ett statsbidragssystem av detta slag. Samtidigt har dock vad teater- och orkesterrådet anfört om vikten av

att statens stöd till stadsteatrarna behålls på en sådan nivå, att det hjälper teatrarna att upprätthålla en hög konstnärlig standard och samtidigt nå en vid publik, övertygat mig om att nuvarande bidragsunderlag bör omprövas. Jag förordar att det statliga stödet till stadsteatrarna förstärks genom att huvudmännen får bidrag även till kostnaderna för de personalökningar som skett efter budgetåret 1963/64 t. o. m. budgetåret 1966/67 och för de lönehöjningar utöver ökningen av stats-tjänstemannalönerna som inträffat under samma period. Grundbidraget bör därför fr. o. m. nästa budgetår beräknas på grundval av teatrarnas totala kostnader spelåret 1966/67 för löner, arbetsgivaravgifter enligt lagen om allmän försäkring samt avgifter för yrkesskade- och grupplivförsäkring. Bidragsandelen bör även i fortsättningen vara 55 %. Tilläggsbidrag bör utgå enligt samma principer som f. n. Likaledes bör det i fortsättningen finnas samma möjligheter till omprövning av bidragsunderlaget som hittills.

Jag vill framhålla att det hittillsvarande stödet från statlig sida inneburit att staten svarat för en större andel än kommunerna av utgifterna i teatrarnas budget. Utbetalade statsbidrag uppgick budgetåret 1966/67 till 15,3 milj. kr. medan i kommunbidrag utbetalats 12,7 milj. kr. Detta innebär att det statliga stödet uppgick till ca 55 % och det kommunala till ca 45 %. Den av mig nu förordade ordningen att budgetåret 1966/67 skall bli basår kommer att medföra att statens andel av kostnadstäckningen ökar avsevärt.

Teater- och orkesterrådet har föreslagit att det bidragsgrundande beloppet för Norrbottens länsteater skall höjas. När teatern tillkom hösten 1967 började verksamheten med en liten grupp skådespelare. Jag finner det naturligt att personalen vid denna nya livaktiga teater utökas och förordar en däremot svarande höjning av bidragsunderlaget. Detta bör i 1968/69 års lönenivå utgöra 1 030 000 kr.

Folkteatern i Göteborg har hittills fått statsbidrag från anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål. Teater- och orkesterrådet föreslår nu att teatern fr. o. m. nästa budgetår i stället tilldelas statsbidrag ur förevarande anslag. Förslaget att Folkteatern skall få statsbidrag enligt samma principer som de teatrar som nu får bidrag ur detta anslag bör enligt min mening godtas. Jag förordar att statsbidrag beräknas på grundval av teaterns personalkostnader för budgetåret 1966/67.

Anslaget bör med hänsyn till vad jag förordat ökas med 5 410 000 kr. och föras upp med 20 150 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) godkänna de ändrade grunder för det statliga stödet åt stadsteatrar och därmed likställda teatrar som jag angett i det föregående,

b) till *Bidrag till stadsteatrar och därmed likställda teatrar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 20 150 000 kr.

### **B 13. Rikskonserter m. m.**

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades den 11 maj 1962 fem sakkunniga för att utreda frågan om att inrätta en statlig konsertbyrå och därmed sammanhängande spörsmål.

De sakkunniga, som antagit namnet konsertbyråutredningen (KBU), har i betänkandet Rikskonsorter (SOU 1967: 9), som överlämnades den 25 januari 1967, föreslagit att den försöksverksamhet med rikskonsorter i vissa län, som på grundval av utredningens tidigare förslag pågått sedan budgetåret 1963/64, skall ges en permanent utformning och successivt utbyggas. Medel för försöksverksamheten har ställts till förfogande ur anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål. För innevarande budgetår har 4 075 000 kr. anvisats.

Jag har för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att lägga fram särskild proposition till 1968 års riksdag med anledning av KBU:s förslag. I avvaktan på propositionen bör i riksstatsförslaget under förevarande rubrik tas upp ett preliminärt beräknat belopp. Som framgår av det följande minskar härigenom medelsbehovet under anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål.

Med anledning av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1968/69 till *Rikskonsorter m. m.* beräkna ett anslag av 6 000 000 kr.

#### B 14. Bidrag till särskilda kulturella ändamål

1966/67 Utgift . . . . .	15 214 005	Reservation . . . . .	256 662
1967/68 Anslag . . . . .	17 500 000		
1968/69 Förslag . . . . .	15 220 000		

Ur detta reservationsanslag, som första gången anvisades för budgetåret 1964/65 och som tillkom för att i viss del ersätta lotterimedelsfonden, utgår bidrag efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall.

#### *Disposition av anslaget 1967/68*

Ändamål	Belopp
<b>1. Teater</b>	
1.1. Skådebanan för verksamheten . . . . .	150 000
1.2. Folkteatern i Göteborg för verksamheten . . . . .	540 000
1.3. Drottningholmsteatern för verksamheten . . . . .	350 000
1.4. Norrbottens länsteater för turnéverksamhet . . . . .	100 000
1.5. Föreningen Svensk dramatik för verksamheten . . . . .	100 000
1.6. Teater- och orkesterrådet för fördelning på olika ändamål . . . . .	460 000
1.7. Övrigt . . . . .	55 000
	<b>1 755 000</b>
<b>2. Musik och dans</b>	
2.1. Yrkesorkestrar (inklusive Örebro orkesterstiftelse och Västerås musiksällskap) . . . . .	6 033 100
2.2. Rikskonsertverksamhet . . . . .	4 075 000
2.3. Musikaliska akademiens styrelse för Koreografiska institutets utbildningsverksamhet . . . . .	435 000

Ändamål	Belopp
2.4. Musikaliska akademiens styrelse för fördelning på olika ändamål	165 000
2.5. Fylkingen för verksamheten	80 000
2.6. Stim:s informationsverksamhet rörande svensk musik	60 000
2.7. Sveriges Radio för verksamheten vid ett radiokonservatorium	100 000
2.8. Stockholms festspel 1967	75 000
2.9. Svenskt visarkiv för verksamheten	80 000
2.10. Viss amatörorkesterverksamhet	225 000
2.11. Riksteatern-Svenska teatern för Cullbergbalettens verksamhet	200 000
2.12. Övrigt	220 700
	<b>11 748 800</b>
<b>3. Konst och utställningsverksamhet</b>	
3.1. Riksutställningsverksamhet	2 290 000
3.2. Folkrörelsernas konstfrämjande för verksamheten	525 000
3.3. Vissa konstkolor för verksamheten	155 000
3.4. Sveriges arkitekturmuseum för verksamheten	175 000
3.5. Övrigt	62 700
	<b>3 207 700</b>
<b>4. Tidskriftsstöd</b>	<b>240 000</b>
<b>5. Diverse ändamål</b>	
5.1. Arbetarrörelsens arkiv för verksamheten	200 000
5.2. Estniska kommitténs ungdoms- och bildningsverksamhet	30 000
5.3. Föreningen Sveriges pressarkiv och pressmuseum för verksamheten	15 000
5.4. Sveriges schackförbund för verksamheten	60 000
5.5. Övrigt	49 000
	<b>354 000</b>
<b>6. För återstoden av budgetåret reserverade medel</b>	<b>194 500</b>
	<b>17 500 000</b>

### 1. Teater

1.2. Till Folkteatern i Göteborg har utöver det för innevarande budgetår anvisade anslaget på tilläggsstat I anvisats ett belopp av 124 000 kr. avseende verksamheten vid teatern budgetåret 1966/67.

1.6. Teater- och orkesterrådet fördelar medel till stöd åt vissa allmänna teaterändamål, nämligen svenskt sceniskt verk (160 000 kr.), vissa pedagogiska ändamål inom den sceniska utbildningen och fortbildningen (70 000 kr.), turnéverksamhet (120 000 kr.) samt arrangörer av teaterverksamhet av tillfällig karaktär för teaterutrustning (20 000 kr.).

För den verksamhet som sedan spelåret 1967/68 under rådets ledning drivs på Södra teatern i Stockholm har rådet också fått medel (90 000 kr.).

Teater- och orkesterrådet föreslår för nästa budgetår för dessa bidragsändamål en sammanlagd ökning med 190 000 kr., varav 85 000 kr. för verksamheten på Södra teatern.

### 2. Musik och dans

2.1. De statsunderstödda yrkesorkestrarna är Konsertföreningen i Stockholm (2 075 200 kr.) samt orkestrarna i Göteborg (1 036 400 kr.), Malmö (752 600 kr.), Norrköping (767 400 kr.), Hälsingborg (479 000 kr.) och Gävle (577 500 kr.). Bidrag förutsätts i allmänhet utgå till dessa från kommun eller från

annat håll med minst samma belopp. Det statliga bidraget är konstruerat som ett förlusttäckningsbidrag och dess storlek är därför beroende av förhållandet mellan kostnader och intäkter. Till dessa orkestrar har med hänsyn härtill, utöver för innevarande budgetår anvisade anslag, på tilläggsstat I anvisats ett sammanlagt belopp av 1 191 000 kr. avseende orkestrarnas verksamhet budgetåret 1966/67.

För innevarande budgetår har bidrag också utgått till Örebro orkesterstiftelse (230 000 kr.) och Västerås musiksällskap (115 000 kr.).

2.2. R i k s k o n s e r t v e r k s a m h e t bedrivs sedan budgetåret 1963/64 på försök i fyra län, nämligen Malmöhus, Jönköpings, Östergötlands och Norrbottens län. Försöksverksamheten innefattar dels konserter för skolan och för ungdomsgrupper utanför skolan, dels kvällskonserter för allmänheten. Till konserterna utgår statsbidrag medan kostnaderna för verksamhetens centrala administration bestrids helt av statsmedel.

2.3. V i d K o r e o g r a f i s k a i n s t i t u t e t bedrivs f. n. försöksverksamhet med utbildning av koreografer och med träning av folkdansare samt utbildning av danspedagoger. Utbildningen står under överinseende av Musikaliska akademien, som beträffande koreografutbildningen skall samråda med Kungl. teaterns aktiebolag.

*Musikaliska akademiens styrelse* begär för nästa budgetår för utbildningsverksamheten vid institutet en höjning med 120 000 kr.

2.4. Musikaliska akademiens styrelse fördelar också bidrag till stöd åt vissa ä n d a m å l p å m u s i k e n s o m r å d e, nämligen utlandsresor för körer (35 000 kr.), utbildnings- och kursverksamhet inom vissa körförbund (95 000 kr.) samt speciell musikpedagogisk verksamhet inom privata musikskolor i Stockholm (35 000 kr.).

*Musikaliska akademiens styrelse* begär för de ändamål som nu understöds för nästa budgetår en höjning med 70 000 kr. Dessutom föreslås för nya ändamål, nämligen bidrag till mindre instrumentalensemblers utlandsresor, utgivande av pedagogiska och vetenskapliga publikationer, musikpedagogiskt studiematerial samt samarbetskommittén för 1968 års Berwaldjubileum, sammanlagt 165 000 kr. För Svenskt musikhistoriskt arkiv, som hittills fått bidrag från statens humanistiska forskningsråd, begär styrelsen 106 000 kr.

2.10. T i l l a m a t ö r o r k e s t e r v e r k s a m h e t e n utgår bidrag med 150 000 kr. till orkesterföreningar som är anslutna till Sveriges orkesterföreningars riksförbund och med 75 000 kr. till orkestrar som är anslutna till Riksförbundet Sveriges amatörorkestrar.

*Musikaliska akademiens styrelse* begär för nästa budgetår för amatörorkesterverksamhet en höjning av statsbidragen med sammanlagt 239 000 kr.

### 3. *Konst och utställningsverksamhet*

3.1. Försöksverksamhet med r i k s u t s t ä l l n i n g a r påbörjades budgetåret 1965/66 och avser utställning av konst samt kultur- och naturhistoriska föremål. Verksamheten leds av 1965 års musei- och utställningssakkunniga. I juni 1967

träffades mellan de sakkunniga, Föreningen konst i skolan och Riksförbundet för bildande konst avtal om samverkan. Med hänsyn härtill har för verksamheten med riksutställningar de sakkunniga och de båda konstbildningsorganisationerna för innevarande budgetår anvisats ett gemensamt anslag av 2 290 000 kr. Av detta belopp beräknas enligt de sakkunniga 425 000 kr. komma att åtgå till verksamhetens administration och 1 865 000 kr. till själva utställningsverksamheten. Riksutställningars verksamhet avser till största delen experiment med utställningar, i synnerhet vandringsutställningar. För produktion av utställningar förfogar riksutställningar efter sammanslagningen med de två konstbildningsorganisationerna över tre avdelningar, nämligen en konst-, en skol- och en kunskapsavdelning. Vid sidan om utställningsverksamheten har samarbete inletts med Sveriges Radio och med försöksverksamheten med television och radio i utbildningsväsendet samt försök utförts med olika publikationsformer. Vidare utförs ett flertal sociologiska undersökningar och pedagogiska experiment på området.

1965 års musei- och utställningssakkunniga begär för nästa budgetår, främst för en väsentligt ökad utställningsverksamhet, till verksamhetens administration 691 000 kr. och till utställningsverksamheten 3 509 000 kr., tillhoppa 4 200 000 kr.

3.3. *Konstskolor.* Bidrag utgår nu till Capellagården, Gerlesborgsskolan och stiftelsen Stockholms fria konstskolor.

3.4. *Sveriges arkitekturmuseum* bildades 1962 och får sedan budgetåret 1964/65 bidrag till sin verksamhet från detta anslag. Museet begär för nästa budgetår 256 000 kr. eller en ökning med 81 000 kr.

#### 4. *Tidskriftsstöd*

Bidrag har innevarande budgetår utdelats till 17 tidskrifter, nämligen Filmrutan, Fönstret, Hertha, Konkret, Kristet forum, Musikrevy, Ord och Bild, Origo, Orkester Journalen, Paletten, Scen och salong, Svensk Litteraturtidskrift, Tidsspegel, Vår lösen, Världshorison, Zenit och Zigenaren.

#### *Departementschefen*

De statliga åtgärderna för riksomfattande verksamhetsgrenar för teater, musik och utställningar är av central betydelse inom kultur- och utbildningspolitiken. Till stor del finansieras utgifterna för denna verksamhet genom bidrag från detta anslag. Sålunda tas en stor del av anslaget f. n. i anspråk för försöksverksamheterna med rixskonsorter och riksutställningar. Därutöver har det varit möjligt att ta andra nya, värdefulla initiativ på kulturlivets område genom anlitande av detta anslag.

Som jag nämnt under anslagspunkten Rixskonsorter m. m. har försöksverksamhet med rixskonsorter pågått sedan budgetåret 1963/64. Verksamheten sattes i gång sedan riksdagen fattat beslut med anledning av konsertbyråutredningens förslag i utredningens första betänkande Rixskonsorter (prop. 1963: 103, SU 126, rskr 299). Medel för verksamheten har beviljats ur detta anslag. Som jag också anfört under föregående anslagspunkt kommer den framtida rixskonsortverksam-

heten att bli behandlad i en särskild proposition, som jag avser att föreslå Kungl. Maj:t att lägga fram för 1968 års riksdag. Förslaget att preliminärt beräkna ett belopp av 6 000 000 kr. för ändamålet medför ett minskat behov av medel under förevarande anslag, motsvarande det belopp av 4 075 000 kr. som för innevarande budgetår ställts till förfogande för försöksverksamheten.

En stor del av detta anslag tas i anspråk för bidrag till de statsunderstödda symfoniorkestrarna. Vidare utgår bidrag till orkestrar anslutna till Sveriges orkesterföreningars riksförbund. Vissa frågor beträffande båda dessa typer av orkestrar och principerna för det statliga stödet kommer att behandlas i den tidigare nämnda särskilda propositionen om rikskonserter. Medelstillelningen bör emellertid även för nästa budgetår ske från detta anslag efter beslut av Kungl. Maj:t. Vissa förutsebara förändringar av bidragen främst till följd av löne- och kostnadsstegringar, har beaktats vid anslagsberäkningen. För utbyggnad av orkesterverksamheten räknar jag för nästa budgetår endast med mycket begränsade höjningar av de statliga bidragen.

Jag beräknar medel för en viss utvidgning av försöksverksamheten med riksutställningar och av stödet åt tidskrifter. Inom anslaget bör också bibehållas ett utrymme för bidrag av engångsnatur.

I fortsättningen bör bidrag till följande ändamål, som f. n. tillgodoses med bidrag från detta anslag, beräknas under andra anslag, nämligen till Folkteatern i Göteborg under anslaget Bidrag till stadsteatrar och därmed likställda teatrar, till Riksteatern-Svenska teatern för Cullbergbalettens verksamhet under anslaget Bidrag till turnéteaterverksamhet, till inventering och katalogisering av svenskt material för en internationell musikbibliografi under anslaget Musikaliska akademien med musikhögskolan: Avlöningar samt till Föreningen Sveriges pressarkiv och pressmuseum och Stiftelsen Arbetarrörelsens arkiv under anslaget Bidrag till vissa museer och arkiv. Med hänsyn till dessa överföringar och bortfall av en engångsansvisning minskas medelsbehovet under anslaget med 1 095 000 kr.

För återstående bidragsändamål torde ökningen av det statliga stödet för nästa budgetår i första hand komma att avse löne- och kostnadsstegringar.

Sedan hänsyn tagits till att rikskonserterverksamheten och vissa redan nämnda ändamål i fortsättningen inte kommer att belasta detta anslag — vilket innebär en minskning av anslaget med 5 170 000 kr. — beräknar jag den för nästa budgetår erforderliga anslagsökningen till 2 890 000 kr. Detta innebär en minskning i förhållande till innevarande budgetårs anslag med 2 280 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till särskilda kulturella ändamål* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 15 220 000 kr.



## b) Arkiv, bibliotek, museer m. m.

**B 15. Riksarkivet: Avlöningar**

1966/67 Utgift . . . . .	2 526 820
1967/68 Anslag . . . . .	2 702 000
1968/69 Förslag . . . . .	2 963 000

Riksarkivet är central myndighet för arkivfrågor och chefsmyndighet för landsarkiven. I riksarkivets uppgifter ingår att vara arkivdepå och att främja vetenskaplig forskning.

Riksarkivet har två byråer, varav den ena är uppdelad på fem och den andra på fyra sektioner. Vidare finns en administrativ avdelning, till vilken bl. a. hör bibliotek och bokbinderi, samt en fristående heraldisk sektion.

I anslutning till sin anslagsframställning för budgetåret 1966/67 utarbetade riksarkivet i samråd med statskontoret en promemoria med förslag till ny organisation av arkivet. Syftet med omorganisationen var framför allt att möjliggöra en ökad arkivservice åt de statliga myndigheterna och att stödja arbetet med inventering av enskilda arkiv. I promemorian föreslogs en personalförstärkning om sammanlagt 18 tjänster, därav 12 för arkivarier och handläggande personal. Utbyggnaden av personalorganisationen förutsattes ske i två etapper. Genom beslut av statsmakterna år 1966 (prop. 1966: 1 bil. 10 s. 56, SU 47 rskr 139) godtogs organisationsförslaget och medel anvisades för en första etapp av den föreslagna utbyggnaden av personalorganisationen. Genom beslut förra året (prop. 1967: 1 bil. 10 s. 41, SU 52, rskr 150) anvisades medel för ytterligare fem av de i promemorian föreslagna tjänsterna.

1966 års riksdag har begärt utredning av frågan om folkrörelsearkivens ställning och framtida organisation (SU 1966: 147, rskr 347). Med anledning härav har Kungl. Maj:t den 14 september 1967 uppdragit åt riksarkivet att efter hörande av riksarkivets rådgivande nämnd för enskilda arkiv och i samråd med styrelsen för Stiftelsen Arbetarrörelsens arkiv verkställa denna utredning.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Riksarkivet	Departements- chefen
<i>Tjänster</i>			
Arkivarier och handläggande personal . . . . .	37	+ 4	of.
Övrig personal . . . . .	43	+ 7	+2
	<b>80</b>	<b>+11</b>	<b>+2</b>
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän . . . . .	2 699 500	+596 000	+258 500
Arvoden och särskilda ersättningar . . . . .	2 500	+ 2 000	+ 2 500
	<b>2 702 000</b>	<b>+598 000</b>	<b>+261 000</b>

*Riksarkivet*

Den personalorganisation som föreslagits i promemorian med förslag till ny organisation av arkivet har ännu inte helt genomförts. Återstående tjänster föreslås

bli inrättade nästa budgetår. Dessutom är ytterligare ett antal tjänster motiverade av inflyttningen i den nya riksarkivbyggnaden våren 1968.

1. För den i promemorian föreslagna nya sektionen för utbildning och publicering inom första byrån behövs en förste arkivarie och ett biträde (+79 284 kr.).

2. Till andra byrån erfordras i enlighet med promemorian en arkivarie och en amanuens. Riksarkivet föreslår vidare, att en amanuens som tagits upp i promemorian byts ut mot en assistent. (+108 840 kr.)

3. Administrativa avdelningen föreslås bli utökad med en biblioteksassistent. Dessutom behöver på grund av inflyttning i de nya arkivlokalerna två telefonisttjänster och en portvaktstjänst inrättas samt två kontorsbiträdestjänster med halvtidstjänstgöring bytas ut mot heltidstjänster. (+102 120 kr.)

4. Till sakkunniga och experter samt till vikariats- och övertidstillägg m. m. beräknas ytterligare medel (+90 000 kr.).

5. Löneomräkning 217 164 kr.

#### Departementschefen

Jag beräknar medel endast för sådana nya tjänster som behövs med anledning av inflyttningen i nya lokaler, nämligen en telefonist och en portvakt (3). De medel för att inventera enskilda arkiv, som nu är beräknade under detta anslag och som enligt riksarkivets förslag skulle räknas in i omkostnadsanslaget, bör alltså bestridas från detta anslag. Med beaktande även av löneomräkningen bör anslaget för nästa budgetår föras upp med (2 702 000 + 44 000 + 217 000 =) 2 963 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till Riksarkivet: *Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 2 963 000 kr.

### B 16. Riksarkivet: Omkostnader

1966/67 Utgift	241 484
1967/68 Anslag	272 000
1968/69 Förslag	390 000

Utgifter	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Riksarkivet	Departementschefen
1. Sjukvård m. m.	7 600	of.	+ 400
2. Reseersättningar	9 900	+ 7 100	+ 6 100
därav utrikes tjänsteresor	—	—	+2 000
3. <i>Expenser</i>			
a) Bränsle och lyse	175 000	of.	of.
b) Övriga <i>expenser</i>	108 800	+180 200	+115 200
4. Publikationstryck	8 600	+ 3 400	+ 1 400
5. Övriga utgifter			
a) Reproduktionsverksamheten	14 750	+ 5 250	+ 5 250
b) Materiel för bokbindning och konservering m. m.	25 200	of.	— 200
c) Heraldiska ritningar	6 000	of.	of.
d) Bidrag för inventering av enskilda arkiv	—	+ 15 000	—
e) Bidrag till Nordisk Arkivnyt	1 500	+ 500	+ 500
	<b>357 350</b>	<b>+211 450</b>	<b>+128 650</b>

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Riksarkivet	Departements- chefen
<i>Uppbördsmedel</i>			
6. Försäljningsmedel för publikationer . . . . .	350	of.	+ 650
7. Inkomster av reproduktionsverksamheten ..	30 000	+ 10 000	+ 10 000
8. Inkomster av bokbinderiets beställningsar- beten .....	10 000	of.	of.
9. Inkomster av den heraldiska verksamheten	45 000	of.	of.
Nettoutgift	<b>272 000</b>	<b>+201 450</b>	<b>+118 000</b>

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Riksarkivet: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 390 000 kr.

**B 17. Riksarkivet: Inköp av arkivalier och böcker m. m.**

1967/68 Anslag . . . . .	54 000
1968/69 Förslag . . . . .	62 000

Detta reservationsanslag har upptagits i riksstaten för första gången för innevarande budgetår och ersatte då två tidigare reservationsanslag, nämligen Riksarkivet: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten samt utgivande av källskrifter och Landsarkiven: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten, konservering av arkivalier och bokbindning. Anslaget används för samma ändamål som de båda tidigare anslagen.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 21 oktober 1966 anvisades riksarkivet 30 000 kr. från förslagsanslaget Inköp av vissa kulturföremål för inköp av kartor tillhörande Stafsundsarkivet.

*Riksarkivet*

Anslaget föreslås bli höjt med 50 000 kr. Av höjningen är ett belopp av 30 000 kr. avsett för inköp av arkivalier och böcker för riksarkivet samt fullföljande av planerade utgivningsarbeten (nu 20 000 kr.) och ett belopp av 20 000 kr. för reproducering av skadade arkivhandlingar vid landsarkiven.

*Departementschefen*

Anslaget bör höjas med 8 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Riksarkivet: Inköp av arkivalier och böcker m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 62 000 kr.

**B 18. Landsarkiven: Avlöningar**

1966/67 Utgift . . . . .	2 214 566
1967/68 Anslag . . . . .	2 210 000
1968/69 Förslag . . . . .	2 317 000

De sju landsarkiven i Uppsala, Vadstena, Visby, Lund, Göteborg, Härnösand och Östersund är regionala arkivmyndigheter och arkivdepåer. Till ett landsarkivs verksamhetsområde hör ett eller flera län. Riksarkivet är chefsmyndighet för landsarkiven.

	1967/68	Beräknad Riksarkivet	ändring Departements- chefen
<i>Tjänster</i>			
Arkivarier . . . . .	28,5	+1	of.
Övrig personal . . . . .	40	+7	+3
	68,5	+8	+3
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän . . . . .	2 210 000	+213 000	+107 000

*Riksarkivet*

1. År 1958 lade arkivet fram en — sedermera kompletterad — plan för en successiv ökning av landsarkivens personal. Av den föreslagna personalutvidgningen återstår nu en amanuens i Härnösand samt ett kontorsbiträde i vardera Uppsala och Göteborg (+69 132 kr.).

2. För att ta fram och ställa upp arkivalier samt för övriga vaktmästaruppgifter behöver landsarkiven i Göteborg och Härnösand vardera ytterligare en expeditionsvakt (+38 808 kr.).

3. För löneomräkning beräknas 104 588 kr. Häri ingår 50 000 kr. till arvoden för tillfällig extra personal vid arkiven i Uppsala och Göteborg i samband med tillfälligt ökade leveranser till dessa arkiv.

*Departementschefen*

Jag beräknar medel för ytterligare ett kontorsbiträde (1) samt ett belopp av 35 000 kr. till arvoden för tillfällig extra personal (3). För löneomräkning beräknar jag 55 000 kr. Anslaget bör föras upp med (2 210 000+52 000+55 000=) 2 317 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Landsarkiven: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 2 317 000 kr.

**B 19. Landsarkiven: Omkostnader**

1966/67 Utgift . . . . .	287 696
1967/68 Anslag . . . . .	268 000
1968/69 Förslag . . . . .	379 000

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Riksarkivet	Departements- chefen
1. Sjukvård m. m. ....	5 000	of.	of.
2. Reseersättningar .....	48 000	+ 7 000	+ 5 000
3. <i>Expenser</i>			
a) Bränsle, lyse och vatten .....	65 000	of.	of.
b) Övriga <i>expenser</i> .....	147 300	+1 056 724	+ 98 700
därav engångsutgifter .....	—	+1 033 724	+80 500
4. Övriga utgifter .....	2 700	+ 7 300	+ 7 300
	<b>268 000</b>	<b>+1 071 024</b>	<b>+111 000</b>

### Departementschefen

Av den i sammanställningen upptagna engångsanvisningen på 80 500 kr. är 75 000 kr. beräknade till inredning av nya lokaler vid arkiven i Uppsala och Visby och 5 500 kr. till installation av telefonväxel i Lund. Bland de engångsutgifter som riksarkivet räknat med ingår medel till inredning av om- och tillbyggda lokaler för landsarkivet i Lund. Frågan om medel för detta ändamål bör behandlas i annat sammanhang.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Landsarkiven: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 379 000 kr.

### B 20. Ortnamnskommissionen: Avlöningar

1966/67 Utgift .....	344 203
1967/68 Anslag .....	376 000
1968/69 Förslag .....	400 000

Ortnamnskommissionens uppgift är bl. a. att ombesörja de statliga ortnamnsundersökningarna, utge verket »Sveriges ortnamn» och delta i handläggningen av namnregeringsärenden. Under kommissionen lyder svenska ortnamnsarkivet, ett vetenskapligt forskningsinstitut med uppgift att vara central för forsknings- och utredningsarbete rörande Sveriges ortnamn. I arkivet samlas uppgifter om ortnamnen, bl. a. rörande deras uttalsformer och äldre skriftformer.

År 1964 tillkallades sakkunniga att utreda svenska ortnamnsarkivets och landsmålsarkivets verksamhet (direktiv se 1965 års riksdagsberättelse s. 272). Utredningen väntas avsluta sitt arbete år 1968.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Ortnamns- kommissionen	Departements- chefen
<i>Tjänster</i>			
Arkivarier .....	6	+ 5	of.
Övrig personal .....	6	+ 5	of.
	<b>12</b>	<b>+10</b>	<b>of.</b>
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän .....	370 800	+410 300	+22 200
Arvoden och särskilda ersättningar .....	5 200	+ 4 700	+ 1 800
	<b>376 000</b>	<b>+415 000</b>	<b>+24 000</b>

*Ortnamnskommissionen*

1. För att kunna rationalisera arkivets verksamhet och påskynda utgivningen av »Sveriges ortnamn» behövs fem förste arkivarier (+299 280 kr.).

2. Bl. a. för att avlasta den vetenskapliga personalen bör kontorspersonalen utökas med en kamrerare, tillika registrator, en kansliskrivare och tre kontorsbiträden (+100 452 kr.).

3. Professorn i nordiska språk, särskilt ortnamnsforskning, vid Uppsala universitet bör få arvode för sitt arbete som ledamot av ortnamnskommissionen (+3 300 kr.).

4. Löneomräkning 23 478 kr.

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ortnamnskommissionen: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kr.

**B 21. Ortnamnskommissionen: Omkostnader**

1966/67 Utgift . . . . .	35 154
1967/68 Anslag . . . . .	46 000
1968/69 Förslag . . . . .	53 000

	1967/68	Beräknad Ortnamns- kommissionen	ändring 1968/69 Departements- chefen
1. Sjukvård m. m. . . . .	300	of.	of.
2. Reseersättningar . . . . .	200	+ 1 000	of.
3. Expenser			
a) Bränsle, lyse och vatten . . . . .	2 000	of.	of.
b) Övriga expenser . . . . .	33 300	+30 050	+6 200
4. Publikationstryck . . . . .	10 200	+ 9 800	+ 800
	<b>46 000</b>	<b>+40 850</b>	<b>+7 000</b>

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ortnamnskommissionen: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 53 000 kr.

**B 22. Ortnamnskommissionen: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material**

1966/67 Utgift . . . . .	61 000	Reservation . . . . .	—
1967/68 Anslag . . . . .	70 000		
1968/69 Förslag . . . . .	70 000		

Från anslaget bestrids bl. a. kostnader för reseersättningar i samband med uppteckningar, arvoden till tillfälliga vetenskapliga medarbetare, inlösen av uppteckningar samt kopiering.

*Ortnamnskommissionen*

Uppteckningsverksamheten måste intensifieras för att ett värdefullt material skall hinna räddas. Anslaget bör höjas med 44 000 kr., varav 20 000 kr. utgör en del av en på fyra år uppdelad engångsanvisning för upprättande av ett namnsregister.

*Departementschefen*

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ortnamnskommissionen*: *Insamling och bearbetning av vetenskapligt material* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kr.

**B 23. Landsmålsarkiven: Avlöningar**

1966/67 Utgift . . . . .	684 143
1967/68 Anslag . . . . .	676 000
1968/69 Förslag . . . . .	734 000

Landsmålsarkiven i Uppsala och Lund är forskningsinstitut med uppgift att undersöka svenska folkmål samt insamla och bearbeta svenskt dialektmaterial. Arkivet i Uppsala har dessutom till uppgift att bedriva folkloristisk-etnologiska undersökningar. Arkiven leds av särskilda styrelser.

Som redan nämnts under ortnamnskommissionens avlöningsanslag pågår en utredning om landsmålsarkivens verksamhet.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Landsmåls- arkiven	Departements- chefen
<i>Tjänster</i>			
Arkivarier . . . . .	12	+4	of.
Övrig personal . . . . .	9	of.	of.
	<b>21</b>	<b>+4</b>	<b>of.</b>
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän			
a) Landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala . . . . .	480 000	+220 000	+46 000
b) Landsmålsarkivet i Lund . . . . .	196 000	+ 66 000	+12 000
	<b>676 000</b>	<b>+286 000</b>	<b>+58 000</b>

*Landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala*

1. Under innevarande budgetår finns en extra tjänst som arkivchef. Arkivet föreslår att en fast tjänst som arkivchef inrättas (+65 904 kr.).

2. För arkivets samlingar av lapskt och finskt material behövs en förste arkivarie (+53 556 kr.).

3. I stället för arvodesmedel till vaktmästarhjälp om 12 000 kr. erfordras medel för en heltidsanställd expeditionsvakt (+6 276 kr.).

4. Arvoden bör utgå till tre numera pensionerade tjänstemän som fullföljer sina tidigare forskningsuppgifter (+38 000 kr.).

5. Löneomräkning 56 104 kr.

*Landsmålsarkivet i Lund*

6. För att möjliggöra en systematisk publicering av de skånska ortnamnen begärs en förste arkivarie (+53 556 kr.).

7. Löneomräkning 12 000 kr.

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Landsmålsarkiven: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 734 000 kr.

**B 24. Landsmålsarkiven: Omkostnader**

1966/67 Utgift . . . . .	48 890
1967/68 Anslag . . . . .	50 000
1968/69 Förslag . . . . .	54 000

	1967/68	Beräknad Landsmålsarkiven	ändring 1968/69 Departementschefen
<b>Landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala</b>			
1. Sjukvård m. m. . . . .	900	+ 300	+ 300
2. Reseersättningar . . . . .	1 200	+ 200	+ 200
3. <b>Expenser</b>			
a) Bränsle, lyse och vatten . . . . .	3 500	of.	—2 500
b) Övriga expenser . . . . .	32 400	+17 100	+5 100
	<b>38 000</b>	<b>+17 600</b>	<b>+3 100</b>
<b>Landsmålsarkivet i Lund</b>			
1. Sjukvård m. m. . . . .	300	of.	of.
2. Reseersättningar . . . . .	1 100	+ 200	+100
3. <b>Expenser</b> . . . . .	10 600	+ 800	+800
	<b>12 000</b>	<b>+1 000</b>	<b>+900</b>

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Landsmålsarkiven: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 54 000 kr.

**B 25. Landsmålsarkiven: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material**

1966/67 Utgift . . . . .	108 000	Reservation . . . . .	40
1967/68 Anslag . . . . .	144 000		
1968/69 Förslag . . . . .	124 000		

Från detta anslag bestrids kostnader för bl. a. resor för arkivens tjänstemän vid fältarbete, inlösen av samlingar och arvoden till tillfälliga vetenskapliga medarbetare.



	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Landsmålsarkiven	Departementschefen
Landmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala ..	100 000	+40 000	—20 000
därav engångsutgifter .....	20 000	—14 000	—20 000
Landsmålsarkivet i Lund .....	44 000	+11 000	of.
	<b>144 000</b>	<b>+51 000</b>	<b>—20 000</b>

### Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Landsmålsarkiven: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 124 000 kr.

### B 26. Kungl. biblioteket: Avlöningar

1966/67 Utgift .....	4 332 112
1967/68 Anslag .....	4 071 000
1968/69 Förslag .....	4 476 000

Kungl. biblioteket har som nationalbibliotek bl. a. till uppgift att samla, förvara och tillhandahålla i landet framställda och utgivna tryckta skrifter samt utomlands utgivna tryckta skrifter som är utgivna på svenska, av svenska författare eller avser svenska förhållanden. I bibliotekets uppgifter ingår vidare att utge de nationalbibliografiska publikationerna och accessionskatalog över utländsk litteratur i svenska forskningsbibliotek, att svara för den centrala katalogiseringen av det svenska trycket samt att även i övrigt främja utvecklingen av svenskt biblioteksväsen. Biblioteket är också lokalt forskningsbibliotek inom de rättsvetenskapliga, humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnesområdena. Inom det humanistiska ämnesområdet svarar biblioteket för biblioteksservice åt universitetet i Stockholm. Biblioteket är tillsynsmyndighet för stifts- och landsbiblioteken.

Inom kungl. biblioteket finns en administrativ avdelning, en svensk avdelning, en förvärvsavdelning, en handskriftsavdelning, en kart- och planschavdelning, en katalogavdelning, en bokvårdsavdelning samt en låneavdelning. Vidare finns inom biblioteket bibliografiska institutet, nationalfonoteket och statens biblioteksdepå, vilka svarar för vissa av bibliotekets centrala åligganden, samt en biblioteksskola.

Forskningsbiblioteksrådet är ett organ för samråd i frågor av gemensamt intresse för de vetenskapliga biblioteken. Rådet har särskilt att behandla frågor om arbetsfördelningen mellan biblioteken, bokanskaffningen, bokvården, bibliografiskt arbete samt rationaliseringsåtgärder av teknisk och annan art.

Genom beslut den 9 juni 1967 uppdrog Kungl. Maj:t åt statskontoret att med beaktande av vad dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet i prop. 1967: 1 (bil. 10 s. 52 och 281) anfört i ämnet utreda frågan om de vetenskapliga bibliotekens inre organisation.

	1967/68	Beräknad Kungl. biblioteket	ändring 1968/69 Departements- chefen
<i>Tjänster</i>			
Bibliotekariepersonal . . . . .	30,5	+ 3	+0,5
Förste bibl.ass. (A 20) m. fl. . . . .	14	+ 7	+2
Övrig personal . . . . .	94,5	+14	+2
	<b>139</b>	<b>+24</b>	<b>+4,5</b>
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän . . . . .	4 059 000	+961 000	+404 000
Arvoden och särskilda ersättningar . . . . .	12 000	of.	+ 1 000
	<b>4 071 000</b>	<b>+961 000</b>	<b>+405 000</b>

*Kungl. biblioteket*

1. Bibliotekets centrala åligganden handhas bl. a. av bibliografiska institutet, nationalfonoteket, biblioteksskolan, centralkatalogiseringen och statens biblioteksdepå. På grund av ökade arbetsuppgifter inom dessa områden föreslås följande personalförstärkning, nämligen för bibliografiska institutet en biblioteksassistent (nu sex), för nationalfonoteket en intendent, för biblioteksdepån en bilförare, för bl. a. centralkatalogiseringen en dupliceringsoperatör. För biblioteksskolan begärs ökade arvodesmedel. (+ 132 776 kr.)

2. Vid biblioteket bedrivs i anslutning till ett utredningsarbete inom universitetskanslersämbetet viss försöksverksamhet med ADB-metodik vid framställning av bibliotekets accessionskatalog. Försöksverksamheten avses bli utvidgad till fler områden av biblioteksarbetet och för verksamheten behövs en avdelningsdirektör (+ 62 580 kr.).

3. På grund av ökade arbetsuppgifter med kassaförvaltningen behövs en kontorist (+20 580 kr.).

4. För bibliotekets uppgifter som national- och forskningsbibliotek behövs med hänsyn till den alltmer ökade arbetsbelastningen ytterligare fyra förste biblioteksassistenter i A 20 (nu sju), två biblioteksassistenter (nu fjorton) och en tamburvakt samt vissa arvodesmedel till kart- och planschavdelningen (+ 233 688 kr.).

5. För bibliotekets service åt universitetet i Stockholm begärs ytterligare personalförstärkning. På grund av ökat antal besökare föreslås två förste biblioteksassistenter i A 20, en till humanistiska biblioteket (nu en) och en till slaviska biblioteket (nu en). För att kunna rationalisera arbetet vid det humanistiska bibliotekets katalogsektion behövs en förste biblioteksassistent i A 20. Medel begärs dessutom till två tamburvakter samt till arvoden till vaktpersonal. (+ 169 916 kr.)

6. För forskningsbiblioteksrådet, som ingivit en särskild anslagsframställning, föreslås att medel beräknas till en halvtidsanställd sekreterare, till löner åt personal för skötsel av lånecentral för tidningsfilm samt till arvoden (+75 700 kr.).

7. Löneomräkning 265 088 kr.

*Forskningsbiblioteksrådet*

Till rådets förfogande står innevarande budgetår ett sammanlagt belopp av 21 500 kr., varav 10 000 kr. för vissa arvoden är beräknade under detta anslag och 11 500 kr. under kungl. bibliotekets omkostnadsanslag. För nästa budgetår behövs en ökning med sammanlagt 77 000 kr. under förevarande anslag och en ökning med 684 500 kr. under omkostnadsanslaget.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 11 mars 1966 fick forskningsbiblioteksrådet i uppdrag att verkställa en utredning angående förutsättningar och uppgifter för en utlåningscentral för tidningsfilm.

I skrivelse den 2 juni 1967 till Kungl. Maj:t har rådet redovisat resultatet av utredningen och lagt fram ett förslag om att inrätta en lånecentral, vilken under uppbyggnadskedet skall placeras vid och administreras av kungl. biblioteket. Lånecentralen skall ha till uppgift att anskaffa, ordna och tillhandahålla mikrofilmkopior av svenska tidningar samt att utöva informationsverksamhet i samband därmed. Sedan en sådan lånecentral etablerats och viss erfarenhet vunnits bör ytterligare utredning företas rörande bl. a. centralens förläggning, uppgifter och organisation på längre sikt. I sin skrivelse anhöll rådet om bemyndigande för kungl. biblioteket att från Riksbankens jubileumsfond motta ett anslag av 359 000 kr. till anskaffning av tidningsfilm till en lånecentral varvid förutsattes att biblioteket ges resurser att upprätta lånecentralen och sätta igång verksamheten.

För 1968/69 behövs för lånecentralen medel till löner, anskaffning av tidningsfilm, kompletterande utrustning samt expenser till ett sammanlagt belopp av 718 000 kr., varav 50 000 kr. under förevarande anslag och 628 000 kr. under bibliotekets omkostnadsanslag.

Med hänsyn till många angelägna utredningsuppgifter behövs arvodesmedel för en halvtidsanställd sekreterare och utredningsman med 18 700 kr.

Dessutom behövs medel till vissa andra arvoden med 8 300 kr.

*Departementschefen*

Kungl. biblioteket har en rad centrala åligganden av stor betydelse för hela forskningsbiblioteksväsendet såsom centralkatalogiseringen, utgivningen av accessionskataloger, service åt forskningsbiblioteksrådet, driften av biblioteksskolan och statens biblioteksdepå. För att ytterligare ta tillvara de rationaliseringsvinster som står att vinna med att vissa funktioner sköts centralt bör kungl. biblioteket få ökade resurser. I avvaktan på resultatet av den utredning som statskontoret fått i uppdrag att företa och som också skall ta upp bibliotekets centrala uppgifter är jag inte beredd att förorda några förslag som innebär en ändring i nuvarande organisation vare sig för forskningsbiblioteksrådet eller kungl. biblioteket. Forskningsbiblioteksrådet har begärt att få dels en särskild sekreterare med avlöning från detta anslag, dels medel för att sköta en lånecentral för tidningsfilm. Enligt min mening bör de ökade ekonomiska resurser som jag i det följande förör-

dar användas dels för att öka bibliotekets möjligheter att biträda forskningsbiblioteksrådet med utredningsarbete, bl. a. i fråga om den fördelningsplan som tas upp i det följande vid behandlingen av anslaget till bokinköp vid universiteten och vissa högskolor (E 26), dels för att biblioteket skall kunna ha hand om utlåning av tidningsfilm.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att statskontoret fått i uppdrag att i samband med fullgörande av utredningsuppdraget rörande de vetenskapliga bibliotekens inre organisation verkställa den av riksdagen (SU 1966: 148, rskr 348) begärda utredningen om möjligheten att med allmänna medel bekosta kontinuerlig mikrofilmning av den svenska dagspressen.

För i första hand de av kungl. bibliotekets centrala uppgifter jag här nämnt (1, 6) och för assistent- och biträdespersonal samt arvodesmedel avsedda för bibliotekets funktion som national- och forskningsbibliotek och för biblioteksservicen åt Stockholms universitet (4, 5) beräknar jag en ökning av anslaget med sammanlagt 140 000 kr. Med beaktande även av löneomräkningen bör anslaget för nästa budgetår föras upp med (4 071 000 + 140 000 + 265 000 =) 4 476 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kungl. biblioteket: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 4 476 000 kr.

## B 27. Kungl. biblioteket: Omkostnader

1966/67 Utgift . . . . .	886 564
1967/68 Anslag . . . . .	943 000
1968/69 Förslag . . . . .	1 185 000

	1967/68	Beräknad Kungl. biblioteket	ändring 1968/69 Departements- chefen
<i>Utgifter</i>			
1. Sjukvård m. m. . . . .	13 000	+ 7 000	+ 10 000
2. Reseersättningar . . . . .	14 000	+ 6 000	+ 5 000
därav utrikes tjänsteresor . . . . .	—	—	+3 000
därav forskningsbiblioteksrådet . . . . .	8 500	+1 500	+ 500
3. Expenser			
a) Bränsle, lyse och vatten . . . . .	115 000	+ 25 000	+ 28 000
b) Övriga expenser . . . . .	453 600	+ 855 000	+ 26 400
därav forskningsbiblioteksrådet . . . . .	3 000	+ 29 000	of.
därav engångsutgifter . . . . .	25 000	+663 000	—25 000
4. Publikationstryck . . . . .	348 000	+ 223 000	+173 000
5. Övriga utgifter: Reproduktionsverksamhet . . . . .	30 000	of.	of.
	<b>973 600</b>	<b>+1 116 000</b>	<b>+242 400</b>
<i>Uppbördsmedel</i>			
6. Försäljning av publikationer . . . . .	600	of.	+ 400
7. Inkomster av reproduktionsverksamhet . . . . .	30 000	of.	of.
Nettoutgift	<b>943 000</b>	<b>+1 116 000</b>	<b>+242 000</b>

*Kungl. biblioteket*

3 b. Till utbyggnad av den under föregående anslag föreslagna lånecentralen för tidningsfilm erfordras 651 000 kr., varav 641 000 kr. avser grundanskaffning av filmkopior och 10 000 kr. löpande anskaffning av kopior.

Till anskaffning av mikrofilm av bibliotekets egna samlingar av tidningar beräknas ett engångsanslag av 33 000 kr.

Av den för forskningsbiblioteksrådet avsedda ökningen avser 2 000 kr. rådets egna expenser samt 27 000 kr. medel till kompletterande utrustning och expenser för lånecentralen för tidningsfilm.

4. Ökningen av posten till publikationstryck beror till största delen på att en kumulerad accessionskatalog för åren 1961—1965 i enlighet med bibliotekets utgivningsplan kommer att publiceras under budgetåret 1968/69. Merkostnaderna för denna katalog är fördelade på två år.

*Departementschefen*

Den höjning som jag beräknat under posten till sjukvård m. m. sammanhänger bl. a. med att sjukvårdskostnaderna för den personal som förts över från Stockholms universitet till biblioteket numera belastar detta anslag.

Innevarande budgetår har ett belopp av 25 000 kr. beräknats som engångsanvisning för anskaffande av mikrofilm av vissa tidningar. För nästa budgetår bör medel för detta ändamål beräknas under anslaget Kungl. biblioteket: Bokinköp och bokbindning.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kungl. biblioteket: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 185 000 kr.

**B 28. Kungl. biblioteket: Bokinköp och bokbindning**

1966/67 Utgift . . . . .	908 052	Reservation . . . . .	443
1967/68 Anslag . . . . .	1 044 000		
1968/69 Förslag . . . . .	1 190 000		

*Kungl. biblioteket*

Biblioteket bör få ökade resurser för bokinköp och bokbindning för att kunna fullgöra sina uppgifter som nationalbibliotek och som centralt bibliotek för Stockholms universitet.

Både den internationella och den inhemska litteraturproduktionen ökar starkt, vilket bör medföra en anslagshöjning med minst 10 %. Litteratur- och bindingspriserna stiger dessutom oavbrutet.

Anslaget föreslås bli höjt med sammanlagt 480 000 kr., varav 285 000 kr. utgör uppräknings- och allmänna prishöjningar. Den

föreslagna höjningen innefattar ett belopp om 90 000 kr. till ett på två år fördelat engångsanslag för komplettering av bibliotekets samhällsvetenskapliga litteratur samt ytterligare ett på två år fördelat engångsbelopp om 80 000 kr. för bokbindning. Till ett på tre år fördelat engångsanslag för bindning av slavisk litteratur be- hövs 25 000 kr.

*Departementschefen*

Anslaget bör höjas med 146 000 kr. Medel för inköp av mikrofilm av tidningar har tidigare beräknats under bibliotekets omkostnadsanslag. Vid beräkningen av förevarande anslag har jag utgått från att i fortsättningen kostnaderna för inköp av sådan tidningsfilm såväl för bibliotekets eget behov som för utlåning utanför Stock- holm skall bestridas från detta anslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kungl. biblioteket: Bokinköp och bokbindning* för bud- getåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 1 190 000 kr.

**B 29. Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek**

1966/67 Utgift . . . . .	206 728
1967/68 Anslag . . . . .	238 000
1968/69 Förslag . . . . .	258 000

Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek är landets vetenskapliga specialbib- liotek för ämnesområdena psykologi och pedagogik.

	1967/68	Beräknad Statens psykologisk- pedagogiska bibliotek	ändring 1968/69 Departements- chefen
<i>Tjänster</i>			
Bibliotekariepersonal . . . . .	2,5	+2	of.
Övrig personal . . . . .	4	+2	of.
	<b>6,5</b>	<b>+4</b>	<b>of.</b>
<i>Anslag</i>			
<b>U t g i f t e r</b>			
Avlöningar till tjänstemän . . . . .	205 900	+144 790	+14 100
<b>Omkostnader</b>			
a) Sjukvård . . . . .	100	+ 200	+ 400
b) Rescersättningar . . . . .	500	of.	of.
c) Expenser . . . . .	31 500	+ 11 000	+ 5 500
därav engångsutgifter . . . . .	—	+4 500	+2 900
d) Reproduktionsverksamhet . . . . .	2 000	+ 500	of.
	<b>240 000</b>	<b>+156 490</b>	<b>+20 000</b>
<b>U p p b ö r d s m e d e l</b>			
Inkomster av reproduktionsverksamhet . . . . .	2 000	+ 500	of.
Nettoutgift	<b>238 000</b>	<b>+155 990</b>	<b>+20 000</b>

*Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek*

1. Med hänsyn till de anspråk som ställs på biblioteket i fråga om hjälp med litteratursökning, bibliografisk service m. m. behövs en dokumentalist (+40 212 kr.).

2. På grund av ökad belastning i det allmänna biblioteksarbetet behöver personalen förstärkas med ytterligare en amanuens, en biblioteksassistent och ett biblioteksbiträde. Vidare föreslås ett ökat bidrag till kameral hjälp. (+85 840 kr.)

3. Löneomräkning 18 738 kr.

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 258 000 kr.

**B 30. Bokinköp och bokbindning vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek**

1966/67 Utgift . . . . .	69 964	Reservation . . . . .	192
1967/68 Anslag . . . . .	80 000		
1968/69 Förslag . . . . .	90 000		

*Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek*

Bibliotekets samlingar av vetenskaplig litteratur, handböcker och utländska läroböcker behöver kompletteras. Med hänsyn till att priserna på böcker och tidskrifter samtidigt stiger och nya forskningsområden tillkommer erfordras en ökning av anslaget med 25 000 kr.

*Departementschefen*

Anslaget bör höjas med 10 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bokinköp och bokbindning vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 90 000 kr.

**B 31. Stifts- och landsbiblioteken: Avlöningar**

1966/67 Utgift . . . . .	684 771
1967/68 Anslag . . . . .	682 000
1968/69 Förslag . . . . .	717 000

Stifts- och landsbibliotek finns i Linköping, Skara, Västerås och Växjö. De har till uppgift att förvara och tillhandahålla bibliotekens gamla bok- och handskrifts-

samlingar. Vidare skall de tillhandahålla vetenskaplig och populärvetenskaplig litteratur. De fungerar samtidigt som länsbibliotek i de län där de är belägna.

Biblioteken, leda av särskilda styrelser med bl. a. kommunala representanter. Biblioteken står under tillsyn av kungl. biblioteket och — i fråga om verksamheten som länsbibliotek — av skolöverstyrelsen.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1967 uppdrogs åt statskontoret att med beaktande av vad dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet anfört i prop. 1967: 1 (bil. 10 s. 57) göra en översyn av frågan om huvudmannskapet för stifts- och landsbiblioteken.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Stifts- och landsbiblioteken	Departements- chefen
<i>Tjänster</i>			
Bibliotekariepersonal .....	12	of.	of.
Övrig personal .....	5	+4	of.
	<b>17</b>	<b>+4</b>	<b>of.</b>
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän .....	<b>682 000</b>	<b>+152 000</b>	<b>+35 000</b>

*Anm.* I sammanställningen ingår endast tjänster för vilka kostnaderna täcks av medel från detta anslag. Härtill kommer den personal, framför allt assistenter och biträden, som avlönas genom anslag från kommuner och landsting. Vad beträffar anslag innefattar sammanställningen endast medel som utgår ur detta avlöningsanslag. Statsbidrag om högst 40 000 kr. utgår dessutom till vart och ett av biblioteken i deras egenskap av länsbibliotek.

### *Stifts- och landsbiblioteken*

1. För att kunna rationalisera arbetet behöver biblioteken i Linköping, Skara och Växjö vardera ett kvalificerat biträde samt biblioteket i Västerås en assistent (+91 728 kr.).

2. Löneomräkning 59 980 kr.

### *Kungl. biblioteket*

Då det är angeläget att stifts- och landsbiblioteken erhåller ökad arbetskraft, tillstyrks de begärda tjänsterna.

### *Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Stifts- och landsbiblioteken*: *Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 717 000 kr.



**B 32. Stifts- och landsbiblioteken: Omkostnader**

1966/67 Utgift . . . . .	32 192
1967/68 Anslag . . . . .	34 000
1968/69 Förslag . . . . .	36 000

	1967/68	Beräknad Stifts- och landsbiblioteken	ändring 1968/69 Departements- chefen
1. Sjukvård m. m. . . . .	800	of.	of.
2. Expenser . . . . .	33 200	+ 28 000	+ 2 000
därav engångsutgifter . . . . .	—	+ 24 000	—
	<b>34 000</b>	<b>+ 28 000</b>	<b>+ 2 000</b>

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Stifts- och landsbiblioteken: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 36 000 kr.

**B 33. Stifts- och landsbiblioteken: Bokinköp och bokbindning m. m.**

1966/67 Utgift . . . . .	142 889	Reservation . . . . .	15 764
1967/68 Anslag . . . . .	163 000		
1968/69 Förslag . . . . .	163 000		

Från detta anslag bestrids kostnader för bokinköp, bokbindning och konserveringsarbeten vid stifts- och landsbiblioteken samt inventering och konserveringsarbeten vid stifts- och läroverksbiblioteket samt domkyrkobiblioteket i Strängnäs.

*Stifts- och landsbiblioteken*

Vart och ett av biblioteken begär en ökning med 28 000 kr. av sin nuvarande medelstillelning av 37 000 kr.

*Kungl. biblioteket*

Den av stifts- och landsbiblioteken föreslagna höjningen med sammanlagt 112 000 kr. tillstyrks.

För konserveringsarbetena vid biblioteken i Strängnäs begärs ett oförändrat belopp av 15 000 kr.

*Departementschefen*

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Stifts- och landsbiblioteken: Bokinköp och bokbindning m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 163 000 kr.

**B 34. Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Avlöningar**

1966/67 Utgift . . . . .	4 139 725
1967/68 Anslag . . . . .	4 378 000
1968/69 Förslag . . . . .	4 803 000

Riksantikvarieämbetet är central myndighet för ärenden om forn- och kulturminnesvård. Ämbetet är vidare tillsynsmyndighet för landsantikvarieorganisationen. Statens historiska museum har ett samlingsområde som omfattar föremål som belyser kulturutvecklingen i Sverige på det profana området fram till reformationen och på de kyrkliga och numismatiska områdena fram till nutiden. Inom det numismatiska området samlas även föremål från andra delar av världen. Ämbetet och museet har också till uppgift att sprida kunskap hos allmänheten om landets kulturminnen.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens förvaltningsutskott har hand om vissa uppgifter för ämbetet och museet, nämligen bl. a. att inge förslag till anslagsframställningar till Kungl. Maj:t och att tillsätta vissa tjänster.

Inom riksantikvarieämbetet finns två avdelningar, fornminnesavdelningen och byggnadsminnesavdelningen. Till ämbetet är vidare provisoriskt knuten en kulturhistorisk byrå, som förts över från byggnadsstyrelsen i samband med dess omorganisation (prop. 1967: 64, SU 109, rskr 269). Inom museet finns fyra avdelningar, nämligen en för sten- och bronsåldern, en för järnåldern, en för medeltid och nyare tid samt en för myntkabinettet. För ämbetet och museet gemensamt finns fem avdelningar, nämligen en för administrativa och kamerala frågor, en för bibliotek samt akt- och bildarkiv, en för tekniska frågor, en för pedagogiska frågor och en för tillsynen över landsantikvarieorganisationen.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Riksantikvarie- ämbetet och statens historiska museum	Departements- chefen
<i>Tjänster</i>			
Antikvarier, museitjänstemän och handläggande personal . . . . .	56,5	+3	0,5
Övrig personal . . . . .	71,5	+3	+2
	128	+6	+2,5
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän . . . . .	4 376 000	+578 800	+425 000
Arvoden och särskilda ersättningar . . . . .	2 000	+ 200	of.
	4 378 000	+579 000	+425 000

*Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum*

1. Ledningen av arbetet med den s. k. markvården omhänderhas f. n. utan kostnad för statsverket av en från ämbetet pensionerad tjänsteman. Då denne fr. o. m. nästa budgetår inte kommer att stå till förfogande i önskvärd utsträckning bör fornminnesavdelningen förstärkas med en antikvarie (+49 428 kr.).

2. Som ett led i intensifierad utåtriktad verksamhet bör historiska museets öppethållande ökas från nuvarande 28 timmar i veckan till 33 timmar. För detta ändamål bör medlen till ersättning åt timanställd bevakningspersonal ökas. För de allt mer omfattande utställningsgöromålen krävs ytterligare en hantverkare. (+47 012 kr.)

3. Av de för ämbetet och museet gemensamma avdelningarna behöver den administrativa och kamerala avdelningen förstärkas med ett kvalificerat biträde på grund av den ökade arbetsbelastning som följt bl. a. av att den kulturhistoriska byrån förts över till ämbetet från byggnadsstyrelsen. Till avdelningen bör vidare knytas en tjänsteman för administrativa och kamerala göromål rörande de vapenfria tjänstepliktiga, som är knutna till ämbetet. Till akt- och bildarkivet behövs en kompetent arkivman, som dels skall förestå bildarkivet, dels — under avdelningschefen — svara för hela arkivet. (+91 204 kr.)

4. Då e. o. antikvarien Toni Schmid pensioneras vid utgången av innevarande budgetår bör den för henne inrättade personliga tjänsten ändras till en vanlig e. o. antikvarietjänst, för att arbetet med undersökningar av de medeltida pergamentsomslagen skall kunna avslutas. För att undvika att tjänsten återbesätts vid en tidpunkt då arbetet med pergamentsomslagen står inför sin fullbordan bör det föreskrivas att tjänsten vid inträffande ledighet inte får återbesättas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

5. Löneomräkning 390 834 kr.

### *Riksarkivet*

I ett yttrande över riksantikvarieämbetets och statens historiska museums anslagsframställning i vad den avser inrättande av en e. o. antikvarietjänst i stället för antikvarien Toni Schmid's personliga tjänst understryks vikten av att verksamheten med undersökningen av pergamentsomslagen kan fortsätta. I avvaktan på resultatet av utredningen beträffande Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien samt riksantikvarieämbetet (1967 års riksdagsberättelse s. 288) finns inte något att erinra mot att riksantikvarieämbetet tills vidare förblir huvudman för verksamheten. I stället för att en e. o. tjänst inrättas bör till riksantikvarieämbetets förfogande ställas arvodesmedel motsvarande en antikvarielön.

### *Departementschefen*

För innevarande budgetår ökades anslaget för att möjliggöra att museet hölls öppet ytterligare sex timmar per vecka. Tiden för öppethållandet bör ytterligare utökas så att museet blir tillgängligt för allmänheten 33 timmar per vecka. Jag beräknar dessutom ett belopp av 24 000 kr. för hantverkargöromål (2).

För administrativa och kamerala göromål rörande de vapenfria tjänstepliktiga bör beräknas ett belopp av 10 000 kr. (3).

Det arbete som bedrivits av antikvarien Toni Schmid med att undersöka medeltida pergamentsomslag bör enligt min mening fortsättas även efter hennes pensio-

nering (4). Frågan om hur denna verksamhet skall handhas på längre sikt anser jag bör prövas i samband med det utredningsarbete som nu bedrivs av den särskilde utredningsmannen angående frågan om sambandet mellan Vitterhetsakademien och riksantikvarieämbetet och av 1965 års musei- och utställningssakkunniga. Tills vidare bör under detta anslag beräknas medel för arvode motsvarande lönen till en antikvarie i A 24.

Med beaktande även av löneomräkningen bör anslaget för nästa budgetår föras upp med (4 378 000 + 57 000 + 368 000 =) 4 803 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 4 803 000 kr.

### B 35. Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Omkostnader

1966/67 Utgift	746 580
1967/68 Anslag	774 000
1968/69 Förslag	828 000

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Riksantikvarie- ämbetet och statens historiska museum	Departements- chefen
<i>Utgifter</i>			
1. Sjukvård m. m.	9 000	of.	+ 3 000
2. Resersättningar	155 700	+15 000	+12 300
därav för utrikes tjänsteresor	—	—	+2 000
3. <i>Expenser</i>			
a) Bränsle, lyse och vatten	110 000	of.	+ 6 000
b) Övriga expenser	317 900	+ 900	— 1 500
därav engångsutgifter	12 600	+7 200	—5 400
4. Publikationstryck	9 000	+ 2 000	+ 1 000
5. Växlande utställningar	26 000	+30 000	+18 000
6. Informationsverksamhet	37 000	+20 000	+ 7 000
7. Laboratoriet för radioaktiv datering	91 000	+16 100	+ 8 000
8. Övriga utgifter	33 600	+ 1 000	+ 400
	<b>789 200</b>	<b>+85 000</b>	<b>+54 200</b>
<i>Uppbördsmedel</i>			
Inkomster av textilkonservering	15 200	of.	— 200
Nettoutgift	<b>774 000</b>	<b>+85 000</b>	<b>+54 000</b>

#### *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum*

5. Museets utåtriktade verksamhet i form av bl. a. tillfälliga utställningar och vandringsutställningar har ökat avsevärt under senare år. En ökning av medlen till växlande utställningar möjliggör en ytterligare aktivering av verksamheten.

6. Det är nödvändigt att höja beloppet med hänsyn till de ökade utgifterna i samband med bl. a. skolvisningar och särskild reklam vid större tillfälliga utställningar.

7. Bidraget utgår till verksamheten vid laboratoriet för radioaktiv datering som enligt av Kungl. Maj:t den 30 juni 1967 meddelade bestämmelser drivs gemensamt av riksantikvarieämbetet och statens historiska museum, Sveriges geologiska undersökning och Stockholms universitet. Verksamhetens omslutning uppgick budgetåret 1966/67 till 230 000 kr.

#### *Departementschefen*

För utökning av telefonväxeln beräknar jag en engångsutgift av 7 200 kr., samtidigt som engångsanvisningar för innevarande budgetår om sammanlagt 12 600 kr. bortfaller.

Med hänvisning i övrigt till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum:*  
*Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 828 000 kr.

### **B 36. Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Underhåll och ökande av museets samlingar m. m.**

1967/68 Anslag . . . . .	152 000
1968/69 Förslag . . . . .	167 000

Detta reservationsanslag har för första gången upptagits i riksstaten för innevarande budgetår. Anslaget har tillkommit genom att två för budgetåret 1966/67 anvisade reservationsanslag — Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Statens historiska museum m.m.: Underhåll och ökande av samlingarna samt Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Inredning och utrustning — förts samman till ett anslag.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	Departements- chefen
		Riksantikvarie- ämbetet och statens historiska museum	
1. Underhåll och ökande av museets samlingar och antikvarisk-topografiska arkivet samt bokinköp och bokbindning . . . . .	102 000	+26 000	+15 000
2. Inredning och utrustning av ämbetets och museets lokaler . . . . .	50 000	+10 000	—
	<b>152 000</b>	<b>+36 000</b>	<b>+15 000</b>

#### *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum*

1. För underhåll och ökande av museets samlingar (nu 48 000 kr.) beräknas en medelsökning med 12 000 kr. Nu utgående belopp om 42 000 kr. för inköp och bindning av böcker bör ökas med 13 000 kr. Medlen för vård och underhåll av antikvarisk-topografiska arkivet (nu 12 000 kr.) bör ökas med 1 000 kr.

2. Innevarande budgetår används 20 000 kr. för inredningsarbeten i biblioteket och 30 000 kr. för arbeten inom museet. För nästa budgetår beräknas de för inredning och utrustning avsedda medlen i sin helhet användas för flyttning och nyinredning av det s. k. barnmuseet och för andra ändamål vid museet.

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Underhåll och ökande av museets samlingar m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 167 000 kr.

**B 37. Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken**

1966/67 Utgift . . . . .	393 488	Reservation . . . . .	38 797
1967/68 Anslag . . . . .	555 000		
1968/69 Förslag . . . . .	555 000		

Ur anslaget utgår bidrag till vård, undersökning och istandsättning av fasta fornlämningar och byggnader av kulturhistoriskt värde, inbegripet kyrkor.

Stöd till kulturminnesvården utgår också av särskilda lotterimedel. Under budgetåret 1966/67 fördelade Kungl. Maj:t sammanlagt 999 000 kr. som bidrag till restaureringsarbeten, inköp av byggnader m. m.

*Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum*

Anslaget bör ökas med sammanlagt 254 000 kr. Bl. a. bör nu utgående belopp för vård och underhåll av byggnadsminnen m. m. om 326 000 kr. ökas med 64 000 kr. För fornlämningsvård och underhåll (nu 99 000 kr.) beräknas en ökning med 40 000 kr. En ökning med 35 000 kr. av nu beräknat belopp om 50 000 kr. för utredningar, som ämbetets uppdragsverksamhet företar för ämbetets räkning, är nödvändig, eftersom ersättningen för utredningarna — till skillnad från vad som förutsattes i föregående års anslagsframställning — skall ökas med utgifterna för sociala kostnader för de anställda m. m. Ett belopp om 100 000 kr. bör beräknas som ersättning i vissa fall till ägare av sådan byggnad som blivit förklarad för byggnadsminne enligt lagen den 9 december 1960 (nr 690) om byggnadsminnen. För detta ändamål finns f. n. inga medel anvisade.

*Departementschefen*

Med hänsyn bl. a. till att bidrag av särskilda lotterimedel kan ställas till förfogande för olika ändamål inom kulturminnesvården är jag inte beredd att för

nästa budgetår förorda någon höjning av anslaget. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 555 000 kr.

**B 38. Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Fornminnesinventering**

1966/67 Utgift	.....	264 643	Reservation	.....	15 028
1967/68 Anslag	.....	285 000			
1968/69 Förslag	.....	255 000			

Anslaget används för att bestrida vissa kostnader för den inventering av landets fasta fornlämningar som behövs för att förse den på flygfotografering grundade ekonomiska kartan med uppgifter om sådana fornlämningar. Från anslaget bekostas arvoden åt tillfälligt anställd personal, resekostnadsersättningar och traktamenten samt materiel.

*Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum*

Anslaget bör minskas med 30 000 kr. Det minskade medelsbehovet beror på att inventering av den terräng som nu är aktuell kräver mindre personal än tidigare inventeringar (—51 000 kr.). Samtidigt uppkommer vissa kostnadsökningar för resor (+21 000 kr.).

*Departementschefen*

Anslaget bör för nästa budgetår minskas med 30 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Fornminnesinventering* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 255 000 kr.

**B 39. Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Uppdragsverksamhet**

1967/68 Anslag	.....	1 260 000
1968/69 Förslag	.....	1 260 000

Detta förslagsanslag finns uppfört i riksstaten fr. o. m. innevarande budgetår. Anslaget används för att förskotta kostnader för sådana undersökningar och utredningar som föranleds av lagen den 12 juni 1942 (nr 350) om fornminnen (ändrad 1967: 77) och som på uppdrag av statlig eller kommunal myndighet eller enskild utförs av riksantikvarieämbetet mot avgift.

Av anslaget får tas i anspråk högst ett belopp motsvarande summan av de ersättningar som ämbetsverket erhåller av uppdragsgivarna efter frånräkning av de i ersättningen ingående utläggerna för pensions- och kapitalkostnader m. m. Ersättningarna tillförs riksstatens inkomsttitel Inkomster vid riksantikvarieämbetet (A II: 39).

	1967/68	Beräknad Riksantikvarie- ämbetet och statens historiska museum	ändring 1968/69 Departements- chefen
<i>Tjänster</i>			
Antikvariepersonal . . . . .	4	of.	of.
Övrig personal . . . . .	33	—1	—1
	<b>37</b>	<b>—1</b>	<b>—1</b>
<i>Anslag</i>			
1. Avlöningar till extra tjänstemän . . . . .	443 000	of.	of.
2. Kostnader för övrig arbetskraft, maskinhyror m. m. . . . .	780 000	of.	of.
3. Omkostnader			
a) Sjukvård m. m. . . . .	1 000	of.	of.
b) Expenser . . . . .	16 000	of.	of.
c) Utrustning . . . . .	20 000	of.	of.
	<b>1 260 000</b>	<b>of.</b>	<b>of.</b>

*Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum*

Löneomräkningen beräknas till 17 184 kr. men motsvaras av lägre löneutgifter på grund av minskat antal anställda.

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 260 000 kr.

**B 40. Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen**

1966/67 Utgift . . . . .	1 663 490
1967/68 Anslag . . . . .	1 799 000
1968/69 Förslag . . . . .	1 886 000

Landsantikvarierna, som är anställda av olika organisationer med kulturminnesvårdande uppgifter, skall inom sina distrikt vara riksantikvarieämbetets företrädare och inför ämbetet ansvara för kulturminnesvården inom området. Vidare har de uppgifter i fråga om den del av naturskyddet som avser skyddet av kulturlandskapet. Landsantikvarierna är chefer för läns museerna. F. n. finns en landsantikvarie



i varje län utom i Älvsborgs län som har två. I Gotlands län finns förutom landsantikvarien en antikvarie.

Statsbidrag till avlöning av landsantikvarier och antikvarien på Gotland utgår enligt bl. a. kungörelsen den 27 maj 1955 (nr 317) angående statsbidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen (ändrad senast 1965: 167) med 90 % av de kontanta avlöningsförmåner som tillkommer en på vederbörande ort stationerad statlig tjänsteman i löneklass 30 resp. löneklass 26. Till landsantikvarien i Borås utgår bidrag med två tredjedelar av kontantlönen i löneklass 26. Statsbidrag kan också medges till en amanuens i varje landsantikvariedistrikt med 90 % av lönen i löneklass 22. Antalet distrikt med amanuens till vars lön bidrag kan utgå bestäms av Kungl. Maj:t och uppgår nu till 23.

#### *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum*

1. Bidrag föreslås utgå till en ny tjänst som amanuens i Älvsborgs län (+30 715 kr.).

2. För uppgifter i samband med vissa restaureringsarbeten bör bidrag utgå till en ny tjänst som ambulerande antikvarie (+40 122 kr.).

3. Då landsantikvarierna fått ett allt mer omfattande och självständigt arbete som ledare av länens kulturminnesvård bör statsbidraget till landsantikvarie beräknas med 90 % av lönen i lönegrad B 5 i stället för som nu i löneklass 30 på löneplan A. För antikvarietjänsten i Borås bör statsbidragsunderlaget höjas och motsvara lönen i löneklass 28 i stället för löneklass 26. (+190 986 kr.)

4. På grund av de generella höjningarna av lönebeloppen i den statliga löneplanen bör anslaget höjas med 87 413 kr.

#### *Departementschefen*

Jag räknar inte med någon annan ökning av anslaget än den som beror på de generella höjningarna av lönebeloppen i den statliga löneplanen, dvs. 87 000 kr.

(4). Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 886 000 kr.

#### **B 41. Nationalmuseet: Avlöningar**

1966/67 Utgift . . . . .	2 940 910
1967/68 Anslag . . . . .	2 910 000
1968/69 Förslag . . . . .	3 211 000

Nationalmuseet med östasiatiska museet är centralmuseum för konst och ansvarar för huvuddelen av statens konstsamlingar.

Inom nationalmuseet finns sju avdelningar, en för äldre måleri och skulptur, en

för nutida måleri och skulptur (moderna museet), en för teckning och grafik, en för konsthantverk, en för slottssamlingar, en för konstbildning samt en för depositioner. Östasiatiska museet har hand om samlingar av östasiatisk konst och konsthantverk som anförtrotts museet. För museerna finns gemensamt kansli, bibliotek, arkiv, bildarkiv, teknisk anstalt och fotoateljé.

Sverige har med övriga nordiska länder ingått en överenskommelse om en gemensam nordisk aktion för att rädda konstföremål m. m. som skadades vid översvämningskatastrofen i Florens i november 1966, den s. k. *Florensaktionen*. Riksdagen har på tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår under anslaget Kulturellt utbyte med utlandet anvisat ett reservationsanslag av 178 000 kr. (prop. 1967: 155 bil. 6, SU 203, rskr 395) för att täcka kostnaderna för de ekonomiska åtaganden som aktionen medför. Enligt överenskommelsen mellan de nordiska länderna skall under tre år fr. o. m. den 1 juli 1967 sammanlagt sex konservatorer, varav två från Sverige, fortlöpande vara verksamma med restaureringsarbeten i Florens. Sveriges ekonomiska åtaganden i samband med hjälpprogrammet innefattar kostnaderna för löner, resor och traktamenten för de svenska konservatorerna samt en tredjedel av utgifterna för Florensaktionens nordiska administration.

Genom beslut den 20 juli 1967 uppdrog Kungl. Maj:t åt nationalmuseet att i samråd med de svenska ledamöterna i den särskilt tillsatta aktionskommittén utse de konservatorer, som skall delta i restaureringsarbetet. Museet fick också i uppdrag att handha utbetalningen av de ersättningar som skall utgå.

	1967/68	Beräknad National- museet	ändring 1968/69 Departements- chefen
<i>Tjänster</i>			
Museitjänstemän och handläggande personal . . . . .	30	+ 3 <sup>1</sup>	+2 <sup>1</sup>
Övrig personal . . . . .	109	+10	of.
	<b>139</b>	<b>+13</b>	<b>+2</b>
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän . . . . .	2 900 500	+571 600	+298 500
Arvoden och särskilda ersättningar . . . . .	9 500	+ 2 400	+ 2 500
	<b>2 910 000</b>	<b>+574 000</b>	<b>+301 000</b>

<sup>1</sup> Därav 1,5 för Florensaktionen

### Nationalmuseet

1. För vården av moderna museets samlingar behövs en halvtidsanställd intendent, eftersom huvuddelen av den vetenskapligt utbildade personalen så gott som helt tas i anspråk för utställningsverksamheten. På grund av det sedan något år tillbaka högst väsentligt ökade öppethållandet behöver de arvodister som hittills anlitats för att ta upp entréavgifter m. m. ersättas med två biträden. (+59 358 kr.)

2. Den vetenskapligt utbildade personalen vid avdelningen för konsthantverk, som förutom av föreståndaren utgörs av endast en intendent, behö-

ver med hänsyn till utställningsaktiviteten och den omfattande och differentierade verksamheten utökas med en intendent (+44 580 kr.).

3. Till följd av en nära förestående utvidgning av östasiatiska museet med nya utställningslokaler finns det anledning att räkna med en väsentlig aktivering av verksamheten. För denna behövs en personalförstärkning med två museivakter och ett halvtidsanställt biträde (+46 320 kr.).

4. För att uppnå en bättre driftekonomi behöver den för målerikonservering avdelade personalen inom tekniska anstalten förstärkas med en assistent och ett biträde. Dessutom erfordras 20 000 kr. för anlåtande av teknisk och annan expertis. Fotoateljéns alltför fåtaliga personal (för närvarande endast tre avlönade med medel från avlöningsanslaget) behöver på grund av den ständigt växande arbetsbelastningen utökas med en fotograf och ett fotobiträde. För vården och utbyggnaden av de för museets vetenskapliga verksamhet betydelsefulla forsknings- och studiearkiven, bildarkiven, behövs en förste arkivassistent. (+141 632 kr.)

5. För den del av det svenska deltagandet i Florensaktionen, som sammanhänger med nationalmuseets konstvärdande verksamhet, beräknas medel till två konservatorer, en under hela och en under halva budgetåret (+61 800 kr.).

6. Löneomräkning 220 600 kr.

#### *Departementschefen*

Kostnaderna för den gemensamma nordiska aktionen för att rädda de konstföremål som skadades vid översvämningskatastrofen i Florens år 1966 har innevarande budgetår bestritts genom ett anslag på tilläggsstat I under reservationsanslaget Kulturellt utbyte med utlandet. För nästa budgetår bör kostnaderna bestridas från nationalmuseets avlönings- och omkostnadsanslag. Under detta anslag beräknar jag för ändamålet ett belopp av 62 000 kr. (5).

För innevarande budgetår beräknades under detta anslag medel för en ny tjänst som amanuens med halvtidsanställning vid moderna museet. Denna halvtidstjänst bör för nästa budgetår utökas till en heltidstjänst (1).

Med beaktande även av löneomräkningen bör anslaget för nästa budgetår föras upp med (2 910 000+80 000+221 000=) 3 211 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nationalmuseet: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 3 211 000 kr.

#### **B 42. Nationalmuseet: Omkostnader**

1966/67 Utgift . . . . .	525 805
1967/68 Anslag . . . . .	516 000
1968/69 Förslag . . . . .	686 000

	1967/68	Beräknad National- museet	ändring 1968/69 Departements- chefen
<i>Utgifter</i>			
1. Sjukvård m. m. ....	7 100	+ 3 600	+ 3 900
2. Reseersättningar därav utrikes tjänsteresor .....	17 500	+ 8 500	+ 4 500 +3 000
3. <i>Expenser</i>			
a) Bränsle, lyse och vatten .....	190 000	+ 25 000	+ 29 000
b) Övriga expenser: nationalmuseet .....	246 800	+167 400	+ 45 200
därav engångsutgifter .....	—	+120 000	—
c) Övriga expenser: östasiatiska museet ...	21 200	+ 4 800	+ 3 800
4. Publikationstryck .....	15 000	+ 10 000	+ 1 000
5. <i>Övriga utgifter</i>			
a) Tjänstedräkter för museivakter m. m. ...	4 000	+ 1 500	+ 1 000
b) Försäkring och transport av konstföremål .....	22 500	of.	— 500
c) Bidrag till Årsbok för svenska statens konstsamlingar .....	7 500	+ 1 500	+ 500
6. Florensaktionen .....	—	+ 81 600	+ 82 000
	<b>531 600</b>	<b>+303 900</b>	<b>+170 400</b>
<i>Uppbördsmedel</i>			
7. Inkomster av tavelkonservering .....	15 000	+ 25 000	of.
8. Ersättning för värme och belysning i ut- hyrda lägenheter .....	600	— 100	+ 400
	<b>Nettoutgift 516 000</b>	<b>+279 000</b>	<b>+170 000</b>

### Nationalmuseet

6. Enligt överenskommelsen mellan de nordiska länderna rörande Florensaktionen skall varje land svara för kostnaderna för sina konservatorers deltagande i aktionen. Förutom till lönekostnader, som museet begär medel för under avlöningsanslaget, erfordras medel till resor och traktamenten samt till den gemensamma aktionskommittén.

### Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nationalmuseet*: *Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 686 000 kr.

### B 43. Nationalmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.

1966/67 Utgift .....	735 020	Reservation .....	25 838
1967/68 Anslag .....	650 000		
1968/69 Förslag .....	650 000		

### Nationalmuseet

Anslaget föreslås bli höjt med sammanlagt 400 000 kr. Prisstegringen på konstmarknadens alla områden sker mycket snabbt och de enskilda stora konstköparnas

liksom de stora utländska museernas inköpsresurser ökar kraftigt. Nationalmuseet får härigenom allt svårare att hävda sig i den växande konkurrensen. En del av museets samlingar kräver omfattande kompletteringar. Detta gäller t. ex. samlingarna av svenska konstnärers arbeten och östasiatiska museets samlingar.

1. Huvuddelen av den begärda ökningen avser ökande av museets samlingar. Av den föreslagna höjningen hänför sig 110 000 kr. till avdelningarna för äldre måleri och skulptur, teckning och grafik, konsthantverk samt slottssamlingar (nu sammanlagt 218 000 kr.) och 60 000 kr. till avdelningen för nutida måleri och skulptur (nu 120 000 kr.). För östasiatiska museet erfordras en ökning med 25 000 kr. (nu 25 000 kr.) och för inköp av svenska konstnärers arbeten en ökning med 85 000 kr. (nu 189 000 kr.). (+280 000 kr.)

2. Prisstegringar och en ökad utgivning av facklitteratur gör det omöjligt för museibiblioteket att upprätthålla en tillfredsställande standard med nu anvisat belopp av 33 000 kr. (+15 000 kr.).

3. Till inköp av konst för deposition till statliga myndigheter utgår innevarande budgetår 50 000 kr. För deposition står dessutom de konstverk till förfogande som kan frigöras från museets samlingar.

Nationalmuseet och statens konstråd har gemensamt föreslagit att nationalmuseet främst skulle svara för utsmyckningen av ämbetsverkens tjänsterum och liknande lokaler, medan konstrådet skulle svara för större utrymmen som vestibuler och samlingsrum m. m. samt exteriörer. Museets medel för ändamålet är redan nu otillräckliga och skulle genom denna fördelning bli det i än högre grad. Som exempel kan nämnas att kostnaden för utsmyckningen av tjänsterummen i skolöverstyrelsens nya lokaler uppgick till 50 000 kr. Upprustningen måste dock av praktiska skäl ske etappvis (+100 000 kr.).

4. Det till museets disposition stående beloppet om 15 000 kr. för tillfälliga utgifter bör ökas (+5 000 kr.).

### *Departementschefen*

Genom beslut av Kungl. Maj:t den 30 juni 1967 ställdes ett belopp av 2 milj. kr. av särskilda lotterimedel till nationalmuseets förfogande för komplettering av museets samlingar av äldre konst och konsthantverk. Bl. a. mot bakgrund av att museet på så sätt fått avsevärt förstärkta resurser för konstinköp under innevarande budgetår föreslår jag att anslaget förs upp med oförändrat belopp.

Det av nationalmuseet och statens konstråd framförda förslaget om en ändrad arbetsfördelning mellan museet och rådet har jag berört i det föregående vid min anmälan av anslaget till förvärv av konst för statens byggnader.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nationalmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 650 000 kr.

**B 44. Nationalmuseet: Pedagogisk verksamhet m. m.**

1966/67 Utgift . . . . .	339 167	Reservation . . . . .	174 562
1967/68 Anslag . . . . .	395 000		
1968/69 Förslag . . . . .	395 000		

Anslaget används i första hand för utställningar av nutida svensk konst i utlandet och för museets tillfälliga utställningar. För utställningsverksamheten vid museet står till förfogande — förutom de under olika riksstatsanslag anvisade medlen — de inkomster som museet har av inträdesavgifter och försäljning. Av museet redovisade utgifter som täckts av influtna förevisnings- och försäljningsmedel uppgick för budgetåret 1966/67 till 1 166 000 kr. Förevarande anslag disponeras vidare för vandringsutställningar, filmverksamhet, konsertverksamhet och övrig pedagogisk verksamhet.

*Nationalmuseet*

1. Verksamheten med utställningar av nutida svensk konst i utlandet ökar och blir alltmer kostnadskrävande. Nu disponibla medel om 245 000 kr. är alltför knappa för att det skall vara möjligt att på ett tillfredsställande sätt möta kraven att göra den unga svenska konsten internationellt känd. (+155 000 kr.)

2. Den expanderande verksamheten med tillfälliga utställningar (nu 120 000 kr.) medför ökat behov av materiella och personella resurser. Vidare stiger kostnaderna för tryckning, transporter och försäkringar. (+120 000 kr.)

3. Kostnadsökningar gör sig även gällande för filmvisning och vandringsutställningar m. m. (nu 30 000 kr.). Beträffande filmverksamheten är det önskvärt att kunna börja en egen produktion av konstpedagogiska filmer för användning i bl. a. skolor och studiecirklar. (+30 000 kr.)

*Departementschefen*

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nationalmuseet: Pedagogisk verksamhet m.m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 395 000 kr.

**B 45. Livrustkammaren: Avlöningar**

1966/67 Utgift . . . . .	523 955
1967/68 Anslag . . . . .	495 000
1968/69 Förslag . . . . .	567 000

Livrustkammaren, som är landets äldsta museum, bevarar föremål från den forna arsenalen, de kungliga livrust-, kläd- och skattkamrarna samt hovstallet. Den har

även till uppgift att bevara andra jämförliga föremål av personhistorisk karaktär samt att fylla ett centralmuseums funktion i fråga om vissa delar av det vapenhistoriska området.

Livruskammaren leds av Nordiska museets nämnd som styrelse.

	1967/68	Beräknad Livrust- kammaren	ändring 1968/69 Departements- chefen
<i>Tjänster</i>			
Museitjänstemän .....	3	+1	+0,5
Övrig personal .....	20	of.	of.
	<b>23</b>	<b>+1</b>	<b>+0,5</b>
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän .....	493 500	+96 000	+71 500
Arvoden och särskilda ersättningar .....	1 500	of.	+ 500
	<b>495 000</b>	<b>+96 000</b>	<b>+72 000</b>

#### *Livruskammaren*

1. För att biträda föreståndaren i inventeringsarbeten och i en alltmer omfattande utställningsverksamhet behövs en intendent (+44 580 kr.).

2. Löneomräkning 51 256 kr.

#### *Departementschefen*

Jag beräknar en medelsökning av 20 000 kr. till extra arbetskraft för inventeringsarbete, utställningsverksamhet m. m. (1). Med beaktande även av löneomräkningen bör anslaget för nästa budgetår föras upp med (495 000 + 20 000 + 52 000 =) 567 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Livruskammaren*: *Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 567 000 kr.

### **B 46. Livrustkammaren: Omkostnader**

1966/67 Utgift .....	57 562
1967/68 Anslag .....	58 000
1968/69 Förslag .....	63 000

	1967/68	Beräknad Livrust- kammaren	ändring 1968/69 Departements- chefen
1. Sjukvård m. m. ....	1 900	+ 1 100	+1 100
2. Reseersättningar .....	1 100	+ 900	+ 900
därav utrikes tjänsteresor .....	—	—	+900
3. Expenser			
a) Bränsle, lyse och vatten .....	16 400	of.	— 400
b) Övriga expenser .....	38 600	+30 000	+3 400
	<b>58 000</b>	<b>+32 000</b>	<b>+5 000</b>

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Livruskammaren: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 63 000 kr.

**B 47. Naturhistoriska riksmuseet: Avlöningar**

1966/67 Utgift . . . . .	2 870 273
1967/68 Anslag . . . . .	2 746 000
1968/69 Förslag . . . . .	2 886 000

Naturhistoriska riksmuseet är naturvetenskapligt centralmuseum. Dess verksamhet avser växt- och djurvärlden, jordens uppbyggnad och historia samt människans biologi och naturmiljö.

Inom museet finns två avdelningar, en museiavdelning och en forskningsavdelning. Museiavdelningen handlägger även administrativa ärenden.

För museet finns en särskild av Kungl. Maj:t utsedd styrelse.

	1967/68	Beräknad Naturhistoriska riksmuseet	ändring 1968/69 Departements- chefen
<i>Tjänster</i>			
Museitjänstemän och handläggande personal . .	38	of.	—1
Övrig personal . . . . .	39,5	+7	of.
	<b>77,5</b>	<b>+7</b>	<b>—1</b>
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän . . . . .	2 725 800	+365 200	+136 200
Arvoden och särskilda ersättningar . . . . .	20 200	+ 3 800	+ 3 800
	<b>2 746 000</b>	<b>+369 000</b>	<b>+140 000</b>

*Naturhistoriska riksmuseet*

1. För den fortsatta omdaningen av utställningsverksamheten erfordras en förste intendent, en konservator och en assistent (+116 772 kr.).

2. För att befria den vetenskapligt utbildade personalen från vissa arbetsuppgifter erfordras på sektionen för entomologi ett biträde och på sektionen för mineralogi en laboratorieassistent (+43 356 kr.).

3. Tre tekniska biträdestjänster som bekostas av statens naturvetenskapliga forskningsråd bör föras över till museets stat (+74 532 kr.).

4. Löneomräkning 134 624 kr.

*Departementschefen*

För löneomräkning beräknar jag 140 000 kr., varvid jag beaktat den minskning som följer av att en tjänst på övergångsstat dras in. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Naturhistoriska riksmuseet: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 2 886 000 kr.



**B 48. Naturhistoriska riksmuseet: Omkostnader**

1966/67 Utgift	361 253
1967/68 Anslag	399 000
1968/69 Förslag	394 000

	1967/68	Beräknad Naturhistoriska riksmuseet	ändring Departements- chefen	1968/69
<i>Utgifter</i>				
1. Sjukvård m. m.	6 000	of.	+	1 000
2. Reseersättningar	40 000	+ 21 000	+	3 000
3. <i>Expenser</i>				
a) Bränsle, lyse och vatten	122 000	—122 000	—	17 000
b) Övriga expenser	224 000	— 99 000	+	8 000
därav engångsutgifter	9 200	—9 200		—9 200
4. Övriga utgifter	9 000	— 9 000		of.
	<b>401 000</b>	<b>—209 000</b>		<b>— 5 000</b>
<i>Uppbördsmedel</i>				
5. Ersättning för bränsle, gas och elektrisk ström m. m.	2 000	+ 2 000		of.
Nettoutgift	<b>399 000</b>	<b>—207 000</b>		<b>— 5 000</b>

*Naturhistoriska riksmuseet*

3—4. Medel till bränsle, lyse och vatten, renhållning och städning samt för parkskötsel bör inte längre beräknas under detta anslag, sedan ansvaret för fastighetsskötseln förts över till den för Stockholms universitet och högskolor gemensamma fastighetstjänsten.

*Departementschefen*

Riksmuseet utgår från att medel för bränsle m. m. inte skall beräknas under detta anslag med hänsyn till att museets fastighetsskötsel från och med budgetåret 1967/68 handhas av den för Stockholms universitet och högskolor gemensamma fastighetstjänsten (jfr prop. 1967: 1 bil. 10 s. 283, SU 52, rskr. 150). Medel för nämnda ändamål bör emellertid även i fortsättningen beräknas under riksmuseets anslag men ställas till fastighetstjänstens förfogande.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Naturhistoriska riksmuseet: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 394 000 kr.

**B 49. Naturhistoriska riksmuseet: Materiel m. m.**

1966/67 Utgift	351 264	Reservation	63 776
1967/68 Anslag	445 000		
1968/69 Förslag	485 000		

**Bb**

*Naturhistoriska riksmuseet*

Nuvarande anslag är fördelat med 110 000 kr. på museiavdelningen och med 335 000 kr. på forskningsavdelningen. För nästa budgetår behövs en höjning med 60 000 kr. till bl. a. monterutrustning, biologiskt material, pedagogiska hjälpmedel och AV-hjälpmedel för museiavdelningen. Ett belopp av 175 000 kr. beräknas för upprustning av instrumentbestånd och laboratoriemateriel vid forskningsavdelningen.

*Departementschefen*

Anslaget bör höjas med 40 000 kr. att fördelas lika mellan museiavdelningen och forskningsavdelningen. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Naturhistoriska riksmuseet: Materiel m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 485 000 kr.

**B 50. Statens sjöhistoriska museum: Avlöningar**

1966/67 Utgift . . . . .	1 716 158
1967/68 Anslag . . . . .	1 647 000
1968/69 Förslag . . . . .	1 728 000

Statens sjöhistoriska museum är centralmuseum på det sjöhistoriska området. Det har till uppgift att främja kunskapen om det svenska sjöförsvarets, den svenska handelsjöfartens och det svenska skeppsbyggeriets verksamhet och utveckling genom tiderna. Inom museet finns två avdelningar, en utrednings- och museiavdelning samt en visnings- och informationsavdelning. Förstnämnda avdelning är uppdelad på fyra sektioner, nämligen en för sjöhistorisk undersökning, en för varv, sjöfart och örlog, en för regalskeppet Wasa med konserveringsanläggning och en för uppgifter av teknisk karaktär. Vidare finns en sektion för administrativa och kamerala arbetsuppgifter.

Anslagen till statens sjöhistoriska museum var t. o. m. budgetåret 1966/67 uppförda i riksstaten under sjätte huvudtiteln.

	1967/68	Beräknad	ändring
	Statens sjöhistoriska museum	Departements- chefen	1968/69
<i>Tjänster</i>			
Museitjänstemän . . . . .	14	+3	of.
Ovrig personal . . . . .	41	+1	of.
	<b>55</b>	<b>+4</b>	<b>of.</b>
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän . . . . .	1 178 000	+257 000	+65 000
Arvode . . . . .	1 000	of.	of.
Avlöningar till tillfällig personal . . . . .	468 000	— 41 000	+16 000
	<b>1 647 000</b>	<b>+216 000</b>	<b>+81 000</b>

*Statens sjöhistoriska museum*

1. Konserveringsverksamheten vid museet är av sådan art och omfattning att den kommer att kräva speciell expertis även sedan regalskeppet Wasa färdigkonserverats. En tjänst som förste intendent vid utrednings- och museiavdelningen bör därför inrättas i utbyte mot en f. n. arvodesanställd konserverator vid konserveringsanläggningen för Wasa. För samma avdelning behövs vidare två amanuenser, en för biblioteket och en för arkivet, eftersom båda enheterna saknar vetenskapligt utbildad personal. (+75 552 kr.)

2. Visnings- och informationsavdelningen bör utökas med en amanuens, då avdelningens chef inte längre ensam kan klara av den ökade arbetsbelastningen till följd av en intensifierad pedagogisk verksamhet (+36 252 kr.).

3. Museets administrativa sektion behöver förstärkas med ett kvalificerat biträde (+22 776 kr.).

4. Löneomräkning 80 975 kr.

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens sjöhistoriska museum: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 728 000 kr.

**B 51. Statens sjöhistoriska museum: Omkostnader**

1966/67 Utgift . . . . .	249 035
1967/68 Anslag . . . . .	248 000
1968/69 Förslag . . . . .	268 000

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
	Statens sjöhistoriska museum		Departementschefen
1. Sjukvård m. m. . . . .	7 000	of.	of.
2. Reseersättningar . . . . .	13 000	+ 2 000	+ 1 000
därav utrikes tjänsteresor . . . . .	—	+2 000	+1 000
3. Expenser			
a) Bränsle, lyse och vatten . . . . .	105 000	+10 000	+13 000
b) Övriga expenser . . . . .	108 000	+ 6 000	+21 000
4. Till Kungl. Maj:ts disposition . . . . .	15 000	of.	—15 000
	<b>248 000</b>	<b>+18 000</b>	<b>+20 000</b>

*Departementschefen*

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens sjöhistoriska museum: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 268 000 kr.

**B 52. Statens sjöhistoriska museum: Underhåll och ökande av samlingarna**

1966/67 Nettoinkomst ..	152 116	Reservation .....	839 854
1967/68 Anslag .....	10 000		
1968/69 Förslag .....	10 000		

I riksstaten för innevarande budgetår är anslaget uppfört under rubriken Statens sjöhistoriska museum: Underhåll och ökning av samlingarna.

Anslaget används enligt en av Kungl. Maj:t fastställd stat.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69 Statens sjöhistoriska museum
<i>Utgifter</i>		
1. Monterutrustning .....	19 000	of.
2. Wasa		
a) Yttre vakthållning .....	60 000	— 5 000
b) Dykningskostnader .....	145 000	—145 000
c) Konservering .....	200 000	+ 25 000
d) Drift och underhåll av vissa anläggningar	5 000	of.
e) Extra fotokostnader .....	20 000	of.
f) Restaurering .....	65 000	+ 25 000
g) Visnings- och informationsverksamhet ..	150 000	+ 15 000
h) Till Kungl. Maj:ts disposition .....	60 000	+ 30 000
3. Övriga utgifter .....	1 000	of.
	<b>725 000</b>	<b>— 55 000</b>
<i>Uppbördsmedel</i>		
4. Inkomster vid Wasavarvet .....	714 000	— 55 000
5. Övriga inkomster .....	1 000	of.
Nettoutgift	<b>10 000</b>	<b>of.</b>

Inkomster av inträdesavgifter, försäljningsmedel, gåvomedel och övriga inkomster vid museet och Wasavarvet tillgodoförs anslaget som uppbördsmedel, sedan från inkomsterna dragits kostnader för separatutställningar, inköp för försäljning, underhåll och ökande av museets samlingar, fotografering m. m. Utgifterna kan uppgå till högre belopp i samma mån som de verkliga inkomsterna överstiger de beräknade, dock med vissa inskränkningar i fråga om ett par poster.

Kungl. Maj:t, som tidigare uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utföra projektering för tillbyggnad av Wasamuseets pontonhus m. m., anvisade genom beslut den 10 november 1967 av reservationen under anslaget ett belopp av 250 000 kr. för komplettering av Wasapontonen.

*Statens sjöhistoriska museum*

Utöver de i staten för budgetåret 1966/67 upptagna inkomsterna om 690 000 kr. tillgodofördes anslaget inkomster om 384 000 kr., vilket belopp enligt gällande föreskrifter använts för verksamheten vid Wasavarvet och museet.

2 b. I och med att dyknings säsongen 1967 avslutats har allt det material som skall användas vid restaureringen av Wasa tagits till vara. Medel för dykningskostnader erfordras således inte i fortsättningen.